

ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ
4
1980

ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΟΡΓΑΝΟ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ

ΑΣΤΙΚΟΙ ΠΟΛΕΜΟΙ :

τὸ παραμύθι τοῦ επιτιθέμενου
καὶ τοῦ ἀμυνόμενου

ΑΛΒΑΝΙΑ: ἡ δὴθεν "πάλη ἐνάντια
στοῦ σύγχρονο ρεβιζιονισμό "

Μαρξισμός και μεσαιες τάξεις

Αυτονομία ορεινά :

ρεφορμισμός " ἀπὸ τὰ κάτω "
κι ἡ ἑλληνικὴ καρικατοῦρα τῆς

— ἡ 3^η Διεθνῆς κι ὁ σχηματισμός τῶν ΚΚ —

- οἱ ὅροι εἰσόδου στὴ 3^η Διεθνῆ
- ἡ Ἰταλικὴ Κομμ. Ἀριστερά κι οἱ 21 ὅροι
- πρόγραμμα σχηματισμοῦ τοῦ ΚΚ Ἰταλίας
(Λιβόρνο, γενάρης 1921)
- ἡ ρεφορμιστικὴ γέννηση τοῦ ΚΚΕ

Τ Ι Μ Α Σ Δ Ι Α Κ Ρ Ι Ν Ε Ι :

• Ἡ διεκδίκηση τῆς γραμμῆς ποὺ πάει ἀπὸ τὸν Μάρξ στὸν Λένιν , στὴν ἵδρυση τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνούς καὶ τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος τῆς Ἰταλίας (Λιβόρνο 1921) • Ὁ ἀγώνας τῆς Κομμουνιστικῆς Ἀριστερᾶς ἐνάντια στὸν ἐκφυλισμὸ τῆς Διεθνούς, ἐνάντια στὴ θεωρία τοῦ σοσιαλισμοῦ σὲ μιά μόνο χώρα καὶ τὴ σταλινικὴ ἀντεπανόσταση • Ἡ ἀρνηση τῶν λαϊκῶν Μετώπων καὶ τῶν μπλόκ τῆς Ἀντίστασης • Τὸ δύσκολο ἔργο ἀποκατάστασης τῆς ἐπαναστατικῆς θεωρίας καὶ ὀργάνωσης σὲ σύνδεση μὲ τὴν ἐργατικὴ τάξη ἐνάντια στὴν προσωπικὴ καὶ κοινοβουλευτικίστικη πολιτικὴ.

κρίση οικονομική

=

κρίση κοινωνική και πολιτική;

Η έλλειψη κάθε αντίστασης της εργατικής τάξης στη συνεχή επίθεση των καπιταλιστών, ενάντια στις συνθήκες ζωής κι αγώνα καθώς, και τό πολιτικό τέλμα πούχει σά συνέπεια τήν άποκινητοποίηση αγωνιστών έχει δημιουργήσει διάφορα "έρωτηματικά" σ'έκείνους πού προσπαθούν νά βρούν τή ρίζα του "κακού". Βρισκόμαστε λοιπόν σέ μιά περίοδο πούναι γόνημη γιά σκέψεις "ανάθεώρησης" τής μαρξιστικής θεωρίας και πράξης, καθώς και γιά λαθεμένες πολιτικές εκτιμήσεις πού δέν θά οδηγήσουν σέ διεξοδό αλλά αντίθετα θά σπείρουν άκόμα μεγαλύτερη άπογοήτευση όπως π.χ.: γιατί ή παγκόσμια οικονομική κρίση (πούχει τες συνέπειες της στην Ελλάδα) δέν συνοδεύεται άπό μιά άμεση κοινωνική και πολιτική κρίση; Μήπως θά έπρεπε νά στραφοϋμε σέ άλλα "καινούργια επαναστατικά ύποκείμενα" (γι'άπάντηση σ'αυτό βλέπε άρθρο "εργατική άυτόνομια: ό ρεφορμισμός άπό τά κάτω") έφόσον ή εργατική τάξη δέν αντιδράει πιά; Μήπως φτάσαμε στην πραχτική άπόδειξη τής χρεώκοπίας του μαρξισμού; κ.ά.

Σ'αυτό τό σύντομο άρθρο δέν μπορούμε βέβαια νά δώσουμε μιά πλήρη άπάντηση παρά μόνο μερικές άπάντήσεις-κατευθύνσεις πού θά βοηθήσουν τούς επαναστάτες νά "ξεμπλοκαριστούν", διορθώνοντας ίσως μερικές πολιτικές άντιλήψεις κι εκτιμήσεις, άπαραίτητες γιά μιά σωστή πραχτική.

Τό άρθρο βάζει και δίνει μιά άπάντηση στό θέμα: ή οικονομική κρίση συνεπάγεται άμεσα, μηχανικά τήν κοινωνική και πολιτική κρίση κι άν όχι τί συμβαίνει; Αρχίζουμε μέ μερικές διαπιστώσεις πού συμπυκνώνουν μιά όλόκληρη έμπειρία του κομμουνιστικού κινήματος άπό τήν άρχή του 20^{ου} αιώνα:

● "Αν ή κατάρρευση τής άστικής κοινωνίας είναι άναπότρεπτη, αυτή δέν συμβαίνει ποτέ άπό μόνη της δηλαδή αυτόματα, και δέν μπορεί νάναι παρά τό άποτέλεσμα τής συνάντησης μεταξύ τής άποσύνθεσης του παραγωγικού μηχανισμού και του κοινωνικού ίστού άπό τή μιά και του άνερχόμενου κι επιθετικού κινήματος τής εργατικής τάξης, συγκεντρωτικοποιημένου κι οργανωμένου άπό τό κόμμα άπ' τήν άλλη.

● "Ότι ή οικονομική κρίση δέν παρουσιάζει μιά όμοιόμορφη κίνηση, αλλά μιά συνέχεια άπό άντιφατικές φάσεις, άπό κατρακυλίσματα κι άπό έκκινήσεις πού διαδέχονται ή μιά τήν άλλη μέ αύξανόμενη ταχύτητα.

● "Ότι δέν μπορούμε νά κάνουμε καμιά πρόβλεψη, βασιζόμενοι στά στιγμιαία χαρακτηριστικά της, αλλά ότι πρέπει νά βλέπουμε τήν άλληλουχία τους και τήν άλληλεπίδρασή τους μέ τό κοινωνικό κίνημα και τήν πολιτική έκφρασή του.

Άπό τό κράχ του '29 μέχρι τόν 29 ίμπεριαλιστικό πόλεμο, ύπήρξε μιά τρομερή καπιταλιστική κρίση πού αντίθετα μέ τες αυτές μερικών, (συμπεριλαμβανομένου και του Τρότσκι) δέν παρήγαγε μιά επαναστατική παύση

ροια. Γράψαμε τό 1951 ότι είναι ένα λάθος, συγχρόνως μοιρολατρικό και χαρακτηριστικό έκείνων πού πιστεύουν στή θεωρία των σταδίων, "νά γίνεται μιά έντελώς τυπική σύνδεση μεταξύ τής οικονομικής διαδικασίας και τής πολιτικής διαδικασίας". Έξάλλου, στά 1919, ό Τρότσκι, άποδείκνυε ότι αν σέ τελευταία άνάλυση, ή πολιτική συμπεριφορά των τάξεων προσδιορίζεται άπό τες σχέσεις παραγωγής, δέν άπορρέει όμως μηχανικά κι άμεσα, αλλά μέσα άπό μιά πολύπλοκη διαδικασία όπου μπαίνουν κι άλλοι παράγοντες.

Δέν ύπάρχει λοιπόν αναγκαία, σίγουρη κι άναπόφευκτη σχέση μεταξύ οικονομικής κρίσης κι επαναστατικής ώθησης. Δέν μπορούμε μάλιστα νά πούμε ότι ή μιά έμπεριέχει τήν άλλη. Ήδη άπό τό 1922, στις θέσεις τής Ρώμης (του ΚΚ Ιταλίας) δείξαμε ότι σέ μερικές περιπτώσεις ή οικονομική κρίση μπορεί νά σπάσει τό προλεταριάτο κι ή οικονομική αναέρμανση νά δυναμώσει τήν ικανότητα αγώνα του ή αντίθετα. Αυτό έξαρτάται άπ' όλη τήν προηγούμενη πορεία τής οικονομίας όπως κι άπ' τήν πορεία πάλης των τάξεων.

"Αν λοιπόν, θελήσουμε νά δοϋμε τή βαθύτητα μιάς κρίσης, δέν πρέπει νά άρκουάστε σέ μιά σημειακή και στιγμιαία περιγραφή. Έχουμε αντίθετα άνάγκη άπό ένα γενικό ταμπλώ πού θά περιλαμβάνει μιά περίοδο άρκετά μεγάλη ώστε οι διακυμάνσεις των χρηματιστηριακών αξιών κι οι διαθέσεις τής "κοινής γνώμης" νά δίνουν μαζί μιά γενική τάση πού, μέσα άπό άδιάκοπα σκαμπανεβάσματα, οδηγείται στην άποσύνθεση του παραγωγικού και κοινωνικού ίστού και τήν ένίσχυση των ταξικών αγώνων. Έξάλλου, αυτά τά ίδια τά σκαμπανεβάσματα είναι λιγώτερο σημαντικά άπό τήν επιτάχυνση των έναλλαγών τους.

Είναι πράγματι αυτή ή έναλλαγή, όλο και πιο γρήγορη, πού παράγει τες πιο ισχυρές κοινωνικές έντάσεις. Καί δίκαια στά 1921, ό Τρότσκι έβλεπε στην "αστάθεια των συνθηκών ζωής πού αντικατοπτρίζει τή γενική αστάθεια τής οικονομικής κατάστασης (...)" έναν άπό τούς πιο σημαντικούς παράγοντες τής επαναστατικής εξέλιξης" (λόγος λήξης του 3ου συνέδριου τής Κ.Δ.).

Στή διάρκεια των πέντε έτών πού άκολούθησαν τό άνοιγμα τής σημερινής κρίσης, ό καπιταλιστικός κόσμος πότε βυθιζόταν και πότε ξεπερναγε μιά σειρά άπό οικονομικές κρίσεις πού ήταν άφορητή κάθε φορά γιά τήν πιο μαύρη άπαισιοδοξία ως τήν πιο βλακώδη αισιοδοξία. Άλλά τήν πραγματική, τήν ιστορική σημασία αυτής τής περιόδου, τή διαβάζουμε στό γεγονός ότι οι εισομογράφοι πού καταγράφουν τες δονήσεις τής κοινωνικής ζωής σ' όλες τες όψεις, αρχίζουν νά τρελαίνονται. Αυτό πού μäs επιτρέπει νά μιλάμε γιά γενική κρίση τής κοινωνίας και του άστικού τρόπου παραγωγής, είναι τό γεγονός ότι αυτές οι ένδείξεις δέν χαράζουν μιά συνεχή, κανονικά κυματοειδή γραμμή, αλλά μιά γραμμή μέ

ΑΣΤΙΚΟΙ ΠΟΛΕΜΟΙ: τὸ παραμῦδι τοῦ ἐπιτιθέμενου καὶ τοῦ ἀμυνόμενου

Τὸ ξέσπασμα τοῦ πολέμου τοῦ 1914 δέν σήμανε μονάχα τὸ τέλος τῆς "μπέλ - ἐπόκ" τῶν ἀστών, ἀλλὰ μιᾶς ὁλόκληρης ἱστορικῆς φάσης. Αὐτόν τόν πόλεμο πού ὅλοι θέλησαν νά παρουσιάσουν σάν τόν τελευταῖο, ἦταν στήν πραγματικότητα ὁ πρῶτος μεγάλος πόλεμος τοῦ καπιταλιστικοῦ κόσμου πού ἐμπαινε στό τελευταῖο καὶ ὑπέρτατο στάδιο, στόν ἱμπεριαλισμό καὶ σημάδευε τὸ ἀνοιγμα ἑνός καινούργιου αἰῶνα, τοῦ αἰῶνα τῶν πολέμων καὶ τῶν ἐπαναστάσεων.

Πράγματι, ἐνῶ ὁ μικρο-αστικός πατριωτισμός δέν ἐβλεπε στόν πόλεμο παρά τῆ φρίκη στήν ἀπόγειό της, οἱ κομμουνιστές ἔδειχναν ὅτι αὐτό τὸ ἀπότομο ξέσπασμα τῶν ἀντιφάσεων τοῦ καπιταλισμοῦ εἶχε σάν συνέπεια ἐπίσης τὴν ὥριμανση τῶν ἀντικειμενικῶν συνθηκῶν τῆς ἐπανάστασης. Αὐτό πού χαρακτηρίζει τὸ ἱμπεριαλιστικὸ στάδιο, εἶναι ἀκριβῶς ἡ ἐξαγρίωση τῶν ἀντιφάσεων τοῦ καπιταλισμοῦ καὶ ὅλων τῶν κοινωνικῶν ἀνταγωνισμῶν πού προσδιορίζουν καὶ πού δέν μποροῦν νά λυθοῦν παρά μέ τῆ βία μέσα ἀπὸ τόν πόλεμο μεταξύ ἀστικῶν Κρατῶν ἢ μέσα ἀπὸ τόν πόλεμο μεταξύ τῶν τάξεων, τὴν ἐπανόσταση.

Αὐτὸ βέβαια δέν σημαίνει ὅτι οἱ κρίσεις, οἱ πόλεμοι καὶ οἱ ἐπαναστάσεις εἶναι στό προσηνιο καθ' ἡμερῖν. Μερικὰ κείμενα τῆς περιόδου 1914 - 1924 θά μπορούσαν νά τὸ εἶχαν ἀφήσει αὐτὸ νά ἐννοηθεῖ, ἀλλὰ πρόκειται βασικά γιὰ κείμενα προπαγάνδας καὶ ὄχι γιὰ ἐπιστημονικὲς μελέτες. Ἀπὸ τὴν πλευρὰ τῆς ἀγκιτάτοιας (καθημερινή ἄμεση προπαγάνδα) ἦταν ἐντελῶς δικαιολογημένο τότε, μέσα στὴ φωτιά τῆς μάχης, νά γίνεται ἀναφορά στὴν "ἀποσύνθεση" τῆς καπιταλιστικῆς κοινωνίας, στὴν "ἐπιθανάτια" κρίση τοῦ καπιταλισμοῦ, στοὺς "ἀπαρσιτιστικούς" ἀγῶνες γιὰ τὴν ἐπιβίωση τῆς ἀνθρωπότητας, ἀλλὰ αὐτές τίς

διατυπώσεις δέν μπορούμε νά τίς πάρουμε κατὰ γράμμα. Ἀκόμα καὶ στό στάδιο ὅπου οἱ ἀντιφάσεις του ἐκδηλώνονται πολὺ ἀπότομα, ὁ καπιταλισμός συμπεριφέρεται μέ κυκλικές κρίσεις πού καταφέρνει καὶ τίς ξεπερνάει καὶ ὄχι μέ μιὰ συνεχόμενη κίνηση. Σὲ μιὰ περίοδο πού στὴ διάρκειά της, οἱ ἀντιφάσεις καὶ οἱ ἀνταγωνισμοὶ συσσωρεύονται καὶ ὀδηγοῦν σὲ μιὰ βίαιη ἐκρηξη. Ἄν τὸ προλεταριάτο δέν ἔχει τὴν δύναμη νά ἐκμεταλλεῖ αὐτὴ τὴ γενικὴ κοινωνικὴ κρίση μέ μιὰ ἀποφασιστικὴ νίκη, ἡ μπουρζουαζία δίνει λύση μέ τὸ δικό της τρόπο, δηλαδή, ὅπως λέει τὸ Μανιφέστο, "ἀπὸ τὴ μιὰ μεριά καταστρέφοντας μέ τὴ βία μιὰ μάζα παραγωγικῶν δυνάμεων, ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά καταχτῶντας καινούργιες ἀγορές καὶ ἐκμεταλεύοντας περισσότερο τίς παλιές". Μ' αὐτόν τόν τρόπο ἀνοίγει τὸ δρόμο γιὰ μιὰ καινούργια περίοδο συσάρευσης κεφαλαίου, ἐνῶ ταυτόχρονα οἱ ἀντιφάσεις καὶ οἱ ἀνταγωνισμοὶ ἀναπτύσσονται σὲ ἀκόμα πιὸ ψηλὸ ἐπίπεδο.

Αὐτές οἱ περίοδοι συσάρευσης δέν ἔχουν ἐξάλλου καθόλου ἕναν "εἰρηνικό" χαρακτήρα. Ἀπλᾶ, ἡ ἀνοιχτὴ βία παραμένει σὲ τοπικὸ ἐπίπεδο καὶ δέν ξεσπᾷ σὲ γενικευμένη σύγκρουση. Ἔτσι, ἀπὸ τὸ τέλος τοῦ 2ου ἱμπεριαλιστικοῦ πολέμου, δέν ὑπῆρξε πρακτικὰ οὔτε μιὰ μέρα εἰρήνης στόν κόσμο. Ἄλλὰ μιὰ σύγκρουση πού θά ἔφερνε ἀντιμέτωπους τοὺς μεγάλους ἱμπεριαλισμούς καὶ πού θά συμπεριλάμβανε ὅλες τίς ἄλλες χῆρες ἦταν ὑλικὰ ἀδύνατη, γιατί οἱ συνθήκες δέν ἦταν ὥριμες.

Ἄλλὰ καὶ σήμερα οἱ συνθήκες δέν εἶναι ἀκόμη ὥριμες. Παρ' ὅλα αὐτά, ἀρχισαν νά ὀριμίζουν. Σὲ μιὰ μελέτη τῆς ἐξέλιξης τῶν ἱμπεριαλιστικῶν σχέσεων πού δημοσιεύτηκε ἔδω καὶ 2 χρόνια (στὴν ἐφημερίδα "Le Proletaire" No 255-256), εἶχε ἀναλυθεῖ τὸ σύνολο τῶν παραγόντων πού ἔδειχναν ὅτι ὁ καπιταλιστικὸς κόσμος ἔχει πλέον βγεῖ ἀπὸ τὴ

μεταπολεμική περίοδο για να ξαναμπεϊ σε μια καινούργια προπολεμική περίοδο. Μεταξύ των άλλων δείξαμε τους υλικούς λόγους που σπρώχνουν τις δύο υπερδυνάμεις να συγκρουστούν, ιδιαίτερα στην περιοχή που περιλαμβάνεται μεταξύ της Μέσης Ανατολής και του Ινδικού Ωκεανού, μεταξύ της Ερυθράς Θάλασσας και της Θάλασσας του Ομάν, μεταξύ του Κέρατος της Αφρικής και του Περσικού Κόλπου, μια περιοχή που αποτελεί σήμερα μια "ζώνη ασφάλειας" για όλες τις ιμπεριαλιστικές δυνάμεις. Η παγκόσμια οικονομική κρίση και η "κρίση του πετρελαίου" δεν έκαναν τίποτε άλλο παρά να χειροτερέψουν αυτές τις υλικές αιτίες, όποτε δεν μπαίνει πλέον ζήτημα αναζήτησης του "έννοχου", του "έπιτιθέμενου", του "έπεχτατιστή".

Έτσι κι αλλιώς, αυτό το ζήτημα είναι βλακώδες κι υποκριτικό, γιατί αν υπάρχει ένας τρόπος παραγωγής που να είναι έξ' όρισμού έπιθετικός, που δεν αποδέχεται ούτε φρένο, ούτε σύνορα, που είναι προορισμένος για συνεχή επέχταση, που τείνει στη διεθνοποίηση των σχέσεων παραγωγής του κι ανταλλαγής, αυτός είναι ο καπιταλισμός. Αλλά αυτή η αναζήτηση έφτασε στο άποκορύφωμα του παράλογου στις συνθήκες της δεύτερης μεταπολεμικής περιόδου.

"Όλοι αυτοί λοιπόν αναφέρονται με άπροτροπιασμό στα χρόνια του "ψυχρού πολέμου", όπου οι δύο μεγάλες καπιταλιστικές δυνάμεις και οι τερατώδεις πολιτικο-στρατιωτικοί μηχανισμοί τους ήταν αντιμέτωποι από τις δύο μεριές του "σιδηρού παραπέτασματος", κάνοντας τόν φύλακα στά κράτη δορυφόρους τους. Στα χρόνια όπου ο καθένας διακήρυσσε ότι διαπνεόταν από φιλειρηνικά αισθήματα και κατηγορούσε τόν άλλο για φιλοπόλεμο, κι έτσι δικαιολογούνταν και μάλιστα υποχρεωνόταν να υπερασπιστεί τον έαυτό του έπιθετικό στον άλλο, χωρίς να είναι αυτός τυπικά ο έπιτιθέμενος. Αναφέρονται με νοσταλγία στα χρόνια της "ύφεσης", περίοδο αιώνιας ειρήνης που δυστυχώς διακόπηκε από τήν αναβίωση "πολεμοχαρών ένστικτων (στην Ανατολή ή στη Δύση ανάλογα με τις ιδεολογικές προτιμήσεις του καθένα) και που θάπρεπε να άποκατασταθεί ενάντια σ' όποιον τή διατάραξε.

Θάταν καλύτερα γι' αυτούς να άναρωτηθούν (άλλά πώς άφοι είναι άπό τή φύση τους άνίκανοι) αν ή πρόσκαιρη ίσορροπία της περιόδου άμέσως μετά τό 2ο Ιμπεριαλιστικό μακλειό, που ή ρήξη της ήταν άναπείροφευκτη, δεν είχε μέσα της τόν σπρω που θά έφερνε τό προοδευτικό μελλοντικό έσπασμα των οικονομικών, έμπορικών, χρηματοδοτικών, διπλωματικών, στρατιωτικών άνταγωνισμών και τήν έξαγρίωσή τους τείνοντας προς τό γενικό σημείο ρήξης ;

Γιατί ο καπιταλισμός τείνει να ξεοκί-

σει όλα τά "παραπέτασμα" είτε είναι άπό μετάξι, είτε άπό σίδηρο. Η κανονική, ή καθημερινή προϋπόθεση ύπαρξης του, είναι ή βασιλεία της ανταλλαγής χωρίς έμπορία των έμπορευμάτων και των κεφαλαίων, μαζί και του είδικου έμπορεύματος, του πιο πολύτιμου κεφάλαιου κατά τό Στάλιν, του άνθρώπου. Είναι μέ δύο λέξεις ή ειρηνική συνύπαρξη. Αλλά άκριβώς, αυτή ή κανονική προϋπόθεση κάνει άναγκαστικά κάθε καπιταλιστή, κάθε καπιταλιστική έπιχείρηση, κάθε Κράτος και καπιταλιστική "αυτοκρατορία", έναν έπιθετικό ένοχόν έπεχτατιστή, έναν πολέμο, έμπορικού, κεφαλαίων, διπλωματικού ή στρατιωτικού. Είναι άκριβώς αυτή ή κανονική προϋπόθεση που υποχρεώνει τόν καθένα να "υπερασπίζεται" τό "ζωτικό χώρο" του και σ' υπερασπίζεται "έπιτιθέται" στό γείτονά του.

Δέν είναι άπαραίτητο να μάθουμε σε κανένα άπό τά πολυάριθμα ίστοιτιούτα στατιστικής τόν άπολογισμό των πράξεων επέμβασης κι επίθεσης των Ε.Π.Α. και της ΕΣΣΔ άπό τό 1945, αν μπορούμε να δούμε καθαρά, άνάμεσα άπό τό μόνονο πραγματικά γερό παραπέτασμα της καπιταλιστικής κοινωνίας, τό παραπέτασμα καπνού της προπαγάνδας που δικαιολογεί και δοξάζει τις Ιμπεριαλιστικές έπιδρομές. Δέν πρέπει να μάς άπατήσει ή άπλοϊκή θεωρία ότι μόνον και μόνον ή παραβίαση των συνόρων ενός Κράτους άπό μια θωρακισμένη μονάδα, ένα σμήνος βομβαρδιστικών ή ένα στολίσκο κανονισφών άποτελεί μια πράξη πολέμου, κι όχι ή είσβολή έμπορευμάτων, τεχνολογίας, κεφαλαίων σε μιáπεριοχή οικονομικά άδύναμη. Αύτή ή αντίληψη δέν βλέπει άνάμειξη στις έσωτερικές υποθέσεις των άλλων παρά μόνον με τή σκληρή διχτατορία ενός στρατηγού έπικεφαλής του στρατού του, κι όχι με τήν εύγενική και πολιτισμένη διχτατορία ενός χρηματοδότη έπικεφαλής της ομάδας του των έμπειρογυμνών, που χει έρδει για να δώσει ή να άρνηθεί μιá άνθρωπιστική "βοήθεια", για να έξαναγκάσει στο θάνατο άπό τή πείνα εκείνους που γλύτωσαν άπό τις βόμβες ή για να κάνει να υποκύψει ο αντίπαλος, ο άνταγωνιστής, ο ούδέτερος μ' ένα τελεσίγραφο που να μιλάει για παροχές δημοκρατικών ή για χρηματοδοτικά δάνεια, παρά για στρατιωτική κατοχή.

Δέν είχαμε άνάγκη άπό τους ήλεκτρονικούς έγκέφαλους για να διαλύσουμε τό μύθο που άποδίδει τήν υπευθυνότητα των σφαγών στους δύο Ιμπεριαλιστικούς πολέμους κι αυτόν που άρμάζει σιγά-σιγά και θεωρεί υπεύθυνο εκείνον που πρώτοςπήρετίν πρωτοβουλία να παραβιάσει τά σύνορα. Δέν είναι τυχαίο έξάλλου, ότι πάντοτε ο πιο άδύναμος Ιμπεριαλισμός, ο πιο στριμωγμένος, αυτός που δέχεται "πιέσεις", είναι αυτός που άρχίζει τις έχθροπραξίες. Ο άλλος, ο "άθως" έξέρισμού, διαθέτει πολλά άλλα μέσα όπου ή βία πα-

ραμένει κ ρ υ μ μ έ ν η και έπιτυγχάνει τό σκοπό του κάτω από τήν κάλυψη τής "ύφεσης", και τής "είρήνης", κι έπομένως δέν είναι ύ π ο χ ρ ε ω μ έ ν ο ς νά χρησιμοποιήσει τήν άνοιχτή και θορυβώδη δύναμη.

Έδω και δεκαετία, οι ΕΠΑ είχαν τήν άναμφισβήτητη κυριαρχία στον πλανήτη. Αύτή η κυριαρχία ήταν άποτέλεσμα τής τρομακτικής δ ύ ν α μ η ς τής παραγωγικής τής ικανότητας, των των κεφαλαίων τής πού άναπαραγότουσαν και συσσωρεύονταν μ'ένα ξέφρενο ρυθμό, των βουνών από έμπορεύματα και τής τεχνολογίας. Μήπως έπρόκειτο για πόλεμο; Μά άσφαλώς όχι! Μήπως έπρόκειτο για έπιθετικότητα; Άσφαλώς όχι! Μήπως για επέμβαση στα έσωτερικά τρίτων; Προς Θεού! Μήπως έπρόκειτο επίσης για νόμιμη υπεράσπιση των "ιερών αξιών", δηλαδή των έπεχτατικών προοπτικών τής; Άναμφισβήτητα! Είναι η βασική άρχή του μικροέμπορα και καπιταλιστή: "Ο θάνατός σου, η ζωή μου".

Όσον άφορά τήν ΕΣΣΔ, προσπαθεί νά καλύψει τή σημαντική οίκονομική καθυστέρηση σχετικά μέ τις ΕΠΑ και νά άντισταθεί στην πίεση πού τής γίνεται από τά κεφάλαια, τά έμπορεύματα και τήν τεχνολογία τής Δύσης. Κι αυτό δέν μπορεί νά τό κάνει παρά βάζοντας σέ κίνηση τή μοναδική δύναμη, πραγματικά ικανή νά άνταγωνιστεί τις ΕΠΑ, τή στρατιωτική δύναμη. Σ'αυτό τον τομέα, πράγματι, η οίκονομική κατωτερότητά τής ίσοζυγίζεται μέχρι ένα σημείο μέ τό ότι είναι κοντά στα πιθανά πεδία μάχης και στις περιοχές πού είναι από τά τώρα ήδη θέατρα διπλωματικών μαχών. Έξάλλου, η κινέζικη έχθρότητα τοποθετεί τήν ΕΣΣΔ μπροστά στον άξαναόμενο κίνδυνο ενός πολέμου σέ δύο μέτωπα, κι η ένεργητική κρίση τήν άπασχολεί όσο και τις ΕΠΑ. Για όλους αυτούς τούς λόγους η Μόσχα "δέχτηκε τήν πρόσκληση" των "προοδευτικών δυνάμεων" του Άργανιστάν, και έκμεταλλεύτηκε τήν εύνοϊκή περίσταση, τουλάχιστο βραχυπρόθεσμα, για νά διαπράξει τή χιλιοστή καταπάτηση τής έθνικης κυριαρχίας και για νά βάλει για χιλιοστή φορά τήν "παγκόσμια ειρήνη" σέ κίνδυνο. Έπιθετικότητα; Άσφαλώς! Δικαιολογημένη από τήν έννοια τής αυτοάμυνας; Προφανώς, όσο δικαιολογημένη είναι μ'αυτή τήν έννοια η οίκονομική κι ύλική βοήθεια των ΕΠΑ στον Κουβανό τύραννο Μπατίστα, στο Σάχη του Ιράν και σέ τόσους άλλους.

Δέν υπάρχει έπιτιθέμενος άστός πού νά μή μπορεί νά έμφανίζεται σά θύμα έπίθεσης, δέν υπάρχει άστός θύμα έπίθεσης πού νά μή ν είναι στην πραγματικότητα έπιτιθέμενος. Δέν υπάρχει άστικός πόλεμος πού νά μήν ίσχυρίζεται ότι παλεύει για τήν ειρήνη και πού τήν πετυχαίνει πράγματι για μερικές στιγμές, δέν υπάρχει άστική ειρήνη πού νά μή προετοιμάζει τον πόλεμο. Στην περίπτωση πού αναλύουμε, τό γεγονός ότι οι κολοσσοί βρίσκονται άντιμέτω-

ποι σέ μιá ζωτική περιοχή για όλους τούς ίμπεριαλισμούς - γιατί είναι όχι μονάχα η πηγή και τό πέρασμα του πετρελαίου, αλλά και πηγή πρώτων ύλών, μελλοντική άγορά - αυτό τό γεγονός θά άρκοϋσε νά δείξει ότι είναι οι ύλικοί παράγοντες πού προσδιορίζουν έναν παγκόσμιο άνταγωνισμό όπου όλοι έχουν "δικαιώματα" νά προασπίσουν, οι μέν έναντίων των δέ, αλλά όλοι όμως πάνω στη πλάτη του προλεταριάτου και των έκμεταλευμένων και καταπιεσμένων μαζών. Κι όπως είναι "φυσικό", κάθε ίμπεριαλισμός διακωμεί τά άπαίσια συμφέροντά του μέ τό Δίκαιο, τήν Ήθικη, τον Πολιτισμό ή τή Θρησκεία, μ'όλες τις Αξίες πού ξεχυλίζουν από τά μπαούλα τής άστικής σκέψης.

Οι ίδιες ύλικές αίτίες, έδω κι ένα χρόνο άνάγκασαν τήν ΕΣΣΔ και τούς δορυφόρους τής νά έπιταχύνουν τήν εξέλιξή τους. Από τή μιá μεριά άναγκάστηκαν νά σταματήσουν τή κωμωδία του "σοσιαλισμού στο έσωτερικό των έθνικων συνόρων" κι ιδίως τής "λαϊκής δημοκρατίας" πού παρουσιάζεται σαν τό προοίμιο. Είναι σημαντικό τό ότι σέ διάστημα λίγων μηνών ο τύπος των "κομμουνιστικών" κομμάτων όλου του κόσμου υποχρεώθηκε νά λιβανίζει στην άρχή, νά άναθεματίζει μετά, δύο άφγανικές κυβερνήσεις, και σήμερα δέν ξέρει καλά-καλά τί νά πει για τήν τρίτη. Από τήν άλλη μεριά η ΕΣΣΔ δέν βρίσκεται πλέον σέ στάδιο επέμβασης στις εύρωπαϊκές λαϊκές δημοκρατίες για νά βοηθήσει τά "άδελφά κόμματα", ούτε νά τοποθετηθεί και νά προωδεί τά πιόνια τής στην Άσία και τήν Άφρική. Αρχίζει φιλανθρωπικές κι "άνθρωπιστικές" ... έπιθέσεις του πιό γνήσιου άποικιακού στυλ στην ζώνη των χωρών του Τρίτου Κόσμου στις όποιες υπερχηρανεύσαν κάποτε ότι έδινε μιá βοήθεια "χωρίς συμπέρον"! Δυό μύθοι καταρρέουν. Άλλά τά έρείπιά τους πλακιστρώνουν τό δρόμο πού οδηγεί σέ ένα καινούργιο παγκόσμιο μακελλείο.

Στή διάρκειά των τριάντα τελευταίων χρόνων χαιρετίσαμε τά ραπίσματα πού δόθηκαν στην περήφανη άμερικανική δύναμη από τούς λαούς κι ιδίως από τούς πληβείους πού όρθώθηκαν μέ τά όπλα στα χέρια για νά τήν άντιμετωπίσουν, χωρίς νά παγιδευτούμε από τις γεμάτες άταπάτες έθνικιστικές ιδεολογίες ή τις ψεύτικες θρησκευτικές πίστεις πού τούς χρησίμευαν σά σημαία. Σήμερα, εύχόμαστε τά τόνικς τής περήφανης ΕΣΣΔ νά χωθούν βαθιά μέσα στις στέπες και νά πέσουν στις χαράδρες των άφγανικών βουνών, όπως εύχόμαστε στην "δύναμη ταχείας επέμβασης" των 150.000 άνδρων του Κάρτερ νά μπλοκαριστεί στις βάσεις τής πριν άκόμα μπορέσει νά ξεκινήσει, όπως δέν κρύβουμε τή χαρά μας σέ οποιαδήποτε έκδήλωση άδυναμίας τής τεράστιας αυτής ίμπεριαλιστικής δύναμης.

Άλλά αυτές οι ήττες πού άποδυναμώνουν τον έχθρό μας δέν άρκοϋν για νά τον γονατίσουν. Τή στιγμή πού η κούρσα των έξοπλισμών

έπιταχύνεται, πού η κρίση συσσωρεύει για-
ντιαίες ποσότητες έμρηκτικῶν ὑλῶν σ' ὄλο τό
πλανήτη, εἶναι ἀναγκαῖο νά προετοιμαστεῖ ἡ
μόνη δύναμη ἱκανή νά ἀντιμετωπίσει νικηφόρα
τήν τεράστια συγκέντρωση μέσων παραγωγῆς καί
καταστροφῆς πού ὁ παγκόσμιος καπιταλισμός ἔ-
χει στά χέρια του. Εἶναι ἐπεῖγον νά προε-
τοιμαστεῖ ἡ διεθνῆς ἐργατική τάξη, ἡ μοναδι-
κή τάξη πού μπορεῖ νά φέρει τήν ἀλλαγῆ, γιά
τήν ὕστατη προσπάθεια.

Μέσα στό πλαίσιο αὐτῆς τῆς προετοιμασί-
ας πρέπει νά καταγγελεθεῖ ἡ βλακώδης κι ἀη-
διαστική κωμωδία τοῦ "ἐπιτιθέμενου πού ἔχει
ὑποστεῖ ἐπίθεση". Γιατί ἡ ἀναζήτηση τοῦ "ἔ-
νοχου" τοῦ "ἐπιτιθέμενου", τοῦ "δημιουργοῦ
πολέμου" χρησιμοποιεῖται σά δικαιολογία
σ τ ῖ ς δ ὕ ο ἄφεις τῆς ἀστικής προπαγάν-
δας πού εἶναι τό ἴδιο δηλητηριώδεις κι οἱ
δύο. Χρησιμοποιεῖται σάν πολεμοχαρῆς προ-
παγάνδα ὅπως ἀκριβῶς καί σάν εἰρημιστική
προπαγάνδα.

Ὁ καθένας ἀπό τούς ἱμπεριαλισμούς, πράγ-
ματι, διακηρύσσει ὅτι "ὑπόστηκε ἐπίθεση" ἀπό
τούς ἄλλους, καί μέ τό δίκιο του ὅπως τό εἴ-
δαμε πρωτύτερα. Αὐτό τό χρησιμοποιεῖ σάν
δικαιολογία γιά νά καλέσει τούς προλετά-
ριούς του στήν ἀλληλεγγύη μεταξύ τῶν τά-
ξεων γιά τήν ἐθνική ἀμυνα, σήμερα ἐνάντια
στήν οἰκονομική, χρηματοδοτική διπλωματική
ἐπίθεση πού ἡ "Ἁγία Πατρίδα εἶναι θύμα, κι
αὔριο ἐνάντια στή στρατιωτική ἀπειλή. Ἄλλά
αὐτή ἡ ἀπλή "θέληση ὑπεράσπισης" ἔχει σάν
συνέπεια στήν πραγματικότητα ὅλες τίς μορ-
φές φ ι λ ο π ο λ ε μ ι σ μ ο ὕ. Ὁ μικρο-
αστικός φιλειρηνισμός πού σήμερα εἶναι καί
ἡ σημαία μερικῶν μικρῶν ἀστικῶν Κρατῶν (μι-
κρῶν ἀλλά καί ἱμπεριαλιστικῶν!) ὀνειρεύε-
ται νά διασώσει ἢ νά ἀποκαταστήσει τήν ὑρε-
ση, τήν εἰρηνική συνήπαρξη καί τήν Εἰρήνη
γενικά. Περνάει τόν καιρό του στήν ἀναζή-
τηση ἐκείνου πού διαταράσσει αὐτή τήν εὐ-
τυχισμένη κατάσταση καί ἰσχυρίζεται ὅτι
μπορεῖ νά κάνει ἔτσι ὥστε νά ἀπαφευχθεῖ ὁ

πόλεμος καταγγέλοντας τόν ἐπιτιθέμενο μπρο-
στά στήν Παγκόσμια Συνείδηση. Πράγματι, ὁ-
ταν οἱ προσπάθειές του ἀποτυγχάνουν κι ὁ
πόλεμος εἶναι πίσω ἀπό τήν πόρτα, τά παρα-
τάει, βρίσκει χωρίς δυσκολία τόν "κακό" πού
εἶναι ὑπεύθυνος (τόν "ἄλλο" βέβαια! ...))
καί καλεῖ κ ι α ὕ τ ὅ ς ἐ π ῖ σ η ς τό
προλεταριάτο νά συμμετάσχει στόν πόλεμο ἐ-
νάντια στόν Κακό.

Στή διάρκεια πολλῶν ἐτῶν χάρη στή γε-
νική συντριβή τοῦ προλεταριάτου καί στή θε-
ραπεία ξηνανοιώματος τοῦ κεφαλαίου μετά τό
δεύτερο ἱμπεριαλιστικό μακελλεῖο, ὁ αἰῶνας
τῶν πολέμων καί τῶν ἐπαναστάσεων γιάρισε
μιά ἐ ν δ η μ ι κ ῆ φάση, μιá φάση κατα-
λαγιάσματος. Σήμερα μπαίνει πάλι σέ μιá
φάση ἐ κ ρ η κ τ ι κ ῆ. Ἡ παγκόσμια καπι-
ταλιστική κοινωνία κατευθύνεται σέ μιá και-
νούγια γενική ἐκρηξη τῶν ἀντιφάσεων καί τῶν
ἀνταγωνισμῶν πού ἀναπαραγάγει σέ μεγαλύτερη
κλίμακα. Μακριά ἀπό τό νά τρέμει μπροστά
σ' αὐτήν τήν ἐκρηξη, μακριά ἀπό τό νά ὀνει-
ρεύεται τήν Εἰρήνη, ἀπατηλό καί ἐξασθενημέ-
νο θαῦμα, τό προλεταριάτο πρέπει νά προε-
τοιμαστεῖ νά τήν ἀντιμετωπίσει νικηφόρα.

Στόν ἱμπεριαλιστικό πόλεμο, τό προλε-
ταριάτο δέν μπορεῖ νά ἀντιπαραθέσει παρά
τόν τ α ξ ι κ ὸ π ὄ λ ε μ ὸ τ ο ὕ. Στίς
προετοιμασίες τοῦ ἱμπεριαλιστικοῦ πολέμου,
πού ἐπιταχύνονται, εἶναι ἐπεῖγον νά ἀντιτά-
ξει τ ῆ δ ι κ ι ᾶ τ ὸ ὕ ἐ π α ν α σ τ α -
τ ι κ ῆ π ρ ο ε τ ο ι μ α σ ῖ α. Ἀπό σή-
μερα, πρέπει νά βροντοφωνάξει τήν παλιά πο-
λεμική ταξική κραυγή: "Ὁ ἐ χ θ ρ ὸ ς
ε ἶ ν α ι μ ῆ σ α σ τ ῆ χ ὶ ρ α μ α ς!"
Ἀπό σήμερα πρέπει νά προετοιμαστεῖ πολιτι-
κά κι ὑλικά γιά τήν ἐ π α ν α σ τ α τ ι -
κ ῆ ἡ τ τ ο π ᾶ θ ε ι α, νά προετοιμαστεῖ
ἀν δέν μπορέσει τελικά νά ἐμποδίσει τήν ἐκ-
ρηξη ἐνός καινούργιου ἱμπεριαλιστικοῦ πολέ-
μου, νά τόν μετασηματίσει σέ ἐ μ φ ὶ -
λ ι ο π ὄ λ ε μ ο γιά τήν ἀνατροπή τῆς ἀ-
στικής κυριαρχίας καί τήν ἐγκαθίδρυση τῆς
δικιᾶς του διχτατορίας.

■ ■ ■

Il programma comunista

-δεκαπενθήμερη ἔφημερίδα στά ἰταλικά

Le Prolétaire

-δεκαπενθήμερη ἔφημερίδα στά γαλλικά

programme communiste

-τριμηνιαία θεωρητική ἐπιθεώρηση στά γαλλικά

ΑΛΒΑΝΙΑ: ή δήθεν "πάλη ενάντια στο σύγχρονο ρεβιζιονισμό"

Μέ τή κρίση τών διάφορων "σοσιαλι - σμών", ρωσικού, κουβανικού, κινέζικου, βιετναμικού κλπ., τά Τίρανα φαίνονται σή- μερα σάν ο μόνος φάρος πού απέμεινε σχε- δόν θρδιος, γιά νά φωτίζει τό δρόμο του "μ-λ" κινήματος από τόν καταποντισμό. Γι' αυτό είναι απαραίτητο νά απομυθοποιηθεί ο αυτοαποκαλούμενος "άγώνας άρχών" του "Κόμ- ματος 'Αλβανών Έργατών" (ΚΑΕ) ενάντια στον "σύγχρονο ρεβιζιονισμό", έπειδή τό κύρος πού διαθέτει χρησιμεύει γιά νά επι- χρουάνει τό σκουριασμένο κουράφι του στα- λινισμού πού βρίσκεται σέ κρίση και γιά νά καθυστερεί τήν αναγκαία ρήξη του προ- λεταριάτου μέ τόν έθνικισμό, πού καλύπτε- ται μέ σοσιαλιστικά προσήματα, ιδίως στίς χώρες του τρίτου κόσμου όπου ή έξωτερική πολιτική της Κίνας προπαγάνδιζε έδώ και χρόνια μιά πιό "πειστική" έναλλακτική λύ- ση.

Πράγματι, ή σταθερά πού διαπερνάει όλη τήν ιστορία του ΚΑΕ και συνιστά κατά βάθος τήν ιδεολογία του, είναι ένας τυπι- κός έθνικισμός ενός μικρού άνίσχυρου έθ- νους, σφηκωμένου ανάμεσα σέ άρπακτικούς γείτονες και πού προσπαθεί νά προστατευ- θεί από τίς μεγάλες δυνάμεις πού θά γίνο- νται μέ τή σειρά τους -σύμφωνα μέ τήν πο- λιτική τους-"φίλοι" κατόπιν "έχθροι" και σέ κάθε ρήξη προκαλώντας έντονες άντεκλή- σεις και "ιδεολογικούς" άφορισμούς.

Τά Βαλκάνια υπήρξαν πάντα ένα σημεί- ο έπαφής ανάμεσα στίς μεγάλες αυτοκρατο- ρίες. Κατ'άρχήν, αναφερόμενοι σέ μιά πρόσφατη έποχή, ανάμεσα στην Αυστροουγγα- ρία, τή τσαρική Ρωσία και τήν 'Οθωμανική αυτοκρατορία (έλεγχος τών Στενών), στην συνέχεια μεταξύ της καπιταλιστικής Ρωσί- ας και του έγγλέζικου και άμερικάνικου ί- μπεριαλισμού. Είναι ή κλασσική περιολή της "άπολύτρωσης" τών μικροσκοπιών Κρα- τών, μέ ψηλά ποσοστά μειονοτήτων πού προ- καλούν ψηλές έθνικές έντάσεις.

'Από τό συνέδριο του Βερολίνου πάνω στο "Ανατολικό Ζήτημα" (1878)μέχρι τούς βαλκανικούς πολέμους (1912-1913), βλέπει κανείς νά εκδηλώνονται μερικές μόνιμες τάσεις της άλβανικής ιστορίας: τάση γιά διαμελισμό από πλευράς τών άχόρταγων γει- τόνων (Σερβία), δυνατό έθνικό κίνημα μέ άγροτικές καταβολές πού καθοδηγείται από τή διανόηση της πόλης (άστική διανόηση), έκμετάλλευση τών συγκρούσεων μεταξύ αυ- τοκρατοριών γιά νά κατακτηθεί μιά άνεξαρ- τησια πού μονάχες οι δυνάμεις της χώρας δέν θά άρκοϋσαν γιά νά επιτευχθεί.

Μέ τό τέλος της Β' Παγκοσμίου πολέμου τά προβλήματα της "άπολύτρωσης" δέν ρυθμι- σθηκαν παραμένοντας μέχρι τίς μέρες μας τό μήλο της έριδας, όπως ή Μακεδονία (ανά- μεσα στη Γιουγκοσλαβία και τή Βουλγαρία) και ή ίσχυρή άλβανική μειονότητα του Κοσ- μέτ (ένσωματωμένη μετά τόν 2ο παγκόσμιο πόλεμο στη Γιουγκοσλαβία) πού αντιπροσω- πεύει τό 40% του όλικου άλβανικού πληθυσ- μού.

'Από τήν άνακήρυξη του άνεξάρτητου κράτους (1912) μέχρι τόν 2ο ίμπεριαλιστικό πόλεμο, ή 'Αλβανία είναι έκτεθειμένη στίς όρέξεις τών γειτόνων της, πού φθάνουν πά- ντα μέχρι τό σημείο νά διαφθείρουν συνειδή- σεις διάφορων "προδοτών του έθνους" ανάμε- σα στους μπέηδες ή τούς άρχηγούς τών τοπι- κών φυλών. Η κρατική άδυναμία, ένισχυμένη εκείνη τήν έποχή από τό φεουδαλικό κατατε- μαχισμό, και ή σχεδόν όλική άπουσία άστι- κών τάξεων δίνουν πράγματι κάποια ύπόσταση στην ταυτοποίηση, της επίσημης ιστοριογραφί- ας, ανάμεσα σέ "ταξικό έχθρο" και "όργανο του έχθρου". Οι έχθροι είναι ή Σερβία, βα- σικός πυρήνας της μελλοντικής Γιουγκοσλαβί- ας, ή Ελλάδα, πού διεκδικεί ένα μέρος της 'Αλβανίας (Β. 'Ηπειρος) , ή 'Ιταλία άναγκασ- μένη νά τό σκάσει έσπευσμένα: τό 1920 γιά νά ξαναεισβάλει στην 'Αλβανία τόν ' Απρίλη του '39 άφου είχε μετατρέψει τή χώρα σέ οί-

κονομική άποικία, ή Γερμανία τελικά τό 1943. Άπ' όπου καί ένα σταθερό "έθνικό συναίσθημα" στό βάθος άγροτικό (άρκετές έξεγέρσεις άπό τό 1912 μέχρι τό 1941), πού θά βοή τήν κατάρλλη διεξόδο σ' ένα σταλινισμό επίσης έθνικό .

Οι πρώτες "κομμουνιστικές" άλβανικές όμάδες δημιουργούνται στά 1925-30, μέσα σέ πλήρη άντιτροτσικιστική ύστερία. Άλλά ή ένοποίηση τους καί ή ίδρυση του "Κομμουνιστικού Κόμματος Άλβανίας" (ΚΚΑ) (ξαναβαπτισμένο άργότερα σέ "Κόμμα Άλβανών Έργατών"), τό Νοέμβρη του 1941, γίνονται σέ άμεση άπάντηση στή Ιταλική κατοχή, κι' ενώ είχαν ήδη σχηματιστεί ένοπλες όμάδες χωρικών, μέ τήν προοπτική νά οργανώσουν τήν έθνική "άντισταση" πρós άρελος του ίμπεριαλιστικού πολέμου.

Τό άρχικό πρόγραμμα του ΚΚΑ έχει καθαρά έθνικιστική μήτρα. Ο στρατηγικός του στόχος είναι έτσι διατυπωμένος: "άγώνας για τήν έθνική ανεξαρτησία του άλβανικού λαού καί για μία λαϊκή δημοκρατική κυβέρνηση στή άπελευθερωμένη πιά άπό τό φασισμό Άλβανία" ("Άπό τό "Άλβανία φάρος του σοσιαλισμού στήν Εύρώπη" Έκδόσεις CEDAS σελ.24).

Μέ τί μέσα; Μέ τήν ένωσή όλων των "Πατριωτικών" δυνάμεων, τόσο των λαϊκών και των αστικών, των δημοκρατικών όσο και των μοναρχικών, όπως άκριβώς καί τ' άλλα σταλινικά κόμματα πού πήραν μέρος στον "άντιφασιστικό" πόλεμο. Τήν "άντίθεση ανάμεσα στό λαό καί στους καταχτητές" τήν άνήγαγαν σέ "θεμελιώδη αντίθεση" άφήνοντας κατά μέρος τήν πάλη των τάξεων. Άκόμη κι' αούτή ή άστικής έμπνευσης έκφραση "λαϊκή δημοκρατία" άποκρύφθηκε γιατί "ένα τέτοιο σύνθημα, κατά τό στάδιο τής έθνικής άπελευθέρωσης, θά βρισκόταν σέ αντίθεση μέ τό βασικό καθήκον τής ένότητας όλου του λαού στον άγώνα ένάντια στον καταχτητή". ("Η Άλβανία σήμερα" Νο1, 1973, σελ.23). Νά λοιπόν ποιός είναι ό ριζοσπαστισμός "του άπελευθερωτικού άγώνα" πού καθοδήγησε τό ΚΑΕ !

Η ιστορία τής σύγχρονης Άλβανίας είναι συγχρόνως καί ή ιστορία των σχέσεων της μέ τή Γιουγκοσλαβία. Στά χρόνια του '40 τό ΚΚΑ είναι τήν ίδια στιγμή τό κέντρο ενός έθνικού άγώνα καί ένα παράρτημα του ΚΚΓιουγκ., του όποίου οι άπεσταλμένοι παρευρίσκονται σ' όλες τίς συσκέψεις τής άλβανικής ήγεσίας. Ο σέρβικος αωβινισμός, άναγεννημένος άπό τόν πόλεμο, γίνεται πιά πολύ αίσθητός. Τό πρόγραμμα του ΚΚΓιουγκοσλαβίας άπό τό 1928 μέχρι τό 1940, πρόβλεπε τήν άνάκτηση του Κοσμέτ άπό τήν Άλβανία. Στή διάρκεια του πολέμου, αούτή ή προοπτική άναθεωρήθηκε μέσα στό πνεύμα μιας όμοσπονδίας όπου ή Άλβανία θά άποτελούσε

τήν έβδομη δημοκρατία τής Γιουγκοσλαβίας. "Εξ' άλλου ό Στάλιν θά πεί κάποτε στον Τζίλας, δεξί χέρι του Τίτο: "δέν μας ενδιαφέρει ή Άλβανία. Είμαστε σύμφωνοι ή Γιουγκοσλαβία νά καταπιεί τήν Άλβανία". ("Συνομιλία μέ τόν Στάλιν", "Collection Idées", σελ. 83).

Καί πράγματι στήν μεταπολεμική περίοδο, ή Γιουγκοσλαβία, όπως καί ή φασιστική Ιταλία πρωτύτερα, παρείχαν πιστώσεις πού κάλυπταν τό ήμισυ των κρατικών έσόδων. Περισσότεροι άπό 1.500 άλβανοί σπουδαστές φοιτούσαν στό πανεπιστήμια καί τά λύκεια τής Γιουγκοσλαβίας. Η σερβο-κροατική γλώσσα γίνεται υποχρεωτικό μάθημα στό άλβανικά σχολεία, καί όχι λιγώτερες άπό 27 διμερείς συνθήκες καθιερώνουν κοινά συστήματα τιμών καί νομισμάτων, μία τελωνειακή ένωση καί μικτές Γιουγκοσλαβο-άλβανικές έπιχειρήσεις. Άκόμη καί τό άλβανικό κόμμα παρέμεινε ένα τμήμα του Γιουγκοσλαβικού, πού τό έκπροσωπούσε στήν Κομινφόρμ (Π.Λεντβαί, "Η Εύρώπη των Βαλκανίων μετά τόν Στάλιν", 1972, σελ.209 έπ.).

Τόν Άπρίλη του '47 ή Γιουγκοσλαβία προτείνει άκόμη καί ένα κοινό πεντάχρονο πλάνο μέ τήν Άλβανία. Τέλη του '48 προτείνει μία συμφωνία συμπαχίας μέ τή Βουλγαρία χωρίς τήν συγκατάθεση τής ΕΣΣΔ. Αούτή ή τάση για άνάπτυξη όριζοντίων διασυνδέσεων των κρατών τής περιοχής, δέν μπορούσε παρά ν' άνησυχήσει τή Μόσχα. Μέσα στό ΚΚΑ, ή φράξια του ύπουργού έσωτερικών Κ.Κότζε, ήταν υπέρ μιας γρήγορης ένωσης καί μιας στρατιωτικής ένσχυμάτωσης μέ τή Γιουγκοσλαβία, στήν όποια άντιδρούσε ή φράξια του Ένβέρ Χότζα, σσνδεδεμένη άκόμη μέ τή Μόσχα. Άλλαδή ή περιόφημη άπόφαση τής Κομινφόρμ για τό ΚΚΓ "στό χέρι δολαφών και προδοτών" (Ιούνης '48) έρχεται πάνω στήν άρα για νά σώσει αούτή τή φράξια καί τό ίδιο τό άλβανικό κράτος. Τέτοια είναι ή καταγωγή τής "άκαταμάχητης" σύνδεσης των Τιράνων μέ τή Ρωσία του Στάλιν.

"Ετσι, μέσα στή μεγάλη παράδοση των καγγελαιρών του 19ου αιώνα, ή Ρωσία χρησιμοποεί τίς έδαφικές διεκδικήσεις των Άλβανών (Κοσμέτ) καί των Βουλγάρων (Μακεδονία) για νά τίς στρέψουν ένάντια στό καθεστώς του Τίτο. Άπό τότε ή μεγάλη έγνοια του άλβανικού κράτους θά είναι πώς ν' άποφύγει μία συμπαχία ανάμεσα στους γείτονες Γιουγκοσλάβους καί στή μεγάλη δύναμη κάτω άπό τήν έπιρροή τής όποίας βρισκεται τό ίδιο (Ρωσία, καί στή συνέχεια Κίνα).

Η Άλβανία έτσι άναγκάστηκε νά προχωρήσει σέ μία άμεση καί ύποχρεωτική συμπαχία μέ τήν ΕΣΣΔ. Μέ τή στραφή πού άπαρσιόστηκε στή Γιουγκοσλαβία πρós τή Δύ-

ση, ή 'Αλβανία γίνεται πιά για' τή Μόσχα, ένα αντίβαρο και μιιά ενδιαφέρουσα δικλειδα άσφαλείας για τήν περιοχή και συμμετέχει στις διαβουλεύσεις πού θά καταλήξουν στό σύμφωνο τής Βαρσοβίας. 'Αλλά τό κλεισιμο του συμφώνου, τό Μάη του '55, συμπίπτει μέ τό ταξίδι του Μιχογιάν και του Κροϋτσεφ στό Βελιγράδι. Αυτό είναι τό ξεκίνημα για ένα ξαναπλησίασμα τής Ρωσίας μέ τή Γιουγκοσλαβία και ή άρχή τής ύφεσης. 'Από τήν σκοπιά των Τιράνων αυτή ή ύφεση δέν μπορεί νά σημαίνει παρά ότι δόθηκε τό πράσινο φώς στην περιφερειακή ύπεροχή των Γιουγκοσλάβων. Καί πράγματι ή Ρωσία άσκει πιέσεις στην 'Αλβανία νά μετριάσει τις επιδέσεις της ενάντια στον "τιτοϊσμό" και τον "είδικό σοσιαλισμό" μέσα στό πνεύμα των αποφάσεων του 1958. Τό 20ό συνέδριο θάρθει στη συνέχεια νά δικαιώσει τους φόβους των 'Αλβανών.

Στις άρχές του '60 ή 'Αλβανία έχει κάθε λόγο νά φοβάται ότι θά πληρώσει τά έξοδα τής ύφεσης στά Βαλκάνια. 'Η άναγγελία από τή Μόσχα για τήν άποχώρηση των ειδικών, τό φθινόπωρο του '61, συμπίπτει μέ τήν άνταλλαγή επισκέψεων μέ τό Βελιγράδι. 'Η Ρωσία παίρνει τήν πρωτοβουλία για τή ρήξη: άρνεϊται νά χορηγήσει συμπληρωματικά σιτάρι μετά τήν καταστροφή τής σοδειάς του '60, συμπιέζει τις πιστώσεις, έλαττώνει τις έμπορικές συναλλαγές, περιορίζει τις ύποτροφίες πού δίνονται στους σπουδαστές. "Ετσι λοιπόν ή 'Αλβανία στρέφεται προς τήν Κίνα μέ τήν όποία είχε ήδη έπαφές από τό 1956.

'Ακριβώς πριν/άπό τή ρήξη μέ τήν ΕΣΣΔ, τό Νοέμβρη του '60, έγινε στη Μόσχα μιιά διεθνής συνδιάσκεψη των ΚΚ όπου τό ΚΑΕ διατύπωσε τις κατηγορίες του ενάντια στην καθοδήγηση του ΚΚΣΕ. 'Η επέμβαση του Ένβέρ Χότζα ("τό ΚΑΕ στον άγώνα ενάντια στο σύγχρονο ρεβιζιονισμό") παρουσιάστηκε από τό φιλοαλβανικό ρεύμα σαν ένα μνημείο τής "άντιρεβιζιονιστικής" πάλης. Στην πραγματικότητα είναι πολύ μετριοπαθής όσον άφορά τό περιεχόμενο τής "ιδεολογικής" κριτικής προς τό ΚΚΣΕ, αλλά αντίθετα πολύ βίαιη σε σχέση μέ τά ζητήματα πού άγγιζαν τά έθνικά συμκρόντα του άλβανικού κράτους. "Ετσι παρ'όλα αυτά ή 'Αλβανία αποτελεί πάντα μέρος τής "ένότητας του σοσιαλιστικού στρατοπέδου μέ έπικεφαλή τή Σοβιετ. Ένωση", τό ειρηνικό πέραςμα στο σοσιαλισμό γίνεται δεκτό σαν πιθανή δυνατότητα, έστω κι αν-προσθέτοντας-πρέπει νά προετοιμαζόμαστε τήν ίδια στιγμή για τήν έπαναστατική βία. Αντίθετα στην όμιλία (του Χότζα) γίνεται λόγος μέ φρίκη για ένα βουλγαρικό χάρτη "πού περικλείει τήν 'Αλβανία εντός των συνόρων τής Γιουγκοσλαβίας" (σελ.94), και εκθέτει κύρια τήν άλβανική αντίληψη περί άλληλεγγύης του "σο-

σιαλιστικού στρατοπέδου": "Σύμφωνοι, ή 'Ινδία έχει ανάγκη σίδηρο και άτσάλι, αλλά ή 'Αλβανία τά έχει πολύ περισσότερο ανάγκη & πριν άπ'αυτή! 'Η 'Αίγυπτος χροιάζεται ενεργητική βιομηχανία και άρδευτικά έργα, αλλά ή 'Αλβανία τά έχει ανάγκη περισσότερο άπ'αυτή και πριν άπ'αυτή" (σελ.29).

'Από τό 1961 μέχρι τό 1977, ή 'Αλβανία συμμαχεί μέ τήν Κίνα και τής χρησιμεύει τά πρώτα χρόνια σαν βοηθός και φερέφωνο (όπως τό χαρακτήρισαν οι Ρώσοι) στην προπαγάνδα πού απέβλεπε στην ύπονόμευση των ρωσικών θέσεων στο "Διεθνές Κομμουνιστικό Κίνημα" και πού έπαιρνε έτσι έναν άριστορό χρωματισμό άκριβώς λόγω του γεγονότος των ύπεκφυγών, των καθυστερήσεων και των μυστικών διαπραγματεύσεων πού άκολούθησαν τήν σινο-σοβιετική ρήξη. 'Αλλά αυτή ή προβαλλόμενη σαν "πάλη άρχών" πού διεξάγουν οι άλβανόφιλοι σε τόσες περιπτώσεις, προέρχεται από τήν κοινήσταλινική καταγωγή και δέν κάνει τίποτε άλλο παρά νά κριτικάρει τις άκραϊες συνέπειες των άρχών από τις όποιες άπορρέουν άναγκαστικά. 'Επίσης οι άλβανικές θέσεις του '60 δέν διακρίνονται από τις κινέζικες παρά από μιιά "διαλεκτική" άόια όσο τό δυνατόν πιο συμβιβαστική.

"Ετσι τό ΚΑΕ ύποστηρίζει τήν "άληθινή" "λενινιστική" ειρηνική συνύπαρξη ενάντια σ'αυτή του Χρουτσώφ: "Σύμφωνα μέ τους ρεβιζιονιστές, ή πολιτική τής ειρηνικής συνύπαρξης δέν περιορίζεται στις σχέσεις κρατών μέ διαφορετικό κοινωνικό σύστημα αλλά επέκτείνεται μέ τον ίδιο τρόπο και στις σχέσεις των τάξεων στο έσωτερικό των κοπιταλιστικών χωρών, όπως επίσης και στις σχέσεις ανάμεσα στους καταπιεσμένους λαούς και στους έμμεταλλευτές άποικιοκράτες". ("Οι 'Αλβανοί κομμουνιστές ενάντια στον ρεβιζιονισμό" Collection 10/18, σελ. 353). 'Ελεύθερο λοιπόν τό "σοσιαλιστικό" κράτος νά άναπτύσει τις καλλύτερες σχέσεις μέ τή μιιά ή τήν άλλη μερίδα του ιμπεριαλισμού, αλλά κρατάει τό έπαναστατικό "φύλλο συκής" τής "ύποστήριξης" τής ταξικής πάλης (;) στους κόλπους του και στη πάλη των ύποδούλων λαών.

"Όσον άφορά τό ειρηνικό πέραςμα στο σοσιαλισμό, τό ΚΑΕ δέν παίρνει πιο "σκληρές" θέσεις. Τά Μ-Α κόμματα "προετοιμάζονται παράλληλα και ταυτόχρονα τόσο για τον ειρηνικό δρόμο όσο και για τήν κατάληψη τής έξουσίας μέσα από τήν ένοπλη επανάσταση (...), για νά μήν βρεθούν άπροετοιμαστα στην περίπτωση όπου (!) ή άστική τάξη θά έκανε χρήση τής βίας ενάντια στην έργατική πού θά έχει άρχίσει τήν επανάσταση" (σελ.355).

Τό ίδιο συμβαίνει και μέ τή δημοκρατία: παραμένει μιιά άμετάβλητη άρχή του άλβανικού "σοσιαλισμού" και των όπαδών του: "Τό έχουμε συνειδητοποιήσει ότι δέν μπορεί

κινείται να λέγεται κομμουνιστής αν την ίδια στιγμή δεν είναι ένας πραγματικός δημοκράτης". Παρ'όλα αυτά το Ιταλικό ΚΚ κριτικότερα γιατί παρουσιάζει τον δημοκρατικό δρόμο σαν τον "μόνο" δυνατό. (Οι ιδέες του μαρξισμού-λενινισμού θά θριαμβεύσουν επί του ρεβιζιονισμού", Τίρανα, 1964, 2ος τόμος, σελ.188).

Αντίθετα η πολιτική του μετώπου με την σοσιαλδημοκρατία δεν απορρίπτεται αλλά πρέπει να καταπολεμηθεί ή αυταπάτη σύμφωνα με την οποία η εργατική τάξη μπορεί να περάσει στο σοσιαλισμό άμεσα και κάτω από την καθοδήγηση άλλων κομμάτων εκτός των Μ-Λ" (προηγ.σελ.219-220). "Ετσι σε περίπτωση συμμαχίας με τους "σοσιαλιστές", αυτό που ενδιαφέρει είναι τα ΚΚ να διατηρήσουν την "πολιτική ανεξαρτησία" τους μέσα στο έσωτερικό του μετώπου.

Την ίδια εποχή, το ΚΑΕ άσχολεϊται με τα αίτια του έκφυλισμού του ΚΚΣΕ μετά τον Στάλιν. Αυτά ανακαλύπτονται μέσα στην προοδευτική γραφειοκρατικοποίηση και την ήθικη διαφθορά των στελεχών του, μια κατάσταση που πάνω της βρήκε στήριγμα η "κλίμα" του Χρουτσαίφ για να διαλύσει το κόμμα και να παλινορθώσει τον καπιταλισμό: "Δημιουργήθηκε στους άξιωματούς του κόμματος και του σοσιαλιστικού κράτους ένα αίσθημα αυταρέσκειας και νόμιμης υπερηφάνειας. Αργότερα, χωρίς κανείς να το έχει πάρει είδηση αυτές οι λανθάνουσες αδυναμίες στην αρχή χειροτερεύουν & έκφυλίζονται σε λαθεμένες τάσεις που φέρνουν την έγνατάλειψη της προλεταριακής ήθικης" (Ένβερ Χότζα, άρθρο του Μάρτη 1968, στο "Τό ΚΑΕ στην πάλη ενάντια στο σύγχρονο ρεβιζιονισμό", σελ. 439). "Ετσι όταν ο Στάλιν δεν υπάρχει πιά για να καθοδηγεί το κόμμα και το κράτος στο σωστό δρόμο, έμφανίστηκε ο προδότης....

Βρισκόμαστε σε πλήρη πολιτική αυταπάτη και ιδεαλισμό: τα πάντα είναι θέμα όχι ταξικής πάλης, όχι οικονομικών και κοινωνικών σχέσεων ούτε της πολιτικής του κόμματος, αλλά θέμα ήθικης, θέλησης και ιδεολογίας. "Ο σοσιαλισμός" μπορεί έτσι να σκεφτεί κανείς - έπαφίεται στην καλή πίστη, στην άφοβση, στην άφιλοκέρδεια, κ.λ.π. των "νέων ανθρώπων" της επίσημης προπαγάνδας και με μια φράση ο "άνορθωμένος" καπιταλισμός προσδιορίστηκε σαν καθαρή συνέπεια της άπρακτικότητας και της φιλοδοξίας μερικών ξεστρατισμένων ατόμων των οποίων "τό μόνο μέλημα είναι η σταθεροποίηση της δικιάς τους οικονομικής κατάστασης και της πολιτικής κυριαρχίας τους" (σελ.272).

Αυτή είναι η μόνη εξήγηση που το ΚΑΕ μπόρεσε να δώσει για την "χρουτσαφική άντεπανόσταση". Εξήγηση κοινή άλλωστε στον μαοϊσμό, που φεβριλιέται στην κρι-

τική που κάνουν όλοι οι επίγονοι και μαθητές του των υποτιθέμενων "παλινορθώσεων" που θά ακολουθούσαν στις διάφορες "πατρίδες του σοσιαλισμού". Μιά εξήγηση που, αν ήταν άληθινή, θά ίσοδυναμούσε με τό να άποδείξει την υπεροχή του καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής πάνω στο σοσιαλισμό, ο οποίος μπορεί να άπορροφηθεί πάλι με τον πιο άπλο τρόπο του κόσμου από μια άπλη επέμβαση μιας κακής "κλίμας". Εξήγηση που δείχνει ότι κανένα από τα ρεύματα που κατάγονται από τό σταλινισμό δεν είναι ικανό να έχει μια επίστημονική και μαρξιστική αντίληψη για τον τελικό σκοπό του κομμουνιστικού κινήματος.

Με τό "Ο ίμπεριαλισμός και η επανάσταση" του Ένβερ Χότζα (έκδόσεις Ν.Βέτ- hune, 1979) τό ΚΑΕ ίσχυρίζεται ότι άποκατέστησε την "καθαρότητα του μαρξισμού-λενινισμού" ενάντια σ'όλους τους ρεβιζιονισμούς, κι ιδιαίτερα ενάντια στη "θεωρία των τριών κόσμων" και τη "σκέψη του Μάο τσε-τούνγκ", που χαρακτηρίζεται σαν "άμάλγαια ιδεολογιών, που άρχίζουν από τον άναρχισμό, τον τροτσκιισμό και τό μοντέρνο ρεβιζιονισμό με τιτοϊκή, κρουτσαφική ή "εύρωκομμουνιστή" σάλτσα, ως την άναφορά σε μερικές μαρξιστικές φράσεις, περνώντας από ένα σχετικό άσιατικο-κομμουνιστικό ποτισμένο με ίσχυρές δόσεις έθνικισμού, ξενοφοβία και μάλιστα θρησκευτικών αντίληψεων". (σελ. 474).

Αυτό τό μικρό άπόσπασμα δίνει μια ίδέα της σοβαρότητας της κριτικής που δεν συνοδεύεται έξάλλου ποτέ από συγκεκριμένα γεγονότα ή τσιτάτα. Ο Ε.Χότζα είναι στριμωγμένος για να εξηγήσει τον πρώτο ένθουσιασμό του ΚΑΕ για τό Μάο, έναν ένθουσιασμό που προσπαθεί έξάλλου να έλαχιστοποιήσει και που τον άποδίδει άξιολύπητα στην έπιρροή της "γενικής γνώμης ότι ήταν ένας μαρξιστής-λενινιστής" (σελ.407), στον άτελή χαρακτήρα των δημοσιευμένων έργων, στη δυσκολία να γίνουν καταληπτές "οι στερεότυπες διατυπώσεις τυπικά κινεζικές" (σελ.409) και στα λίγα δεδομένα που είχε στην κατοχή του πάνω στην Κίνα και στη ζωή του ΚΚΚ.

Μ'άλλα λόγια δηλαδή, μετά είκοσι χρόνια στενής φιλίας, ο Χότζα φατίστηκε από θεϊκή λάμψη που του επέτρεψε να συμπεράνει άπότομα ότι ο "Μάο δεν υπήρξε μαρξιστής-λενινιστής, αλλά ένας δημοκράτης επαναστάτης" (σελ.472) κι ότι η Κίνα δεν έγινε ποτέ σοσιαλιστική - αν και μετά την άπελευθέρωση "πραγματοποιήθηκαν επίσης μερικοί μετασχηματισμοί σοσιαλιστικού χαρακτήρα (;)" (σελ.449) - έξαιτίας της συμβιβαστικής πολιτικής του ΚΚΚ άπέναντι στη μπουρζουαζία. Είκοσι χρόνια "άφθαρτου" δεσμού σβησμένα με μια μονοκονδυλιά. Αυτό και μόνο θά μπορούσε να άποδείξει ότι η

"μαρξιστική-λενινιστική" θεωρία που διδάσκεται από τὰ Τίρανα δέν έχει περισσότερη επιστημονική αξία από έναν άνεμοδείκτη.

Αλλά στην πραγματικότητα, πέρα από τις επίσημες ανακοινώσεις φιλίας, η Αλβανία ήταν ακόμα μιά φορά, στη διάρκεια αυτών των είκοσι ετών, τό πιόνι της πολιτικής μιάς μεγάλης δύναμης που προφανώς ήταν αδύνατο νά έλέγξει. ΄Αξίζει νά σημειωθεί επίσης ότι τό πλησίασμα του μεγάλου προσάτη μέ τή Γιουγκοσλαβία έπαιξε έναν προσδιοριστικό ρόλο στη ρήξη. Από τόν Ιούνη του 1971, ό Γιουγκοσλάβος ύπουργός Έξωτερικών επισκέπτεται τήν Κίνα, ενώ παράλληλα η Κίνα άραιώνει τις έπαφές της μέ τήν Αλβανία.

Μέ τήν δξυση των προετοιμασιών του 3ου παγκόσμιου πολέμου και τήν αύξανόμενη σημασία των στρατηγικών θέσεων, οι σχέσεις μέ τήν Αλβανία όχι μονάχα έχασαν τό ενδιαφέρον τους αλλά γίνονται ένα έμπόδιο στη βαλκανική πολιτική της Κίνας. Τά Βαλκάνια ξαναγίνονται μιά κεντρική ζώνη για τή Ρωσία για τόν έλεγχο του έφοδιασμού της Εύρώπης και τό Γιουγκοσλαβικό και ρουμανικό Κράτος μπορούν νά είναι για τήν Κίνα προχωρημένα αντι-ρωσικά φυλάκια, πολύ πιό ενδιαφέροντα από τήν Αλβανία. Και πράγματι η οικονομική και στρατιωτική βοήθεια στην Αλβανία κόβεται τό 1976. Τό καλοκαίρι του '77 ό Τίτο πηγαίνει στό Πεκίνο. Αυτή η επίσκεψη συμπίπτει μέ τή δημοσίευση στα Τίρανα του άρθρου "Η θεωρία και πρακτική της επανάστασης", που για πρώτη φορά κάνει πολεμική στη "θεωρία των τριών κόσμων".

Ό Έμβέρ Χότζα ανακάλυψε σήμερα ότι οι κινέζοι ηγέτες δέν ήταν ποτέ μαρξιστές. Παρ'όλα αυτά, ως τήν αλβανοκινεζική ψύχραση τό 1977, οι επίσημες πολιτικές θέσεις των δύο κρατών είναι αδύνατο νά ξεχωριστούν, εκτός των διαφορών που άπορρέουν από τήν άνομοιότητα μεταξύ της μικρής Αλβανίας και του κινεζικού μαμούθ. Έτσι, έξω από τήν περίφημη κινεζική θεωρία της "ζώνης των καταιγίδων", που αντικατοπτρίζει τό μεγάλο αντι-αποικιακό κύμα της δεκαετίας του '60 και τις φιλοδοξίες ενός Κράτους που έχει πίσω του μιά ισχυρή άστική επανάσταση, δέν άπομένει παρά η άναφορά σέ άφηρημένες άστικές άρχές, χαρακτηριστικές μιάς μικρής χώρας που η άνεξαρτησία της άπειλείται και η ούτοπική διεκδίκηση της ισότητας και της άνεξαρτησίας των έθνών, όχι μονάχα πολιτικής, αλλά και οικονομικής στην έποχή του Ιμπεριαλισμού.

"Ύπερασπίζουμε τήν γνώμη σύμφωνα μέ τήν όποία όλα τά κυρίαρχα Κράτη, μεγάλα και μικρά, είναι ίσα και καθένα άπ'αυτά, πρέπει νά δώσει τήν συνεισφορά του στη διεθνή άρένα" (Ε. Χότζα, "Είσηγήση στό V Συνέ-

δριο του ΚΑΕ", Τίρανα, 1967, σελ.40). "Η άντιπροσωπεία της λαϊκής Δημοκρατίας της Αλβανίας ύποστηρίζει τις διεκδικήσεις των χωρών σέ φάση άνάπτυξης. Νά δοθεϊ τέλος στην πολιτική διάκρισης και πιέσεων σέ θέματα έμπορίου. Νά επαναφερθούν σέ μιά πιό δίκαιη άναλογία οι τιμές των πρώτων ύλών και των βιομηχανικών προϊόντων. Νά καταργηθούν τά τεχνητά έμπόδια και νά έγναθιδρυθούν οικονομικές και έμπορικές σχέσεις πάνω στη βάση των άρχών της άμοιβαίας ισότητας κι άφέλειας" (Έπέμβαση στόν ΟΗΕ, Σεπτ.1975, Ντοκουμέнта CEDAS, No 11) Είναι προφανές ότι αυτή η συνολική ύποστήριξη των διεκδικήσεων των παραγωγών πρώτων ύλών μέ προοπτική νά "δημοκρατικοποιηθεϊ" η παγκόσμια αγορά δέν κολλάει καλά μέ τήν κριτική που γίνεται σήμερα στη θεωρία του "τρίτου κόσμου" σαν ένιαίου μπλόκ, θεωρία που άποδίδεται στους κινέζους ηγέτες.

Βρίσκουμε τήν ίδια διαφορούμενη θέση άπέναντι σ'αυτό που οι Κινέζοι όνομάζουν σήμερα "δεύτερος κόσμος". Οι στόχοι είναι πάλι οι ίδιοι: είρήνη, άνεξαρτησία της Εύρώπης άπέναντι στις μεγάλες δυνάμεις, κλπ. Οι Αλβανοί μάλιστα άντικαθιστούν τό ρεαλισμό των Κινέζων, που άναγκάζουν άνοιχτά ότι άναζητούν σχέσεις Κράτους μέ Κράτος μέ τήν Εύρώπη, μέ μιά τοποθέτηση πιό "κεντριστική" διεκδικώντας τήν πάλη των "λαών" της Εύρώπης ένάντια στις δύο υπερδυνάμεις, πράγμα που είναι ένας άλλος τρόπος συσκευασίας του ίδιου έμπορεύματος: "Νομίζουμε ότι οι λαοί της Εύρώπης δέν μπορούν νά έξασφαλίσουν τήν ασφάλειά τους παρά δυναμώνοντας τήν έθνική άνεξαρτησία τους και κυριαρχία τους, παρά παλεύοντας άποφασιστικά ένάντια στην ήγεμονιστική πολιτική των ΕΠΑ και της Σοβιετικής Ένωσης" (Είσηγήση του Ε. Χότζα στό VI Συνέδριο του ΚΑΕ", νοέμβριος 1971, Editions du Centenaire, σελ.34).

Έτσι άναπόφευχτα ζητούν τή διάλυση των στρατιωτικών συνασπισμών, των στρατιωτικών βάσεων κλπ.

Η άντίθεση στην ένωση της Εύρώπης δικαιολογείται σ'όνομα αυτής της ίδιας καθυγιασμένης έθνικής άρχής: "Ό σκοπός της δημιουργίας της ένωμένης Εύρώπης είναι νά άποκλείσει κάθε έννοια έθνικότητας των διαφόρων χωρών της Εύρώπης, νά ένσωματώσει και νά άμαλγαμοποιήσει τις κουλτούρες τους και τις παραδόσεις τους, μ'άλλα λόγια νά καταργήσει τήν προσωπικότητα των λαών και των Κρατών της δυτικής Εύρώπης ώστε νά τή βάλει κάτω από τό έλεγχο της άντιδραστικής κοσμοπολιτικής μπουρζουαζίας της ήπειρου" (Είσηγήση στό VII Συνέδριο του ΚΑΕ", 1976, Editions CEDAS, σελ.15). Σημειώνουμε έξάλλου ότι η έχθρότητα του ΚΑΕ άπέναντι στην ΕΟΚ βα-

ορίζεται ιδιαίτερα (άν και αναφέρεται με την ευκαιρία αυτή στο κείμενο του Δένιν "Σχετικά με το σύνθημα των Ένωμένων Πολιτειών της Ευρώπης") πάνω στα έμπορικά συμφέροντα της Άλβανίας, που προτιμάει να συνεννοείται ξεχωριστά με κάθε κράτος παρά με μία ισχυρή "Αντάντ".

"Όσο για την έχθρότητα απέναντι στον "πρώτο κόσμο", κι αυτή δεν θα μπορούσε να είναι ακλόνητη, γιατί ο Ε.Χότζα όπως κι ο Χούα Χουαφένγκι έχουν κοινό μία αναφορά με σημαίνουσα βαρύτητα: τη σταλινική Ρωσία κι ιδιαίτερα τη θέση της στη διάρκεια του 2ου Ιμπεριαλιστικού πολέμου: "Σέ ιδιαίτερες περιπτώσεις (ή έγκατάλειψη των επαναστατικών αρχών στ' όνομα ιδιαίτερων καταστάσεων και συγκυριακών περιστάσεων, δεν είναι άραγε ένα βασικό χαρακτηριστικό του παντοτινού όππορτουισμού;) μπορούν να δημιουργηθούν περιστάσεις τέτοιες που μια σοσιαλιστική χώρα ή ένας λαός που παλεύει ενάντια στην Ιμπεριαλιστική ή σοσιαλ-Ιμπεριαλιστική επίθεση βρίσκονται σέ ένα κοινό μέτωπο με άλλες χώρες του καπιταλιστικού κόσμου για να πολεμήσει ενάντια στον ίδιο έχθρό, όπως έγινε στο δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο" ("Ο Ιμπεριαλισμός κι η επανάσταση", σελ. 238).

Επίσης τό ΚΑΕ που κριτικάρει σήμερα τους "συμβιβασμούς χωρίς αρχές" των Κινέζων με τόν Αμερικάνικο Ιμπεριαλισμό είναι σέ δύσκολη θέση για να αποδείξει ότι οι τελευταίοι δεν έχουν δικαίωμα να κάνουν ό τι έκανε ο Στάλιν: "Τό γερμανοσοβιετικό σύμφωνο μή επίθεσης αποτέλούσε, από τη μεριά του Στάλιν, μία πολυμήχανη μανούβρα για να έπαιρθη από τις ένδο-Ιμπεριαλιστικές αντιφάσεις" και καθόλου "μια σύμμαχια χωρίς αρχές" όπως αυτή μεταξύ ΕΠΑ και Κίνας (σελ.321). "Είναι απαραίτητο να υπογραμμιστεί ότι ποτέ και σέ καμία περίπτωση ο Στάλιν κι η Σοβιετική Ένωση δέ παρότρυναν ότι το προλεταριάτο και τά ΚΚ έπρεπε να απαρνηθούν την επανάσταση και να ένωθούν με την αντιδραστική μπουρζουαζία και δεν τους κάλεσαν ποτέ να τό κάνουν" (σελ.322). Ζήτω λοιπόν τά μέτωπα της Αντίστασης με την (προοδευτική!) Ιμπεριαλιστική μπουρζουαζία, ζήτω τό κάλεσμα συμμετοχής στον Ιμπεριαλιστικό πόλεμο σε' όνομα της επανάστασης (1): Μά τί διαφορετικό τέλος πάντων λένε οι Κινέζοι;

Πράγματι ο Ε. Χότζα είναι έντελώς ανίκανος να αντιπαραθέσει στη θεωρία που ισχυρίζεται ότι κριτικάρει, μία θεωρία που να στέκεται όρθια κι ανταγωνιστική, έφρσον

(1) Τό μοναδικό παράδειγμα "απόρνησης της πάλης των τάξεων" αποδίδεται στον Μπρόουντερ, τόν ηγέτη του ΚΚ των ΕΠΑ που διέλυσε τό κόμμα του. Ο Στάλιν, εκείνος, δεν διέλυσε παρά τη Διεθνή, προσοχή διαφορά!

στηρίζεται στις ίδιες άστικές αρχές με τους κινέζους ηγέτες, αρχές στις οποίες ο σταλινισμός δίνει μία "μαρξιστική" νομιμοποίηση: ο έθνικισμός κι ο υπερταξισμός (τό μπλόκ των τάξεων).

Είδαμε ότι η ύπερτατη προδοσία, δηλ. ο στρατιωτικός συνασπισμός με κάποιον από τους Ιμπεριαλισμούς, δικαιολογείται - σέ μερικές "είδικές" περιπτώσεις - στ' όνομα της επανάστασης. Κι άκόμα περισσότερο βέβαια τά πολιτικά μέτωπα με τη μπουρζουαζία. Άν τό ΚΑΕ περηφανεύεται να καταγγέλει τις συμμαχίες της Κίνας με τά πιο αντιδραστικά Κράτη του τρίτου Κόσμου και να την κατηγορεί ότι άγνοεί τις τάξεις και την πάλη των τάξεων, στο ίδιο θέμα υιοθετεί μία ένότητα τό ίδιο λαϊκή, έθνική και τελικά κρατική με τις δυνάμεις που θεωρούνται "προοδευτικές": "Προφανώς, δεν μπορούμε να άπορρίψουμε την ταχτική, που έγκειται στην πιθανή ένωση του προλεταριάτου μιας χώρας του δέθεν τρίτου κόσμου, ή των προλεταριάτων όλων αυτών των χωρών με άλλες πολιτικές δυνάμεις ενάντια στον Ιμπεριαλισμό. Δεν μπορούμε επίσης να παραμελήσουμε την ένότητα των επαναστατικών δυνάμεων άκόμα και με την άστική ηγεσία μιας χώρας όταν, σέ μία δεδομένη στιγμή μία βαρεια αντίφαση έμφανίζεται μεταξύ αυτής και του έξωτερικού Ιμπεριαλισμού ή την αντιδραστική ηγεσία μιας χώρας του Τρίτου κόσμου" (σελ. 331). Άλλά αυτή η συμμαχία πρέπει να "ποικίλλει και να υπόκειται σέ προϋποθέσεις", πράγμα που δεν τό κάνουν οι Κινέζοι. Τό ίδιο ισχύει και για τις Ιμπεριαλιστικές χώρες, όπου γίνονται άποδεκτά όλα τά μέτωπα, αλλά πάντοτε με τό διανοητικό και βασικά Ιησουϊτικό περιορισμό της διακήρυξης της "άνεξαρτησίας" του κόμματος μέσα α'αυτά. (σελ. 256).

Σχετικά με τόν Ιμπεριαλιστικό πόλεμο που προετοιμάζεται, τό ΚΑΕ αντιπαραθέτει στην πολιτική του Πεκίνου, που είναι να διαλέγει έναν Ιμπεριαλιστικό συνασπισμό για να έπιβραδύνει δέθεν τόν πόλεμο, έναν ειρηνισμό κι ένα σαβινισμό με "λαϊκό" χρώμα: "Επίσης οι λαοί που θ'άλληλοσραχτούν σ'αυτόν τόν πόλεμο πρέπει να ενεργήσουν ώστε να μήν αίφνιδιαστούν για να σαμποτάρουν τόν ένδο-Ιμπεριαλιστικό πόλεμο ληστείας, έτσι ώστε να μή πάρει παγκόσμιες διαστάσεις, κι άν δεν μπορέσουν να τό κάνουν να τόν μετασηματίσουν σέ άπελευθερωτικό πόλεμο και να βγούν νικητές" (σελ.53). Δεν τίθεται λοιπόν σέ καμία στιγμή ζήτημα ξαναγυρισματος στη λενινιστική προοπτική της επαναστατικής ήττοπείας και του μετασηματισμού του Ιμπεριαλιστικού πολέμου σέ έμφύλιο πόλεμο ενάντια στη μπουρζουαζία. Μοντέλο των Άλβανών είναι άκόμα μία φορά η σταλινική πολιτική του δεύτερου παγκόσμιου πολέμου, κι ιδιαίτερα η

συμμαχία με τὸ ἀγγλο-ἀμερικάνικο μπλόκ, πού διευδικεῖται περὶ φρανα γιατί "ὑπογρά - φτηκε ὅταν ἡ σύρραξη ἐνάντια στὶς δυνάμεις τοῦ "Αξονα πῆρε ἐκδηλὰ ἕνα ξεκιάδαρο χαρακτιῆρα ἀντιφασιστικό κι ἀπελευθερωτικό". (σελ.321). Βλέπουμε, ἀκριβῶς, ὅτι ὅπως καὶ στοὺς κινέζους ἠγέτες καὶ πιστὰ στὴ σὴ - λινική γραμμὴ, ἡ ἀπολογία τοῦ "ἐθνικο-ἀπελευθερωτικοῦ ἀγῶνα", δέν εἶναι παρά τὸ κἀλυμμα τῆς ἀπολογίας τοῦ ἱμπεριαλιστικοῦ πολέμου.

Αὐτὴ ἡ ἴδια προλεταριακὴ ἐπανάσταση, μέσα ἀπὸ τὸ φανὸ τοῦ "σοσιαλισμοῦ σὲ μιὰ μόνο χώρα" (πού ταυτίζεται προφανῶς με τὴ δικτατορία τοῦ προλεταριάτου), περνιέται νᾶχει σὰ σκοπὸ τῆς πραγματοποιήσεως τῆς πραγματικῆς ἐθνικῆς ἀνεξαρτησίας, πού θὰ πετυχανόταν σὲ κάθε χώρα "ὑπολογίζοντας στὶς δικές μας δυνάμεις": "Μόνη ἡ νίκη αὐτοῦ τοῦ ἀγῶνα (γιὰ τὴν κοινωτική ἀπελευθέρωση) ἐξαπαρλίξει ἐπίσης τὴν ἐλευθερία, τὴν ἀνεξαρτησία καὶ τὴν πραγματικὴ & ὀλοκληρωτικὴ ἐθνικὴ κυριαρχία" (σελ.288). "Λέμε ὅτι κάθε Κράτος, γιὰ νᾶναι ἐλεύθερο, ἀνεξάρτητο καὶ κυρίαρχο, πρέπει νὰ οἰκοδομήσει μιὰ καινούργια κοινωτία (ἡ ἐπανάσταση γίνεται ἀπὸ τὸ Κράτος !), νὰ πολεμήσει καὶ νὰ ἀνατρέψει τοὺς καταπιεστές, νὰ καταπολεμήσει κάθε ἱμπεριαλισμὸ πού τὸ ὑποτάσσει, νὰ κατακτῆσει καὶ νὰ ὑπερασπίσει τὰ πολιτικά, οἰκονομικά, πολιτιστικά ἀκαίωματα, νὰ χτίσει μιὰ πατρίδα ἐντελῶς ἐλεύθερη, ἀνεξάρτητη, ὅπου νᾶναι στὴν ἐξουσία ἡ ἐργατικὴ τάξη, σὲ συμμαχία μ' ὅλες τὶς ἐργαζόμενες μᾶζες" (σελ.353). Με δύο λόγια, ζήτη ἡ "πατρίδα", πρῖν, κατὰ καὶ μετὰ τὴν ἐπανάσταση ! Δέν ὑπάρχει τίποτε τὸ ἐκπληκτικὸ ἂν οἱ φιλο-αλβανικὲς ὀμάδες πού ἀναφέρονται σ' ἕνα τέτοιο μοντέλο συναγωνίζονται σὲ σοσιαλ-αβινισμό τοὺς φιλο-κινέζους ...

Ἡ διακοπὴ τῆς κινέζικης βοήθειας καὶ πῖο γενικά, ἡ συσάρρευση ἐκρηκτικῶν ὑλῶν σὲ διεθνὲς ἐπίπεδο θὰ θέσουν ἀναπόφευκτα σὲ δοκιμασία τὰ ἐπόμενα χρόνια τὴ σταλινική "ὀρθοδοξία" ΚΑΕ. Ἡ μάξιμουμ ἐντατικοποίηση τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων με προοπτικὴ τὴν "ὀλοκληρωτικὴ ἀνοικοδόμησι τῆς σοσιαλιστικῆς κοινωτίας" (2), ἡ κινητοποίηση ὅλων τῶν δυνάμεων, ἡ αὐξανόμενη πίεση πᾶνω σὲ τὸ προλεταριάτο καὶ τὴν ἀγροτιά θὰ συντελέσουν σὲ ράγισμα τοῦ ἐθνικοῦ μετώπου, ἐνῶ διαφαίνεται ἤδη μιὰ ἀντίστασι πε-

(2) Μιὰ πλατιά καμπάνια ὀργανώθηκε ἔχοντας σὰ στόχο, σύμφωνα με τὸ Μ.Σέχου, νὰ "ἀυξήθει ἡ παραγωγικότητα ἐργασίας καὶ ἡ ποιότητα παραγωγῆς, νὰ δυναμώσει ἡ πειθερχία τῆς ἐργασίας καὶ σὲ πλάνο, νὰ δυναμώσει ἡ ὀργάνωση καὶ ἡ διεύθυνσι τῆς οἰκονομίας καὶ τοῦ Κράτους" ("Le Monde Diplomatique", Ὀκτώβριος 1979).

ρισσότερο παθητικὴ παρά ἐνεργητικὴ (3).

Ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά, ἡ ἐναμιάτωση στὴ παγκόσμια ἀγορά (ἰδίως εὐρωπαϊκὴ: ἡ Ἰταλία ἐγινε ὁ πρῶτος ἐμπορικὸς παρτεναῖρ τῆς Ἀλβανίας), ἡ "αὐξηση τῶν ἐξαγωγῶν", ὁ "ἀγῶνας γιὰ τὴν εὕρεσι ἀγορῶν" (4) ὥστε νὰ χρηματοδοτηθεῖ ἡ βαρεῖα βιομηχανία, θὰ ἔχουν σὰ συνέπεια νᾶρθουν ἀναπόφευκτα στὴν ἐπιφάνεια, ὅπως καὶ σὲ παρελθόν, νέες "φιλελεύθερες" τάσεις καὶ νέες ἐφόδους τοῦ Κράτους προσπαθώντας νὰ τὶς συγκρατήσῃ. Κι ὅπως συμβαίνει παραδοσιακά στὴν Ἀλβανία, οἱ "φιλελεύθερες" τάσεις δέν θὰ παραλείψουν νὰ συνοδευτοῦν κι ἀπὸ ἐκδηλώσεις ἐθνικῆς "προδοσίας" (οἱ τελευταῖες χρονολογοῦνται ἀπὸ τὸ 1975), δεδομένων τῶν ἀντικειμενικῶν ἰσχυρῶν πιέσεων πού ἀσκοῦν σ' αὐτὴ τὴν κατεύθυνση οἱ προνομιοῦχες σχέσεις με τὴ Γιουγκοσλαβία καὶ τὴ Ρουμανία.

Ὅσο γιὰ τὴ Ρωσία ὑπάρχουν ἤδη ταλαντεύσεις στὴν ἐκτίμησι πού κάνει τὸ ΚΑΕ, ταλαντεύσεις πού δέν μποροῦν παρά νὰ ἀνοίξουν τὸ δρόμο, ἀργὰ ἢ γρήγορα, στὴν ἀνεύρεσι τοῦ "πρωταρχικοῦ ἐχθροῦ". Ἡ ἴση ἀπόστασι ἀνάμεσα στὰ δύο μπλόκ πού διατηρεῖται ἀπὸ τὸ ΚΑΕ (κι αὐτὴ ὄχι χωρὶς ταλαντεύσεις: βλέπε τὴν ὑποστήριξι σὲ Βιετνάμ στὸν πόλεμο Βιετνάμ-Καμπότζης) ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὶς διεθνεῖς ἀνακατατάξεις τοῦ αἵριο.

Ὅπως κάποτε με τὴν Κίνα, οἱ θαυμαστὲς τῆς Ἀλβανίας μποροῦν νὰ προετοιμαστοῦν γιὰ νὰ δοκιμάσουν νέες πύργες ...

(3) Ὁ Ε.Χότζα ἦταν ἐξᾶλλου ὑποχρεωμένος νὰ ἀναγνωρίσει στὰ 1971: "Τὸ γεγονός εἶναι ὅτι περίπου παντοῦ, ἀντὶ νὰ δουλεύουμε 8 ὥρες ὅπως προβλέπει ὁ νόμος, δουλεύουμε 6 ὥρες ἢ 6 1/2 ὥρες τὴν ἡμέρα. Θὰ ἐπιτρέψουμε νὰ ἐπιμένουμε ἀκόμα σ' αὐτὴ τὴ συμπεριφορὰ ἀπέναντι στὴν ἐργασία καὶ νὰ δεχόμαστε ἔτσι τὴ ζημιὰ πού γίνεται στὰ συμπέροντα τοῦ σοσιαλιστικοῦ Κράτους μας; " Καὶ συμπεραίνοντας προτείνει ἀφαίρεσι ἀπὸ τὸ μισθὸ τῶν μὴ δουλευμένων ὥρῶν (Λόγοι 1971-1973) Τίρανα, 1974, σελ.34-35). Πότε θ' ἀρχίσει τὸ ὀργανωμένο κινήγι τῶν "ἀλητῶν" & τῶν "τεμπέληδων" ;

(4) Λόγος τοῦ Μ. Σέχου τὸ Δεκέμβριος 1978, ἀπὸ τὴν "Le Monde Diplomatique".

ΜΑΡΞΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΜΕΣΑΙΕΣ ΤΑΞΕΙΣ

Συμβαίνει συχνά να κατηγορείται ο μαρξισμός ότι είναι "άπλοικός" και "σχηματικός" και, ιδιαίτερα, ότι θέλει να αναγάγει όλη την ιστορία κι όλη τη κοινωνική πάλη στη σύγκρουση ανάμεσα στο προλεταριάτο και τη μπουρζουαζία. Αυτό όμως δεν στέκεται. Είναι αλήθεια ότι το Μανιφέστο του 1848 διακηρύσσει ότι "η μοντέρνα κοινωνία αποτελείται βασικά από άστους και προλετάρειους". Αυτό όμως δεν σημαίνει διόλου ότι αποτελείται μονάχα από άστους και προλετάρειους. Αυτές οι δύο τάξεις είναι οι βασικές τάξεις της μοντέρνας κοινωνίας, είναι προϊόντα της βασικής καπιταλιστικής σχέσης και την αναπαράγουν. "Αν όμως είναι αυτές που είδικα συναντιώνται στην καπιταλιστική κοινωνία, δεν είναι οι μόνες που υπάρχουν και που δρουν. Κι αυτό γιατί μιιά "καθαρή" καπιταλιστική κοινωνία δεν υπήρξε ποτέ και δεν θα υπάρξει ποτέ.

Από την άλλη μεριά δεν πρέπει να αποπροσανατολιζώμαστε από το γεγονός ότι ο Μάρξ οδηγήθηκε να φτιάξει ένα μοντέλο μιιάς "καθαρής" καπιταλιστικής κοινωνίας. Ένα τέτοιο θεωρητικό μοντέλο ήταν απαραίτητο για να προβληθούν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής, για να βγούν οι γενικοί νόμοι και οι βασικές τάσεις αυτής της κοινωνικής μορφής. Η μέθοδος της μαρξιστικής ανάλυσης είναι η ίδια με τη μέθοδο κάθε επιστήμης. Για να μελετηθεί μιιά ομάδα φαινομένων, αρχίζουμε να οικόδομουμε ένα απλό μοντέλο αποκλείοντας τα δευτερεύοντα γνωρίσματα πού, στην πραγματικότητα, διαταράσσουν πάντοτε τις απλές μορφές. Έτσι, αφού από το θεωρητικό μοντέλο εκμαιεύτηκε το κλειδί της δυναμικής του καπιταλισμού, κι οι κοινωνικοί ανταγωνισμοί που αναπτύσσει στην καταστροφική του πορεία, ο Μάρξ το εφαρμόζει στη μελέτη των πραγματικών κοινωνιών, παίρνοντας υπόψη όλους τους ιστορικούς παράγοντες που μπορούν να επιβραδύνουν, να διαταράξουν ή αντίθετα να επιταχύνουν την εξέλιξή τους.

Τό θεωρητικό μοντέλο προσφέρει εξέταλλο κι ένα σημαντικό ενδιαφέρον για πολεμική. Η μπουρζουαζία παρουσίασε πάντοτε τη φρόνη της βασιλείας της σαν άπομεινάκια του παρελθόντος, στο γεγονός ότι η κοινωνία της δεν έφτασε ακόμα σ'ένα ικανοποιητικό βαθμό "καθαρότητας". Είναι αλήθεια ότι υπάρχουν πράγματα που πάνε στραβά, λέει, αλλά αυτό όφείλεται στο ότι κουβαλάμε μαζί μας τό βάρος του παρελθόντος, τα κατάλοιπα καθυστερημένων τρόπων παραγωγής, παλιές προκαταλήψεις μορφές όργάνωσης όχι όρθολογικές. Πρέπει λοιπόν να κάνουμε ύπαμονή και να προχωράμε πάντα προς τα μπρός, ίσια μπροστά μας ! Όταν όλη η παραγωγή θάναι καπιταλιστική, όταν η λογική θα φωτίσει τόν Κόσμο, όταν θα βασιλεύσει η πραγματική και παγκόσμια Δημοκρατία, τότε όλα θα πάνε καλύτερα στον καλύτερο από τους κόσμους.

Έτσι, ο Καραμανλής μπορεί, π.χ. όπως και οι "κομμουνιστές" μας, να μέμρονται (ψεγάζουν) τά "παρασιτικά στρώματα" που καταναλώνουν χωρίς να παράγουν και έπιβαρούνουν τήν έθνική οίκονομία. Σ'ένα καθαρό καπιταλιστικό σχήμα για τά "άχρηστα στώματα" δεν υπάρχει φαί και η μπουρζουαζία έδωσε ένα μακρύ άγώνα ενάντια στον παρασιτισμό των ιδιοκτητών γής και μάλιστα στά πουριτανικά χρόνια, ενάντια στη δική της "άχρηστη" κατανάλωση. Άλλά αυτοί οι Κύριοι δεν καταδικάζουν τόν παρασιτισμό του Κόστα ή του Δημήτρη, του Μποδοσάκη, των μικρεμπόρων, ή των χίπιιδων, παρά για να αύξήσουν και να υπεραπείσουν τή συσσάρευση του κεφαλαίου ενώ έμεις καταγγέλλουμε σ'αυτήν τήν ίδια τή συσσάρευση τό ρούριγμα της ζωντανής έργασίας από τό κεφάλαιο, δηλαδή τόν κατ'έξαίρεση παρασιτισμό, καθώς και τήν αίτία των κοινωνικών κρίσεων.

Ο Μάρξ, δίνοντας τήν ιστορική εξέλιξη της κοινωνίας που έγινε μπροστά στα μάτια του, παραδεχόμενος από τήν αρχή μιιά "καθαρή" καπιταλιστική κοινωνία, έδειξε πράγματι ότι οι πόνοι από τους όποιους ύποφέρει αυτή η κοινωνία έχουν τήν πηγή τους στον αντιφατικό χαρακτήρα του καπιταλισμού, κι έτσι κατατρόπωσε κάθε ίσχυρισμό της μπουρζουαζίας ότι θα φτάσει μιιά μέρα σ'ένα ρυθμό κρουαζιέρας, σε μιιά κατάσταση άρμονικής ίσορροπίας. Ο καπιταλισμός βέβαια, κατέχει μιιά έξαιρετική δύναμη επέκτατισμού, αλλά αυτή η δύναμη γεννιέται από τις ίδιες του τις αντιφάσεις. Υποχρεωμένος σε μιιά φυγή προς τα μπροστά συνεχώς έπιταχυνόμενη, πού μονάχα αυτή του έπιτρέπει να λειτουργεί, συντρίβει σήμερα μιιά αντίφαση, αλλά προετοιμάζει αύριο μιάν άλλη πολύ πιό βίαιη. Μακριά από τό να άπαλύνει τις συγκρούσεις, η αναπόφευκτη τάση του να έπικρατεί παντού στην ύδρόγειο, και να εξαλείφει κάθε υπόλοιπο παλιότερης κοινωνικής μορφής δεν συντελεί, όπως τό άπόδειξε ο Δένιν κι όπως τό έπιβεβαίωσαν τά τελευταία 60 χρόνια, παρά να τις κάνει όλο και πιό έκρηκτικές. "Αν η κομμουνιστική επανάσταση δεν σπάσει αυτή τήν όλέθρια πορεία του, οι αντιφάσεις του θα ανατινάξουν τόν καπιταλισμό -και μαζί με αυτόν τό ανθρωπίνο είδος- πολύ "προτου" καθαριστεί από όλα τά άπομεινάκια των προηγούμενων εποχών !

Τό προλεταριάτο λοιπόν βρίσκεται και θα βρεθεί σ'ένα "μη καθαρό" καπιταλιστικό κόσμο, πράγμα που έχει σαν συνέπεια να έχει να κάνει όχι μόνο με τή μπουρζουαζία αλλά και μ'άλλες τάξεις, "ανάχαρτες" τάξεις, που δεν είναι εύκολο να προσδιοριστούν και που αποτελούν ένα σημαντικό μέρος του πληθυσμού. Στα 1939, π.χ., στην πιό παλιά καπιταλιστική χώρα τήν Άγγλία, περίπου τό 50% του πληθυσμού άποτελείτο από αυτές τις ανάχαρτες κατηγορίες, ούτε άστικές, ούτε προλεταριακές. Στα 1959 ακόμα, στη Γαλλία, ύπάρχει ένα 30-40% που ανήκει σε κατηγορίες που είναι δύσκολο να καταταχτούν. Είναι προ-

φανές ότι αν εξετάσουμε την κατάσταση όχι στις παλιές καπιταλιστικές χώρες, αλλά σε παγκόσμια κλίμακα, το ποσοστό "ανάσπαρτας" θάνατι πολύ πιο αυξημένο. Θάνατι λοιπόν τερατώδες λάθος να θελήσουμε να αγνοήσουμε την ύπαρξη αυτών των κοινωνικών στρωμάτων ή, πράγμα που σημαίνει το ίδιο, να ισχυριστούμε όπως τό κάνουν μερικοί, ότι πριν κάνουμε την επανάσταση θά πρέπει να περιμένουμε ώστε η πορεία του καπιταλισμού να εξαφανίσει όλες τις ενδιάμεσες τάξεις μεταξύ μπουρζουαζίας και προλεταριάτου. Αυτή η στιγμή δέν θά φτάσει ποτέ. Και θά -

ναι ακόμα πιο λαθεμένο να πιστέψουμε ότι η επανάσταση ήδη έφτασε, αγνοώντας τό προλεταριάτο, συγχωνεύοντας ότι δέν είναι μεγαλο-αστικό σ' ένα "λαό" βαπτισμένο επαναστατικό για τίς ανάγκες... της ύπόθεσης. "Αν θέλουμε να δούμε ποιά πρέπει να είναι η συμπεριφορά του προλεταριάτου απέναντι στις μεσαίες τάξεις, πρέπει να χαρακτηριστούν με μιά σχετική άριβεια όλες οι τάξεις που άποτελούν την άστική κοινωνία, άρχίζοντας από τη μπουρζουαζία και τό προλεταριάτο.

Οι τάξεις της άστικής κοινωνίας

Ο "Ενγκελς έξηγει στό "Αντι-Ντούρινγκ" ότι "οι κοινωνικές τάξεις είναι προϊόντα των σχέσεων παραγωγής και ανταλλαγής μιάς εποχής". Για να χαρακτηριστούν οι βασικές τάξεις της καπιταλιστικής κοινωνίας, δηλαδή η μπουρζουαζία και τό προλεταριάτο, θά ξεκινήσουμε από τη βασική καπιταλιστική σχέση, δηλαδή την άγορά της εργατικής δύναμης και τη χρησιμοποίησή της για την παραγωγή υπεραξίας. Σ' αυτή τη βασική σχέση, που είναι χαρακτηριστική του καπιταλισμού, τό κεφάλαιο που αγοράζει αυτή την εργατική δύναμη κι αυτή η δύναμη που εργάζεται και παράγει μιά αξία ανταλλαγής, άνωτερη από τη δικιά της, δέν είναι βέβαια άφηρημένα πράγματα. Πρόκειται για άνθρώπους με σώμα και νεύρα, αλλά που παίζουν ένα προσδιορισμένο ρόλο σε μιά σχέση καλά καθορισμένη που τούς επιβάλλεται κοινωνικά και που τούς μαριάρει με τη σφαγίδα του. Αυτή είναι η σχέση που γεννάει τη μπουρζουαζία και τό προλεταριάτο.

Πριν άπ' όλα η μπουρζουαζία είναι πράγματι ό φορέας της συσσώρευσης του κεφαλαίου. Ο λόγος ύπαρξης του καπιταλιστή, λέει ό Μάρξ, η δικαιολόγηση της ύπαρξής του, είναι η πραγματοποίηση της διευρυμένης άναπαραγωγής του κεφαλαίου. Σε τέτοιο σημείο που ό καπιταλιστής που δέν άναπαύεται στην κοινωνική λειτουργία του βρίσκεται γρήγορα "εξαντλημένος", εξαιτίας του άνταγωνισμού και παύει να είναι, άλλα ή τουλάχιστον καπιταλιστής. Ιστορικά έκανε την εμφάνισή του σαν ιδιοκτήτης κεφαλαίου. "Αλλά μονάχα επειδή η ιδιωτική ιδιοκτησία προηγήθηκε του καπιταλισμού που ό καπιταλιστής μεταμοχεύτηκε πάνω της διαμέσου της άναπτυξης της μισωτής εργασίας. Τότε, έντελώς φυσιογνωμικά, ό ιδιοκτήτης χρημάτων άνέλαβε να λειτουργήσει αυτό τό χρήμα σαν κεφάλαιο, άναλαμβάνοντας την έκτέλεση όλων των εργασιών του κύκλου του κεφαλαίου. Εξαιτίας αυτής της ιστορικής εξέλιξης, πολλοί συγχέουν τη ιδιοκτησία του κεφαλαίου με τη διαχείρησή του, όπως πολλοί συγχέουν επίσης ακόμα τόν καπιταλιστή με τόν τοκογλύφο. Ο Μάρξ απεναντίας άπέδειξε ότι αν η σύγχυση των δύο ρόλων ήταν ιστορικά άναπόφευκτη, η ίδια η εξέλιξη του καπιταλισμού έπρεπε να δώσει τέλος, διασπώντας όλο και περισσότερο τόν τίτλο ιδιοκτησίας από τίς λειτουργίες του καπιταλιστή. Μπορούμε μάλιστα να φτάσουμε σε περιπτώσεις φαινομενικά παράδοξες. Τά χρηματικά ποσά που διοχετεύονται στα Ταχυδρομικά Ταμεία ευθέρια είναι ιδιοκτησία των άπλοϊκών ανθρώπων, που μπορούν μάλιστα ν' άνήκουν στο άνωτερο στρώμα του προλεταριάτου. Άρα, αυτό τό κεφάλαιο διαχειρίζεται από έναν οργανισμό κατευθυνόμενο από διοικητικούς λειτουργούς που έχουν σαν κοινωνικό ρόλο εκείνον του καπιταλιστή.

Νά λοιπόν εργάτες ιδιοκτήτες ενός κεφαλαίου διαχειριζόμενοι από "καπιταλιστές" που είναι καθαροί μισθωτοί! Μέ δυό λόγια πολύ περισσότερο από ένα τίτλο ιδιοκτησίας, που συχνά δέν άντιπροσωπεύει παρά ένα δικαίωμα σε ένα τμήμα της παραγόμενης υπεραξίας, ό άστος είναι για μäs η προσωποποίηση του κεφαλαίου σε όραση.

Ο προλετάριος είναι ό άλλος πρωταγωνιστής, αυτός που πουλάει την εργατική δύναμή του και που, παράγοντας περισσότερη αξία από αυτή που έχει η εργατική του δύναμη, βρίσκεται στή θέση του έμμεταλλευμένου. "Αν

ρίχνεται σ' αυτήν την άγορά, που είναι άναγκαστικά σκέτη άπάτη, είναι επειδή δέν μπορεί να κάνει διαφορετικά. Δέν κατέχει τίποτε άλλο παρά την εργατική δύναμή του, τίποτε άλλο από αυτό που είναι άπαραίτητο για να την άξιοποιήσει και να παράγει. Ο μοντέρνος προλετάριος έμφανίζεται ιστορικά σαν δούλος ξεριζωμένος από τη γή, σαν μικρός παραγωγός, άγρότης ή βιοτέχνης, άπαλλοτριωμένος από τά μέσα παραγωγής του. Αυτή η άπαλλοτρίωση, που συνεχίζεται ακόμα και σήμερα σε διαφορετικό βαθμό άνάλογο με τίς γεωγραφικές περιοχές, έχει ήδη για έκατομμύρια άνθρώπους, ένα χαρακτηριστικό άστικό έδώ και άρκετές γενιές. Μήν έχοντας κανένα μέσο παραγωγής, ό προλετάριος δέν μπορεί να συμμετέχει στην κοινωνική παραγωγή (κι άρα στην κατανάλωση) παρά με τό να πουλιέται στο κεφάλαιο.

Αυτή η κατάσταση "να μή έχει τίποτε" που χαρακτηρίζει τόν προλετάριο δέν άλλαξε παρά έπιφανειακά με την άνύλιση του έπιπέδου ζωής. Η άπόχτηση μερικών κατανλωτικών άντικειμένων, οικιακών συσκευών, ακόμα κι ενός αυτοκινήτου ή ενός σπιτιού, δέν έπιτρέπουν την έπιβίωση χωρίς εργασία παραπάνω από μερικές βδομάδες. Σε περίπτωση άσχημού χτηπίματος οι μικρές οίκονομίες θά φαγωθούν γρήγορα. Άκόμα κι η άπόχτηση ενός έπαγγελμάτος, ή έπαγγελματική είδίκευση που δημιουργεί τη άυτοπάτη της έξασφάλισης μιάς κοινωνικής άνόδου στην εργατική άριστοκρατία δέν άποτελεί μιά γερή έφεδρική έξασφάλιση. Οι εργάτες πρέπει να είναι έτοιμοι να αλλάζουν συχνά και γρήγορα πόλη ή χώρα, δουλειά ή βιομηχανικό κλάδο με μεγάλη "εύκινησα". Αυτή η σιλουέτα του καπιταλιστή και του προλεταρίου που σκιαγραφήσαμε είναι πιστές άλλα άνεπαρκείς για να καθοριστούν η μπουρζουαζία και τό προλεταριάτο σαν τάξεις. Γιατί για μäs μιά τάξη δέν είναι μιά άπλή οικονομικο-κοινωνική κατηγορία, αλλά μιά συλλογική ένότητα που άκολουθεί έναν ιστορικό σκοπό, που άναζητά να πρσθεϊ ή να υπερασπίζει μιά είδική κοινωνική μορφή.

Για να γίνει η μπουρζουαζία μιά τάξη, δέν άρκεί να ταυτίζονται τά άμεσα συμφέροντα των άστων με εκείνα της διευρυμένης άναπαραγωγής του κεφαλαίου. Η μπουρζουαζία γίνεται τάξη στο μέτρο που οργανώνεται πολιτικά και άγωνίζεται, στην άρχή για να έγκοδιδρύσει, μετά για να άναπτύξει και να διατηρήσει την καπιταλιστική κοινωνία.

Για να γίνει τό προλεταριάτο τάξη, δέν άρκεί να άντιτίθενται τά άμεσα συμφέροντα των εργατών μ' αυτά του κεφαλαίου. Τό προλεταριάτο γίνεται τάξη, στο μέτρο που "οργανώνεται σε τάξη κι άρα σε πολιτικό κόμμα" (Μανιφέστο) για να άνατρέψει την πολιτική έξουσία της μπουρζουαζίας, να άναρχηθεί σε κυρίαρχη τάξη, και να σπάσει τίς καπιταλιστικές σχέσεις παραγωγής ως την ολοκλήρωση της κομμουνιστικής κοινωνίας.

Η μπουρζουαζία και τό προλεταριάτο είναι τάξεις επειδή τά άμεσα συμφέροντά τους τούς ώδούν να είναι φορείς ιστορικών τρόπων παραγωγής, του καπιταλισμού για την πρώτη, του κομμουνισμού για τη δεύτερη. Γιατί τό προλεταριάτο δέν μπορεί να έλευθερωθεί από την εκμετάλλευση παρά καταργώντας τό κεφάλαιο και τη μισωτή εργασία, παρά καταργώντας τόν ίδιο του τόν έαυτό καθώς και τίς σχέσεις ανταλλαγής και κοινωνικής διαίρε-

σης της εργασίας. Η μπουρζουαζία πραγματοποίησε την κοινωνικοποίηση της παραγωγής, αλλά πάνω στην ιδιωτική οίκειοποίηση των παραγωγικών δυνάμεων και προϊόντων από άτομα, κατηγορίες ή μονάδες παραγωγής λίγο ή πολύ σημαντικές. Οι πολλαπλές και πολύμορφες διαταραχές της κοινωνίας δεν έχουν, σε τελευταία ανάλυση, άλλη προέλευση παρά αυτή την αντίφαση μεταξύ του κοινωνικού χαρακτήρα της παραγωγής και της ιδιωτικής οίκειοποίησης, που έχει σαν αποτέλεσμα παραγωγικές δυνάμεις (άνθρωποι ή εργαλεία) και προϊόντα (προορισμένα για την παραγωγή ή την κατανάλωση) να μη μπορούν να διακινούνται και να χρησιμοποιούνται παρά μέσα απ' την ανταλλαγή. Το προλεταριάτο δεν θέ μπορεί να άπειλευθερωθεί παρά καταργώντας τη μισθωτή εργασία, τη άγορά, με τέτοιο τρόπο που να βάζει άμεσα τό σύνολο των παραγωγικών δυνάμεων και προϊόντων στη διάθεση όλόκληρης της κοινωνίας.

Αυτή η κοινωνική επανάσταση είναι τό ιστορικό καθήκον του προλεταριάτου, διότι μονάχα αυτό είναι ολοκληρωτικά έξω από την καπιταλιστική ιδιοκτησία, γιατί μονάχα αυτό είναι ολοκληρωτικά έμμεταλλευμένο στην καπιταλιστική σχέση. Έκτός από ελάχιστες περιπτώσεις, δεν μπορεί να έλευθερωθεί άναζητώντας να ξεφύγει από την κατάσταση του, αλλά μονάχα άποδεχόμενος την. 'Ο

φιλισταίος φιλόσοφος είδε σ'αυτήν την άναγκαιότητα έναν "ήθικό νόμο" και την άνήγαγε σε παγκόσμιο σχήμα αυτηρίας: σύμφωνα με τόν ύπαρξισμό, οι νέγροι, οι γυναίκες, οι έβραίοι, οι διανοούμενοι, οι δημοκράτες, οι φαλακροί, οι χοντροί έπρεπε να άποδεχθούν άλλος τή νεγρικότητά του, άλλος τή θηλυκότητά του, άλλος τή έβραϊκότητά του, άλλος τή διανοουμενικότητά του, άλλος τή δημοκρατικότητά του, τή φαλακροτητα του ή τό πάχος του άστε να μπορεί καλύτερα να τά "Ξεπεράσει". Άλλά για τό μαρξισμό "ή ήθική" εκφράζει μιά κοινωνική ή ιστορική άναγκαιότητα. Είναι παράλογο να άντιγράφουμε τυπικά για όλες τις ύπάρχουσες κατηγορίες τό δρόμο άπελευθέρωσης του προλεταριάτου, που είναι έξάλλου έντελώς ειδικές και άπαιτούν τήν κατάργηση όλων των κατηγοριών. Το προλεταριάτο, καλύτερη κατηγορία αυτής της κοινωνίας δεν μπορεί να άπελευθερωθεί παρά άνατρέποντας όλες τις κατηγορίες που είναι πάνω άπ'αυτό. Οι προλετάριοι μήν έχοντας τίποτα, χωρίς άποθέματα, χωρίς έξασφάλιση, χωρίς άσφάλεια, δεν μπορούν να προμηθευτούν περιουσία, έγγυήσεις, ιδιωτικές, άτομικές ή κατηγοριακές άσφάλειες. Πρέπει άπεναντίας να καταργήσουν κάθε ιδιοκτησία, έγγυηση ή άσφάλεια άτόμων ή όμάδων για να έγκασθιδρύσουν τήν άπαλλοτρίωση, τή συλλογική έγγυηση και έξασφάλιση της κοινωνίας.

Οι μεσαίες τάξεις

"Αν η μπουρζουαζία και τό προλεταριάτο είναι δύο βασικές τάξεις της καπιταλιστικής κοινωνίας, παράγωγα αυτής της ίδιας της κυκλοφορίας του κεφάλαιου και τοποθετημένες στους δύο πόλους αυτής της κυκλοφορίας, δεν είναι οι μοναδικές που ύπάρχουν.

Πρώτα-πρώτα, ύπάρχουν κατηγορίες έξωτερικές στο σχήμα της καπιταλιστικής παραγωγής και που είναι ύπολειμματα παλιότερων τρόπων παραγωγής. Σ'αυτές τις κατηγορίες πρέπει να τοποθετηθούν οι μικροί άνεξάρτητοι παραγωγοί και οι μικρόεμποροι. Αυτοί οι μικροαστοί δεν είναι "άνεξάρτητοι", παρά με τήν έννοια ότι σχηματίζουν αυτόνομες μονάδες παραγωγής (ή κυκλοφορίας) και από πλευράς λογιστικών βιβλίων αλλά έξαρτώνται στενά από τήν άγορά που κυριαρχείται από τό μεγάλο κεφάλαιο και μερικές φορές άμεσα από τό τραπεζικό κεφάλαιο. Το ίδιο ίσχύει για τους μικρο-έργολάβους καπιταλιστές που, από τό βιοτέχνη που έμμεταλλεύεται τόν "μαθητευόμενο" (διαφορετικό βέβαια από τό μεσαιωνικό), σχηματίζουν έπιχειρήσεις ή κλάδους όλόκληρους που άπασχολούν από μία έως δεκάδες χιλιάδες άτόμων.

Άπό τά τέλη του 19ου αιώνα, μιá πολεμική είχε ήδη άντιπαράσει επαναστάτες και ρεφορμιστές σχετικά με τήν τύχη αυτών των τάξεων, άντιπροσωπευτικές είτε της άπλης παραγωγής έμπορευμάτων ή ενός νέου καπιταλισμού ή λίγο άνεπτυγμένου. 'Ο Μπερνστάιν ύποστήριζε ότι η έπιβίωση αυτών των κατηγοριών, τό γεγονός ότι δεν είχαν καταργηθεί από τή συγκέντρωση του κεφάλαιου, άναρούσε τό μαρξιστικό σχήμα και δικαιολογούσε, άν όχι τήν όριστική έγκατάλειψη, τουλάχιστον τήν άναβολή της επανάστασης σ'ένα άπροσδιόριστο μέλλον και τήν άντικατάστασή του από ένα κίνημα σταδιακών μεταρρυθμίσεων υπό "ρεαλιστικών" (Τά ΚΚ και τό ΠΑΣΟΚ όπως βλέπουμε δεν άνακάλυψαν τίποτε!) 'Η Ρόζα Λούξεμπουργκ του άπάντησε, τότε, ότι η συγκέντρωση του κεφάλαιου, που πρόσφατη άπό τό Μάρξ, και που πραγματοποιήθηκε άργότερα, δεν συνεπάγεται τήν κατάργηση της μικρής και μεσαίας παραγωγής. Πράγματι αυτή η συγκέντρωση δεν είναι μιá γραμμική διαδικασία, αλλά μιá διαλεκτική διαδικασία. Τήν ίδια στιγμή που ένώνει μικρά κεφάλαια σε μεγάλες παραγωγικές μονάδες, άναζωογονεί με τόν άνταγωνισμό άλλα μικρά κεφάλαια, που με τή σειρά τους θά άρρωμαθούν.

• Συμβαίνει επίσης μερικές φορές να γίνεται η έρευνα-παραγωγή καινούργιων κλάδων ή τεχνικών παραγωγής από μικρο-έργολαβικές έπιχειρήσεις, που στη συνέ-

χεια καταβροχθίζονται από τις μεγάλες. "Όσο για τό γεγονός ότι η μεγάλη μάζα προϊόντων βγαίνει από γιγαντιαία εργοστάσια με μεγάλη παραγωγικότητα, όχι μονάχα δεν έμποδίζει άλλα έννοει τή γέννηση γύρω από αυτά τά εργοστάσια ενός κυκλώματος ύπερεργολάβων, προμηθευτών, έπισκευαστών που έξαρτώνται στενά άπ'αυτά.

"Αν είναι άλήθεια ότι ό κατασκευαστής - τοιγάρα έχει πρακτικά έξασφαλιστεί κι'ότι οι πολυωματατζήδες άπειλούνται σοβαρά, άν στις "Ένωμένες Πολιτείες δεν έπισκευάζονται πλέον οι ηλεκτρικές οικιακές συσκευές για λόγους οικονομίας, αυτό δεν είναι γενικό για όλες τις βιομηχανίες. 'Ο πολλαπλασιασμός των συσκευών ραδιοφώνων, τηλεόρασης, γραφομηχανών, συντηρεί έπισκευαστές και, περιμένοντας τήν ώρα που θά άνηθίσουν έπισκευαστές πλοίων ή ψυχαγωγικών άεροπλάνων, τό αυτόκίνητο συντηρεί μιá ποικιλία μικρών και μεσαίων γκαράζ που βέβαια είναι πολύ μακριά από τήν έξασφάλισή τους. Στο έμπόριο, ούτε η συγκέντρωση, ούτε η άνάπτυξη των ύπεραγορών, σκότωσαν τό λιανοπωλητή ένδδημη-ουργούν μάλλον έννοϊκούς όρους για τήν ύπερπληθώρα των πολυτελών μπουτικ.

"Η έπιβίωση της μικρής έπιχείρησης είναι άκόμα πιό χτυπητή στην άγροτική παραγωγή. Δεν άλλαξαν πολλά πράγματα άπ'αυτά που γράφαμε στα 1925:

"Είναι άναντίρητο ότι η διαδικασία συγκέντρωσης της παραγωγής, της ειδίκευσης των παραγωγικών λειτουργιών, είναι πολύ πιό προχωρημένη στη βιομηχανία παρά στη γεωργία. Αυτό είναι ένα ολοφάνερο γεγονός. Οι επαναστάτες δεν πρέπει να άρνούνται να βλέπουν τά πράγματα όπως είναι. "Έτσι άναγκάζουμε αυτό τό δεδομένο μ'όλη του τή σημασία, ειδικά για να άνατρέψουμε τήν άντεπαρτατική αντίληψη στην όποία θά μπορούσε να μεί παρασύρει ένα ρεφορμιστικό συμπέρασμα σύμφωνα με τό όποιο η επανάσταση θά έξαρτιώταν από τή βιομηχανοποίηση της γεωργίας.

"'Η μικρή γεωργική έπιχείρηση είναι προαρτισμένη να έπιζει στη διάρκεια μιás σχετικής περιόδου σ' αυτό τό ιστορικό έπεισόδιο (ή προλεταριακή επανάσταση), στο μέτρο όπου τό καπιταλιστικό σύστημα δεν μπόρεσε να διεισδύσει στην ύπαιθρο με τόν ίδιο τρόπο που άκαπύχθηκε στη βιομηχανία και τό έμπόριο. Δεν μπορούμε να λέμε άπλά ότι είμαστε ύπέρ της "κοινωνικοποίησης": είμαστε για τή μεγάλη έπιχείρηση στο μέτρο που η μεγάλη έπιχείρηση είναι τό προϊόν μιás τεχνικής που έ-

πέτρεψε να πραγματοποιηθεί ένας νέος τύπος εργασίας. Στη μεγάλη βιομηχανική επιχείρηση, τα διακριτικά καθήκοντα δίνονται σε κάθε ομάδα εργατών, και χάρη σ' αυτή τη συλλογική δράση πετυχαίνονται μεγάλα κέρδη αφορίβειας και αρχιότητας.

"Στη γεωργία αυτό δεν υπάρχει παρά σε μερικές ειδικές επιχειρήσεις, που είναι ήδη ώριμες για μια κοινωνικοποιημένη διαχείριση. Αλλά σ' όλες τις άλλες, όσο μεγάλες και να είναι από πλευράς έκτασης και νομικής, οι συνθήκες που επιτρέπουν μια συλλογική διαχείριση και μια έντατική εκμετάλλευση, ανάλογη μ' αυτή που εφαρμόζεται σε μεγάλη κλίμακα στη βιομηχανία, στη πραγματικότητα δεν επαρκούν. Το "λατιφούντιο" δεν είναι μια μεγάλη γεωργική επιχείρηση. Από πλευράς οικονομικής είναι ακόμα ένα σύνολο μικρών αυτόνομων ατομικών ή οικογενειακών επιχειρήσεων, καθόλου άριμων για μια συλλογική διαχείριση.

"Ακόμα κι' αν αποδεχτούμε για μια στιγμή την υπόθεση μιας καινούργιας περιόδου κυριαρχίας της βιομηχανικής καπιταλιστικής μπουρζουαζίας - παραδεχόμενοι ότι θα μπορούσε να ξεπεράσει τη παρούσα κρίση - δεν μπορούμε καθόλου να θεωρήσουμε ένα γρήγορο δυνάμωμα της γεωργίας, μια μεταβίβαση των μεγάλων κεφαλαίων προς τη γη. Δεν μπορούμε να πιστέψουμε ότι ο ένοσυχρονισμός της γεωργίας μπορεί να κάνει γρήγορες προόδους σε μια ανώτερη φάση της καπιταλιστικής κυριαρχίας, κι' αυτό για έναν απλό λόγο: για να δυναμωθεί, για να ένοσυχρονιστεί η γεωργία χρειάζονται τεράστιες επενδύσεις κεφαλαίων, που δεν θα μπορούσαν να δώσουν κέρδη παρά μετά από πολλά χρόνια, από πολλές γενιές. Μονάχα να υπέρτατο κοινωνικό συμφέρον θα μπορούσε να οδηγήσει να μεταβιβαστούν στη γεωργία τα αναγκαία τεράστια κεφάλαια για να τη φέρουν στο βαθμό ανάπτυξης που έχει ήδη φτάσει η βιομηχανία.

"Στη σημερινή κοινωνία, αυτός ο τρόπος επένδυσης είναι μοιραίο, και το κέρδος πολύ μακρινό. Οι άστοχοι προτιμούν να επενδύουν τα κεφάλαιά τους στη βιομηχανία, που προσφέρει μια απόδοση πιο μεγάλη και πιο άμεση. Γιατί ο σύγχρονος καπιταλισμός χαρακτηρίζεται από μια κούρσα δλο και πιο βιαστική για ένα κέρδος δλο και πιο γρήγορο και άμεσο, σε βάρος μιας άρχης έπιχειρήσης αναδιοργάνωσης της παραγωγής.

"Ακόμα κι' αν, δυστυχώς, πρέπει να δώσουμε ακόμα μια μακριά ζωή στη μπουρζουαζία, δεν μπορούμε βέβαια να ελπίζουμε ότι θα πετύχαινε να ξεπεράσει αυτό το νεκρό σημείο. Μονάχα μια διοίκηση για το συλλογικό συμφέρον, που θα άντλει την παραγωγική δύναμη από την άμοιβαία συγκατάθεση θα μπορούσε να την αφοριώσει στην ανάπτυξη της μεγάλης γεωργικής παραγωγής. Αυτό το πρόβλημα δεν θα μπορούσε λυιπόν να πλησιαστεί παρά από το προλεταριάτο καθεσπώς".

"Η ανάπτυξη της εξέλιξης της γεωργίας και της αγροτιάς στον 20ο αιώνα είναι το αντικείμενο μιας άλλης μελέτης. Αλλά χοντρά μπορούμε να πούμε ότι αυξήθηκε η διαφορά μεταξύ μιας καλπάζουσας βιομηχανίας και μιας γεωργίας που σέρνει τα πόδια της.

"Η ατομική μορφή παραγωγής ή η μικρή καπιταλιστική μορφή παραγωγής, που συνεχώς άρομοιώνονται από το βιομηχανικό κεφάλαιο και συνεχώς εναζωντανεύουν, εί-

ναι μία από τις πηγές των μεσαίων τάξεων, της παραδοσιακής μικρο-αστικής τάξης. Η άλλη πηγή βρίσκεται μέσα σ' αυτήν την ίδια την καπιταλιστική παραγωγή. Μεταξύ του καπιταλιστή στον έναν πόλο και του προλεταρίου στον άλλον, η εξέλιξη του καπιταλισμού εναματώνει ένδιάμεσες κατηγορίες. Αν, στην άρχη του καπιταλισμού, ένας μόνο άνθρωπος βοηθούμενος από μερικούς επιστάτες μπορούσε να έξασφαλίσει όλες τις λειτουργίες του "εργοδότη", άπέναντι στους εργάτες όπως οι άλλοι καπιταλιστές, ο σχηματισμός τεράστιων μονάδων παραγωγής και η αυξανόμενη τεχνική πολυπλοκότητα της παραγωγής τίνανξαν στον άερα αυτές τις λειτουργίες και τις διένειμαν όριζόντια, σύμφωνα με τη φύση τους και κατακόρυφα πάνω στους μισθωτούς εργαζόμενους. (Όπως η ανάπτυξη του έμπορευματοσμού μετασχημάτισε τα πάντα σε έμπορευματα, ακόμα και πράγματα που δεν είναι προϊόντα της άνθρώπινης εργασίας, η γενικοποίηση του καπιταλισμού τίννει να δώση σε κάθε εργασία τη μορφή της μισθωτής εργασίας, άκόμα και στον καπιταλιστή, στον παπά ή στο ποιητή). Στην πραγματικότητα δεν είναι πάντοτε εύκολο να διαφορισθουν τα ξεκάθαρα τεχνικά καθήκοντα με τα καθήκοντα της έπιτήρησης και της στελέχωσης των εργατών. Δεν είναι επίσης εύκολο να ξεχωριστούν από τα καθήκοντα που άπαρρέουν από τις οικονομικές άπαιτήσεις της καπιταλιστικής παραγωγής. Αυτό τα διαφορετικά στράματα σχηματίζουν μια σειρά, σχεδόν συνεχή, τόσο όριζόντια όσο κι ιεραρχικά και πάνε από την εργατική άριστοκρατία μέχρι τη μεγάλη μπουρζουαζία.

"Υπόκεινται εξέλλου στο ίδιο διαλεχτικό κίνημα μ' εκείνο των μεσαίων και μικρο-αστών. Η ανάπτυξη του καπιταλισμού τίννει να τά ρίξει στο προλεταριάτο, με την άνύμωση του μέσου όρου έκπαίδευσης και τον πολλαπλασιασμό των διπλωματούχων. Αλλά όσο ρίχνει μερικές κατηγορίες στο προλεταριάτο, δημιουργεί καινούργιες έτσι ώστε είναι μάταιο να περιμένει κανείς την έμφάνιση ενός "οικονομικο-κοινωνικού χάσματος", ενός κενού μεταξύ μπουρζουαζίας και προλεταριάτου.

Αυτό το γεγονός, δηλ. η ύπαρξη μιας άπειρίας ένδιάμεσων κατηγοριών που συνδέουν σε μια συνέχεια τον πιο μικρό βιοτέχνη με τον Κρούπ και το μαύρο άνεργο στο γενικό διευθυντή της Τζένεραλ Μότορς, χρησιμοποιήθηκε πάντοτε σαν έπιχειρημα για να άποδειχτεί ότι η κοινωνία δεν είναι χωρισμένη σε τάξεις. Αλλά όπως τα προαναφέραμε, για μς μια τάξη δεν είναι μια άπλή οικονομικο-κοινωνική κατηγορία αλλά αντίθετα είναι αυτοί οι ίδιοι οι κοινωνικοί και οι πολιτικοί άγώνες που άποδεικνύουν το σχίσμο της κοινωνίας σε τάξεις. Οι μεσαίες τάξεις, όπως η μπουρζουαζία και το προλεταριάτο δεν μπορούν να καθοριστούν από την οικονομική κατάσταση τους και τα άμεσα συμφέροντά τους. Εξέλλου, διχασμένες όπως είναι, μισοαστές ή μισο-προλεταρίες, είναι πολύ έτερογενείς και διασκορπισμένες. Αυτό που καθορίζει την ένότητα των μεσαίων τάξεων, είναι ο ιστορικός σκοπός τους, η μορφή κοινωνίας που άντιπροσωπεύουν. Αλλά αυτός ο σκοπός, ώ δυστυχία, δεν είναι παρά ένα μάταιο όνειρο. Η μορφή κοινωνίας στην όποια άποβλέπουν οι μεσαίες τάξεις είναι μια μορφή έξωπραγματική, άπραγματοποίητη. Μ' άλλα λόγια, αυτές οι τάξεις δεν άντιπροσωπεύουν κανένα ιστορικό τρόπο παραγωγής, δεν είναι φορείς καμμιάς κοινωνικής μορφής.

Η ταξική δράση των μεσαίων τάξεων

Αυτή η έλλειψη κοινωνικής μορφής ιδιαίτερη στις μεσαίες τάξεις προέρχεται από το γεγονός ότι ο καπιταλισμός προώθησε την κοινωνικοποίηση της παραγωγής σε τέτοιο σημείο που να έρχεται σε άντίρρηση με κάθε ιδιωτική μορφή άνταλλαγής ή οικειοποίησης. Έκτός από την υπόθεση να εναγορισει η άνθρωπότητα σ' ένα πρωτόγονο στάδιο ή να έκφυλιστεί, η έπιβίωση της άπαιτεί πλέον την έγκαθίδρυση του καμμουνισμοσ. Δεν υπάρχει πλέον άλλη δυνατή σχέση παραγωγής.

"Η μπουρζουαζία, άλλοτε επαναστατικός φορέας του καπιταλισμοσ, είναι άλληλέγγυα με το κεφάλαιο και κρέμεται από την ύπαρξη του. Το προλεταριάτο, συνθλιμένο από το κεφάλαιο, άντιπροσωπεύει τη μελλοντική κοινωνία. Οι μεσαίες τάξεις είναι μεταξύ τους, συγχρότως άλληλέγγυες με το κεφάλαιο και συνθλιμένες άπ' αυτό. Είναι άλληλέγγυες των βάσεων του καπιταλισμοσ δηλ. της ιδιωτικής ιδιοχτησίας, της άγοράς του νόμου της άξίας, ατομική πώληση των ίκανοτήτων κτλ. που σχη-

ματίζουν την ύπαρξή τους και έναντιώνονται στις άνα-
πόφρευτες συνέπειες του καπιταλισμού, δηλ. στις κρί-
σεις, στους πολέμους, την καταστροφή ή την κατάρτιση
από τις όποιες υπαφέρουν.

Η έλλειψη πραγματικής κοινωνικής μορφής ιδιαίτε-
ρης στις μεσαίες τάξεις έχει μιὰ διπλή συνέπεια. Στους
κοινωνικούς αγώνες, προσπαθούν να υπερασπίσουν τα εί-
δικά τους συμφέροντα, αλλά είναι υποχρεωμένες όταν τα
πράγματα εξύνονται να άμφιταλαντεύονται μεταξύ μπουρ-
ζουαζίας και προλεταριάτου. Αύτη ή, έκ των πραγμάτων
άσάθεια είναι ένας από τα πιό σταθερά χαρακτηριστικά
αυτών των τάξεων, όπως τό έμαθε και τό έννοιωσε καλά
πάνω στο πετοί του τό προλεταριάτο παραπάνω από έναν
αίώνα.

Διαβάζουμε επίσης, στον Πρόλογο του 'Ιούλη 1874 στον
"Πόλεμο των χωρικών":

"Όσο για τους μικρο-αστούς βιοτέχνες, πάν-
τοτε παρέμειναν οι ίδιοι. Έλπίζουν να
άναρριχθούν στο έπίπεδο της μεγάλης
μπουρζουαζίας και φοβούνται να πέσουν στο
προλεταριάτο. Χωρισμένοι μεταξύ της έλπί-
δας και του φόβου, να γιατί, στη διάρκεια
του αγώνα, έσωσαν τό πολύτιμο τομάρι τους
και γιατί στη συνέχεια βαδίζοντας πίσω
από τό νικητή. Είναι ή φύση τους. Δέν
μπορούμε να τους έχουμε καθόλου έμπιστο-
σύνη, εκτός όταν είμαστε ήττημένοι. Τότε
σηγαίνουν από μπουραρία σε μπουραρία βγά-
ζοντας κραυγές πού κουφαίνουν. Μεταξύ
τους υπάρχουν παρ'όλα αυτά έξαίρετα στοι-
χεία πού ένώνονται αμόρμητα μέ τους έρ-
γάτες".

Σ'ένα γράμμα, 2'Οκτώβρη 1886, στη Λάουρα Λαφάργκ,
ό "Έγκελς, ανέπτυξε την ίδια θέση:

"Ο αγώνας ανάμεσα στον τοκογλύφο καπιτα-
λιστή και στο βιομηχανικό καπιταλιστή έ-
ξελίσσεται μέσα στις τάξεις της μπουρζου-
αζίας και άν και σίγουρα ένας άριθμός μι-
κροαστών έρχονται σ'έμάς από τή βεβαιότη-
τα της προσεχούς άπαλλοτροίωσής τους από
τους χρηματιστές, δέν μπορούμε πα'όλ'αύ-
τά να έλπίζουμε να τους κερδίσουμε μαζι-
κά. Έξάλλου δέν είναι έπιθυμητό, γιατί
κουβαλάνε μαζί τους τις στενές ταξικές
προκαταλήψεις. Στη Γερμανία, έχουμε πε-
ρισσότερο από άρκετούς από δαύτους, κι εί-
ναι αυτό πού σχηματίζουν αυτό τό νεκρό
βάρος πού έμποδίζει την πορεία του κόμ-
ματος. Θάναι πάντοτε ή τύχη των μικροα-
στών σαν μάζα, να έπιπλέουν άναποφασιστι-
κά μεταξύ των δύο μεγάλων τάξεων, οι μέν
ποδοπατημένοι από τή συγκέντρωση του κε-
φαλαίου, οι δέ από τή νίκη του προλετα-
ριάτου.

"Τήν άποφασιστική μέρα, θάναι ως συνήθως,
άποκράιστοι, δισταχτικοί και άδύναμοι. Ά-
φήνονται να τους κάνει κανείς ότι θέλει κι
αυτό είναι όλο πού τους ζητάμε. Άκόμα κι
άν άλλαξοπιστήσουν θά πούνε: ό κομμουνι-
σμός είναι φυσικά ή τελική λύση, αλλά εί-
ναι μακρινή, και θά χρειαστούν πιθανόν έ-
κατό χρόνια για να μπορούμε να πραγματοποιή-
σουμε. Μέ άλλα λόγια δέν έχουμε τή διά-
θεση να εργαστούμε για τήν πραγματοποίησή
του ούτε στη διάρκεια της ζωής μας, ούτε
στη διάρκεια της ζωής των παιδιών μας. Αύ-
τό είναι πού διαπιστώνουμε στη Γερμανία".

Τό γεγονός είναι ότι σε κάθε μεγάλη έπαναστατική κρί-
ση - 1848, 1871, 1905 κι όπως θά δούμε παραπάνω, στη δι-
χτατορία του προλεταριάτου, μετά τον 'Οκτώβρη '17 στη
Ρωσία - οι μεσαίες τάξεις άμφιταλαντεύονται, ση-
κώνουν τό προλεταριάτο προς τα μπρός για να τό παρατή-
ρουν μετά, ή τό ακολουθούν για να του πάνε κόντρα με-
τά, έξεγειρόνται ένάντια στο άστικό κράτος για να
βρουν καταρτίο μετά στην άγκαλιά του από φόβο για τό
προλεταριάτο.

Άλλά σ'αύτη τή χαρακτηριστική πρακτική άσάθεια
άντιστοιχεί μιὰ έξαιρετική πολιτική σταθερότητα. Οι
μεσαίες τάξεις μήν άντιπροσπεύοντας καμία ιδιαίτερη
κοινωνική μορφή τείνουν παρ'όλ'αύτά σ'ένα τύπο κοινω-
νίας, αλλά σε μιὰ κοινωνία άδύνατη. Στριμωγμένες με-
ταξύ μπουρζουαζίας και προλεταριάτου, όνειρεύονται να
τους συμπιλώσουν. Ζώντας από τό κεφάλαιο και συνδυ-
μένες άπ'αυτό, όνειρεύονται έναν άρμονικό καπιταλισμό
χωρίς άντιράσεις, χωρίς συγκρούσεις. Να πώς ό Μάρξ
άνέλυε την πολιτική τους στο "Η 18η Μπρυμαίρ του Λου-
δοβίκου Βοναπάρτη":

"Δέν πρέπει να φανταζόμαστε κανένα ότι ή
μικρο-αστική τάξη έχει σαν άρχή να θέλει
να θριαμβεύει ένα έγωϊστικό ταξικό συμφέ-
ρον. Πιστεύει άπεναντίας ότι οι είδικές
συνθήκες της άπελευθέρωσής της είναι οι
γενικές συνθήκες έξω από τις όποιες ή σύγ-
χρονη κοινωνία δέν μπορεί να σωθεί ούτε να
άποφευχθεί ή πάλη των τάξεων. Ο ιδιαίτε-
ρος χαρακτήρας της σοσιαλ-δημοκρατίας, μέ
δυσό λόγια είναι ότι ζητάει δημοκρατικούς
θεσμούς σαν μέσο, όχι για να καταργηθούν
τά δύο άκρα, τό κεφάλαιο και ή μισθωτή έρ-
γασία, αλλά για να μετριάσει ό άνταγωνι-
σμός τους και να μετασχηματιστεί άρμονικά.
Όποια και να είναι ή ποικιλία των μέτρων πού
μπορούν να προταθούν για να έπιτευχθεί αύ-
τός ό σκοπός, όποιος και να είναι ό χαρακτή-
ρας περισσότερο ή λιγώτερο έπαναστατικών
των άντιλήψεων μέ τις όποιες τον σκεπάζει,
τό περιεχόμενο παραμένει τό ίδιο. Είναι
ό μετασχηματισμός της κοινωνίας μέ δημο-
κρατικό δρόμο, αλλά ένας μετασχηματισμός
μέσα στο μικρο-αστικό πλαίσιο".

Κι άρα πού δέν άγγίζει τις βάσεις του καπιταλι-
σμού. Είναι αυτός ό άπραγματοποίητος στόχος, άμετάβλη-
τος από τό 1848 μέχρι σήμερα, από τή σοσιαλ-δημοκρατία
ως την "προχωρημένη δημοκρατία", πού τιμωμένωνει την
ταξική ένότητα αυτών των κατηγοριών λίγο ή πολύ δημογε-
νών. Τα άμεσα συμφέροντα των μικρών άγροτών και δικη-
γώνων, των μπαγάδων και των μηχανικών, των κτηματομε-
σιτών και των έπιστημόνων συγκαλούν ή αντίθεση και
σύμφωνα μέ τις περιστάσεις. Οι καθημερινές άποσπασμέ-
σεις αυτών των πολυμόρφων στρωμάτων είναι έξαιρετικά
διαφορετικές και αίσθάνονται πολύ μακριά ή μιὰ από την
άλλη. Αυτό όμως δέν έμποδίζει έξαιτίας της μεσοβέζι-
κης κατάστασής τους να έχουν τις ίδιες ιστορικές έπι-
δώξεις.

Έδώ θά πρέπει να ξεδιαλύνουμε μιὰ ίσχυρη προκατά-
ληψη πού άφορά αυτούς πού άπολαμβάνουν τά πολιτιστικά
προνόμια και πού συμμετέχουν στη διανοητική παραγωγή
αύτης της κοινωνίας, αυτούς πού δουλεύουν "μέ τό μυαλό
τους" πρώτα άπ'όλα, είτε σαν ήλεκτρολόγοι μηχανικοί εί-
τε σαν δραματικοί κριτικοί και στους όποιους αυτή ή γυ-
μναστική θά έκανε πιό έλαστικά τά μηνύγνια, διευκολύ-
νοντάς τους την άραίρεση, επιτρέποντάς τους μιὰ πλατύ-
τητα άντίληψης, μιὰ έλευθερία άντίληψης ξένης προς την
τάξη τους. Η θέση μας σχετικά μ'αυτούς ήταν ήδη προ-
διορισμένη πάνω από μισό αίώνα:

"Πρέπει να άποκρούσουμε έδώ μιάν άλλη κα-
τηγορία πού όρθώνεται ένάντια στη σοσια-
λιστική άντίληψη. Είναι αυτή ή δΐθεν ά-
ντίθεση πού θά έγκαθίδρυε ανάμεσα στη χει-
ρονακτική δραστηριότητα και τή διανοητική
δραστηριότητα, πού άλληλοσυναντιώνονται, άλλ-
ηλοσυμπληρώνονται στη παραγωγή. Μιὰ δΐ-
θεν άξιοποίηση της πρώτης σε βάρος της
δεύτερης. Μιὰ έξαρση της χειρονακτικής
και μηχανικής εργασίας σε άντίθεση με την
άλλη.

"Αποκρούοντας αυτή τή θέση δέν μπορούμε ώ-
στόσο να άφομοιώσουμε χωρίς άλλο την κα-
τάσταση των διανοομένων εργαζόμενων μ'
αυτή των εργαζόμενων στη μεγάλη βιομηχα-
νία ή στις μεγάλες έπιχειρήσεις. Αυτόι
(οι διανοούμενοι εργαζόμενοι σ.σ.) πλη -

ροϋν μερικά μιά αναγκαία λειτουργία, έξαιρετικά χρήσιμη, πού θά πρέπει νά έπαυε κλημνηθεΐ σέ μιά μελλοντική όργάνωση πού θά ένδιαφέρεται γιά τήν ανάπτυξη τών παραγωγικών δυνάμεων. Καί σ' αυτό τό μέτρο οί διανοούμενοι πρέπει άναμφισβήτητα νά ταυτιστοϋν μέ τό προλεταριάτο σέ μιά σοσιαλιστική όργάνωση τής παραγωγής, πού θά δώσει τήν ίδια σημασία σέ κάθε έργα-σία, είτε χειρωνακική είτε διανοούμενη, αυτή ή τελευταία άφομοιωνόμενη όλο και περισσότερο στό άρμονικό σύνολο τής άνθρωπίνης δραστηριότητας.

"Αλλά αυτό δέν άποκλείει ώστε ή έντελλί-γένεση νά φτάνει, ιδιαίτερα σέ μερικές κατηγορίες, νάχει ταυτόσημα συμφέροντα μ' αυτά τής κυρίαρχης τάξης. Στο κάτω μέρος τής κοινωνικής κλίμακας, βρίσκουμε πρώτα άπ' όλα τούς διανοούμενους πού είναι ακόμα καθαρά κι άπλά έργαζόμενοι, άν και λίγο καλύτερα πληρωμένοι. Άνεβαίνοντας, βρίσκουμε άλλους ένδιαφερόμενους στό κέρδος του κεφαλαίου. Η λειτουργία τους δέν είναι πλέον μονάχα νά εύνοούν τήν παραγωγική προσπάθεια, αλλά επίσης νά έξασφαλίζουν τήν προστασία του καπιταλισμού, νά έπιβλέπουν τό προλεταριάτο ώστε στην έξέλιξη του νά μή σπάσει τούς συν-δεδεικμένους κρίκους του άστικού καπιταλιστικού συστήματος. Αυτή ή τελευταία λειτουργία πρέπει νά καταγγέλεται και νά καταπολεμιέται από τό προλεταριάτο πού, βλέποντας ότι αυτοί οί διανοούμενοι είναι βασικά οί ύπερασπιστές τής καπιταλιστικής τάξης πρέπει νά τούς μεταχειρίζεται ξεκάθαρα σάν συμμάχους του αντίπαλου.

" Στο μέτρο πού πληρεΐ μιά λειτουργία καθαρά τεχνική, ή τάξη τών διανοούμενων δέν θάχει τήν τύχη νά έξαφανιστεί αλλά νά λειώσει μέσα στις τάξεις του προλεταριάτου έπιτέλους χειραφετημένου πού, χάρη σέ μιά καινούργια όργάνωση τής οικονομικής και διανοητικής ζωής, θά δει νά γίνεται ή παραγωγική προσπάθεια όλο και πιο άρμονική.

" Αυτό πού αυτή τή στιγμή χωρίζει από μάς τήν τάξη τών διανοούμενων δέν είναι μονάχα αυτός ο ρόλος τών λευκών φρουρών πού έπωμίζεται, αλλά έξίσου ή ιδιολογική έπιρροή πού άσκει πάνω της σέ βάθος ή άστική κοινωνία.

" Αυτή ή τάξη όνειρεύεται πράγματι ότι είναι μιά πρωτοπορεία, ότι κατέχει τό κλειδί πού θά μάς άνοίξει τό δρόμο γιά τό μέλλον. Τά πράγματα όμως δέν είναι έτσι. Σάν μαρξιστές, στό μέτρο πού κάναμε τή ριζοσπαστική κριτική τής έξελικτικής και προοδευτικής δημοκρατικής αντίληψης, άρνούμαστε ρητά ότι αυτή ή έννοποίηση μπορεί νά έμφανιστεί πρώτα σάν διανοητικό φαινόμενο και μετά σάν οικονομικό γεγονός. Είναι άκριβώς τό άνάποδο πού συμβαίνει. Η κουλτούρα μιάς έποχής, οί ιδέες της δέν κάνουν παρά νά άντανανκλούν τις υλικές συνθήκες ζωής και τις συνθήκες μέσα στις όποιες γίνεται και άναπτύσσεται ή πάλη τών τάξεων. Η πιο προχωρημένη θεωρία δέν μάς παρέχεται άπ' αυτούς πού μόρρεσαν νά τσιμπολογήσουν τή σεβαστή κουλτούρα τών κυρίαρχων τάξεων, αλλά άκριβώς από τή θυσιασμένη τάξη, τήν καταπιεσμένη τάξη. Ξαναβρίσκουμε έδώ αυτό τό ιστορικό παράδοξο: ή θεωρία και κουλτούρα του αύριο βρίσκονται στους άγράμματος κι άχι στους σοφούς.

" Συνεπώς πρέπει νά πολεμήσουμε ένάντια στη

τάξη τών διανοούμενων και μισο-διανοού-μενων, γιατί αυτή είναι ή πιο πορωμένη άπό τό πολιτιστικό σύστημα τής σημερινής κοινωνίας, πού είναι ένα σύστημα συντη-ρητικό, μιά άντεπαναστατική όργάνωση. Έπίσης δέν πρέπει νά λαθέσουμε νομίζοντας ότι ή κατηγορία τών ειδικών, τών διανοούμενων τεχνικών, σπράχνεται έξαιτίας μόνο και μόνο τής πνευματικής άνωτερότητας της νά έρθει αόθόρητα σέ μάς, νά συναντηθεΐ μέ τό προλεταριάτο. Πρέπει άπεναντίας νά αντιληφθοϋμε καλά ότι ή προλεταριακή έπανάσταση, όσο και νάχει συνειδητοποιήσει τήν αναγκαιότητα νά συνεργαστεί μέ τούς ειδικούς, τούς τεχνικούς τής παραγωγής και τής έπιστήμης, θά πρέπει νά έκτιμήσει και νά μελετήσει τό πρόβλημα πού βάζει αυτή ή συνεργασία, ένα πρόβλημα ακόμα πού τραγικό γιατί αυτές οί ομάδες φαντάζονται ότι σχηματίζουν μιά πρωτοπορία, ότι έπιδίδονται σέ μιά αυτόνομη δραστηριότητα, ένώ στην πραγματικότητα, στην άστική κοινωνία μας, δέν έχουν όλοι πράγματι παρά άλυσίδες άντί γιά φτερά".

"Ο τελευταίος μισός αιώνας δέν έκανε τίποτε άλλο παρά νά έπιβεβαιώσει παραπάνω άπ' ότι χρειαζόταν αυτήν τήν άνάλυση. Μακριά από τό νά άποτελούν μιά πρωτοπορία, οί διανοούμενοι ύπήρξαν και πορωμένοι τά κέντρα διανομής μικρο-αστικών θεωριών ή κι ακόμα έντελώς άστικών. Η ένέργεια πού άφιέρωσαν γιά νά άνοθεωρήσουν, νά διαστρεβλώσουν ή νά άμφισβητήσουν τό μαρξισμό είναι πιο φονική γιά τήν ανθρωπότητα άπ' αυτήν τών θερμοπυρηνικών βομβών. Γιατί άν ή πρακτική άστώχεια τών μεσαίων τάξεων σέ στιγμές κρίσης, οί ταλαντεύσεις τους μεταξύ μπουρζουαζίας και προλεταριάτου άποδεικνύονται καταστροφικές στους έπαναστατικούς άγώνες, τό άμετάβλητο όνειρό τους νά ανυψωθούν πάνω από τις δύο αντιμαχόμενες τάξεις είναι ακόμα περισσότερο καταστροφικό. Η έπιρροή του άσκειται διαρκώς πάνω στο εργατικό κίνημα. Η μικρο-αστική ιδεολογία διεισδύοντας μέσα στις όργανώσεις του προλεταριάτου τις σπάζει από τά μέσα, σπάζοντας ή έμποδίζοντας τό σχηματισμό του προλεταριάτου σέ τάξη.

Είναι σίγουρο ότι ή δυνατότητα μιάς τέτοιας ιδεολογικής έπιρροής βασίζεται σέ προσδιορισμένες υλικές συνθήκες. Έτσι, ή έπιβίωση του προντονισμού στο εργατικό κίνημα τών λατινικών χωρών, ή μεγάλη άπήχηση του άνορχισμού ως τό τέλος του 19ου αιώνα σπρίζονται στην άνωριμότητα τής καπιταλιστικής άνάπτυξης, στην άπουσία ενός πολυάριθμου και συγκεντρωμένου προλεταριάτου. Άνάλογα ο ρεφορμισμός τής 2ης Διεθνούς βασιζόταν πάνω στην ήμπεριαλιστική επέκταση τής Έυρώπης πού, κυριαρχώντας και έμμεταλλευόμενη όλόκληρης ήπειρους, μπορούσε νά διαφθείρει τά άνώτερα στράματα του προλεταριάτου της. Όσο γιά τό σύγχρονο όπιορτουισμό, είναι συνέπεια τής ήττας του προλεταριάτου τών χρόνων 1920, και παραμένει χάρη στη περίοδο εύημερίας πού άνοίχτηκε από τις καταστροφές του 2ου ήμπεριαλιστικού πολέμου.

Παρ' όλ' αυτά δέν ύπάρχει μιά μηχανική σχέση και μονόδρομος μεταξύ τών υλικών συνθηκών και τής ιδεολογίας, αλλά μιά διαλεκτική σχέση. Οί ιδέες, οί συνθήκες, οί αντιλήψεις, οί έπιδιώξεις είναι επίσης υλικές δυνάμεις! Προϊόντα τών οικονομικών, κοινωνικών και πολιτικών σχέσεων, έπιζούν περισσότερο ή λιγώτερο από τις συνθήκες πού τις γέννησαν και άντιδρούν σ' αυτές τις σχέσεις.

"Έτσι ή φυσική νίκη τής άντεπανάστασης και ή υλική διαλυτική κυριαρχία του κεφαλαίου προξένησαν τήν καταστροφή κάθε ταξικής θέσης του προλεταριάτου. Στο έπίπεδο τών ιδέων ή άντεπανάσταση μεταφράστηκε μέ τήν εύθυγράμμιση τών εργατικών όργανώσεων στις θεωρητικές προγραμματικές και πολιτικές θέσεις τών μεσαίων τάξεων: ή παιδασμένη άφροσύνη στην ιδιωτική ιδιοκτησία (άταμική ή έντική), στην έμπορευματική άνταλλαγή, στον άτομικισμό, στο δημοκρατικισμό σ' όλες του τις μορφές, τό άπελιπιαμένο κληνηγό ένός άρμονικού καπιταλισμού,

όπου η Πρόοδος, δηλαδή η συσώρευση του κεφαλαίου θα συνδιαζόταν με την Καλοπέραση, η αναζήτηση ενός προγράμματος "μετασχηματισμού της κοινωνίας με δημοκρατικό δρόμο", μιάς συνολικής Δημοκρατίας, καινούργιας, πραγματικής, εργατικής, λαϊκής, παγκόσμιας που θα μετασχημάτιζε επιτέλους την κοινωνία ... μέσα στο μικρο-αστικό πλαίσιο.

Είναι παραπάνω από αλήθεια ότι ο κοινωνικός πατριωτισμός, η άρσωση στην ατομική αποταμίευση και η

άπληστία της "κατανάλωσης", χαρακτηριστικά των μεσαίων τάξεων, έχουν μολύνει πλατιά τα ανώτερα στρώματα του προλεταριάτου των Ιμπεριαλιστικών χωρών. Ειδικά, είναι η καταστροφή κάθε ταξικής συνείδησης και θέσης στο προλεταριάτο, η προσχώρησή του στην μικρο-αστική ιδεολογία που πραγματοποιήθηκε με την άντεπανάσταση και που διατηρήθηκε με την κυριαρχία του κεφαλαίου που επιβραδύνει υπέρμετρα την επαναστατική διαδικασία.

Τό προλεταριάτο κι οι μεσαίες τάξεις

Αυτή η βλαβερή επίρροή των μεσαίων τάξεων είναι ο πρώτος παράγοντας, ο πιο σημαντικός για να προσδιοριστεί η στάση που τό προλεταριάτο πρέπει να πάρει απέναντί τους στη προσπάθειά του να σχηματιστεί σε επαναστατική τάξη, δηλαδή για να κατακτήσει την αντίληψη των ταξικών σκοπών του και να οργανωθεί γι'αυτήν την πραγματοποίησή τους. Όλοι οι μύθοι των μεσαίων τάξεων είναι τά εμπόδια που τό προλεταριάτο πρέπει να διαλύσει στο δρόμο του, και πριν απ' όλα αυτό που τους περιέχει: ο δημοκρατικός μύθος που ισχυρίζεται ότι λιώνει τις τάξεις μέσα στο "λαό".

Η συνθήκη ζωής και θανάτου του προλεταριάτου σε τάξη είναι η θεωρητική και πρακτική, προγραμματική και οργανωτική διακήρυξη της ταξικής πηγής του, του χάσματος που χωρίζει το σκοπό του και τον αγώνα του απ' αυτούς όλων των άλλων τάξεων. Από τά 1848, σε μιά κατάσταση όπου παρ'όλα αυτά αυτή η ιδέα ή μπορούσε ακόμα είχε ακόμα έναν επαναστατικό χαρακτήρα, ο Μάρξ κι ο Ένγκελς έδωσαν μάχη για την πολιτική και φυσική οριοθέτηση του προλεταριάτου. Παρ'όλα αυτά, αντί για τά πολυάριθμα κείμενα εκείνης της εποχής, παραθέτουμε εκείνα που δείχνουν ότι, 50 χρόνια αργότερα ο Λένιν έσκόπευε άκριβώς την ίδια μάχη.

Στά 1902, τό ΡΕΔΕΚ σπαρσώταν από μιά έξαιρετικά βίαιη πολεμική στο θέμα της σύνταξης του προγράμματος του κόμματος. Παραθέτουμε περικοπές από την επίμβαση του Λένιν:

Είναι υποχρεωτικό πρώτα να ξεχωρίσουμε έμεις απ' όλους, να ξεχωρίσουμε μόνο, αποκλειστικά και μόνο, τό προλεταριάτο, ν' έστέρα πιά να δηλώσουμε, ότι τό προλεταριάτο θ' άπελευθερώσει τούς πάντες, καλεί τούς πάντες, προσκαλεί τούς πάντες.

Είμαι σύμφωνος μ' αυτό τό «ύστερα», αλλά προηγούμενα απαιτώ αυτό τό «πρώτα»!

Στή χώρα μας, τή Ρωσία, τά σατανικά μαρτύρια στά όποια υποβαλλόταν «ή εργαζόμενη και ύφιστάμενη την εκμετάλλευση μάζα» δέν προκαλοϋσαν κανένα λαϊκό κίνημα, όσο ή «χούφτα» των εργοστασιακών εργατών δέν άρχιζε την πάλη, την ταξική πάλη. Και μόνον αυτή ή «χούφτα» έγγυεται τή διεξαγωγή, τή συνέχιση, τό πλάταμα αυτής της πάλης. Άκριβώς στή Ρωσία όπου και οι κριτικοί (Μπουλγκάκοφ) κατηγορούν τούς σοσιαλδημοκράτες για «άγροτοφοβία», και οι σοσιαλιστές-επαναστάτες ¹¹⁴ ξεφωνίζουν ότι είναι ανάγκη ν' αντίκαταστήσομε την έννοια της ταξικής πάλης με την έννοια της «πάλης όλων των εργαζομένων και ύφισταμένων την εκμετάλλευση» («Βέσνικ Ρούσκοϊ Ρεβολιούτσι» τεύχος 2), — άκριβώς στή Ρωσία πρέπει πρώτα να ξεχωρίσουμε έμεις απ' όλη αυτή τή σαβούρα, δίνοντας τον πιο άσθηρό όρισμό μόνο της ταξικής πάλης μονάχα του προλεταριάτου — κ' ύστερα πιά να δηλώσουμε ότι καλοϋμε τούς πάντες, θά πάρουμε τούς πάντες, θά κάνουμε τό παν, θ' άπλωοϋμε παντού. Η επιτροπή όμως «άπλώνεται», ξεχνώντας να ξεχωρίσει!! Και με κατηγορούν για στενότητα πνεύματος, επειδή απαιτώ να προτάξομε αυτόν τον «ξεχωρισμό» στο άπλωμα;! Μά αυτό είναι ταχυδαχτυλοργία, κύριοι!!

«... Μεγαλώνει ή δυσaréσκεια της εργαζόμενης και της ύφιστάμενης την εκμετάλλευση μάζας» — αυτό είναι σωστό, αλλά δέν είναι καθόλου σωστό να ταυτίζεται και να συγχωνεύεται ή δυσaréσκεια του προλεταριάτου με τή δυσaréσκεια του μικρο-

παραγωγού, όπως γίνεται εδώ. Η δυσaréσκεια των μικροπαραγωγών γεννάει πολύ συχνά (κι αναπόφευχτα πρέπει να γεννάει σ' αυτούς είτε σε σημαντική μερίδα τους) την τάση να υπερασπίσων την ύπόστασή τους σαν μικροϊδιοχτήτες, δηλ. να υπερασπίσων τις βάσεις του σύγχρονου καθεστώτος και μάλιστα να τό στρέψων προς τά πίσω.

«... Όξύνεται ή πάλη της και προπαντός ή πάλη του πρωτοπόρου εκπροσώπου της — του προλεταριάτου...» Όξυνση της πάλης έχουμε, φυσικά, και στους μικροπαραγωγούς. Η «πάλη» όμως του μικροπαραγωγού πολύ συχνά στρέφεται ενάντια στο προλεταριάτο, γιατί ή ίδια ή θέση του σε πάρα πολλά ζητήματα φέρνει σε χτυπητή αντίθεση τά συμφέροντά του προς τά συμφέροντα του προλεταριάτου. Γενικά, τό προλεταριάτο δέν είναι καθόλου «πρωτοπόρος εκπρόσωπος» των μικροαστών. Κι αν αυτό συμβαίνει, συμβαίνει μόνο όταν ο μικροπαραγωγός νιώθει ότι ή καταστροφή του είναι αναπόφευχτη, όταν «έγκαταλείπει» τή δική του άποψη κι αποδέχεται την άποψη του προλεταριάτου. Πρωτοπόρος εκπρόσωπος του σμμερωού μικροπαραγωγού που δέν εγκατέλειψε ακόμα «τή δική του άποψη», είναι πολύ συχνά ο αντίσημίτης κι ο μεγαλοχτηματίας, ο έθνικιστής κι ο ναρόντικος, ο σοσιαλρεφορμιστής κι ο «κριτικός του μαρξισμού». Κι άκριβώς τώρα που ή «όξυνση της πάλης» των μικροπαραγωγών συνοδεύεται από «όξυνση της πάλης» της «σοσιαλιστικής Γιρόνδης» ενάντια στο «Όρος», δέν είναι καθόλου ένδεδειγμένο να βάζομε την κάθε όξυνση στο ίδιο τσουβάλι.

«... Η διεθνής σοσιαλδημοκρατία βρίσκεται επικεφαλής του άπελευθερωτικού κινήματος της εργαζόμενης και της ύφιστάμενης την εκμετάλλευση μάζας...» Κάθε άλλο. Βρίσκεται επικεφαλής μόνο της εργατικής τάξης, μόνο του εργατικού κινήματος, κι αν προσχωρούν σ' αυτή την τάξη άλλα στοιχεία, αυτά είναι μόνο στοιχεία, κι όχι τάξεις. Και προσχωρούν πέρα για πέρα κι ολοκληρωτικά μόνο όταν «έγκαταλείπουν τή δική τους άποψη».

"... Οργανώνει τις μαχητικές δυνάμεις α ύ τ ής της μάζας. Κι αυτό δέν είναι αστό. Πουθενά ή σοσιαλδημοκρατία δέν οργανώνει τις «μαχητικές δυνάμεις» των μικροπαραγωγών. Οργανώνει μόνο τις μαχητικές δυνάμεις της εργατικής τάξης".

Κι δε μίν έρθουν να μεις πούν ότι στα 3/4 αιώνα που πέρασαν από τό 1902, ή στα 50 χρόνια από τότε που ή Κ.Δ. Ξαναδιακήρυξε αυτές τις θέσεις, τά πράγματα έχουν αλλάξει. Κάτω απ' αυτήν τή σχέση, τίποτε δέν άλλαξε, ακόμα κι οι μηχανικοί ή οι οργανωτές επιχειρήσεων αντικατέστησαν μερικά τούς μικρούς άγρότες και τούς εμπόρους. Όλη ή «καινοτομία» που μπορεί να άναγνωριστεί σ' αυτές τις καινούργιες μεσαίες τάξεις είναι ότι δέν προσδοκούν μιά προ-καπιταλιστική κοινωνία κι ότι δέν είναι πλέον «αντιδραστικές». Απεναντίας, όμως, είναι υπερ-συντηρητικές, γιατί ταυτίζονται με τή λειτουργία της καπιταλιστικής οικονομίας. Οι μηχανικοί ή τά στελέχη, άκριβώς όπως ο μικρός άγρότης, δέν μπορούν να γίνουν επαναστάτες παρά έγκαταλείπουν τή δικιά τους ταξική τοποθέτηση, δηλαδή και την υπεράσπιση των οικονομικών προνόμιών τους και τήν επιδίωξη τους να οργανώσουν και να διαχειρίζονται «τήν» παραγωγή (κεφαλαίου ...) σύμφωνα με κριτήρια καθαρά «τεχνικά».

Κάτω απ' αυτήν τή σχέση, τίποτε δέν μπορεί ν' αλλάξει και τό προλεταριάτο δέν μπορεί να σχηματίσει τή

ταξική συνείδησή του και οργάνωσή του παρά μέ τον πολιτικό αγώνα ενάντια στις θέσεις των μεσαίων τάξεων. Αυτός ο αγώνας αποτελεί εξέλλου τή μοναδική τύχη να κερδηθούν οι μεσαίες τάξεις στις θέσεις μας. Όπως τό έξηγοῦσε ο Ένγκελς σχετικά μέ τό γάλλο αγρότη, δέν χρησιμεύει σέ τίποτε να υποστηρίζουμε δημοκρατικά τίς αντιδραστικές ή συντηρητικές των μεσαίων τάξεων ούτε να υποθάλουμε τίς επιδιώξεις του. Υποστηρίζοντας τίς αυταπάτες τους και τά όνειρά τους, μπορούμε να κερδίσουμε μερικές ψήφους στις προσεχείς εκλογές, αλλά είμαστε σίγουροι ότι χάσαμε κάθε έπιρροή μακροπρόθεσμα. Δέν μπορούμε να υποσχόμαστε συνεχώς τό αδύνατο. Καί στό μεταξύ, θάχουμε διαστρεβλώσει τίς θέσεις του κομμουνισμού; τό κόμμα, θάχουμε αποδιοργανώσει τό προλεταριάτο.

Πρέπει να λάμε στις μεσαίες τάξεις ότι είναι ιστορικά καταδικασμένες, κι ότι, αντί να υπερασπίζον χωρίς καμιά έλπίδα μιά χαμένη υπόθεση, πρέπει να πλησιάσουν τήν υπόθεση του προλεταριάτου, να προσχωρήσουν στους αγώνες του και στον ιστορικό σκοπό του. Ξέρουμε, ότι, όπως τό έλεγε ο Ένγκελς, δέν μπορούμε να πείσουμε και να κατακτήσουμε τίς μεσαίες τάξεις άμέσως. Στην καλύτερη περίπτωση και μέ τήν προϋπόθεση να άποφύγουμε κάθε όλέθρια διαμαγεία, είναι δυνατό να προσχωρήσουν μερικά τμήματα στην επαναστατική πάλη του προλεταριάτου. Τά υπόλοιπα δέν θά αλλάξουν τοποθέτηση παρά μόνον όταν τό προλεταριακό Κράτος θάξει άνα-

ποδογυρίσει τίς συνθήκες ύπαρξής του.

Βρισκόμαστε μάλιστα, σχετικά μ' αυτό, σε μιά θέση πύο έξασαρη άπ' αυτή του 1848 στη Γερμανία ή του 1902 στη Ρωσία. "Όσο ή άστική επανάσταση δέν έχει γίνει, τό προλεταριάτο και οι μικρο-αστοί έχουν προφανώς στόχους μερικά κοινούς. Τήν καταστροφή των φεουδαρχικών σχέσεων, τή διάλυση τής προκαπιταλιστικής κοινωνίας, τή δημοκρατική άνάπτυξη τής πάλης των τάξεων, τή άγροτική μεταρρύθμιση κτλ. Μονάχα πού για τούς μικρο-αστούς αυτοί οι στόχοι αντιπροσωπεύου τό τέλος τής επανάστασης, ενώ για τό προλεταριάτο τήν άρχή. Γιαυτό ή πολιτική κι οργανωτική άυτόνομία του προλεταριάτου, ήταν ήδη άπαραίτητη, παρόλη τή δυνατότητα μιάς ένιαίας πάλης για μερικούς στόχους όχι είδικά προλεταριακούς.

Σέ μιά άνεπτυγμένη άστική κοινωνία, άπεναντίας, ή ένότητα πάλης δέν μπορεί να πραγματοποιηθεί παρά πάνω στους ταξικούς στόχους του προλεταριάτου. Δέν ύπάρχουν πλέον άλλοι κοινοί στόχοι και κάθε φορά πού τό προλεταριάτο έχανε τήν ταξική άυτόνομία του και δέχτηκε να πολεμήσει για τούς σκοπούς των μεσαίων τάξεων, ή ήττα του ήταν σίγουρη άπό τά πρύν. Οι μεσαίες τάξεις θά πρέπει να προσχωρήσουν στους σκοπούς του προλεταριάτου ή να υποταχτούν. Πρέπει να δεχτούν μέ τή θέλησή τους ή μέ τή δύναμη, τήν επαναστατική προλεταριακή λύση στην κοινωνική κρίση.

Διχτατορία του προλεταριάτου και μεσαίες τάξεις

"Αν τό προλεταριάτο τείνει να άνατρέψει τήν άστική κυριαρχία, να καταστρέψει τό μηχανισμό του καπιταλιστικού Κράτους και να γίνει κυρίαρχη τάξη τής κοινωνίας, δέν είναι για "νάχει μέ τή σειρά του" και να διακωλύσει πρός όφελός του τίς σχέσεις έκμετάλλευσης. Αύτή ή πολιτική επανάσταση δέν είναι παρά ή άπαραίτητη προϋπόθεση μιάς κοινωνικής επανάστασης, τής κατάστραφής των καπιταλιστικών σχέσεων παραγωγής, πού άναπαράγουν τήν κοινωνική διαίρεση τής εργασίας και τίς άνταγωνιστικές τάξεις.

"Αρα αύτή ή επανάσταση θά προσκορῦσει μοιραία στην άντίσταση τής μπουρζουαζίας και των μεσαίων τάξεων, δχι μόνον γιατί θά καταργήσει τά ταξικά και κατηγορηματικά προνόμιά τους, αλλά επίσης επειδή θά πάει κόντρα σ' όλες τίς συνθήκες σκέψής τους.

Στό "Τά άμεσα καθήκοντα τής έξουσίας των Σοβιέτ" (Μάρτης-Άπρίλης 1918), ο Δένιν χαρακτηρίζει εύστοχα τή συμπεριφορά τους πρύν κι άόμοια μετά τήν κατάκτηση τής έξουσίας άπό τό προλεταριάτο:

"Η κοινωνική πηγή αυτών των τύπων είναι ο μικρός νοικοκύρης, πού άπηνίασε άπό τίς φάινες του πολέμου, άπό τήν ξαφνική καταστροφή, άπό τά πρωτακουστα μαρτύρια τής πείνας και τής έρήμωσης, πού άναζητώντας διέξοδο και σωτηρία, χτυπιέται ύστερικά, ταλαντευόμενος άνάμεσα στην έμπιστοσύνη πρός τό προλεταριάτο και τήν υποστήριξη του άπό τό ένα μέρος και σε παροξυσμούς άπελπισίας άπό τό άλλο. Πρέπει να καταλάβουμε καθαρά και να χωνέσουμε καλά ότι πάνω σε μιά τέτια κοινωνική βάση δέ μπορούμε να οίκοδομήρου με κανένα σοσιαλισμό. Τίς εργαζόμενες και εκμεταλλευόμενες μάζες μπορεί να τίς καθοδηγεί μόνον ή τάξη πού τραβά χωρίς ταλαντεύσεις τό δρόμο τής, πού δέ χάνει τό ήθικό της και δέν πέφτει σε άπελπισία στα πύο δύσκολα, βαριά και επικίνδυνα περάσματα. Δέ μίς χρειάζονται ύστερικά ξεσπάσματα. Μίς χρειάζεται τό ρυθμικό βέδισμα των σιδηρένιων ταγμάτων του προλεταριάτου". (Δένιν, Διαλεχτά έργα, τόμος 3, σελ. 453-454).

Μετά τή στάση τής Κροστάνδης, θά δώσει στο "Ο φόρος σε είδος" (21 άπρ. 1921), αύτήν τήν άνάλυση τής συνε-

νοχής των μικρο-αστών άπέναντι στην άστική αντίδραση:

"Τό πύο χαρακτηριστικό στά γεγονόςτα τής Κροστάνδης ήταν άριβός οι ταλαντεύσεις του μικροαστικού στοιχείου. Πολύ λίγα πράγματα πλέρια διαμορφάμενα, καθαρά, καθορισμένα. Θολά συνθήματα: "έλευθερία", "έλευθερία του έμπορίου", "Ξεσκόλασμα", "Σοβιέτ χωρίς τούς μπολσεβίκους", ή επανειληγθή των Σοβιέτ, ή άπολύτρωση άπό τή "διχτατορία του κόμματος" κλπ. κλπ. Καί οι μενσεβίκοι και οι έσέροι δηλώνουν ότι τό κίνημα τής Κροστάνδης είναι " δικό τους".

"Όλοι οι λευκοφρουροί στη στιγμή, μέ ταχύτητα, μπορεί να πεί κανείς, ραδιοηλεκτρονική, κινητοποιούνται "ύπέρ τής Κροστάνδης". Οι λευκοφρουροί στρατιωτικοί είδικοί στην Κροστάνδη, μιά σειρά στρατιωτικοί είδικοί ... καταστράνουν ένα σχέδιο άπόβασης στο Όρανιενμπάουμ, σχέδιο πού τρώμαξε τήν ταλαντευόμενη μενσεβίκοι-έσέρινη, έξωκομματική μάζα. Πάνω άπό πενήντα ρώσικες έφημερίδες των λευκοφρουρών στο έξωτερικό άναπτύσσουν μιά μακριασμένη δραστηρία καμπάνια "ύπέρ τής Κροστάνδης". Οι μεγάλες τράπεζες, όλες οι δυνάμεις του χρηματιστικού κεφαλαίου άρχίζουν έράγους για τή βοήθεια τής Κροστάνδης. Ό έξυπνος ήγέτης τής άστικής τάξης και των τσιφλικάδων, ο καντέτος Μιλιούκοφ, έξηγει ύπομνητικά, ότι δέν ύπάρχει λόγος να βιάζονται για Συντακτική. Ότι μπορεί και πρέπει να ταχθούν μέ τή Σοβιετική έξουσία —μόνο χωρίς τούς μπολσεβίκους.

"Γιατί ή άστική τάξη είναι μιά πραγματικά ταξική δύναμη, πού στον καπιταλισμό κυριαρχεί άναπόφευγα και στη μοναρχία και στην πύο έλεύθερη δημοκρατία, έχοντας έξίσου άναπόφευγα τήν υποστήριξη τής παγκόσμιας άστικής τάξης. Ένώ ή μικροαστική τάξη, δηλαδή όλοι οι ήρωες τής δεύτερης Διεθνούς και τής "δύση" Διεθνούς, άπό τήν οικονομική της ουσία, δέ μπορεί να είναι τίποτε άλλο, παρά ή έκφραση τής ταξικής άδυναμίας, κι άπό δώ πηγάζουν οι ταλαντεύσεις τής ή φρασεολογία της, ή άνημπορία της. Τό 1789 οι μικροαστοί μπορούσαν άκόμα να είναι μεγάλοι επανα-

στάτες. Τό 1848 ήταν γελοίοι και άξιοθρήνητοι. Τό 1917-1921 είναι σιχαμεροί βοηθοί της αντίδρασης, ά-μεσοι λαϊέδες της από την άποψη του πραγματικού τους ρόλου". (Λένιν, Διαλεκτά έργα, τόμος 4, σελ.544-545).

"Όπως τό σημείωνε ο Τρότσκι στό "Τρανοκρατία και Κομμουνισμός":

"Επιζώντας, η δημοκρατία δέν λύνει κανένα πρόβλημα, δέν γιατρεύει κανένα τραύμα, δέν προλαμβάνει ούτε τίς έξεγέρσεις της δεξιάς, ούτε αυτές της άριστεράς. Είναι αδύναμη, ψεύτικη και δέν χρησιμεύει παρά να ξεγελάει τά καθυστερημένα στρώματα του πληθυσμού κι ιδίως τούς μικρο-αστούς".

Παρ'όλ'αυτά, οι μεσαίες τάξεις, αυτές πού ο περασπιζόταν ο Κάουτοκι στην εποχή του και πού συνεχίζουν να τίς αντιπροσωπεύουν οι σημερινοί ψευδοσοσιαλιστές και ψευδοκομμουνιστές, παραμένουν φανατικά δεμένες σ'αυτήν γιατί δέν μπορούν να δεχτούν καμμιά "βία πού να άσκειται από μία μειοψηφία ενάντια στην πλειοψηφία".

Τό ίδιο σήμερα όπως κι έχτές δέν μπορούν να δεχτούν την κομμουνιστική θέση διατυπωμένη από τον Τρότσκι:

"Η δικτατορία είναι άπαραίτητη γιατί πρόκειται όχι για μία άλλαγή ενός ιδιωτικού χαρακτήρα, αλλά για την ίδια την ύπαρξη της μπουρζουαζίας. Πάνω σ'αυτήν τή βάση καμμιά συμφωνία δέν είναι δυνατή. Μονάχα η δύναμη μπορεί ν'άπορασίσει. Η μοναδική έξουσία του προλεταριάτου δέν άποικλείει φυσικά την πιθανότητα μερικών συμφωνιών ή μεγάλων παραχωρήσεων, ιδιαίτερα άπέναντι στους μικρο-αστούς και την άγροτική τάξη. Άλλά τό προλεταριάτο δέν μπορεί να κάνει αυτές τίς συμφωνίες παρά άφου πάρει την έξουσία" κι άφου έξασφαλίσει την δυνατότητα ν'άπορασίσει έλεύθερα για παραχωρήσεις πού θά γίνουν ή πού θά τούς άρνηθούν για τό συμφέρον της σοσιαλιστικής ύπόθεσης".

Είναι άκριβώς αυτήν την "έλευθερία άπόφασης του προλεταριάτου" πού οι μεσαίες τάξεις δέν θέλουν με κανένα τρόπο, γιατί καταργεί τή δικιά τους "έλευθερία" να επιμένουν στις παλιές συνήθειες, τόσο στόν πολιτικό τόμο όσο και στόν κοινωνικό και οικονομικό.

"Όχι μονάχα δέν μπορούν να δεχτούν τά πολιτικά μέτρα της δικτατορίας, δηλαδή τή συγκεντρωτική στόν στρατιωτικό και διοικητικό τομέα, τή χρήση τρανοκρατίας σ'όλες τίς περιπτώσεις πού είναι άπαραίτητο για να νικηθούν οι αντίστάσεις στό σοσιαλιστικό μετασχηματισμό, αλλά άκριεί να διαβαστεί ή να άναλυθεί όποιοδήποτε οικονομικό-κοινωνικό μικρο-αστικό πρόγραμμα - είτε φασιστικό είτε άριστεριστικό - για να γίνει άντιληπτό ότι δέν μπορούν άκόμα περισσότερο να άποδεχτούν τά οικονομικό-κοινωνικά μέτρα της σοσιαλιστικής επανάστασης. Είναι εύκολο να προβλεφτεί πώς θ'άντιδράσει όλος αυτός ο κόσμος όταν θά δοθεί τό σινιόλο για σταμάτημα της ουσάρευσης (ή άγαπημένη τους "ανάπτυξη") και στην άφηνιασμένη παραγωγή (...αυτόκινητων π.χ.!). "Όταν θά μπλοκαριστεί κάθε άστική κατασκευή περιμένοντας την κατεδάφιση των πόλεων. "Όταν θά καταργηθεί κάθε αυτονομία έπιχείρησης (άκόμα και των "αυτοδιαχειριζόμενων"!)" "Όταν θά έλέγχεται κεντρικά η παραγωγή κι η κατανάλωση ώστε να καταργηθεί η έμπορευματική διακίνηση και τό χρήμα. "Όταν, τέλος, θά άπαυρευτούν μερικές δραστηριότητες (άχρηστες ή έπιβλαβείς) και θά υποκρεωθεί όλος ο κόσμος να εργάζεται σε χρήσιμους τομείς.

Αυτά τά μέτρα θά φανούν ότι έρχονται από τό υπερπέραν σ'αυτούς πού θεωρούν τίς κατηγορίες του καπιταλισμού σαν φυσικές κι αιώνιες και δέν φαντάζονται άλλη κοινωνική ζωή έξω άπ'αυτές.

Άλλά άκόμα κι άν αυτές οι τάξεις είναι προετοιμασμένες στα μέτρα πού θά πάρει η δικτατορία του προλεταριάτου από τίς άναστατώσεις πού θάχουν προηγηθεί από την κατάκτηση της έξουσίας (γιατί όπως τόλεγε ο Τρότσκι, η επανάσταση έρχεται όταν όλες οι άλλες λύσεις άποτύχουν), κι άκόμα όταν η πολιτική έξουσία θά κυριαρχεί σε παγκόσμια κλίμακα, θά πρέπει να έπιβληθεί στη

μπουρζουαζία και στις μεσαίες τάξεις τό άναποδογούρισμα όλων των σχέσεων παραγωγής. Η άναγκαιότητα της δικτατορίας του προλεταριάτου προέχεται από τή μη δυνατότητα να περάσουμε από τή μία μέρα στην άλλη από τόν καπιταλισμό στόν κομμουνισμό. Στη διάρκεια της μακράς μεταβατικής περιόδου όπου όλες οι κοινωνικές σχέσεις μεταβάλλονται διαρκώς, η προλεταριακή δικτατορία θά σπάσει την άναπόφευκτη αντίθεση των άλλων τάξεων. Θα σπάσει την ιστορική άδράνεια τους, τίς γεμάτες αυταπάτες έπιδώσεις τους, κι αυτή η δύναμη συνήθειας πού, όπως έλεγε ο Λένιν, είναι σε έκατομμύρια ανθρώπους μία τρομερή δύναμη.

Είναι σίγουρο ότι ο ρυθμός αυτών των μετασχηματισμών έξαρτάται πριν άπ'όλα από τίς άπαιτήσεις της παγκόσμιας επανάστασης, από τό συσχετισμό δυνάμεων μεταξύ των τάξεων σε διεθνή κλίμακα και μετά από τίς οικονομικές και πολιτικές τοπικές συνθήκες. Τό προλεταριάτο, επειδή δέν έλπίζει να πραγματοποιήσει τόν κομμουνισμό σε μία μέρα, άφ'ότου θάχει πάρει την έξουσία, μπορεί να δώσει άποδείξεις τό μεγαλύτερο "ρεαλισμού" και να προσαρμόσει τό ρυθμό εξέλιξης στις πραγματικές συνθήκες. "Ετσι, όπως τό υπενθυμίζει ένα από τά κείμενά μας, δέν υπολογίζουμε να έξαλείψουμε τό μικρό άγρότη σε μία βδομάδα, εκεί όπου υπάρχει άκόμα. "Ετσι τό προλεταριάτο στην έξουσία στη Ρωσία δέχτηκε να άναπτύξει την έμπορευματική οικονομία, σαν μόνη δυνατότητα, δεδομένων των τοπικών συνθηκών στα 1920, για να άναστήσει την παραγωγή από τό χάος. "Αντίθετα, όταν τό προλεταριάτο πάρει την έξουσία στις Ε.Π.Α., θά μπορέσει άναμφίβολα να καταργήσει τό χρήμα σε μικρό χρονικό διάστημα.

Η κοινωνικοποίηση των παραγωγικών δυνάμεων από αυτόν τόν ίδιο τόν καπιταλισμό είναι άκριτά προωθημένη ώστε να είναι δυνατό γρήγορα ο σοσιαλιστικός τρόπος άναμής να υποκαταστήσει τόν έμπορευματικό και χρηματικό τρόπο, και ο παραγωγικός μηχανισμός αυτής της χώρας είναι τόσο πληθωρικός ώστε άκόμα κι οι σημαντικές κάταστροφές του εμφύλιου πολέμου θά άφήσουν να ύπάρξουν άκριτές παραγωγικές δυνάμεις ώστε να μπορούν να ικανοποιηθούν οι όρθολογισμένες άνάγκες του πληθυσμού και να άπαρευθεί η έπιστροφή σε κάθε παλιότερη τάξη των πραγμάτων. Αυτό τό μέτρο θά διευκολύνει έξάλλω τόν άγώνα ενάντια στη ληστεία των "μεγάλων δρόμων" και τά κόλπα κάθε είδους όπου έκδηλώνεται η εύφυα του μικρο-αστού, ιδιαίτερα σε περίοδο κρίσης της βιομηχανικής παραγωγής.

Γιατί είναι σίγουρο ότι οι μεσαίες τάξεις θά προσπαθήσουν να άπαρύγουν, τόσο την ύποχρέωση εργασίας, όσο και την κατεύθυνση της παραγωγικής κοινωνικής δραστηριότητας. Υπάρχει η έμπειρία του 'Οχτώβρη, τόσο σ'ότι άραρά την πρακτική καθημερινή συμπεριφορά αυτών των κατηγοριών, όσο και για τή θεωρητικοποίηση της συμπεριφοράς τους. Οι μενσεβίκοι, ύποστηριζόμενοι άπό τόν Κάουτοκι, έκαναν έστρατεία ενάντια στην ύποχρεωτική και σχεδιασμένη εργασία, κάνοντας την άπόλογια της "έλευθερης εργασίας". Στο "Τρανοκρατία και Κομμουνισμός", ο Τρότσκι τούς άπαντά, περισσότερο στό επίπεδο των άρχων παρά της πρακτικής, γιατί στα 1920 τό προλεταριακό Κράτος δέν είναι διόλου σε θέση να άργανώσει την παραγωγή.

Έξηγει ότι, μετά από αιώνες έμμετάλλευσης, η εργασία έμφανίζεται σαν μία "θλιβερή ύποχρέωση" κι ότι ο άπώτερος σκοπός είναι πώς να την άπαρύγει ο καθένας. Αυτή η κοινωνική συνήθεια δέν θ'άλλάξει παρά όταν θ'άλλάξουν έντελώς οι ίδιες οι συνθήκες εργασίας, κι όταν η παραγωγική δραστηριότητα θά γίνει, σύμφωνα με τή διατύπωση του Μάρξ, η πρώτη άνάγκη του ανθρώπου. Στο μεταξύ πρέπει να ύποχρεωθούν να δουλέψουν κι οι "άπαιτοι". Ο Τρότσκι υπενθυμίζει ότι στην πραγματικότητα, όλες οι μορφές παραγωγής ύποχρέωσαν να δουλέψουν όλοι κι ότι άν σήμερα ο οικονομικός καταναγκασμός η συνήθεια άρκοψν γενικά για να πηγαίνει ο εργάτης "έλεύθερα" στό εργοστάσιο, ο νεαώτιστος καπιταλισμός χρησιμοποίησε τή βία για να τόν ύποχρέώσει. Στην Άγγλία του 16ου αί., δεκάδες χιλιάδες τυχούσων κτην κρεμάστηκαν στους δρόμους για να δείξουν τό "σωστό δρόμο". Κι άν ο γερασμένος καπιταλισμός της έπο -

γής μας δέν χρησιμοποιεί πλέον τέτοια μέσα γιά τούς χίπις, δέν είναι γιαντί έγινε πιό ανθρώπινος μέ τά χρόνια, αλλά γιαντί, μακριά από τό νά ζητάει έργατικά χέρια, ζητάει ίδιώς νά άππαλαγει από τούς άνέργους του (ίδιώς στίς ΕΠΕ) μέ τά λιγώτερα ...έξοδα. "Όσο καιρό τουλάχιστον αυτός ό εϊρηνικός παρασιτισμός δέν τόν βάζει σέ κίνδυνο !

Πηγαίνοντας "έλεύθερα" στή δουλειά, ό εργάτης πηγαίνει επίσης "έλεύθερα" εκεί όπου τό κεφάλαιο έχει ανάγκη απ'αυτόν. Κατασυγκινημένος, ό εύτυχής, από τήν "έλευθερία" του, τρέχει από τήν Αθήνα στό Ντιόσελτορφ περνάει άνόμα και παράνομα τά σύνορα, αυτόεξορίζεται "έλεύθερα" από τήν Πορτογαλία στό Παρίσι, από τήν Τουρκία ή τή Γιουγκοσλαβία στό Αμβούργο, άλλοτε τραβηγμένος άλλοτε διωγμένος σύμφωνα μέ τά σκαμπανεβάζματα τής άγοράς. Η "έλεύθερη εργασία", λέει ό Πρότοκου, είναι εκείνο πού υποτάσσεται στό κεφάλαιο και στήν άναρχία τής άγοράς. Αντίθετα, καταργώντας τήν άναρχία τής καπιταλιστικής παραγωγής, οργανώνοντας "σραιικιά" τήν παραγωγή σύμφωνα μέ τίς κοινωνικές άνάγκες συνεπάγεται τό σχεδιασμό τής κατανομής τών παραγωγών. Γιά νά οβηστοί ή διαφορά μεταξύ πόλεων και ύπαιθρου, δηλ. γιά νά καταστραφούν οι πόλεις ("Εγγυελς), πρέπει άπαραίτητα, π.χ. νά άντιστραφεί άυταρχικά ή σημερινή τάση άστικοποίησης του πληθυσμού.

Εξάλλου, θά ήταν παρανόηση ότι μιιά σχεδιασμένη & "άυταρχική" κατανομή τών παραγωγών σημαίνει ότι ένας φυσικός καταναγκασμός έξασικεί διαρκώς σ'όλους τούς εργαζόμενους. Στην επανάσταση τό προλεταριάτο άνεβαίνει στό επίπεδο τών Ιστορικών καθηόντων του, καταλαμβάνει τίς άναγκαιότητες του άγώνα και τών κοινωνικών μετασηματισμών και προσχωρεί αυθόρητα. Στην επανάσταση, όλο και περισσότερο πλατιές μάζες του προλεταριάτου άκολουθούν τό Ιστορικό όργανο διεύθυνσής τους. Τό προλεταριάτο πειθαρχεί σχετικιά μέ τό κόμμα του. Κι οι άλλες τάξεις πρέπει νά υποταχούν σ'αυτήν τήν πειθαρχία, θεληματικά ή μέ τή βία. Μπορούμε νά προβλέψουμε ότι, όσο περισσότερο άπαικωνόμαστε από τό βιομηχανικό προλεταριάτο, τόσο λιγώτερο αυτή ή προσχώρηση κι αυτή ή πειθαρχία θέναι αυθόρητη ή εύκολες νά έπιτευχθούν κι ότι ή διχτατορική έξουσία θά πρέπει νά δείξει τή δύναμή της και τήν άπαρασιτισκότητά της.

Ό Κάουτοκου χλεύαζε τούς μπολσεβίκους γιαντί άρχισαν νά καταπιέζουν και κομποταχειρίζονταν τούς τεχνικούς και στρατιωτικούς ειδικούς, καλώντας τους κατόπιν νά εργαστούν γιά τά Σοβιέτ, προσφέροντάς τους μάλιστα σημαντικά υλικιά πλεονεκτήματα. Ό Πρότοκου έσγηεί ότι δέν υπάρχει καμμία "άσυνέπεια" σ'αυτή τή συμπεριφορά κι ότι έτσι πρέπει νά μεταχειρίζεται τό προλεταριακό Κράτος τά στελέχη, τούς μηχανικούς ή κι άλλους άντιπροσώπους τών μεσαίων τάξεων. Πρέπει πρώτα απ'όλα νά έμποτιστούν από μιιά υγιή τρομοκρατία ώστε νά πάψουν (ή νά μή τολμήσουν νά άρχίσουν) νά άντιτιθένται στά μέτρα του προλεταριάτου, νά έγκαταλείψουν τίς προσπάθειές τους νά πραινθήσουν τά πολιτικά προγράμμάτά τους και νά υπερασπίζονται τή συντηρητική ή άντεπαναστατική προοπτική τους. Από τή στιγμή δέ πού αυτές οι κατηγορίες έχουν πολιτικά "νπροσαριστεί", από τή στιγμή πού έγκαταλείπουν τήν προοπτική τής "παλιόρθεσης" κι άποδέχονται τήν κυριαρχία και τή διεύθυνση του προλεταριακού, θά έπιδικωθεί ή ένασμάτωσή τους στήν κοινωνική παραγωγή παραχωρώντας τους, άν παρσσει άνάγκη, προσωρινά οικονομικά πλεονεκτήματα, πάντοτε κάτω από τόν έλεγχο του προλεταριακού κόμματος. Γιαντί ούτε ή προσχώρηση, ούτε ή ούδετερότητα αυτών τών κατηγοριών μπορούν νά θεωρηθούν σαν άμετάβλητα δεδομένα. Η στάση τους έξαρτάται από τήν έξέλιξη τής κατάστασης. Κι αυτός είναι ένας από τούς λόγους πού καθιστούν πραγματικά μάταιη τήν άναζήτηση ενός κοινωνικο-οικονομικού όριου μεταξύ προλεταριάτου και μεσαίων τάξεων.

Προσοχή όμως ! Η άπουσία ενός όριου αυτού του είδους δέν πάει νά πεί ότι δέν υπάρχει καθόλου όριο ! Ό Κάουτοκου κριτικώριζε τό προλεταριακό Κράτος πού άποτελιόταν από τά σοβιέτ πού άραιούσαν στους άστούς κάθε πολιτικό δικαίωμα. Πού λοιπόν, ειρηνεύσαν, πού άραγε βρίσκεται τό όριο μεταξύ εργατών κι άστών, ή έρ-

γατών και μικροαστών ; Ποιός έχει τό δικαίωμα νά άντιπροσώπεται στά σοβιέτ, και ποιός όχι ; Και συνέχιζε έγκωμιάζοντας βέβαια τή γενικευμένη δημοκρατία, τά κάλλη τής κάλλης κ.ά. ("Ετσι, έξάλλου, οι κεντριστες κατόρθωσαν νά μετασηματίσουν τό '19 στή Γερμανία, τά εργατικά Συμβούλια σέ παρατήματα του Κοινοβουλίου"). Ό Πρότοκου του άπαντάει: τό ότι δέν υπάρχει κοινωνικο-οικονομικό σύνορο μεταξύ τών τάξεων, όλος ό κόσμος τό ξέρει. Αλλά απ'αυτό νά βγει τό συμπέρασμα ότι δέν υπάρχει πραγματικά κανένα όριο μεταξύ τών τάξεων, τότε κι αυτή ή ίδια ή πάλη τών τάξεων δέν έχει νόημα, είναι άδύνατη. Μπαίνουμε τότε στό βασιλείο τών ούρανών του φιλισταίου μικρο-αστού.

Αυτό τό όριο, όμως υπάρχει. Μονάχα πού είναι πολιτικό. Σβησμένο σέ περιόδους κοινωνικής ειρήνης, γίνεται όλογάνερο σέ περιόδους άγώνων, όταν οι κοινωνικές δυνάμεις διαχωρίζονται, συμπαρατάσσονται και συγκρούονται. Αν ό πολυμαθής κοινωνιολόγος δέν κατορθώνει νά βρει τό όριο μεταξύ του άστού και του προλεταρίου, ή κομμουνιστική επανάσταση, αντίθετα, τό βρίσκει πολύ γρήγορα. Τό προλεταριάτο είναι υπέρ, ή μπορζουαζία είναι κατά. Τό προλεταριάτο οργανώνει τό Κράτος του πάνω στή βάση τών σοβιέτ, ή μπορζουαζία άποκλείεται απ'αυτά.

Απομένουν οι ένδιάμεσες τάξεις. Έ λοιπόν, λέει ό Πρότοκου, ή θέση πού θάχουν μέσα στό Κράτος έξαρτάται από τή συμπεριφορά τους. Αν στή διάρκεια τής επανάστασης τά πιό προχωρημένα στρώματά τους προσχωρούν στό πολιτικό και κοινωνικό πρόγραμμα τής προλεταριακής επανάστασης, τότε μπαίνουν μέσα στά σοβιέτ. Αλλά όμως αν σέ μιιά φάση επαναστατικού αναδιπλώματος, διαχωρίζουν τή θέση τους από έμάς, τότε τους πετάω έξω. Τά σοβιέτ δέν μπορούν νά διέπονται από ένα μοναδικό "συνταγματικό νόμο", γιαντί άκριβώς πρόκειται γιά τήν κρατική όργάνωση του προλεταριακού σέ μιιά περίοδο όπου όλες οι κοινωνικές σχέσεις κι οι κοινωνικές κατηγορίες αλλάζουν συνεχώς. Τό "δικαίωμα" νά συμμετέχει κανείς δέν πηγάζει από κανένα δημοκρατικό οικονομικονομικό κριτήριο αλλά μονάχα από τήν πολιτική συμπαράταξη τών τάξεων. Σύμφωνα μέ τά σκαμπανεβάζματα τής πάλης τών τάξεων ή βάση τών σοβιέτ μπορεί λοιπόν νά διευρύνεται, αλλά και μερικές φορές νά περιορίζεται.

Ό Πρότοκου του '20 άντιπαράθετε πολύ αστά στά "άμορα εργατικά κοινοβούλια", πού ήταν στήν αρχή τά Σοβιέτ, τό γερό μηχανισμό κυριαρχίας του προλεταριακού πού μπόρεσαν νά γίνουν μονάχα χάρη στήν κομμουνιστική διχτατορία, τουλάχιστον όσο ό μπολσεβικισμός ήταν ζωντανός. Ποτέ δέν άπό τού περνούσε από τό μυαλό, όπως κι από τό δικό μας, ή ιδέα άναγκάρησης "δικαιωμάτων" σέ μιιά άντεπαναστατική μειοψηφία ! Δυστυχώς ό θρίαμβος τής άντεπανάστασης είχε και τίς έπιπτώσεις του πάνω στον Πρότοκου πού έχασε έτσι τή ξεκάθαρη μαρξιστική αντίληψη. Θύμα κι αυτός τής συνταγματικής αυταπάτης, νόμισε ότι ό σεβασμός τής δημοκρατικής τυπικότητας στά σοβιέτ θά μπορούσε νά φρενάρι ή νά μπλοκάρει τήν άντεπανάσταση. Στά 1938, έκανε δικιά του τή θέση του Κάουτοκου, ζητώντας στό "Μεταβατικό Πρόγραμμα" ένα "σοβιετικό σύνταγμα", όπου όλα τά κόμματα τά λεγόμενα "εργατικά" θάχαν τό "δικαίωμα" νά υπάρχουν και νά εκπρόάζονται, όπου όλες οι μειοψηφίες κι οι άντιπολιτεύσεις θάχαν μιιά "νόμιμη ύπαρξη" μέσα στά Σοβιέτ, πού, μ'αυτόν τόν τρόπο, θά γινόντουσαν έντιμα δημοκρατικά κοινοβούλια εργατών.

Δέν βάζουμε βέβαια τόν Πρότοκου στό ίδιο σκαλί μέ τόν Κάουτοκου ! Αν όπισθοχώρησε πολιτικά κάτω από τή πίεση τής άντεπανάστασης πού τελικά τόν δολαφόνησε, δέν έπαψε νά είναι ένας από τούς μεγάλους θεωρητικούς διευθύνοντες κι εκπρόσώπους τής επανάστασης στή Ρωσία. Ένώ ό Κάουτοκου ήταν ό σημαιοφόρος κι ό θεωρητικός τής δύναμης πού τσάκισε τήν επανάσταση του 1918-19 στή Γερμανία, προκαλώντας τήν ήττα τής επανάστασης στή Ρωσία. Αυτοί πού σήμερα άναφέρονται στον Πρότοκου του 1938, στό νικημένο πού έγινε "τροτσκιστής", θάχαναν καλά νά διάβάζαν τόν Πρότοκου του 1920, τότε πού γράφει τό "Τρομοκρατία και Κομμουνισμός". Εκείνος ό Πρότοκου ήταν μαρξιστής. Στίς ύποδειγματικές εκείνες σελίδες πού πήδησαν από τή φωτιά τής επανάστασης έδει-

ξε τή Λυδία λίθο τής διχτατορίας τού προλεταριάτου: τό επαναστατικό περιεχόμενο όλων τών ταξικών δράσεων, καί οργανώσεων. Είναι αυτό τό περιεχόμενο, κι όχι ήλιθια συνταγματικά ζητήματα, πού ξεχωρίζει τήν κόκκινη τρομοκρατία καί διχτατορία από τήν σταλινική αντεπανástαση, πού έπαιξε εξόλλου θαυμαστά τό δημοκρατικό παιχνίδι. Μέ σκοπό τή διάλυση τής παλιές μπολσεβίκινης φρουράς μπάσανε μαζίκα μέσα στά σοβιέτ καί μέχρι στό κόμμα "πλατιές μάζες" πού, ένθουσιασμένες μέ τίς άστικές κατακτήσεις τής επανάστασης ή έξουθενωμένες καί μέ πεσιμένο ήθικό, ήταν σύμφωνες νά έξαρτίσουν τήν προλεταριακή φυσιογνωμία. Δέν έμενε πλέον τίποτε άλλο παρά νά περάσουμε στην κλίση.

Η ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΔΡΑ ΑΚΡΙΒΩΣ ΑΝΤΙΘΕΤΑ. ΜΟΝΑΧΑ ΟΙ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΠΟΥ ΠΡΟΧΩΡΟΥΝ ΕΝΤΕΛΩΣ ΣΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΑΙ ΣΤΑ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ ΣΧΗΜΑΤΙΖΟΥΝ ΤΟ ΣΚΕΛΕΤΟ ΤΟΥ ΔΙΧΤΑΤΟΡΙΚΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ, ΚΑΤΩ ΑΠΟ ΤΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΤΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ. ΕΠΙΒΑΛΛΟΥΝ ΣΤΙΣ ΑΛΛΕΣ ΤΑΞΕΙΣ, ΥΠΟΤΑΓΜΕΝΕΣ Η ΟΥΔΕΤΕΡΟΠΟΙΗΜΕΝΕΣ ΤΗΝ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ ΤΟΥ ΚΑΠΙΤΑΛΙΣΜΟΥ, ΚΑΙ ΠΟΥ ΔΕΝ ΕΧΟΥΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΕ ΚΑΜΜΙΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΖΩΗ ΠΑΡΑ ΑΝ ΑΚΟΛΟΥΘΗΣΟΥΝ ΤΗΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΗ ΠΡΩΤΟΠΟΡΙΑ.

Τά καθήκοντα τού κόμματος

Δέν είμαστε βέβαια κοντά σε μιά επαναστατική κατάσταση. Αλλά ή δουλειά μας σήμερα είναι άδιαχώριστη μέ τά αύριανά καθήκοντά μας, πού άπορρέουν από τήν ένναλλακτική λύση καπιταλισμός ή κομμουνισμός, από τήν ιστορική μονομαζία μεταξύ μπορζουαζίας καί προλεταριάτου. "Αν αύτή είναι ή ιστορική ένναλλακτική λύση, ή μοναδική στόν αύώνα μας, αύτό δέν σημαίνει ότι ή μπορζουαζία καί τό προλεταριάτο βρίσκονται μονάχα άντιμέτωποι. "Απεναντίας αύτό σημαίνει ότι οι άλλες τάξεις δέν έχουν δικό τους πραγματοποιήσιμο στόχο καί σκεπτός άναβρασμός τους, οι ένέργειές τους, οι πιό βίαιοι άγώνες τους δέν μπορούν τελικά παρά νά είναι σε σχέση μέ τή μάχη τής μιάς από τίς δύο βασικές τάξεις. "Ακόμα κι άν νομίζουμε ότι μάχονται για λογαριασμό τους, άντικειμενικά ό άγώνας τους συντείνει στό νά εύνοεί τό ένα από τούς δύο πρωταγωνιστές.

Είναι προφανές ότι ή επανάσταση είναι μιά σύνθετη διαδικασία, μιά έκρηξη όλων τών κοινωνικών ανταγωνισμών, πού βάζει σε κίνηση όλες τίς τάξεις, πάνω σε θέσεις συχνά συγκεχυμένες καί ρευστές. Σε μιά συζήτηση σχετικά μέ τήν Ιρλανδέζικη εξέγερση τού 1916, ό Δένιν πού βάλλει ιδιαίτερα ένάντια σ'αυτούς πού τήν χαρακτηρίσαν σαν προξινόπημα, έπιμένει πάνω σ'αυτό τό σημείο ("Έργα", τόμος 22, σελ. 381):

"Νά νομιστεί ότι ή κοινωνική επανάσταση μπορεί νά γίνει χωρίς εξέγέρσεις τών μικρών έθνών στις άποικίες καί στην Εύρώπη, χωρίς επαναστατικές έκρήξεις ένός μέρους τής μικρο-αστικής τάξης μ'όλες τίς προκαταλήψεις της, χωρίς κίνημα τών προλεταριακών καί μισοπρολεταριακών μαζών πολιτικά άσυνειδητοποιήτων ένάντια στό ζυγό τών άρχόντων, τού κλήρου, τής μοναρχίας τού έθνους, κ.λ.π., είναι σαν νά παραιτηθεί κανείς από τήν κοινωνική επανάσταση. Είναι σαν νά φανταστεί κανείς ότι ένας στρατός θά πάρει θέση σ'ένα δεδομένο τόπο καί θά πεί: "Είμαστε για τό σοσιαλισμό", κι ένας άλλος, σ'ένα άλλο τόπο καί θά πεί: "Είμαστε για τόν ίμπεριαλισμό", καί τότε θά γίνει ή κοινωνική επανάσταση! Είναι μονάχα πού έχοντας μιά τέτοια αντίληψη σχολαστική καί γελοία θά μπορούσε κανείς νά όνομάσει ύβριστικά σαν "προξινόπημα" τήν Ιρλανδική εξέγερση.

"Όποιος περιμένει μιά κοινωνική επανάσταση "καθαρή" δέν θά ζήσει ποτέ άρκετά για νά τή δει. Δέν είναι παρά ένας επαναστάτης στό λόγια καί δέν καταλαβαίνει τίποτε για τό τί είναι μιά πραγματική επανάσταση".

"Η σοσιαλιστική επανάσταση στην Εύρώπη δέν μπορεί νά ναι άλλο πράγμα παρά ή έκρηξη τής πάλης τών καταπιεσμένων καί διυσαρροχημένων μαζών κάθε είδους. Στοιχεία τής μικρο-αστικής τάξης καί όπισθοκαρμημένοι έργάτες θά συμμετάσχουν άναπόφευχτα σ'αυτήν—χωρίς αύ τήν ή συμμετοχή, ή πάλη τών μαζών δέν είναι δυνατή, καμμία επανάσταση δέν είναι δυνατή—καί, επίσης άναπόφευχτα, θά φέρουν στό κίνημα τίς προκαταλήψεις τους, τίς άντιδραστικές φαντασίες τους, τίς άδυναμίες τους καί τά λάθη τους. Αλλά, άντικειμενικά, θά επιτεθούν

στό κεφάλαιο, κι ή προχωρημένη πρωτοπορεία τής επανάστασης, τό προχωρημένο προλεταριάτο, πού θά έκφράσει αύτήν τήν άντικειμενική άλήθεια μιάς μαζικής πάλης διασκορπισμένης, γεμάτης διαφωνίες, άποκλήνουσας χωρίς ένότητα σε πρώτη όψη, θά μπορέσει νά τήν ένώσει καί νά τήν προσανατολίσει, νά κατακτήσει τήν έξουσία, νά καταλάβει τίς τράπεζες, νά άπαλλοτριώσει τά μιστά άπ'όλους τράστ (άν καί για λόγους διαφορετικούς!) καί νά πάρει άλλα διχτατορικά μέτρα πού τό σύνολό τους θάχει σαν άποτελέσμα τήν άνατροπή τής μπορζουαζίας καί τή νίκη τού σοσιαλισμού, πού δέν θά "καθαριστεί" από τήν άρχή, όσο θάπρεπε, από τίς μικροαστικές σκαριές".

"Επιμένει δηλαδή στό γεγονός ότι ή επανάσταση δέν θά πέσει ξαφνικά άπ'τόν ούρανό, αλλά απεναντίας ότι θά είναι τό άποτέλεσμα μιάς σειράς μάχων, όλο καί πιό βίαιων. "Η Ρόζα Λούξεμπουργκ ήδη όρθώθηκε ένάντια σ'αυτούς πού περίμεναν "τήν" μάχη για τήν όποία έπρεπε νάμιασε πανέτοιμοι καί κατήγειλαν σαν "προβοκάτσιες" όλες τίς μερικές επιθέσεις πού από τά πράγματα δέν είχαν θετική διέξοδο, καί πού μόνες μπορούσαν νά όδηγήσουν στην επανάσταση. Νά τί λέει ό Δένιν σχετικά μ'αυτό:

"Η δυστυχία τών Ιρλανδών είναι ότι εξέγερθηκαν σε μιά άκατάλληλη στιγμή, ενώ ή εξέγερση τού εύρωπαϊκού προλεταριάτου δέν ήταν άκόμα ώριμη". Ό καπιταλισμός δέν είναι άρμονικά φτιαγμένος άστε οι διάφορες πηγές εξέγερσης: νά ένωθούν μόνες τους καί μέ τή μιά φορά, χωρίς άποτυχίες καί χωρίς ήττες. Αντίθετα, είναι άκριβώς ή διαφοροποίηση τού χρόνου, τής μορφής καί τού τόπου τών εξέγέρσεων πού ναι ό πιό σύγυρος έγγυητής τής πλατύτητας καί τής βαθύτητας τού γενικού κινήματος. Δέν είναι παρά μέ τήν κατακτημένη έμπειρία στη διάφκεια επαναστατικών κινήματων σε άκατάλληλη στιγμή, άπομονωμένων, κομματιασμένων καί προορισμένων έξαιτίας αυτών των πραγμάτων στην άποτυχία, πού οι μάζες θά άποκτήσουν πρακτική, θά εκπαιδευτούν, θά ένώσουν τίς δυνάμεις τους, θά άναγνωρίσουν τούς πραγματικούς άρχηγούς τους, τούς σοσιαλιστές προλετάρους, καί θά προετοιμάσουν έτσι τήν γενική επίθεση, όπως καί τίς μεμονωμένες άπεργίες, τίς διαδηλώσεις στους δρόμους ή έθνικου χαρακτήρα, τίς στάσεις στό στρατό, τά άγροτικά ξεσηκώματα κ.λ.π., πού προετοίμασαν τή γενική έφοδο τού 1905".

"Αλλά για νά μπορέσουν νά συγκλίνουν οι διάφορες εξέγέρσεις, για νά μπορέσουν οι μερικοί άγώνες νά ένωθούν σ'ένα όργανικό καί μεγάλο κύμα, για νά μπορέσει ή πάλη όλων τών δυσαρροχημένων κατηγοριών νά ένωποιηθεί καί νά κατευθυνθεί από τό προλεταριάτο καί νά άπολήξει στην κατάκτηση τής έξουσίας καί στην έγκαθίδρυση τής διχτατορίας τού προλεταριάτου είναι άπαραίτητη ή παραπάνω προϋπόθεση: ύπαρξη ένός ταξικού κινήματος τού προλεταριάτου, δυνατού καί άπαρασιστικού. Τότε, καί μονάχα τότε, ή δυσάρροκεια, ή μίζερια κι οι εξέγέρσεις των μεσαίων τάξεων μπορούν νά είναι χρήσιμες.

"Αν ένα τέτοιο κίνημα απουσιάζει, οι πιό βίαιες μάχες αυτών των κατηγοριών δεν οδηγούν πουθενά. .. στην καλύτερη περίπτωση. Στη χειρότερη (πρόδημα πούδαι και τό πιό συνηθισμένο) στό δυνάμωμα τής άσπι κής διχτατορίας. Γιατί μιιά βίαιη κατάσταση κρίσης τής κοινωνίας δέν μπορεί νά παρατείνεται και νά διαρκεί έπί'άόριστο. "Αν τό προλεταριάτο δέν μπορεί νά τή λύσει παίρνοντας τήν έξουσία κι έξασκώντας τή διχτατορία του, τότε θά τό κάνει ή μπουρζουαζία. Οι μεσαί ες τάξεις τότε καθυποτάσσονται έντελώς στό μεγάλο κεφάλαιο, ιδιαίτερα τή στιγμή πού νομίζουσι ότι ή βασιλεία τους έπτασε, προμηθεύοντας τά αίματα άμεσης κρούσης στην άντεπανάσταση (φασιστική ή δημοκρατική). Το 1848 στην Γαλλία ήταν τό πρώτο παράδειγμα αυτού του είδους, και ξαναπαρουσιάστηκε σέ μεγαλύτερη κλίμακα στην κεντρική Εύρώπη και στην 'Ιταλία στα 1920-1930.

"Αραγε μήπως έξαιτίας τής ταρινής άπουσίας ενός ταξικού κινήματος του προλεταριάτου, πρέπει νά συνιστούμε τήν ήσυχία και τήν ύπομονή στις μεσαίες τάξεις; "Ασφαλώς όχι. "Αλλά άν, από τή μεριά των έπαναστατών, θάταν παιδαριώδες νά παρακινούμε τις μικροαστικές κατηγορίες νά ναι "φρόνιμες", κι ενώ ώδούνται από τήν ύλική τους κατάσταση, μέ τό δικαιολογητικό ότι τό προλεταριάτο "έχει καθυστερήσει", αυτά τά καλέσματα στην ήσυχία και τήν "τάξη" (ποιά άραγε); εϊ ναι κινιιά άπαίσια όταν προέρχονται από αυτούς τους ίδιους πού κατάστρεφαν τό προλεταριακό κίνημα και προσπαθούσι μεθοδικά νά έμποδίσουσι τήν άναβίωση του: τά όπιορτουμιστικά κόμματα.

"Αλλά άκόμα πιό δηλητηριώδης είναι ή συμπεριφορά αυτών πού, συνεπαρμένο από έπαναστατική άνυπομονησία και άπογοητευμένο από τήν ταρινή άπάθεια του προλεταριάτου, τρέχουσι πίσω από όποιονδήποτε άγώνα, για όποιονδήποτε στόχο, μέ τόν ισχυρισμό ότι σ'αυτά άνακαλύπτουσι έναν καινούργιο δρόμο ή τούλάχιστον ένα στάδιο στό έπαναστατικό "σκαφάλαμα" και πού, θυσιάζοντας μέ χαρά τό πρόγραμμα του προλεταριάτου στην κοινωνική άνυπακοή και άγκιτάτσια των μεσαίων τάξεων, ύποκρίνουσι κι αυτού έπίσης τήν άνοικη δόμηση του ταξικού κινήματος. Ζεγλασμένοι από τά όρια μιιάς τέτοιας άνυπακοής και έπαρελούμενοι από τό γεγονός ότι άντεπαρτίθεται στην άσπική "τάξη", έπιβάλλουσι στό προλεταριάτο τό ίδιο μικροαστικό πρόγραμμα μέ τόν έπίσημο όπιορτουισμό. "Από τους "άριστεριστές" και τους άυτόνομους μέχρι τό ΚΚΕ, τό περιεχόμενο, όπως έλεγε ο Μάρξ, παραμένει τό ίδιο. "Έκφράζεται μονάχα μέ λιγότερη ή περισσότερη βία.

"Ο ρόλος τής πρωτοπορίας του προλεταριάτου σέ μιιά ιστορική κατάσταση έξαιρετικά άσχημη, δέν είναι νά άποδοκιμάζει τήν έξέγερση και τήν πάλη των μεσαίων τάξεων, αλλά άκόμα λιγότερο νά τις παρακινεί και νά τις άκολουθεϊ. "Η νά τις άγνοεϊ. Καθήκον αυτής τής πρωτοπορίας είναι νά έπαρελείται άπ'αυτούς τους άγώνες, από τις δυσκολίες πού δημιουργούσι στό άσπικό Κράτος όπως και στην άντεπολίτευση του, από τις ταραχές και τις ρωγμές πού προκαλούσι στό ιδεολογικό, πολιτικό και φυσικό πλαίσιο τής καπιταλιστικής κοινωνίας για νά διαδώσουσι έκει μέσα τό κομμουνιστικό πρόγραμμα.

Τό προλεταριάτο μετά από 50 χρόνια άντεπανάστασης και ολοκληρωτικής διάλυσης των ταξικών θέσεων άπό μιιά Διεθνή και τά έκφυλισμένα Κόμματα, συνδιασμένης μέ 25 χρόνια καπιταλιστικής άνάπτυξης και εύμφορίας, είναι πολιτικά άπόν άπό τήν ιστορική σσηνή. Κι άν ξαναρχίζει σποραδικά νά παλεύει πάνω σέ ταξικές θέσεις, είναι, για τή στιγμή, μονάχα στό οικονομικό πεδίο, για νά άμυνθεϊ από τήν άύξανόμενη άρπαγή ύπεραξίας, άπόλυτης ή σχετικής. "Αλλά από αυτήν τήν στοιχειώδη άντίσταση ως τήν πολιτική άνάσταση ύπάρχει κάμποσος δρόμος. Κι αυτό γιατί τό μικροαστικό κίνημα πετυχαίνει και θά πετυχαίνει άκόμα για ένα σχετικό διάστημα νά "καπελώνει" αυτές τις πρωτόλειες μάχες μέ τό τρομερό βάρος των δημοκρατικο-ρεφορμιστικών στόχων του και νά σφραγίζει όλες τις πολιτικές μάχες.

Κι αυτό θά τό κατορθώσει άκόμα καλύτερα για τί όρισμένες μικροαστικές κατηγορίες χτυπιούνται μερικές φορές πριν και πιό σκληρά από τους έργάτες έξαιτίας των δυνάσεων του καπιταλισμού και ύπας λιγότερα γερά "πλασιωμένες" από τους προλεταριους και χωρίς τό φόβο νά ξεπεραστούν άπ'αυτούς, τολμάνε νά ριχτούσι μέσα στη βίαιη πάλη.

Αυτή ή προσωρινή άντιστροφή των ρόλων ήταν άναπόφευκτη και είχε προβλεφθεϊ. Δέν ύπάρχει λόγος νά μας άλφνιδιάζει ούτε νά μας άπογοητεύει. "Αντίθετα σημειώνουμε τή θετική μεριά αυτών των ταραχοποιών έκρήξεων και ένδεικτικών τής κρίσης του καπιταλισμού. "Αλλά πρέπει νά κριτικάρουμε και νά καταπολεμάμε χωρίς σταματημό τους στόχους, τήν ιδεολογία και τις άύτοπάτες των μικροαστικών κινήματων, άντεπαρθέτοντας τους, όχι έναν "οικονομισμό" χωρίς διεξόδο, αλλά τήν προλεταριακή προοπτική, τό κομμουνιστικό πρόγραμμα.

"Πρέπει πρώτα άπ'όλα νά όριοθετηθούμε άπόλυτα σχετικά μ'όλους τους άλλους" έλεγε ο Δένιν. Γιατί; για νά φτάσουσι στη νίκη. Κι αυτό δέν πρέπει νά γίνει μέ τόν ήσουϊτικό τρόπο των τροταμιστών, πού νομίζουσι ότι άρκεί νά έχουμε "όριοθετηθεϊ" έμεις οι ίδιοι, μιιά ότα πάντα στό έσωτερικό του όχρου μας, ώστε νά μπορούμε νά άνακατεύουμε χωρίς τιμωρία, μέ όποιονδήποτε, κρατώντας ίσα-ίσα μιιά τυπική άύτονομία. Γι'άκόμα μιιά φορά, αυτή ή όριοθέτηση άνακρέεται στό περιεχόμενο και πρέπει νά γίνεται διαρκώς, σ'όλη τή δόση κάθε μέρα. Μονάχα έτσι τό προλεταριάτο θά μπορεί νά σπάσει τόν όπιορτουμιστικό χαλμά.

"Ο ρόλος του Κόμματος είναι νά βοηθάει τό προλεταριάτο νά άνεβάξει τό πολιτικό του επίπεδο μέσα άπό τους άγώνες, νά προετοιμαστει για τήν έπανάσταση και νά οργανωθεϊ για τήν έπιλήρωση των καθηκόντων του. Γι'αυτό πρέπει νά διεκδικεί συνεχώς τήν μοναδική έπαναστατική τάξη του προλεταριάτου, τή θεωρία τής ιστορίας του τό μαρξισμό, τόν ιστορικό σκοπό του τους δρόμους και τά μέσα άγώνα του. Πρέπει συνεχώς νά προεοδοποιεί τό προλεταριάτο, νά τό λέει άπό τά πριν τά προβλήματα πού θά άντιμετωπίσει—άπό τήν πιό άπλή άπεργία ως τή διχτατορία και τήν καταστροφή του καπιταλισμού —, τις λαθεμένες λύσεις πού ο όπιορτουμισμός θά προσπαθήσει νά τό έπιβάλλει, και τόν κομμουνιστικό τρόπο νά ξεπερδεύει μ'όλ'αυτά. Οι προλεταριοι θά τοποθετηθούσι πάνω στις ταξικές θέσεις πού ύπεραπίζουσι άπό τό Κόμμα, θά άκολουθήσουσι τις ντιρεκτίβες του Κόμματος και θά οργανωθούσι γύρω άπ'αυτό γιατί ή έμπειρία των άγώνων του θά έπιβεβαιώσει άναγκαστικά αυτές τις προβλέψεις και τις προεοδοποιήσεις.

Τό προλεταριάτο, για νά μπορεί νά άνταποκριθεϊ στό ιστορικό καθήκον του, πρέπει νά άγωνισθεϊ πρώτα άπ'όλα έναντία στην έπιρροή των μεσαίων τάξεων. Κι αυτός είναι ο μόνος τρόπος για νά προετοιμαστούν αυτές οι τάξεις στην κομμουνιστική έπανάσταση. "Αν "οι κομμουνιστές δέν φοβούνται νά κρύβουσι τους σκοπάζ τους", άν δέν κρύβουσι τίποτε, άν λένε τήν άλήθεια και τίποτε άλλο παρά αυτή, είναι γιατί αυτή άποτελεϊ τό καλύτερο όπλο τους.

Γι'αυτό πρέπει νά λέγεται ξεκάθαρα στις μεσαίες τάξεις τί τις περιμένει στό μέλλον, νά κριτικάρεται ή μεταίότητα των φιλοδοξιών τους, νά έξηγουύνται τά μέτρα πού τό προλεταριάτο θά άναγκασθεϊ νά πάρει, μέ ή χωρίς τή συγκατάθεση τους. "Οχι βέβαια ότι πρέπει νά γίνει προσπάθεια νά "προσηλυτισθούσι" στον κομμουνισμό, νά "μεταπειστούν" νά παρεπύσουσι τήν κοινωνική θέση τους, αλλά γιατί θά έρθουσι νά ένωθούσι ή θά ύποταγούσι τόσο πιό εύκολα στό προλεταριάτο όσο ή έμπειρία θά τους έχει διδάξει τή βεβαιότητα αυτών των προβλέψεων και τήν ειλικρίνεια των λεγόμενων.

Θάταν παράλογο νά έλπίζει κανείς σέ μιιά μαζική προσχώρηση των μεσαίων τάξεων στον κομμουνισμό. Και θάταν έγληματικό νά "έξαρθάται" ή έπανάσταση άπ'αυτές. Θάμαστε άρκετά ίκανοποιημένοι άν μερικά μη

ΕΡΓΑΤΙΚΗ ΑΥΤΟΝΟΜΙΑ :

ΡΕΦΟΡΜΙΣΜΟΣ

" ΑΠΟ ΤΑ ΚΑΤΩ "

Η "Εργατική Αυτόνομια" άρχισε να γίνεται γνωστή στην Ιταλία μετά τό κίνημα στό πανεπιστήμια (Μάρτης '77), όταν για μία στιγμή όλα έδειχναν ότι θά έπα- ναλαμβανόταν ένας δεύτερος Μάης '68. Στην πραγματικότητα τό "κίνημα του '77" ήταν έ ντελώς διαφορετικό και τό "καινούργιο προφίλ" του φοιτητή, απογυμνωμένου από κάθε προοπτική νά βρεί δουλειά ή πού ήδη δούλευε στή "μαύρη" (παράνομη δουλειά), ήταν ή κοινωνική βάση των "αυτόνομων" θεωρητικοποιήσεων.

Γιά νά δοθεί μία έξήγηση του κινήματος της "εργατικής αυτόνομίας" είναι ά- παραίτητο νά ανατρέξουμε στην πολιτική εξέλιξη ενός βασικού στοιχείου του "κινήμα- τος του '68" : Η "εργατική αυτόνομια" στην πράξη παρουσιάζεται σάν ένας άπολογι- σμός των κοινωνικών αγώνων της δεύτερης μεταπολεμικής περιόδου, κι ιδιαίτερα της περιόδου του οικονομικού άλματος και των φοιτητικών κι εργατικών κινητοποιήσεων. Μέ την οικονομική κρίση, τό κίνημα του '68 βρέθηκε μπροστά σ'ένα δίλλημα πού δέν τό περίμενε, γιατί ή προοπτική του ήταν ή μονιμότητα της λεγόμενης "ευπόρης κοινω- νίας": δηλαδή ή έπρεπε νά άπαρνηθεί τον έαυτό του και νά ξαναγυρίσει στή μάντρα τώ κοινοβουλευτικού ρεφορμισμού, όπως τόκανε ή πλειοψηφία του εξέλλου, ή νά προχωρήσει άκόμα πιό μακριά, σ'ένα δρόμο πού, θεωρητικά και πραχτικά, φαινόταν έντελώς διαφο- ρετικός άπ'αυτόν των παραδοσιακών κομμάτων του εργατικού κινήματος. Αύτός ό δρόμος είναι εκείνος πού άκολουθήθηκε από τους "αυτόνομους".

Πράγματι, από πλευράς μορφών αντίπαράθεσης, ή αντίθεση της Αυτόνομίας στό παραδοσιακό εργατικό κίνημα είναι πολύ ριζοσπαστική και δέν περιορίζεται στην άρνη- ση της κοινοβουλευτικής πράξης (άρνηση πού εξέλλου δέν ήταν ποτέ έντελώς ξεκαθαρι- σμένη), αλλά προσπαθεί νά άποδείξει ότι υπάρχει σύνδεση ανάμεσα στόν σημερινό ρεφορ- μισμό και τίς άνεπάρκειες του έπαναστατικού κινήματος γενικά. Υποστηρίζει ότι τό εργατικό κίνημα στή συνολικότητά του, συμπεριλαμβανομένων άκόμα και των πιό έπανα- στατικών τάσεων, δέν άνταποκρίνεται πλέον στίς άπαιτήσεις της έπανάστασης σήμερα.

Ποιά θάταν λοιπόν, μέ δυό λόγια, τά έλαττώματα του έπαναστατικού μαρξιστι- κού κινήματος; Άπλό : ότι δέν άντιλήφθηκε τίς μεγάλες διαρθρωτικές αλλαγές της κοι- νωνίας κι ότι έμεινε συνεπώς συνδεδεμένο μέ πολιτικά μοντέλλα και θεωρίες πού έχουν πιά ξεπεραστεί. Ένα άπ'αυτά τά μοντέλλα είναι αυτή ή ίδια ή 3η Διεθνής. Σάν "τρι- τοδιεθνισμός" άποκαλείται, γενικά, από τους αυτόνομους ή διαίρεση των καθηκόντων με ταξύ κόμματος και συνδικάτου πού έχει ξεπεραστεί και συνεπώς μία ταχτική πού βασίζε- ται στην άναγνώριση διαφορετικών έπιπέδων έπέμβασης στην ταξική πάλη και στίς κοινω- νικές αντιφάσεις.

Η ΑΥΤΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ

Σύμφωνα με την Αυτόνομια ή διάκριση μεταξύ οικονομικού και πολιτικού, και συνεπώς, μεταξύ πάλης για την υπεράσπιση των άμεσων συνθηκών ζωής κι εργασίας και πολιτικής πάλης, δεν έχει πιά λόγο να υπάρχει. Αυτή η διαίρεση καθηκόντων, λένε οι αυτόνομοι, υπήρξε επειδή τό εργατικό κίνημα έπρεπε να συμμετάσχει στην "οικονομική ανάπτυξη", κι έφόσον ή κοινωνία δεν είχε ακόμα φτάσει σ' ένα έπαρκή βαθμό παραγωγικότητας. Έτσι, λένε, ο εργάτης ήταν υποχρεωμένος να δουλεύει για την ανάπτυξη τής παραγωγής κι, άρα, να περιορίζει μερικές άμεσες απαιτήσεις.

Σήμερα, συνεχίζουν, ή περίοδος ανάπτυξης τής οικονομίας έχει κλείσει για πάντα και μαζί μ' αυτήν κι ή περίοδος των συνδικαλιστικών διεκδικήσεων και των μεταρρυθμίσεων, συμπεριλαμβανομένης και τής έθνικοποίησης, που δεν έχει άλλο σκοπό παρά την παραπέρα ανάπτυξη τής παραγωγής. Κι αυτό γιατί τό κεφάλαιο ξεπέρασε την αντίφαση μεταξύ παραγωγής και άγορας. Δεν υπάρχει πιά λοιπόν αντίφαση (ή έμπόδιο) μεταξύ τής πολιτικής "θέλησης" να αναπτυχθεί ή οικονομία και των όρίων των άγορών. Η άγορά δεν είναι ή προϋπόθεση τής καπιταλιστικής ανάπτυξης, αλλά είναι άπεναντίας ή καπιταλιστική πολιτική που διαμορφώνει την άγορά σύμφωνα με τις δικές της επιθυμίες. Σύμφωνα με τους αυτόνομους, τό σύστημα παραγωγής στη σημερινή φάση είναι μιά συγχώνευση μεταξύ του πολιτικού και του οικονομικού στοιχείου, και μάλλον χαρακτηρίζεται από την κυριαρχία του πολιτικού στοιχείου πάνω στο οικονομικό στοιχείο.

Σύμφωνα μ' αυτήν τή θεωρία λοιπόν είναι τό "Πολιτικό" που "θέλει" και προσδιορίζει τό οικονομικό κι όχι τό αντίθετο (*). Κι έφόσον τό Πολιτικό είναι ιδίως τό Κράτος, ή οποιαδήποτε μικρή διαμάχη μεταξύ εργαζόμενων και εργοδοτών είναι ένα πολιτικό ζήτημα. Οποιαδήποτε διαφορά μεταξύ εργατών και εργοδοτών, που δεν ελέγχεται από τό συνδικάτο, μετασχηματίζεται σε δύναμη που τροποποιεί τις σχέσεις μεταξύ προλεταριάτου και άστικού Κράτους. Ο Α. Negri, που θεωρείται ο πιο σημαντικός θεωρητικός του αυτόνομου κινήματος, γράφει π.χ. : "τό σύγχρονο Κράτος δεν γνωρίζει ταξική πάλη που να μην είναι πάλη ενάντια στο Κράτος ("Προλετάριοι και Κράτος", έκδ. Feltrinelli). Προφανώς δεν πρόκειται για καμμία παράφραση τής φόρμουλας του Μάρξ, που ήδη αναφέρεται στο "Μιζέρια τής φιλοσοφίας", σύμφωνα με την όποια δεν υπάρχει κοινωνικό ζήτημα χωρίς να υπάρχει πολιτικό ζήτημα. Άπεναντίας πρόκειται για μιά άπαιτήση ώστε κάθε διεκδικητικό κίνημα, να γίνεται άποδεκτό μονάχα αν εκφράζει μιά διεκδίκηση που να είναι "αυτή καθαυτή" έπαναστατική, αντίθετη με τό Κράτος και την πολιτική του, να είναι πολιτικό. Αυτό που είναι άληθινό σ' αυτήν τή φράση — ότι δηλαδή τό Κράτος δεν είναι πλέον ένα όργανο τόσο μακρινό από τις διαπραγματεύσεις μεταξύ εργατών κι εργοδοτών, ακόμα και στην πάλη μεταξύ τους, αλλά είναι τό "τρίτο" μέρος του όποιου ή ικανότητα διαιτησίας πρέπει να ληφθεί υπόψη — άγνοείται και έρμηνεύεται λαθεμένα, δηλαδή ότι κάθε διεκδίκηση που ανταποκρίνεται πραγματικά στα εργατικά συμφέροντα ξεπερνάει από μονάχη της τό άμεσο πλαίσιο, που είναι απλά ταξικό, και ύψώνεται στο έπαναστατικό επίπεδο, αντίτιθέμενη στη "θέληση" του Κράτους και του κεφάλαιου. Άντίθετα μεταξύ των άμεσων διεκδικήσεων τής εργατικής τάξης, όπως π.χ. αύξησεις, μείωση ρυθμών εργασίας, και των γενικών πολιτικών στόχων που έχουν σαν κορύφωση τόν έπαναστατικό μετασχηματισμό του Κράτους, υπάρχει ένα ποιοτικό πήδημα που είναι πολιτικό, πράγμα που συμβάλνει μονάχα διαμέσου τής μεσολάβησης ενός όργανισμοϋ: του κόμματος. Μέ τόν ίδιο τρόπο μπορεί κανείς να πεί ότι από την πάλη ενός εργοστασίου σ' εκείνη όλων των εργοστασίων μαζί, υπάρχει ένα πέραςμα που είναι δυνατό μονάχα με την επέμβαση μιας μεσολάβησης (τής συνδικαλιστικής όργάνωσης) δηλαδή ενός όργάνου που, αντιπροσωπεύοντας τά συμφέροντα όλων των αγωνιζόμενων εργαζόμενων, είναι σε θέση να δώσει μιά σαφή ταχτική ώστε αυτά να υπερασπιστούν, ή ξέρει να διατηρεί τους στόχους ακόμα και σε περιόδους υποχώρησης τής πάλης κ.λ.π. Οι αυτόνομοι λένε ότι ή σχέση μεταξύ των άμεσων διεκδικήσεων των εργαζόμενων κι αυτού που τις εκφράζει πολιτικά είναι άμεση, δηλαδή μηχανική, χωρίς κανένα πήδημα, όπως αυτό που περιγράφηκε πιο πάνω, χωρίς μιά διάκριση μεταξύ βάσης και κορυφής, μεταξύ οικονομικού και πολιτικού, κ.ο.κ. Οι αυτόνομοι αντιλαμβάνονται λοιπόν κάθε οικονομική πάλη σαν μιά πάλη που είναι ήδη πολιτική, χωρίς την ανάγκη τής επέμβασης του κόμματος, και βλέπουν σε κάθε πάλη τή "θέληση" των εργατών να αλλάξουν τόν καπιταλισμό και να εί-

(*) Αυτή τή θέση επιδιώκουν να τή δικαιώσουν με τό γεγονός ότι ή μεγάλη κρίση του 1929 δεν έφερε την επανάσταση, αλλά άπεναντίας τό κεφάλαιο ανακάλυψε νέους δρόμους για να υπερπηδήσει έμπόδια που έναν καιρό φαινόntonταν άξεπέραστα. Συνεπώς τό κεφάλαιο ήξερε πάντοτε να ελέγχει τις αντιφάσεις του μέσα από πολιτικές επέμβασεις! Είναι τό καλύτερο έγκώμιο που θά μπορούσε να πλέξει κανείς στον Κέϋνς, πατέρα τής άστικής οικονομίας.

σαγάγουν τόν κομμουνισμό, άμεσα. Στήν πραγματικότητα, μ'αυτήν τήν αντίληψη, άγνοοῦνται πολλοί οικονομικοί άγώνες πού δέν θεωροῦνται ὅτι αξίζει τόν κόπο ν'άσχοληθεῖ κανείς μ'αυτούς, γιατί δέν έχουν ἕνα άμεσο επαναστατικό περιεχόμενο. (*)

Γιά νά γίνει καταληπτός αὐτός ὁ τρόπος σκέψης, πρέπει νά λάβουμε ὑπ' ὄψη ὅ τι γιά τούς Negri καί Σία, ἡ ταύτιση μεταξύ πολιτικοῦ καί οικονομικοῦ, ακολουθεῖται ἀπό μιάν ἄλλη "ταύτιση" : τήν ταύτιση μεταξύ κεφάλαιου καί Κράτους. Κάποτε τό κεφάλαιο γιά νά διευθύνει εἶχε ἀνάγκη ἀπό τό Κράτος, πού ἦταν ἀκριβῶς ἡ θέληση τοῦ κεφάλαιου ἐκφρασμένη μέσα ἀπό ἕνα εἰδικό ὄργανο. Σήμερα δέν συμβαίνει τό ἴδιο γιατί δέν εἶναι πλέον τό Κράτος πού ἐκφράζει τό κεφάλαιο ἀλλά τό κεφάλαιο ἔγινε αὐτό τό ἴδιο ἢ κατ'έξοχήν θέληση μέσα στό Κράτος. Τό κεφάλαιο εἶναι οικονομικός ὄρος, τό Κράτος εἶναι πολιτικός ὄρος. Μεταξύ αὐτῶν τῶν δύο δέν ὑπῆρχε ταύτιση, ἔως ὅτου ἡ διαβολική ἀνάπτυξη τοῦ καπιταλισμοῦ ὁδήγησε στήν κυριαρχία τοῦ πολιτικοῦ. Ἀπό τότε, κεφάλαιο καί Κράτος ταυτίζονται καί τό κεφάλαιο ἔγινε ἡ "θέληση τοῦ κεφάλαιου". "Ἐχουμε λοιπόν ἕνα κεφάλαιο, ἔξαερωμένο, ἔξυφωμένο σέ καθαρή θέληση, σάν τήν ἐνσάρκωση τοῦ " ἁγίου πνεύματος ". Ἡ βασιλεία τῆς "αὐτονομίας" εἶναι ἡ αὐτονομία ἀπό τήν πραγματικότητα: Ἡ πάλι μεταξύ κεφάλαιου καί τῶν ἀνταγωνιστῶν του (γιά μᾶς οἱ μισθωτοί ἐργαζόμενοι μέ ἐπικεφαλῆς τούς ἐργοστασιακούς ἐργάτες) δέν παρουσιάζεται σάν μιᾶ πάλι ἀνάμεσα σέ δύο τάξεις καί δύο συμφέροντα ἐντελῶς συγκεκριμένα τῆς κοινωνίας, ἀλλά σάν μιᾶ μονομαχία μεταξύ δύο "θελήσεων χειρισμοῦ". Κι αὐτό ὄχι βέβαια μέ τή μαρξιστική ἔννοια, σύμφωνα μέ τήν ὁποία ἐνδιαφέρει τελικά νά καθοριστεῖ ποιά τάξη διευθύνει, ποίος ἐλέγχει τό Κράτος ("φρούριο" πού θά χρησιμοποιηθεῖ κατά τή μιᾶ κατεύθυνση ἢ κατά τήν ἄλλη), ἀλλά μέ μιᾶ ἐντελῶς διαφορετική σημασία, ὅτι δηλαδή στήν "ἔξυπνάδα" τοῦ κεφάλαιου πρέπει νά ἀντιπαρατεθεῖ ἡ "ἔξυπνάδα" τῆς επανάστασης στήν πράξη παντοῦ καί πάντοτε. Σ'αὐτή τή βασιλεία τῆς θέλησης καί τῆς ἔξυπνάδας τό πρόβλημα εἶναι νά γίνει γνωστό ποίος εἶναι ὁ πιό πανοῦργος!

Σύμφωνα μ'αὐτήν τήν ἐρμηνεία, ὁ καπιταλιστικός τρόπος παραγωγῆς σήμερα δέν βρίσκει κανένα ἔσωτερικό ἐμπόδιο, ἔχει ξεπεράσει ὅλες του τίς ἀντιφάσεις ἐκτός ἀπ' ἐκείνη, ἄς τήν ἀποκαλέσουμε "ἔξωτερική", πού ἀντιπροσωπεύεται ἀπό τήν άμεση ἀντιπαράθεση τῆς ἐργατικῆς τάξης, μιᾶς ἐργατικῆς τάξης πού ἔχει ὠριμάσει σέ "τάξη γιά τόν ἑαυτό της", καί πού εἶναι ἡ ἔκφραση μιᾶς ἀντιτιθέμενης θέλησης. Ἡ πορεία τῆς "θέλησης" τοῦ κεφάλαιου μπορεῖ, συνεπῶς, νά ἀλλάξει ἢ νά ἀνακοπεῖ, ὄχι βέβαια ἐξ'αίτίας τῶν ὑλικῶν γεγονότων πού ἀντιτίθενται συγκεκριμένα, ἀλλά ἀπό τήν ἐργατική θέληση. "Ὅχι ἀπό τίς κρίσεις καί τούς πολέμους, πού ναι φαινόμενα πού ἐλέγχονται ἀπό τή θέληση, ἢ τοῦλάχιστο ἀπό τίς επαναστάσεις μέ τήν παραδοσιακή σημασία τῆς λέξης, ἀλλά μονάχα ἀπό μιᾶ θέληση ἀκριβῶς ἀντίθετη πρὸς τήν κυριαρχοῦσα. Ἐνα παράδειγμα: γιά τό Μάρξ αὐτό πού εἶναι προσδιοριστικό στήν πορεία τοῦ καπιταλισμοῦ εἶναι ἡ τάση τῆς πτώσης τοῦ ποσοστοῦ κέρδους. Γιά τό Negri, ὁ κανόνας εἶναι ὅτι μιᾶ τέτοια πτώση "πολ-

(*) Ὑπενθυμίζουμε ὅτι στή διάρκεια τοῦ ἀγῶνα τῶν νοσοκομειακῶν (ἐργατο-ὑπαλληλικοῦ προσωπικοῦ) πού εἶχε μιᾶ σημαντική ἀνάπτυξη στήν Ἰταλία τό 1978, οἱ αὐτόνομοι βλέπανε τόν ἀγῶνα σάν τήν ἀρνηση τῆς ἀστικῆς ὀργάνωσης τῆς υγείας, φτάνοντας μέχρι τό σημεῖο νά ἀντιπαρατάσσουν στή σημερινή διαχείριση τῶν νοσοκομείων τήν "προλεταριακή" διαχείριση, σύμφωνα μέ τήν ὁποία οἱ ἐργαζόμενοι ἔπρεπε νά αὐτοδιαχειρίζονται τά νοσοκομεῖα. Στήν περίπτωση αὐτή, πέρα ἀπό τόν ρεφορμισμό ("ἀπό τά κάτω" βέβαια), διασπείρεται κι ἡ ἠττοπάθεια στόν ἀγῶνα, γιατί θεωρητικοποιεῖται τό γεγονός ὅτι κάθε νοσοκομεῖο πρέπει νά ὀργανώνεται γιά δικό του λογαριασμό, ἀγνωστῶς τόν ἀγῶνα τῶν ἄλλων. Κάθε νοσοκομεῖο λοιπόν καί μιᾶ νησίδα "ἀντι-ἔξουσας".

Ἀπό τήν ἄλλη μεριά πρέπει νά προστεθεῖ ὅτι, στή βάση τῆς ἀνάλυσης, τό προλεταριατό τῆς φάμπρικας δέν ἔχει πιά μεγάλη σημασία, ἐπίτηδες ἀγνοοῦνται ἀγῶνες γιά νά προτιμηθοῦν αὐτοῖ πού γίνονται σέ μιᾶ "περιφέρεια", ἢ πού βάζουν προβλήματα κοινωνικῶν ἀναγκῶν (ὅπως π.χ. γιά τό θέμα τῆς κατοικίας). Μ'αὐτόν τόν τρόπο ὅλα τά συνδικαλιστικά ζητήματα μικρῆς σημασίας ἀγνοοῦνται καί δέν λαμβάνονται ὑπόψη, ζητήματα πού ἔχουν σχέση μέ τήν ἀνεξάρτητη ταξική ὀργάνωση.

Ὅταν ἡ FIAT, π.χ. ἀπόλυσε τήν ἀνοίξη τοῦ '80, 61 ἐργάτες κατηγορῶντας τούς εἶτε γιά τρομοκράτες, εἶτε γιά πράξεις βίας ἐναντία στούς προϊστάμενους ἐργοδηγούς, ἡ Αὐτονομία πήρε θέση, ὅπως τό κάνει πλέον πάντοτε, κόνοντας τίς παρατεταμένες ἀπουσίες τῶν ἐργατῶν ἀπ' τή δουλειά πολιτικῆς σημαίας (αὐτή εἶναι γι' αὐτούς ἡ ἐργατική ἀπάντηση στό κεφάλαιο) καί μέσο γιά τή χειραφέτηση τῆς ἐργατικῆς τάξης. Τήν ἴδια στιγμή ὅμως ἔκανε αὐτή τήν ποῦτάνα ὑπογράφοντας τή συνδικαλιστική δήλωση ἀπάρνησης τῆς βίας σά μέσο ἐργατικῆς πάλης. (Μονάχα 10 ἀπό τούς 61 ἀπολυμένους ἀρνήθηκαν νά ὑπογράψουν αὐτή τή δήλωση, ἀλλά κανένας ἀπό τούς 10 δέν εἶναι αὐτόνομος, ἐνῶ στούς ἄλλους 51 πού ὑπόγραψαν ἐκτός ἀπό τούς αὐτόνομους ὑπάρχουν τροτσικιστικά στοιχεῖα καί μέλη τῆς Lotta comunista). Αὐτό τό παράδειγμα εἶναι τυπικό, πέρα ἀπό τόν ὀμπορτουνισμό πού σέ τελευταία ἀνάλυση εἶναι παρῶν στούς αὐτόνομους, τῆς ἐκλογῆς τῶν στόχων: ἡ κοπῆνα ἀπό τή δουλειά εἶναι ἕνας ἀπό τούς βασικούς στόχους π.χ. στόν ἀγῶνα γιά ἀπασχόληση, (Ἀντίθετα: δέν εἶναι γι' αὐτούς ἀπαραίτητος ὁ ἀγῶνας γιά ἀπασχόληση, ἐφόσον τό πρόβλημα εἶναι ἡ ἀρνηση τῆς ἐργασίας κι ἡ διεκδίκηση τοῦ "εἰσοδήματος").

λαπλασιάζεται με την υποκειμενική εξέγερση της εργατικής και προλεταριακής ταξικής πάλης, εξέγερση της μάζας ενάντια στο ποσοστό κέρδους, αρχή και τέλος της μη διαθεσιμότητας, της προλεταριακής τάξης να αντιπροσωπεύεται σαν η αποκλειστική δύναμη έργασίας". Μ'αυτόν τον τρόπο δεν είναι η πτώση του ποσοστού κέρδους που προκαλεί " την έξαρση της ταξικής πάλης ", αλλά αυτή η τελευταία προκαλεί την πτώση του ποσοστού κέρδους.

Σύμφωνα μ'αυτή την όπτική, λοιπόν, δεν είναι οι νόμοι της λειτουργίας του καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής που είναι προσδιοριστικοί, αλλά η θαυματουργή επέμβαση ενός προλεταριάτου που εξεγείρεται ενάντια στη "διαδικασία δημιουργίας αξιών". Τό ίδιο ακριβώς πράγμα λέγεται όταν παρουσιάζεται η εξέγερση της "αξίας χρήσης" ενάντια στην "αξία ανταλλαγής". Έκεί εξάλλου έχουν την πηγή τους οι τυπικές διεκδικήσεις των αυτών τόνων: άρνηση έργασίας, επανιδιοποίηση του προϊόντος, εισόδημα εξασφαλισμένο για όλους, μέσα στο πλαίσιο μιας επανάστασης σαν ικανοποίηση των αναγκών.

Η αναγκαιότητα της επανάστασης δεν εξηγείται από τη χειροτέρευση των συνθηκών ζωής μέσα στο καπιταλιστικό σύστημα, από τις αντιφάσεις που δημιουργεί και που μπορούν να λυθούν μονάχα με μιά ολοκληρωτική ανατροπή του ίδιου του συστήματος, αντιφάσεις που μπορούν να λυθούν θετικά μόνο με την επέμβαση της πολιτικής και προγραμματικής δύναμης που είναι τό κόμμα του προλεταριάτου. Αντίθετα μιά τέτοια αναγκαιότητα μειώνεται από την "θέληση" της εργατικής τάξης (που όπως θ'ανακαλύψουμε παρακάτω κάθε άλλο παρά εργατική είναι) να "μή αναγνωριστεί σαν αποκλειστική δύναμη έργασίας". Οι κρίσεις λοιπόν, δεν υπάρχουν σαν αποτέλεσμα της ροής της οικονομίας, αλλά μονάχα σαν πολιτική αντίσταση της "εργατικής ανυπακοής που αρνιέται" κλπ, κλπ. Αναλογικά δεν υπάρχει τίποτε τό οικονομικό με την ακριβή σημασία της λέξης: άκόμα και τό χρήμα π.χ., έχασε τό λόγο ύπαρξης του σέ μιά κοινωνία που είναι καπιταλιστική μονάχα μέ τή θέληση και υπάρχει μόνο σαν "οργάνωση, διοίκηση του κεφάλαιου".

Τό Κράτος που αναφέρεται η αυτονομία, είναι επομένως ένα έντελως διαφορετικό πράγμα απ'αυτό που έννοει ο μαρξισμός. Δεν είναι ένα εργαλείο ύλικής κυριαρχίας, ένα σύνολο λειτουργιών και μιά μηχανή και, όπως λέει ο Ένγκελς, ένα "απόσπασμα ένόπλων άνδρων", αλλά η έκφραση μιάς ικανότητας διαστροφής των οικονομικών νόμων, μιάς δαιμόνιας άντεπαναστατικής μανούβρας. Τό Κράτος του Μάρξ και του Ένγκελς δεν υπάρχει πιά. Στη θέση του υπάρχει "αυτή η τελειότητα της καπιταλιστικής έξυπνάδας", φράση που, μακριά από τό να είναι ριζοσπαστική επαναστατική, είναι απλά τό καλύτερο έγκώμιο που μπορεί να γίνει στη μπουρζουαζία. Για μεγάλη μας τύχη η μπουρζουαζία δεν αξίζει έντελως αυτό τό έγκώμιο.

Η ΑΥΤΟΝΟΜΙΑ ΚΙ Η ΕΡΓΑΤΙΚΗ ΤΑΞΗ

Αυτό που ίσχύει για τό Κράτος ίσχύει και για την εργατική τάξη. Είναι ήδη σαφές ότι με την απορρόφηση του οικονομικού από τό πολιτικό έξαφανίζεται αυτός ο "δυϊσμός" της ταξικής πάλης που συνοψίζεται στη σχέση μεταξύ του αμόρφητου των άγων σαν αποτέλεσμα των πραγματικών συνθηκών ζωής των εργαζόμενων μαζών και της κριτικής και κατευθυντήριας επέμβασης του επαναστατικού μαρξιστικού προγράμματος διαίμου του κόμματος.

Η πολιτική επέμβαση του ταξικού κόμματος συνοψίζεται στο έργο κατάκτησης του προλεταριάτου στο επαναστατικό πρόγραμμα πάνω στη βάση συγκεκριμένων εμπειριών του, αρχίζοντας από τις πραγματικές συνθήκες ζωής του μέσα στην κοινωνία και έπιστε γάζεται με την προετοιμασία για την επαναστατική έφοδο και κατάκτηση της έξουσίας. Μιά τέτοια κατάκτηση προϋποθέτει μιά προσεγγμένη ταχτική επέμβασης σ' όλες τις κοινωνικές αντιφάσεις και, ιδιαίτερα, σέ κάθε έκδήλωση της εργατικής καταπίεσης.

Όλ'αυτά γίνονται νεκρό γράμμα για την Αυτονομία για την όποία έξαφανίζεται κάθε ταχτική που δεν είναι η αντιπαράθεση δύο "κουμάντων" που ήδη έχουν σχηματιστεί κι είναι ώριμα. Στην πραγματικότητα η Αυτονομία έγκαταλείπει τό δρόμο του μαρξισμού και άνασυγκροτεί την άναρχο-συνδικαλιστική αντίληψη της άμεσης δράσης, στην όποία δίνει μιά δΐθεν καινούργια θεωρητική βάση.

Αυτή η θεωρία του "άμεσου κομμουνισμού" αξίζει τόν κόπο για μιά σύντομη ά-νάλυση. Είναι, πρώτα απ'όλα, η άντανάκλαση της άμεσης καπιταλιστικής πραγματικότητας στο κεφάλι καθορισμένων κοινωνικών υποκειμένων (γενικά νέοι διανοουμενίστικης προέλευσης, δυσारेστημένοι, πούχουν σποραδικά δουλειά ή είναι "παρκαρισμένοι" στο πανεπιστήμιο και μερικές φορές εργάτες πούχουν τή λατρεία της δικής τους αυτόνομης δραστηριότητας ή που δεν έχουν καμιά δραστηριότητα). Τό αυτόνομο κίνημα άκούμπησε έπι-δερμικά και περιθωριακά την εργατική τάξη, με τή στενή σημασία, κι άν τήν άκούμπησε λίγο ήταν, περισσότερο σαν άντανάκλαση μιάς παλιότερης δραστηριότητας και θεωρητικοποίησης. (Αναφερόμαστε στο "Potere Operaio" που προσπαθούσε να διευρύνει στο μάξιμουμ τις "σκληρές" διεκδικήσεις πάνω στο μισθό και στις συνθήκες έργασίας και σ' άλλες μαοϊκές ομάδες). Αυτή η ίδια η περιθωριακή τοποθέτηση κι η άπόσταση από τήν

παραγωγή, συνδεδεμένη με μικρο-αστικές επιδιώξεις (οι περίφημες "ανάγκες"), συχνά ξένες στην πλειονότητα των εργαζόμενων, παρήγαγε μιά ειδική θεωρία: τή θεωρία των καινούργιων επαναστατικών υποκειμένων κι ένα πρόγραμμα που είναι έκφραση των "ανάγκων" (κάποτε "έπιθυμίες", άλλες φορές και τά δυό μαζί).

Η Έργατική Αυτόνομία μετέθεσε σταδιακά τήν προσοχή από τό έργοστάσιο στήν "περιοχή", από τό "οικονομικό" στό "κοινωνικό", από τήν παραγωγή στή διανομή, από τό πρόβλημα τής εναλλακτικής παραγωγής (τόν κομμουνισμό) στήν "κατανάλωση" των πάντων, στήν "άποσύνθεση τής τάξης", στήν ξανα-ανάκαλυψη παλαιών μορφών παραγωγής, χρήσιμων σήμερα έξαιτίας τής ελαστικότητάς τους και των χαμηλών "κοινωνικών" δαπανών τους όπως ή δουλειά στό σπίτι, ή παράνομη δουλειά, ή δημιουργία μιās μυριάδας μικρών "ανεξάρτητων" επιχειρήσεων κλπ. Αύτή τήν μεταμόρφωση του κεφάλαιου συνοδεύει και μιά μεταμόρφωση τής εργατικής τάξης: τό κεφάλαιο βγαίνοντας από τήν παλιά βασιλεία του, τό έργοστάσιο δηλαδή, έβγαλε μαζί και τήν εργατική τάξη κι ο παλιός ανταγωνισμός του έργοστασίου μετασηματίστηκε σέ ανταγωνισμό "στήν περιοχή". Έτσι περνάμε στήν πραγματικότητα, από μιά ιδεολογία επιδίωξης άμεσων αποτελεσμάτων (ίμμεντιατίστικη) από τήν εργατική τάξη στή διάλυση, ακόμα και κοινωνιολογική, αύτης τής ίδιας τής τάξης. Ο "εργάτης-μάζα" αφήνει τή θέση του στόν "κοινωνικό εργάτη", αλλά αυτός ο τελευταίος είναι πλέον ο οποιοσδήποτε κι είναι επαναστατήσέφoσον είναι φορέας άναγκών που, μέ δύο λόγια, οδηγούν στήν μεγάλη ανάγκη του "άμεσου κομμουνισμού". Πέρα από ένα πλούσιο πεδίο ειδικών έρμηνειών, ή θέση του ότι έπαψε πλέον νά υπάρχει "εργατικό κέντρο" ένστερνίζεται όλη ή Αυτόνομία.

Αναλογικά, ακόμα κι ή αντίληψη του κομμουνισμού μετασηματίζεται απ'αυτό που ήταν κάποτε μιά κόπια του έλέγχου τής παραγωγής στή φάμπρικα σ'ένα κομμουνισμό, άς πούμε, άτομικοποιημένο, μονοδιάστατο, άποτελούμενο από άυτονομίες ούτε καν στό επίπεδο τής φάμπρικας (ή, ρεφορμιστικά, από τοπικές διοικήσεις), αλλά στό επίπεδο οποιασδήποτε κοινωνικής συσπείρωσης (ή φάμπρικα, τό νοσοκομείο, τό θέαμα).

Γιά νά διεισδύσουμε καλύτερα στήν αντίληψη τής "τάξης", αναπαραγάγουμε πιό κάτω τόν όρισμό που δίνει ο Ρίπερνο για τήν "αύτονομία" (που έγινε προσωπικότητα με τά τίς πολυάριθμες συλλήψεις μέ τό πρόσχημα νά χτυπηθούν οι "ιδεολόγοι των Έρυθρών Ταξιαρχιών") :

"Όνομάζουμε αύτονομία τήν πολιτική μορφή μέσα από τήν όποία έκφράζεται κι αναπτύσσεται τό μή εργατικό κίνημα εργασίας. Έννοείται εργασία μή εργατική είτε ή μή παραγωγική άμεσα εργασία, είτε ή παραγωγική εργασία τής όποίας ή προσφερόμενη εργασία ξεφεύγει από τήν χειρωνακτική μεταποίηση του έμπορεύματος λίγο ή πολύ μηχανοποιημένη" ("Δυνατή Αυτόνομία", επιθεώρηση "Pre-print", 1-4-79). Η Αυτόνομία, συνεπώς, είναι ή πολιτική ιδεολογία όλων των άτόμων ("υποκειμένων") όχι άμεσα παραγωγικών (ή μάλλον ειδικότερα, όλων αυτών που εργάζονται στίς υπηρεσίες, κοινωνικοί λειτουργοί, δάσκαλοι κ.λ.π. κι αυτών που παρέχουν διανοητική εργασία) ή παραγωγικών αλλά όχι χειρωνακτικών (υπαλλήλων δηλαδή). Πρόκειται δηλαδή για όλη τήν μισθωτή εργασία που τοποθετείται σ'ένα άνωτερο επίπεδο, διανοουμενίστικο σάν λειτουργία, σχετικά μέ τήν εργατική εργασία. Σ'αυτά τά στρώματα, σύμφωνα μέ τόν Πιπέρνο, που ιδεαλίζει τήν ίδια του τήν κοινωνική κατάσταση, "ή ζωντανή εργασία παίρνει τή μορφή τής γενικής κι ολοκληρωμένης κοινωνικής δραστηριότητας που είναι άυτοτελής, που δέν έχει ανάγκη από κανέναν "έξωτερικό παράγοντα" (ούτε καν του κόμματος) για νά αναπτύξει στό μέγιστο τή δύναμη τής εργασίας, σάν άπεριόριστη ανάπτυξη του πλούτου ή άν θέλετε, τής διαδικασίας τής κοινωνικής αναπαραγωγής".

Δέν έχει βέβαια κανένα νόημα νά σημειωθεί ότι έδω γίνεται, όπως κι άλλου, ή μεγαλύτερη δυνατή κολακεία του κεφάλαιου: τό κεφάλαιο αναπαραγάγει ήδη μορφές κομμουνιστικής εργασίας: Επίσης άν είναι άλήθεια ότι ή διανοητική εργασία είναι ένας θετικός παράγοντας τής κοινωνικής αναπαραγωγής και τής κοινωνικής πρόόδου έφoσον δέν έχει τήν άλλοτροιωμένη μορφή τής εργατικής εργασίας, που δέν επέμβαίνει σάν θετικός παράγοντας στή διαδικασία τής κοινωνικής αναπαραγωγής, είναι άκριβώς έκει ή αίτία για τήν όποία μέσα στήν εργατική εργασία υπάρχει ο σπόρος τής επανάστασης και που είναι άπών στήν "μή εργατική" εργασία.

Η ιδεολογία του "έδω και τώρα" οδηγεί λοιπόν "στό νέο άνθρωπο", προϊόν, σήμερα, κοινωνικών σχέσεων όχι άλλοτροιωμένων, έναν άνθρωπο τόσο άνωτερο που δέν έχει ανάγκη από κανέναν "έξωτερικό παράγοντα". Για τούς αυτόνομους, όπως και για τό Γκράμσι, τό πρόβλημα του κομμουνισμού είναι νά ξαναβρεί στή σημερινή κοινωνία τους φορείς τής νέας κοινωνικής μορφής. Ένώ ο Γκράμσι ανέπτυσε τή θεωρία του στό πλαίσιο τής όργάνωσης του έργοστασίου, οι αυτόνομοι κατάληξαν νά κάνουν τήν ίδια προσπάθεια στήν κλίμακα των παροχών τής άτομικής εργασίας: Ιδέα πιό μικροαστική απ' αύτή δέν θά μπορούσε κανείς νά φανταστεί.

Τό ταμπλώ συμπληρώνεται, μέ τήν ιδεαλιστικοποίηση τής άνεργίας, που έχει χάσει όλα τά χαρακτηριστικά πουχε στό παρελθόν και θεωρείται πλέον "ως ένα άρισμένο σημείο, χρόνος εργασίας άυτοριθμιζόμενος, σωτήριος..." (κι άρα είναι μιά έκλογή, μιά θέληση εκείνου που άρνεϊται τήν εργασία). Σ'ένα άλλο μέρος του ίδιου περιοδικού (βλέπε άρθρο "La congiuntura del movimento"), ο Scalzone, άλλος θεωρητικός στυλοβάτης

του αυτόνομου κινήματος, διαβεβαιώνει με σιγουριά: "Ο άνεργος δέν υπάρχει". Έχει πλέον αντικατασταθεί από το "νέο προλεταριακό υποκείμενο που αδιαφορώντας για σταθερή δουλειά, συνεχίζει το κοινωνικό του πήγαινε-έλα μεταξύ σχολείου, εργασίας, τέχνης να τὰ βγάζει πέρα, πρακτικών ιδιοποίησης (κλέψιμο κ.λ.π.), μικρών μορφών εργο-λαβίας κ.λ.π."

Ο ΕΝΟΠΛΟΣ ΑΥΘΟΡΜΗΤΙΣΜΟΣ

Στις 25 Ιουλίου 1979 η "Lotta Continua" δημοσίευε ένα ντοκουμέντο που έκανε αίσθηση. Μία διαφωνούσα τάση των Έρυθρων Ταξιαρχών έκανε δημόσια τίς κριτικές της σ'αυτήν τήν ίδια τή "στρατηγική καθοδήγηση". Το ντοκουμέντο μάς ενδιαφέρει έδω γιατί κάνει δικιά του τήν αντίληψη των Αυτόνομων και αναφέρεται σέ ζητήματα όπως στήν αντίληψη του ένοπλου κόμματος, στό ρόλο τής βίας, στή σχέση μεταξύ κόμματος και προλεταριακής τάξης στόν όρισμό του "έπαναστατικού υποκείμενου", στό πρόβλημα του Κράτους. Φυσικά έδω δέν πρόκειται νά πιάσουμε όλα αυτά τὰ θέματα, ούτε νά "αποδώσουμε δικαιοσύνη" στά αντιμαχόμενα μέρη για τó σωστό ή τó λαθεμένο των απόψεών τους. Απεναντίας είναι ενδιαφέρον νά δούμε ποιά είναι ή αυτόνομη ιδεολογία όταν είναι ή πιο έξτρεμιστική, τουλάχιστον σ'ότι αφορά τὰ μέσα που προτείνει.

Στό κείμενο, αφού αναγνωρίζεται ή αξία τής αρχικής έμπειρίας των Ε.Τ., διακηρύσσεται ότι οι Ε.Τ. βρέθηκαν σέ αδυναμία νά λύσουν ένα διπλό πρόβλημα: τής απομόνωσης τής όργάνωσης από τó πραγματικό κίνημα και τής καθυστέρησης νά καταλάβουν ότι τó "έπαναστατικό υποκείμενο" δέν είναι πλέον ό μυθικός εργάτης τής φάμπρικας. Αυτό θά μπορούσε νά έξηγήσει, σύμφωνα μέ τούς διαφωνούντες, γιατί οι Ε.Τ. έχουν αρχίσει πράξεις που αυτοκαταναλώνονται "όνειρευόμενοι άπραγματοποίητες έξεγέρσεις κι άλλο τόσο άπραγματοποίητες έργατο-άγροτικές κυβερνήσεις" και γιατί πολώνουν τήν προσοχή τους μόνο σέ διεκδικήσεις που ενδιαφέρουν τούς εργάτες των εργοστασίων. Αντίθετα, για αυτούς, ή ιδέα τής έξέγερσης αποκρούεται γιατί αντιλαμβάνονται τήν επανάσταση σαν μιá σειρά από "ιδιοποιήσεις", ή πράγμα που είναι τó ίδιο, από άπαλλοτροιώσεις, πρίν πέσει ό καπιταλισμός, χωρίς τήν ανάγκη "κατάληψης των χειμερινών άνακτόρων". Μ'αυτόν τόν τρόπο τó "διαφωνούν" ντοκουμέντο προτείνει νά αλλάξει ή τοποθέτηση στό θέμα του Κράτους και στό θέμα των τάξεων (κι άρα, συνεπώς, του ίδιου του κομμουνισμού).

Ό κεντρικός πυρήνας τής αντίληψης του Κράτους που προωθείται είναι ουσιαστικά ή κριτική που κάνει ή Αυτόνομη στή στρατηγική τής "κατάληψης των χειμερινών Άνακτόρων", πράξη που, σύμφωνα μ'αυτούς δέν είναι παρά ό πρόλογος μιáς καινούργιας καταπιεστικής έξουσίας. Είναι μιá επανένδοση, όπως ήδη θά έχει γίνει καταληπτό τής άναρχικής αντίληψης που βλέπει στό Κράτος μονάχα μιá θέληση κι όχι μιá ταξική αντί-πόκριση και σκοπό. Πράγματι τó ντοκουμέντο των φιλο-αυτόνομων Ε.Τ. φτάνει στό σημείο νά άρνεϊται αυτή τήν ίδια τήν αντίληψη τής "άντιπροσώπευσης", δείχνοντας μέ τέλει τρόπο ότι τó κόκκινο πανί αυτής τής νέας θεωρίας είναι ή διασύνδεση τής τάξης μέ τó κόμμα:

"Η προλεταριακή υποκειμενικότητα όργανωμένη κι όπλισμένη πάνω στή δικιά της αυτονομία κι ανεξαρτησία είναι στήν πραγματικότητα έναντι σ'όποιαδήποτε "άντιπροσώπευση" τής έξουσίας και διατηρεί άνεπαφη τήν ικανότητά της για κριτική".

Μ'άλλα λόγια, οποιαδήποτε επέμβαση πάνω στό Κράτος παρομοιάζεται μέ "σταλι νισμό" και όνειροπολείται μιá επανάσταση που δέν βάζει χέρι στό Κράτος, γιατί αυτό θάχει σαν συνέπεια μιá όργάνωση χωρισμένη από τήν τάξη που θά δρᾷ σ'όνομα τής τάξης. Βέβαια, αν και είναι σωστή ή διαπίστωση των διαφωνούντων ότι "ό κομμουνισμός δέν είναι ένα σύστημα που μπορεί νά μπει σέ λειτουργία από τó Λαϊκό Έπιτροπο τής Οίκονομίας", για μάς έναντι είτε στό σταλινισμό, είτε στόν ένοπλο αυθορμητισμό, ό κομμουνισμός πρωτο γίνεται κυρίαρχος θάχει ανάγκη από μιá περίοδο μετάβασης από τόν καπιταλισμό - ή δικτατορία του προλεταριάτου - που θά περιέχει αποφάσεις και "δεσποτικές επέμβασεις στήν οίκονομία". Τó κείμενο συνεχίζει μέ τήν λατρεία τής αυθόρμητης πράξης, όπως ή πραγματοποίηση από σήμερα του κομμουνισμού, για αυτό κι ή κριτική των αυτόνομων στό σταλινισμό και στίς κρατικοποιήσεις δέν είναι ότι τέτοιου είδους μέτρα δέν έχουν τίποτε νά κάνουν μέ τήν "έισαγωγή κομμουνιστικών σχέσεων", αλλά, σαν αύταπάτη, ότι είναι δυνατό νά περάσουμε γρήγορα στόν κομμουνισμό μέ μιá απλή, άς πούμε έτσι, "ιδιοποίηση" (χρησιμοποίηση από μάς) αυτού του ίδιου του κομμουνισμού σήμερα:

"Αυτή ή αυτονομία κι αυτή ή ανεξαρτησία, τὰ συγκεκριμένα περιεχόμενά τους που είναι ό πλοῦτος (μέ τήν έννοια τής κοινωνικής παραγωγής Σ.Μ.), ή υγεία, ό έλεύθερος χρόνος, "ικανότητα άπόλαυσης", ό ένοπλος ανταγωνισμός, που φτάνουν στό ζενίθ τής πολιτικής έξαρσης στήν επαναστατική διαδικασία, δέν είναι χαλιναγωγήσιμα από κα νένα σχήμα "έξωτερικής διαχείρησης" αυτού του προγράμματος, δέν συμπιλιώνονται μέ κανέναν γραφειοκρατικό μηχανισμό "όνομαστικής" διαχείρησης, τής "δικιᾶς" της έξουσίας που καθορίζει τó πώς και τó πόσο αυτής τής έξουσίας".

Μέ τέτοια συμπεράσματα, δέν είναι έκπληκτικό ὅτι γι'αυτούς ὁ φορέας μιᾶς τέτοιας ἐπανάστασης δέν μπορεῖ νά εἶναι ἡ ἐργατική τάξη μέ τή σημασία τῆς ἔννοιας. Ἄλλοῦ λέγεται:

"Διότι αὐτό πού ἔχουμε σήμερα μπροστά μας εἶναι μιᾶ σύνθεση τάξεων πού μέ ξεκάθαρο τρόπο προτείνεται "πολιτικά" σάν δύναμη, σέ θέση νά ἐκφράσει ἕνα πρόγραμμα στήν ἐξουσία, γύρω ἀπό τήν πάλη σέ κοινωνικές ἀνάγκες, πού ἔχουν φτάσει (αὐτές, δηλ. οἱ ἀνάγκες Σ.Μ.) νά τεθοῦν "ἀντικειμενικά" ἐνάντια καί πέρα (!) ἀπό τίς καπιταλιστικές σχέσεις παραγωγῆς...".

Πίσω ἀπό τήν πολεμική πάνω στήν κεντρικότητα τοῦ "ἐργάτη-μάζα" ἢ τοῦ "κοινωνικοῦ ἐργάτη" ὑπάρχει στήν πραγματικότητα ἡ ἀντίθεση μεταξύ μιᾶς ἀντίληψης καθαρά "καταναλωτικής" καί τῆς μαρξιστικῆς ἔννοιας τοῦ τρόπου παραγωγῆς. Μιᾶς τυπικῆς ἰδεολογίας πού χαρακτηρίζει κοινωνικά στρώματα πού ζοῦν ἔξω ἀπό τόν παραγωγικό κύκλο καί ἔχει ξαναχρησιμοποιηθεῖ ἀπό τίς θεωρητικοποιήσεις τοῦ '68.

Νά λοιπόν ποιά εἶναι, μέ δυό λόγια, αὐτή ἡ ἰδεολογία: στή σημερινή κοινωνία τό ἐπαναστατικό κίνημα δέν εἶναι αὐτό πού συνδέεται μέ τίς ἀντιφάσεις πού πηγάζουν ἀπό τήν παραγωγή, ἀλλά ἐκεῖνο πού γεννιέται ἀπό τίς ἀνάγκες κατανάλωσης. Μ'ἄλλα λόγια: ὑπάρχουν στήν κοινωνία ὑποκείμενα χαρακτηριζόμενα ἀπό τίς ἀνάγκες τους καί πού βρίσκονται σέ ἀδυναμία νά τίς ικανοποιήσουν. Τό κίνημα πάλης γεννιέται ἀπό τό γεγονός ὅτι ὅλοι ἐκεῖνοι πού ἔχουν τέτοιες ἀνάγκες δέν μποροῦν νά τίς ικανοποιήσουν κι ἔτσι εἶναι ἀναγκασμένοι νά παλέψουν. Καί πιό εἰδικά, εἶναι ὑποχρεωμένοι νά προμηθευτοῦν χρῆμα, εἰσόδημα. Γιά νά τό πετύχουν πρέπει νά ἀσκήσουν μιᾶ καθορισμένη πίεση στούς κατόχους χρημάτων, δηλ. στούς καπιταλιστές καί τό Κράτος. Αὐτές οἱ πιέσεις μποροῦν νά συγκεκριμενοποιηθοῦν εἴτε μέ νόμιμα μέσα, εἴτε μέ παράνομα μέσα (γι'αὐτό ὑπάρχει "κλίση" γιά τόν ἐνοπλο ἀγῶνα).

Κυριαρχεῖ λοιπόν ἡ σφαῖρα τῆς κατανάλωσης, ἡ σφαῖρα τῆς "ἀνάγκης" ξεκομμένης ἀπό τό πῶς προσδιορίζεται. Τό μόνο "ταξικό" χῶρισμα προσδιορίζεται ἀπό τό ἐπίπεδο τῆς μή ικανοποίησης τῶν ἀναγκῶν, πού στό τέλος καταλήγει νά ναι ἡ γέρικη διάκριση μεταξύ πλούσιων καί φτωχῶν, πού δέν ἔχει νά κάμει τίποτε μέ τή μαρξιστική ἀντίληψη τῆς τάξης, τῆς ταξικῆς πάλης, τῆς πολιτικῆς κυριαρχίας μιᾶς τάξης πάνω σέ μιᾶ ἄλλη. Αὐτό θά μπορούσε νά ἐξηγήσει γιατί οἱ πιό συνεπεῖς τάσεις τῆς "αὐτονομίας" εἶναι στή πραγματικότητα, ἀντι-ἐργατικές. Πίσω ἀπό τή φρασεολογία ἐνάντια στό ἐπίσημο ἐργατικό κίνημα, ἀναντίρρητα ὀπορτουμιστικό κι ἀκόμα χειρότερα, πού συνεργάζεται μέ τούς ἀστούς, ὑπάρχει μιᾶ τοποθέτηση πού μπορεῖ νά ἐκφραστεῖ μέ τό σλόγκαν τύπου: "εἰσόδημα, ὄχι μισθό". Σ'αὐτήν τήν τοποθέτηση, πού προσπαθήσαμε νά χαρακτηρίσουμε ἐμεῖς μέ τό παραπάνω σλόγκαν, φαίνονται εἴτε τά ὄρια, εἴτε μιᾶ θετική πλευρά τοῦ κινήματος. Ἡ θετική πλευρά εἶναι ὅτι ἡ δράση ἀποδεσμεύεται, ἀναγκαστικά, ἀπό κάθε θεώρηση-πού εἶναι ἐπίσης τυπική στούς ὀπορτουμιστές-γιά τό "ὑπέρτατο" συμφέρον τῆς ἐθνικῆς παραγωγῆς. Τά ὄρια εἶναι ἡ ὀλοκληρωτική ἐμπιστοσύνη στήν αἰώνια ἀνάπτυξη (καί μ'αὐτό ξαναγυρίζουν ἐντελῶς στόν ὀπορτουμιστικό ;) τοῦ ἀστικοῦ παραγωγικοῦ συστήματος, πού τό βλέπουν, ἔτσι ὅπως εἶναι σήμερα, σάν βάση τοῦ "ἄμεσου κομμουνισμοῦ". Ἐμπιστοσύνη πού ὀδηγεῖ τούς αὐτόνομους νά ἀντιδροῦν ἐνάντια σ'αυτούς πού κάνουν ἀναλύσεις τῶν καπιταλιστικῶν κρίσεων μέσα ἀπό τίς ὁποῖες προβλέπουν μιᾶ συνεχῆ χειροτέρευση τῶν συνθηκῶν ζωῆς τῶν ἐργαζόμενων μαζῶν. Αὐτές οἱ συνθήκες στήν πραγματικότητα σιάβουν τό ἔδαφος κάτω ἀπό τά πόδια τῶν θεωρητικῶν τοῦ "ἀρπάγματος", τῆς "ἀρνήσεως τῆς ἐργασίας", τῆς ἀπουσίας κρίσης, τῆς ἀντιπαράθεσης ἐνός ἐργατικοῦ κινήματος "ἐξασφαλισμένων" κι ἐνός ἐπαναστατικοῦ κινήματος "μή ἐξασφαλισμένων", πού στό κάτω-κάτω τῆς γραφῆς καλοῦνται νά παλέψουν γιά ἕνα "ἐξασφαλισμένο εἰσόδημα". Αὐτές οἱ συνθήκες, πού πλησιάζουν μέ γιγαντιαία βήματα θά χτυπήσουν τήν καμπάνα τοῦ τέλους τῆς "ἐργατικῆς Αὐτονομίας", ἡ τοῦλάχιστον θά δείξουν τί εἶναι στήν πραγματικότητα.

El Comunista

-μηνιαία ἐφημερίδα στά ἰσπανικά

EL PROLETARIO

-διμηνιαία ἐφημερίδα γιά τή Λατινική Ἀμερική

EL PROGRAMA COMUNISTA

-τριμηνιαία θεωρητική ἐπιθεώρηση στά ἰσπανικά

... κι η ελληνική καρικατούρα

Οι "Αυτόνομοι" της Ελλάδας διαφέρουν απ'τους Ιταλούς ομοϊδεάτες τους, ως προς τό πολιτικό κι ιδεολογικό επίπεδό τους πού είναι πολύ πιά χαμηλό. Η διαφορά έχει τήν εξήγησή της: Στην Ιταλία τό αυτόνομο κίνημα έχει τίσ ρίζες του στήν κρίση πού έφερε μιά αύξανόμενη ανεργία και κυρίως στήν άβεβαιότητα για εξέυρεση δουλειάς τών νέων πού άφηναν τά θρανία για νά μπούν στή μάχη για επιβίωση. Η δυναμική τους αντίδραση δέν βρήκε διέξοδο από τήν έλλειψη έπαναστατικής προοπτικής πού συνετέλεσε στήν άναθεώρηση της κομμουνιστικής θεωρίας.

Στήν Ελλάδα αντίθετα οι αυτόνομοι άρχισαν νά έμφανίζονται μετά τήν καθίζηση του έργατικού διεκδικητικού κινήματος τών πρώτων χρόνων της μεταπολίτευσης. Οι διάφοροι κυνηγοί του άμεσου αποτελέσματος και τών λαϊκοδημοκρατικών "έπαναστάσεων", έμειναν στά κρύα του λουτρού όταν είδαν, ότι άλλο πράμα ήταν η δική τους έπιθυμία κι άλλο οι δυνατότητες του κινήματος στή συγκεκριμένη περίοδο. Η άκίνηση τών εργατών κι εργαζόμενων έφερε και τό ξεφούσκωμα, τή διάσπαση, μέχρι τή διάλυση πολλών έξωκοινοβουλευτικών οργανώσεων. Τά διάφορα πρώην μέλη και συμπαθούντες αισθάνθηκαν πώς για όλα έφταιγε τό κόμμα, ό συγκεντρωτισμός, η πειθαρχία πού δέν τους άφηναν νά ... σκεφτούν ελεύθερα. Ο σταλινισμός πού έχει συντελέσει τά μέγιστα ώστε η άναγκαία όητα του κόμματος πού βγαίνει απ'τήν κοινή άποδοχή της κομμουνιστικής θεωρίας, νά ταυτίζεται με τήν "προβατοποίηση" τών όπαδών του, έκανε κι έδω τήν άντεπαναστατική δουλειά του.

"Έτσι οι αυτόνομοι πού ξεπήδησαν απ'αυτή τήν κατάσταση χαρακτηρίζονται απ'τήν άποστροφή προς κάθε "όργάνωση", πειθαρχία κι απ'τήν έλλειψη έμπιστοσύνης προς τήν έπαναστατική δύναμη της εργατικής τάξης και από τόν προσανατολισμό τους σε περιθωριακά στρώματα, έξω απ'τήν παραγωγή όπως φυλακισμένοι, έγκλειστοι ψυχιατρείων, φοιτητές, μαθητές κ.λ.π. σαν κύριες έπαναστατικές δυνάμεις. Μ'ένα θεωρητικό ύπόβαθρο πολύ χαμηλό (δέν υπάρχει ούτε μιά μπροσούρα πού νά αναφέρεται σε συγκεκριμένες θέσεις), και διάσπαρτοι σε μικρές ομάδες πού έμφανίζονται και διαλύονται σε μικρά χρονικά διαστήματα, όσο διαρκεί κι η πρακτική τους δουλειά σε διάφορες φάσεις του "κινήματος". Έννοείται ότι τό "κίνημα" αυτό δέν είναι άλλο απ'τίς μικροαστικές εκρήξεις τών φοιτητών τών Α.Ε.Ι., (για θέσεις μας στό ζήτημα αυτό βλέπε εισαγωγή μπροσούρας Ν^ο 3, Μάρτης 80), η τό υπερταξικό οικολογικό (χαβούζες κ.τ.λ.) κ.ά.

Είναι πάντως χαρακτηριστικό ότι δέν υπάρχουν εργατικές ομάδες τέτοιου είδους. Η εργατική τάξη άκίνητοποιημένη κι άπομακρυσμένη απ'τήν έπαναστατική διέξοδο δέ βρίσκει ωστόσο καμμιά λύση στήν αυτόνομη δράση, απ'τήν φύση της άλλωστε μακριά απ'τήν προοπτική της ταξικής πάλης.

Η πλειοψηφία πάντως τών αυτόνομων μένει άδρανής και έμφανίζεται μόνο σε συγκεντρώσεις πολιτικές (άπουσιάζοντας στις συνδικαλιστικές), ακολουθώντας τά πανώ ... οργανώσεων πού τους εκφράζουν περισσότερο. Χωρίς νά πολυσκοτίζονται αν αυτοί πού στις διακηρύξεις τους κατακρίνουν τους άστικούς θεσμούς, έρχονται σε σύμπραξη με τους παραδοσιακούς ρεφορμιστές, προωθούν κοινές πορείες μαζί τους (με τήν ΕΦΕΕ για τους πολιτικούς κρατούμενους), ζητούν ψηφίσματα απ'τίς συνδικαλιστικές οργανώσεις τους (υποθέσεις πολιτικώνκρατούμενων), κ.τ.λ.

Τά μαχητικά και συνεπή στοιχεία βέβαια είναι αρκετά και δέν παύουν νά συμμετέχουν ενεργά στις πολιτικές εκδηλώσεις. Κι όπωσδήποτε πολλοί απ'αυτούς θά κερδηθούν, όταν θά ξαναρχίσει η ταξική πάλη με τό μέρος τών πραγματικών έπαναστατών. (Μιά παρουσίαση τών κυριότερων ομάδων πού φλερτάρουν με τήν αυτόνομη ιδεολογία και πρακτική, όπως η "Ρήξη", κι η Β'Πανελλαδική, θά γίνει αναλυτικά άργότερα).

■ ■ ■

Η 3^η ΔΙΕΘΝΗΣ ΚΙ Ο ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΚΚ

οι όροι εισόδου στη 3^η διεθνή

Τό 2^ο Συνέδριο τής Κομμουνιστικής Διεθνούς (18 'Ιούλη - 7 Αύγου-
στου 1920) ἄν καί ἔγινε μετά τό Συνέδριο τής ἀνοιξης τοῦ 1919 ἔβαλε τά
πραγματικά θεμέλιά της καί συνάμα διεξαγόταν σέ μιά περίοδο πού προσέφερε
πλούσιεςδυνατότητες ἀλλά καί πολλούς κινδύνους. Δέν ἐπρόκειτο πλέον γιά ἀ-
πλές ὁμάδες ἢ κομμουνιστικές τάσεις πού συμμετεῖχαν στό συνέδριο. Ἀντίθετα
συγκέντρωνε ἀντιπροσώπους κομμάτων καί ὀργανώσεων πού εἶχαν ἤδη κάνει δι-
κιές τους τίς γενικές προγραμματικές κατευθύνσεις τής Κομμουνιστικής Διεθ-
νοῦς, κι ἄρα καί τή σημαία της. Ἀλλά ἡ ἀκαταμάχητη ἀκτινοβολία πού ἡ Ὀ-
κτωβριανή ἐπανάσταση κι ἡ νέα Διεθνή ἐξασκοῦσαν πάνω στίς μᾶζες, ὁ ἀσταμά-
τητος ἀγῶνας πού ἔκαναν κι οἱ δυό ἐνάντια στό σοσιαλ-πασιφισμό καί τό σο-
σιαλ-πατριωτισμό ὑποχρέωσε Κόμματα, πού ἀκόμα ὡς χτές, ἀνῆκαν στή 2^η Δι-
εθνή καί δεινότουσαν μαζί της μέ μιά σειρά θεωρητικές, τακτικές κι ὀργανω-
τικές ἀντιλήψεις, νάρθουν νά χτυπήσουν τήν πόρτα τής Μόσχας. Τό Γαλλικό
Σοσιαλιστικό Κόμμα, ἀντιπροσωπευμένο ἀπό τούς κεντριστές (1) Κασσέν καί
Φροσσάρ, πούχε συμμετάσχει στόν ἱμπεριαλιστικό πόλεμο καί βαθεῖα προσηλω-
μένο στό "δημοκρατικό δρόμο στό σοσιαλισμό", τό Ἀνεξάρτητο Σοσιαλ - δημο-
κρατικό Κόμμα τής Γερμανίας, ἀκόμα μαρκιαρισμένο ἀπό τή συμμετοχή του στόν
1^ο ἱμπεριαλιστικό πόλεμο, πού μιά ἀργοπορημένη ρήξη μέ τή Σοσιαλ- δημοκρα-
τία δέν μπόρεσε νά τή σβήση κι ἀπό τή συμμετοχή του στήν πρώτη κι αἵμοστα
γῆ δημοκρατική κυβέρνηση, στό ἀποφασιστικό διάστημα μεταξὺ Νοέμβρη-Δεκέμβρη
1918, ἦταν τά δύο πιά χαρακτηριστικά παραδείγματα. Ὑπῆρχε ἀκόμα ἡ "εἰδι-
κή" περίπτωση τοῦ Ἰταλικοῦ Σοσιαλιστικοῦ Κόμματος. Ἄν ἡ πλειοψηφία του
ἐκδηλώθηκε ὑπέρ τής εἰσοδοχῆς στήν Κομμουνιστική Διεθνή στό συνέδριο τής
Μπολῶνιαις, τό φθινόπωρο τοῦ 1919, κι ἄν μπορούσε νά ὑπερηφανευτεῖ ὅτι εἶχε
πιό "σωστή" συμπεριφορά στό ἱμπεριαλιστικό μακελιό ἀπ' ὅτι οἱ Γάλλοι καί
Γερμανοί σοσιαλιστές, ἀπεναντίας ἡ ἀντίληψή του γιά τήν ἐπαναστατική διά-
δικασία ἦταν φλοῦ, καί σέ μερικά σημεία ἐντελῶς λαθεμένα. Ἐπί πλέον ἀρ-
νιόταν κατηγορηματικά νά πετάξει ἔξω ἀπό τό κόμμα τούς ρεφορμιστές καί τούς
"δεξιούς", ὅπως τούς Τουράττι, Τρέβες, Μοντιλιάνι, Ντ' Ἀραγκόνα, κ.ἄ. καί
δέν ἤθελε νά ἀπαρνηθεῖ μέ κανένα τρόπο τό "ἐνδοξο" ὄνομά του γιά νά τό ἀντι-
καταστήσει μέ τό "κομμουνιστικό".

Αὐτό λοιπόν πού ἀπασχολοῦσε κι ἀνησυχοῦσε τούς ἐπαναστάτες ἦταν ὅτι
σέ μιά τέτοια κατάσταση, ἄνθρωποι ἢ ἀκόμα χειρότερα ὀλόκληρες ὁμάδες πούχαν
περισσότερο ἢ λιγώτερο εἰλικρινά "ἀλλαξοπιστήσει" στόν κομμουνισμό κάτω
ἀπό τήν πίεση "τῆς ἐπαναστατικῆς ἀτμόσφαιρας πού ἦταν βουτηγμένη ἀπό τό
πρωῖ μέχρι τό βράδυ ἢ Ρωσσία" : (ὅπως παρατηροῦσαν οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς Γαλ-
λικῆς Ἀριστερᾶς) μπορούσαν νά εἰσαγάγουν λαθραῖα μέσα στή νέα Διεθνή,
ὅποιος καί νάταν ὁ βαθμός εἰλικρινείας τῆς προσωπικῆς μεταστροφῆς τους, τίς
ἀποσκευές τους πού ἀποτελιόντουσαν ἀπό "ἓνα μακρὺ ὀππορτουμιστικό παρελθόν
καί μιά ἰδιαίτερη μορφή σκέψης". Ὁ πόλεμος, πούχε ριζοσπαστικά διαχωρίσει
τούς ἐπαναστάτες ἀπό τούς ἀντεπαναστάτες, ἀρχισε νά χάνεται μέσα στό παρ-
ελθόν, χωρίς ἐξᾶλλου νά φαίνεται στόν ὀρίζοντα ἡ ἐπανάσταση, πού θά ὕψωνε
κι αὐτή ἓνα ἀξεπέραστο ἐμπόδιο μεταξύ ὑπερασπιστῶν τῆς νομιμότητας καί τῶν
σταδιακῶν καταχτήσεων (περισσότερη δημοκρατία καί θά φτάσουμε.. τελικά στό
σοσιαλισμό) καί ὀπαδῶν τῆς ταξικῆς βίας καί τῆς δικτατορίας. Οἱ ἐπαναστά-
τες φοβόντουσαν λοιπόν ὅτι θάταν εὐκόλο στήν ἡττοπαθῆ δεξιά νά συνυπογρά-
ψαι στήν καταδίκη τοῦ πασιφισμοῦ καί τῆς Ἱερᾶς Ἐθνικῆς Ἐνωσης, διότι τό

πρόβλημα δέν εμπαινε πιά, ὅπως καί νά ἐκδηλωθεῖ ὑπέρ μιᾶς ἐξέγερσης ὅπου τό κόμμα θάπαιρνε τή διεύθυνση τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου πού θά ὑπερασπιζόταν μέ τήν κόκκινη τρομοκρατία, διότι ἡ Ἱστορία δέν τήν ἔβαζε ἀκόμα στήν ἡμερήσια διάταξη. (Ἦδη στό 2^ο Συνέδριο οἱ Ἄνεξάρτητοι Γερμανοί σοσιαλ-δημοκράτες ἀποκήρυσσαν τήν τρομοκρατία μέ τό πρόσχημα διακρίσεως μεταξυ "τρομοκρατίας" καί "βίας").

Αὐτός ὁ φόβος νά κατακλυστεῖ ἡ Διεθνῆς, ποῦχε γίνει τῆς "μόδας" ὅπως διαπίστωνα κι ὁ Ζηνόβιεφ, ἀπό μετανιωμένες Μαρίες Μαγδαληνές τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος, ἦταν λοιπόν πολύ ἔντονος στούς ὀχτωβριανούς ἐπαναστάτες ὅπως καί στούς πιό ἀποφασισμένους ἀντιπροσώπους τῆς Ἀριστερᾶς τῶν δυτικῶν χωρῶν. Ἦθελαν νά βάλουν ἐγκαίρως ἕνα φράγμα γιά νά συγκρατήσουν αὐτή τήν ἀπειλή. Ὅμως, ἄλλοι παράγοντες δροῦσαν σέ μιά κατεύθυνση μερικᾶ ἀντίθετη. Ἦταν τό ἴδιο ἀπαραίτητο πράγματι, νά καταπολεμηθεῖ ἡ "παιδική ἀρρώστια τῆς ἀριστερᾶς" πού ἔβαζε θέματα γενικά σωστά, ἀλλά πάνω σέ ἠθική ἢ ἰδεαλιστική βάση (ἀποστροφή τῶν ὑπέρ-ἀριστεριστῶν νά δουλεύουν σέ συνδικατάκατευθυνόμενα ἀπό τοὺς ρεφορμιστές, καταδίκη τοῦ "ἐπαναστατικοῦ κοινοβουλευτισμοῦ" σάν "ἀρένα μάχης τῶν ἀρχηγῶν" κι ὄχι σάν ξεπέρασμένος ἀστικός θεσμός). Ἀπό τήν ἄλλη μεριά, μιά πολύ αἰσιόδοξη ἐκτίμηση τοῦ ἐπαναστατικοῦ δυναμικοῦ, πού ἡ παγκόσμια κατάσταση θά μπορούσε νά ἀπελευθερώσει σέ σύντομο χρονικό διάστημα, ἐπέτρεπε νά προεξοφληθεῖ μέ ἐμπιστοσύνη ὅτι οἱ μᾶζες, συνεπαρμένες ἀπό ἕνα ἀνερχόμενο ἐπαναστατικό κύμα, θά ἀντικαθίστουσαν, θά οὐδετεροποιούσαν, ἢ ἀκόμα θά ἀπόρριπταν τοὺς ἀμφιταλαντευόμενους, διστακτικούς κι ὑποκριτές "ἀρχηγούς" τους. Βάρανε ἐπίσης στή ζυγαριᾶ ἡ ἀγχώδης ἐπιθυμία, ὁλότελα κατανοητή ἀλλά ὄχι λιγώτερο ἐπικίνδυνη γι αὐτό, νά ἀποσπαστεῖ ἡ ἠρωϊκή ἐπαναστατική Ρωσσία ἀπό τήν ἀπομόνωσή της συντομεύοντας τή διαδικασία ἀποκρυσταλλοποίησης καί συγκρότησης τῶν κομμουνιστικῶν κομμάτων: νά ἀπευθυνθεῖ κανεῖς στίς μᾶζες διαμέσου τῶν παλιῶν ἀρχηγῶν τους, ἀν καί ἡ πρόσφατη μεταστροφή τους παράμενε ἀρκετά ἀμφίβολη, ἐμοιαζε πιό γρήγορο καί πιό εὐκολο παρά νά περάσει κανεῖς πάνω ἀπό τὰ κεφάλια τῶν ἀρχηγῶν. Στίς συνεδριάσεις τῆς ἐπιτροπῆς, ἰδιαίτερα, τούλάχιστον ἕνα μέρος τῆς ρώσικης ἀντιπροσωπείας ἔδειξε ὅτι ἦταν πολύ εὐαίσθητη σ' αὐτό τό θέμα, καί δέν πρέπει νά τό ἀποκρύψουμε ὅτι ὁ ἴδιος ὁ Λένιν ὑποχώρησε κάνοντας πολεμική ἐναντία στήν ἀποστροφή τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος Γερμανίας γιά τίς "συζητήσεις" μέ τοὺς Ντίτμαν καί Κρίσπιεν, ποῦφτασαν στή Μόσχα μέ φράκο καί ψηλά καπέλλα μέ τήν πρόθεση νά "διαπραγματευτοῦν" μέ τή Διεθνῆ σάν δύναμη, ἕνα πρόγραμμα πού ἔχει ψηφιστεῖ ἀπό τό Συνέδριο τῶν Ἄνεξάρτητων.

Τό Συνέδριο καθόριζε, καλά μέσα σέ θέσεις ἱστορικῆς σημασίας, τὰ ζητήματα βασικῆς ταχτικῆς (ρόλος τοῦ κόμματος μέσα στήν προλεταριακή ἐπανάσταση, ἀντικειμενικές προϋποθέσεις πού ἐπιτρέπουν τή συγκρότηση τῶν σοβιέτ, παρουσία καί ἐπίμονη δράση τῶν κομμουνιστῶν μέσα στά συνδικάτα ἀκόμα κι ὅταν διευθύνονται ἀπό τοὺς ρεφορμιστές, ἀγροτικό ζήτημα, στάση ἀπέναντι στά ἐθνικῶ-ἀπελευθερωτικὰ κι ἀντι-ἀποικιοκρατικὰ κινήματα), ὀριοθετώντας τή θέση τῶν κομμουνιστῶν μέ μιά σαφήνεια, πού ἦταν ἀναγκαστική γιά ὅλα τὰ κόμματα πού ἐμπαιναν στή Διεθνῆ. Ἡ Ἱταλική Ἀριστερά παρατήρησε δίκαια - ἡ ἐξέλιξη τῶν γεγονότων δέν ἔκανε παρά νά τό ἐπιβεβαιώσει τραγικά - ὅτι σέ μιά τέτοια κατάσταση τό Συνέδριο ἔπρεπε ν' ἀρχίσει νά βάζει σάν βάση ὅλης τῆς δουλειᾶς του ἕνα γενικό καί πλήρη ὄρισμό τῶν ἀρχῶν, πού θά ἀποτελοῦσε μιά πλατφόρμα εἰσδοχῆς στή Διεθνῆ. Κατόπιν, καί μέ βάση αὐτή, θά μπορούσαν νά χαραχτοῦν οἱ ταχτικές γραμμές δράσης καί νά προσδιοριστοῦν οἱ πρακτικές κι ὀργανωτικές κατευθύνσεις στοὺς διάφορους, τομεῖς. Ὁ Ἀμαντέο Μπροντίνγκα (2) ἀναφέρεται στήν ἐπέμβασή του καί θά πεῖ ἐπιστρέφοντας στήν Ἱταλία, στό "Σοβιέτ" (ὄργανο τῆς Ἀποικιῆς Φράξιᾶς τοῦ Ἱταλικοῦ Σοσιαλιστικοῦ Κόμματος) ὅτι "θᾶταν προτιμώτερο νά εἶχε προηγηθεῖ πρὶν ἄπ' ὅλα μιά συζήτηση πάνω στίς προγραμματικές ἀρχές τοῦ κομμουνισμοῦ διατυπώνοντάς τες μέ ἕνα τρόπο πολύ ἀκριβῆ, καί νά περάσουμε μετά, πάνω σ' αὐτή τή βάση, στή συζήτηση τῶν διαφόρων προβλημάτων δράσης καί ταχτικῆς πού τό Συνέδριο ἔπρεπε νά λύσει". Ἐτσι θᾶχε ἐπιτευχθεῖ τό μέγιστο τῆς δυνατῆς ὀριοθέτησης, ξαναδιακηρύσσοντας αὐτή τή μαρξιστική θέση πού ἐκτιμοῦν τόσο λίγο οἱ ρεφορμιστές: "Δέν ὑπάρχει ἐπαναστατική δράση χωρίς ἐπαναστατική θεωρία". Πράγματι ὁ ὀμπορτουνισμός, ξεχωρίζει ἀκριβῶς ἀπό τήν ἔλλειψη ἀρχῶν. Αὐτό τό σημαντικό κενό καλύφθηκε μερικᾶ ἀπό τίς θέσεις πάνω στοὺς ὄρους εἰσόδου στήν Κ.Δ. πού ὁ Λένιν εἶχε ἐτοιμάσει. Χωρίς νᾶχουν τή γενική καί διαρκῆ ἀξία μιᾶς "δήλωσης ἀρχῶν", ἀγκαλιάζουν παρ' ὅλα αὐτὰ ὅλη τή γκάμμα τῶν ἀρχῶν καί

δεν αφήνουν περιθώρια για καμιά άμφιβολία πάνω στα πιο σημαντικά ταχτικά ζητήματα του παγκόσμιου κομμουνιστικού κινήματος και πάνω στο βασικό οργανωτικό κριτήριο, τό συγκεντρωτισμό, άπαραίτητη προϋπόθεση λειτουργίας τής νέας Διεθνούς και τών τμημάτων της σάν ένα μοναδικό παγκόσμιο κόμμα.

Έτσι, οι θέσεις πάνω στους όρους εισόδου (19 στην αρχή) περάσανε στο πρώτο πλάνο τών συζητήσεων του Συνέδριου, άφου συζητήθηκαν έντονα στην έπιτροπή. Φάνηκε άμέσως ότι οι Γερμανοί Άνεξάρτητοι και οι Ιταλοί Ένωτικοί (ή Μαξιμαλιστές), παρ'όλο που είχαν δηλώσει ότι ήταν άποφασισμένοι νά μπούν στη Διεθνή, διατηρούσαν σοβαρές έπιφυλάξεις πάνω στους όρους εισόδου, διεκδικώντας είδικά τήν "αύτονομία" νά άποφασίζουν και έπιχειρούσαν νά τό δικαιολογήσουν μέ τήν ύπαρξη "είδικών συνθηκών". στίς χώρες τους. Η άποδοχή μιās τέτοιας διεκδίκησης σήμαινε στην πραγματικότητα τήν άπάρνηση τής άρχής του συγκεντρωτισμού (που άπαιτεί άπόρριψη τής όμοσπονδιοποίησης), άρχής που δεν είναι παρά ή άλλη όψη τής όμοιογένειας και του άμετάβλητου του προγράμματος. Όσο για τό γαλλικό κόμμα, ή προφορική άνευ όρων άποδοχή τών όρων άπό τους Κασσέν-Φροσσάρ δεν προσέφερε καμιά έγγυηση ότι δεν ήταν προσωπική κι ίδίως συγκυριακή. Αντίθετα ή σιγή ίχθύος που τηρούσαν πάνω στα βασικά σημεία του προγράμματος και τής ταχτικής μπορούσαν νά καμουφλάρουν, όπως τό έδειχνε καλά τό πολιτικό παρελθόν τους, άν όχι μιá διαφωνία, τούλάχιστον άμφιβολίες που δεν άργησαν νά πάρουν μορφή στην "έπιτροπή τους στην πατρίδα", όταν βρέθηκαν ανάμεσα στους δικούς τους.

Η άλαζονεία τών Άνεξάρτητων όμιλητών, οι προφανέστατες αντίστασεις του Σερράτι στον άποκλεισμό τής δεξιās έξηγούν τή ζωηρή αντίδραση τών άντιπροσώπων του γερμανικού Κομμουνιστικού Κόμματος και τής γαλλικής Άριστεράς καθώς και τίς βίαιες κριτικές του Λένιν και τής ρώσικης άντιπροσωπείας. Άλλά ή συζήτηση παρέμενε έγλωβισμένη στα έσωτερικά ζητήματα τών διαφόρων έθνικών κινήματων και μονάχα ό άντιπρόσωπος τής Ιταλικής Άριστεράς τήν άνέβασε στο έπίπεδο συζήτησης άρχών. Πράγματι στην "προηγμένη" Δύση ιδιαίτερα μολυσμένη άπό τό δημοκρατικό ίό, έπρεπε νά εφαρμοστεί μέ πολύ μεγαλύτερη άυστηρότητα τό μάθημα του μπολσεβίκικου κόμματος, ώστε νά άποκλειστεί άπό τή Διεθνή κάθε τάση, άκόμα και μειοψηφική, που δεν θά δεχόταν νά άποκηρύξει ξεκάθαρα και τή συμμετοχή στην έθνική άμυνα, και τή θέση σύμφωνα μέ τήν όποία ή χειραφέτηση του προλεταριάτου είναι δυνατή "χωρίς ή πάλη τών τάξεων να ώθηθεί ως τή χρήση όπλων, χωρίς νάναί άναγκαίο νά έγκαθιδρυθεί ή διχτατορία του προλεταριάτου μετά τή νίκη στη φάση τής έξέγερσης". Έπρεπε νά ύποχρεωθούν αυτά τά στοιχεία νά πάρουν άνοιχτά θέση πάνω σ'αυτά τά προβλήματα άπαγορεύοντάς τους κάθε παραθυράκι για νά ξεφύγουν, κι άρα μή αφήνοντας καμιά δυνατότητα σ'αυτούς που διώχτηκαν άπό τήν πόρτα νά ξαναμπούν άπό τό παράθυρο. Όπως όμως 40 χρόνια ιστορίας θά τό δείξουν άρκετά καλά, τό "παράθυρο" παρέμενε μισάνοιχτο όσο γινόταν άνεχτή ή προσφυγή στίς "ιδιαιτέρες έθνικές συνθήκες", όσο έπιτρεπόταν ή άποδοχή του προγράμματος νά ύποτάσσεται σε μιá "σωστή" εκτίμηση αυτών τών δήθεν "ιδιαιτέρων συνθηκών". Ο 16^{ος} όρος, που προτάθηκε άπό τήν Έπιτροπή, έπέβαλλε στα κόμματα που είχαν μέχρι τότε διατηρήσει τό παλιό σοσιαλ-δημοκρατικό πρόγραμμα νά "έπεξεργαστούν ένα καινούργιο κομμουνιστικό πρόγραμμα προσαρμοσμένο στις είδικές συνθήκες τής χώρας τους και συνταγμένο μέσα στο πνεύμα τής κομμουνιστικής Διεθνούς". Ηδη στο Συνέδριο, αλλά ίδίως μετά, αυτό θά χρησιμοποιηθεί σάν τό κύριο όπλο τών Κρίσπιεν και Σερράτι, αλλά έπίσης και τών Μοντιλιάνι και Τρέβες, δηλαδή του κέντρου και τής δεξιās. Θα έπαναλαμβάνουν μέχρι πονοκεφάλου ότι έναπόκειται στο τοπικό κόμμα, ή καλύτερα στην διεύθυνσή του, κι όχι στην Διεθνή, νά εκτιμήσει άκριβώς τίς "είδικές συνθήκες τής χώρας". Ο Σερράτι, στην έπιθεώρηση "Κομμουνισμός" (15-30/9/1920) κηρύσσει άναρμόδια τή Διεθνή νά διατυπώνει "άπόλυτες κι όριστικές κρίσεις, άπό μακριά και χωρίς λεπτομερή γνώση τών πραγμάτων και τών γεγονότων" πάνω στις έθνικές καταστάσεις και άκόμα περισσότερο τοπικές, άναφέροντας σάν παράδειγμα ... σκανδαλώδες ότι οι 21 όροι άπαιτούν τήν άποστολή μονάχα "κομμουνιστών, χωρίς νά ληφθούν υπ'όψη οι διοικητικές ικανότητές τους (::::) στίς θέσεις που έχουν εύθύνες στίς δημοτικές άρχές, στίς κοπερατίβες, στα εργατικά Κέντρα κλπ ... (άπό ντροπή χωρίς άλλο, άπέφευγε νά προσθέσει "στο Κοινοβούλιο"). Και συνεχίζει: "Φαντασθείτε (τί φρίκη!) τό Δήμο του Μιλάνου νά διευθύνεται άπό μιá ομάδα άνίκανων, νεόφυτων έπειδή περνιούνται για θερμοί κομμουνιστές": Άνάλογα τό γαλλικό Κόμμα θά χρησιμοποιήσει παρόμοιες προφάσεις, είτε για νά δώσει προτεραιότητα στον κοινοβουλευτισμό και χειρότερα άκόμα, για νά άποφεύγει έπίδέξια τήν προσδιορισμένη δράση που άπαι-

τουσε ο 8^{ος} ὀρος ἀπέναντι στίς στρατιωτικές κι ἀποικιοκρατικές πρωτοβουλίες του γαλλικοῦ ἰμπεριαλισμοῦ. Οἱ γερμανοὶ Ἀνεξάρτητοι θά κάνουν τό ἴδιο γιά νά διεκδικήσουν ἕνα δικαίωμα αὐτόνομης ἀπόφασης μέσα στό πλαίσιο της "ἀνοικοδομημένης" Διεθνούς. Ὁ ἀντιπρόσωπος τῆς Ἰταλικῆς Ἀριστερᾶς, σκεπτόμενος περισσότερο τό μέλλον ἀπό τό παρόν, (ἀλλά τί θάταν τό Κόμμα ἀν τοῦ ἔλειπε αὐτή ἡ ἱκανότητα νά προβλέπει τήν φυσική εὐθυγράμμιση τῶν ταξικῶν δυνάμεων στίς καμπές τῶν γεγονότων, ὅπως καί τίς συνέπειες τῆς δικιᾶς του δράσης καί τῶν διακηρύξεῶν του πάνω στό σύνολο τοῦ κινήματος;), ζήτησε λοιπόν νά διατυπωθεῖ τό κείμενο μέ τέτοιο τρόπο ὥστε νά ἀποκλείει κάθε ἰδιαιτέρη ἐρμηνεία, διαγράφοντας τό "προσαρμοσμένο στίς ἰδιαίτερες συνθήκες τῆς χώρας τους" κι ἀπαιτῶντας ἀπεναντίας νά προσδιοριστοῦν στό νέο πρόγραμμα "οἱ ἀρχές τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνούς μέ τρόπο ὄχι διφορούμενο κι ἐντελῶς σύμφωνο μέ τίς ἀποφάσεις τῶν διεθνῶν Συνεδρίων" (3).

Αὐτή ἡ διάρθρωση δέν ἔγινε ἀποδεικτική κι ἡ συνέχεια τῶν γεγονότων μέχρι τήν πιό ἀκραία κατάληξή τους δηλαδή τούς "διάφορους ἐθνικούς δρόμους γιά τό σοσιαλισμό", εἶναι ἐδῶ γιά νά ἐπιβεβαιώσει ὅτι ἡ "ἐλαστικότητα στίς προγραμματικές δηλώσεις, ἀκόμα καί σέ σημεῖα πού φαινομενικά μοιάζουν μέ "λεπτομέρειες", ἔχει σά συνέπεια συχνά σοβαρές καί μάλιστα ἀνεπανόρθωτες πραχτικές καταστροφές. Ἀλλά ὁ ἀγῶνας τῆς Ἀριστερᾶς δέν σταμάτησε ἐκεῖ καί μπόρεσε, αὐτή τή φορά, νά ἔχει κάποια ἐπιτυχία. Ἡ Ἐπιτροπή, μέ τό σκοπό νά ἐπιταχύνει τόν προανατολισμό τῶν δυτικῶν κομμάτων πρὸς τή Μόσχα, μετρίασε τήν αὐστηρότητα τῶν θέσεων τοῦ Λένιν προσθέτοντας ἕναν 20^ο ὀρο πού ἔλεγε ὅτι τὰ 2/3 τοῦλάχιστον τῶν διευθυνόντων ὀργάνων τῶν καινούργιων κομμάτων ἔπρεπε νά ἀποτελοῦνταν "ἀπό συντρόφους πού, ἤδη πρὶν ἀπό τό 2^ο Συνέδριο τῆς κομμουνιστικῆς Διεθνούς, εἶχαν δημόσια καί χωρίς ἀμφιβολίες ἐκφραστεῖ γιά τήν εἰσοδο στήν 3^η Διεθνή" (ὁ ἀντιπρόσωπος τῆς Ἰταλικῆς Ἀριστερᾶς παρατηροῦσε ὅτι "θά προτιμοῦσε νά ἦτανε ὅλοι κομμουνιστές"). Ἄρα, ἀν ὁ 7^{ος} ὀρος ἀπαιτοῦσε ξεκάθαρα τήν ἀπομάκρυνση τῶν "ἀναγνωρισμένων ρεφορμιστῶν", τό ζήτημα ἀρχῆς, πού ἦταν πολύ πιό σημαντικό δέν τέθηκε: τί θά γινότανε μ' αὐτοῦς πού ψηφίζουν ἐνάντια στό πρόγραμμα δηλώνοντας παράλληλα ὅτι θά πειθαρχήσουν στήν ἀπόφαση τῆς πλειοψηφίας; Μ' ἄλλα λόγια, τό πρόγραμμα εἶναι, ὅπως συμβαίνει μέ τούς κομμουνιστές, ἕνα σημεῖο ἐκκίνησης πού παίρνει κανεῖς ἢ πού ἐγκαταλείπει καί πού δέν εἶναι δυνατόν νά ἀφεθεῖ σέ καμμιά περίπτωση στήν τύχη μεταβαλλόμενων πλειοψηφιῶν ἢ εἶναι ἕνα ζήτημα "γνώμης", ἕνα συγκυριακό δεδομένο πού ἐπιδέχεται πάντοτε "διόρθωση", ὅπως τό θέλει ἡ δημοκρατική καί ρεφορμιστική παράδοση;

Ἐπρόκειτο γιά ἕνα βασικό πρόβλημα (4) καί ἡ Ἀριστερά ζήτησε στή διάρκεια τοῦ Συνέδριου, ἰδρυσης τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος "νά ἀποκλειστεῖ ἀπό τήν ὀργάνωση ἡ μειοψηφία τοῦ Κόμματος πού ἐκδηλωνόταν ἐνάντια στό πρόγραμμα μόνο καί μόνο γι' αὐτόν τό λόγο". Ἡ πρόταση αὐτή, ὑποστηρηγμένη κι ἀπό τό Λένιν, ἔγινε ὁ 21^{ος} ὀρος πού τελείωνε μιά καί καλή μέ τίς διστακτικότητες καί τίς ὑπόγειες μανοῦβρες τῶν ρεφορμιστῶν καί τῶν κεντριστῶν. Τό τελικό κείμενο γίνεται ἔτσι πιό ἀνυποχώρητο, δυστυχῶς γιά τούς Σερράτι Ντίτμαν, Κρίσπιεν καί, γενικά, γιά τούς "ἀνοικοδομητές". Ἀπό τότε, οἱ 21 ὀροι θά γίνουν ὁ πρῶτος στόχος τῶν σοσιαλ-δημοκρατικῶν πολεμικῶν ἐνάντια στόν κομμουνιστικό "αὐταρχισμό". Ἀπό τήν πλευρά μας, θεωρούσαμε, ἀντίθετα, ὅτι δέν ἦταν ἀρκετά ἀκαμπτοι καί δέν εἶναι καθόλου δύσκολο σήμερα, νά ἀποκαλυφτεῖ ὁ ἑτερόκλητος χαρακτήρας τους, νά διαπιστωθεῖ ὅτι βασιζόντουσαν περισσότερο πάνω σ' ἕνα σύστημα "βαρῶν καί ἀντίβαρων", παρά σέ μιά στέρεη κι ἐνιαῖα βάση, καί νά γίνεῖ καταληπτό πῶς οἱ ἀνεπάρκειές τους ὀδηγοῦσαν στό ἀνοιγμα τοῦ δρόμου ὄχι μονάχα σέ ἐρμηνεῖες πού πρόδιδαν τό πνεῦμα τους, ἀλλά ἀκόμα καί σέ σοβαρές παραχωρήσεις στόν ἀντίπαλο.

Ἄς σημειωθεῖ σχετικά, ὅτι γιά τήν Ἀριστερά, ὁ 21^{ος} ὀρος ἐμπεριεῖχε καί τό παρακάτω: μετά ἀπό μιά περίοδο "δοκιμῆς" στή διάρκεια τῆς ὀποιᾶς τό κόμμα θά σχηματιζόταν πάνω σέ νέες βάσεις, ἡ πόρτα τῶν καινούργιων κομμουνιστικῶν κομμάτων ἔπρεπε νά παραμείνει κλειστή, ἀφήνοντας σά μόνη δυνατότητα εἰσόδου στήν κομμουνιστική Διεθνή τήν ἀτομική εἰσοδο στό τοπικό κόμμα, μοναδικό τμήμα τῆς Διεθνούς γιά αὐτήν τή χώρα. Αὐτή ἡ πρόταση δέν πάρθηκε ὑπ' ὄψη καί φαίνεται ξεκάθαρα σήμερα ὅτι τό γεγονός ὅτι ἀφέθηκε αὐτό τό πρόβλημα μεθόδου χωρίς λύση ἦταν ἀπ' τούς παράγοντες γιά τούς ὀποίους δέν λέμε ὅτι προκάλεσαν, ἀλλά τοῦλάχιστον βοήθησαν τήν ἐγκατάλειψη ἀπό τή Διεθνή τῆς θεωρητικῆς καί πραχτικῆς σοβαρότητας μέ τήν ὀποία βρισκόταν δεμένη αὐτή ἡ ἴδια ἡ αἰτία ὑπαρξῆς της σάν ὀργάνωση ριζοσπαστικά ἀπευθυνόμενης στή 2^η Διεθνή σ' ὄλους τούς τομεῖς κι εἰδικώτερα στήν ἀρνηση καί

θε όμοσπονδοποίησης. Η άποδοχή αυτής της πρότασης θά είχε άπαγορέψει τίς τόσο περίφημες "συγχωνεύσεις", πού λίγο άργότερα, στή Χάλλε, θάχουμε ένα πρώτο κι άξιοθρήνητο παράδειγμα μέ τήν συγχώνευση του γερμανικού Κ.Κ. και της πλειοψηφίας των Άνεξάρτητων, πού καταδίκασε τό "ένωποιημένο" γερμανικό κόμμα στήν άνικανότητα τίς μεγάλες επαναστατικές κρίσεις του 1921 κι ιδίως του 1923. θά έμπόδιζε έξίσου τίς υπόγειες μανούβρες για τήν ύποστήριξη των δήθεν τάσεων της άριστεράς (οί "τερτσίνοι" στήν Ιταλία) μέσα στα έκφυλισμένα σοσιαλιστικά κόμματα. Τέλος, δέν θά επέτρεπε τό παρακατω τερατώδιο : τήν είσοδο στήν κομμουνιστική Διεθνή εργατικών και μάλιστα άστικών κομμάτων όπως τό Κουομιντάνγκ (!) μέ τόν τίτλο των "συμπαθούντων".

Τελικά, η άξία των 21 όρων φαινόταν στον τρόπο πού εφαρμοζόντουσαν. Τά άδύνατα σημεία κι οι άντιφάσεις πού αναφέραμε μπορούσαν νά μήν έχουν κανένα βάρος άν η διεύθυνση της Διεθνούς, έμενε πιστή περισσότερο στο πνεύμα από τίς όποιες έμπνεύστηκαν παρά από τή συγκυριακή μορφή πού είχαν πάρει. Τό γεγονός ότι έκδηλώθηκε στο Συνέδριο μιά τάση "συσζήτησης" η ακόμα χειρότερα "διαπραγμάτευσης" των όρων, παρά "έπιβολής" των όρων, άποτελούσε ήδη για τήν Άριστερά ένα άνησυχητικό σύμπτωμα. Γενικά, δήλωνε στο Σοβιέτ, ο έκπρόσωπος της Άριστεράς στήν έπιστροφή του από τή Μόσχα, οι όροι συμπληρώθηκαν κι έγιναν πιο άσχημοί, αλλά τό πνεύμα της συζήτησης ήταν ότι τό πολύ-πολύ οι "άνοικοδομητές" θά μπορούσαν νά εισέλθουν κάτω από μερικές έγγυήσεις. Θεωρούμε ότι σε μερικές χώρες, κι ιδιαίτερα στή Γαλλία, ο κίνδυνος εισόδου δεξιών στοιχείων ύπάρχει".

Τό μέλλον θά δείξει ότι αυτή η γνώμη ήταν περισσότερο από βασισμένη. Άλλά δέν μπορούσε ακόμα νά προληφθεί η άρρώστια του έκλεκτικισμού στήν άρχή, του κεντρισμού άργότερα, πού θά χτύπαγε τήν καρδιά και τόν έγκέφαλο της Διεθνούς του Λένιν.

1 Όρίζονται μ' αυτό τόν όρα οι τάσεις της παλιάς σοσιαλδημοκρατίας πού ήδη στή διάρκεια του πρώτου παγκόσμιου πολέμου πήραν μιά ένδιάμεση θέση μεταξύ εκείνης της επίσημης σοσιαλδημοκρατίας και της άκρας άριστεράς, στήν πραγματικότητα μή προχωρώντας πιο μακριά από ένα γενικό αίτημα παύσης των έχθροπραξιών κι ερήνης χωρίς άποζημιώσεις και προσαρτήσεις και πού άμέσως μετά τήν μεταπολεμική περίοδο, όπως γράφει ο Λένιν "διακηρύσσονταν ύποστηρικτές της δικτατορίας του προλεταριάτου και της σοβιετικής έξουσίας, αλλά στήν πραγματικότητα συνέχιζαν νά δρούν όπως στο παρελθόν, συνεχίζοντας νά υπερασπίζονται τίς θέσεις τους και νά άσχοϋν τήν παλιά πολιτική των μικρών παραχωρήσεων στο σοσιαλ-σοβινισμό, στον όππορτουнизм και στήν άστική δημοκρατία, των ταλαντεύσεων, της άναποφασιστικότητας, του διφορούμενου, των ύπεκφυγών, των άποσιωπήσεων κι άλλων τέτοιων μικρές παραχωρήσεις πού συνάθροισμένες δημιουργούν άναπόφευκτα τήν προδοτική διαχτατορία του προλεταριάτου". ("Σημειώσεις ενός δημοσιογράφου" 14 Φεβρουαρίου 1920, ύποκεφάλαιο 2^ο. Λένιν)

(2) Μέ τήν έπιμονή του Λένιν, έπιτράπηκε στον Α. Μπορντίγκα νά συμμετάσχει στο Συνέδριο, μέ συμβουλευτική ψήφο, σαν άντιπρόσωπος της μοναδικής φράξιας του Ιταλικού Σοσιαλιστικού Κόμματος. Στήν έπέμβασή του έξήγησε τό ζήτημα της άμετάκλητης ρήξης μέ τή "δεξιά" και του διωξίματος της από τό κόμμα, προσφέροντας, αλλά μάταια, στους μαξιμαλιστές νά έγκαταλείψει τήν "έκλογική άποχή", για νά μπορέσει αυτή η ρήξη νά μπει στήν πράξη.

(3) Όταν τό κομμουνιστικό Κόμμα Ιταλίας σύνταξε τό πρόγραμμά του, στή διάρκεια του Συνεδρίου συγκρότησής του, παραμέρισε κάθε άναφορά στις ένδικές ιδιαιτερότητες, για νά βάλει μπροστά, μέ μιά άξιοσημείωτη λακωνικότητα και σύνθεση, τίς βασικές αρχές του κομμουνισμού. Άναπαραγάγουμε αυτό τό κείμενο πιο κάτω, σαν παράδειγμα, πού έμεινε δυστυχώς μοναδικό, προγράμματος ενός τμήματος του μοναδικού διεθνούς κομμουνιστικού κόμματος : της Κομμουνιστικής Διεθνούς.

(4) Σ' ένα άρθρο πάνω στήν "Άξία της πειθαρχίας" δημοσιευμένο στο Ν^ο 3 (28 Νοέμβρη 1920), του "Κομμουνιστή", όργανου της κομμουνιστικής Άποχικής Φράξιας πού προετοιμάζε τότε τήν άπόσχιση του Διβόρνο, άφού έπέμεινε πάνω στο γεγονός ότι "πρίν λυθεί τό πρόβλημα της πειθαρχίας στή δράση, πρέπει νά λυθεί τό πρόβλημα της πειθαρχίας στο πρόγραμμα", ο Άμαντέο Μπορντίγκα έγγραφε : "Είναι πολύ διφορούμενο νά είπωθεί : αυτό τό κόμμα υιοθέτησε τό κομμουνιστικό πρόγραμμα στήν πλειοψηφία, έχει άρα τή θέση του μέσα στή Διεθνή. ΟΧΙ, ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ Η ΑΝΤΙΛΗΨΗ ΤΗΣ ΠΛΕΙΟΨΗΦΙΑΣ, ΑΛΛΑ Η ΒΑΣΗ ΠΟΥ ΑΠΟΤΕΛΕΙ ΤΗΝ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ, Η ΚΟΙΝΗ ΑΝΤΙΛΗΨΗ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΣΥΤΝΡΟΦΩΝ. Η μειοψηφία πού υπερασπίζεται ένα πρόγραμμα αντίθετο πρέπει νά άποκλείεται, ακόμα κι άν ύπόσχεται, πράγμα πού είναι παράλογο σ' αυτήν τήν περίπτωση νά παραμένει ΠΕΙΘΑΡΧΗΜΕΝΗ. Η ΠΕΙΘΑΡΧΙΑ δέν έχει καμμιά άπολύτως σχέση στα προγραμματικά ζητήματα, πρόκειται για μιά άμφιβολία πού πρέπει νά διαλυθεί".

ΟΙ 21 ΟΡΟΙ

ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΙΣΟΔΟ ΤΩΝ ΚΟΜΜΑΤΩΝ
ΣΤΗΝ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΗ ΔΙΕΘΝΗ

Τό πρώτο Συνέδριο πού ίδρυσε τήν Κομμουνιστική Διεθνή δέν είχε όρισει άκριβείς όρους γιά τήν είσοδο τών κομμάτων στήν Τρίτη Διεθνή. Τήν εποχή πού έγινε τό πρώτο Συνέδριο, στίς περισσότερες χώρες δέν υπήρχαν παρά μόνο τάσεις και ομάδες κομμουνιστικές.

Τό δεύτερο Συνέδριο τής Κομμουνιστικής Διεθνούς συνέρχεται κάτω από έντελώς διαφορετικές συνθήκες. Σήμερα στίς περισσότερες χώρες υπάρχουν όχι μονάχα τάσεις και ομάδες, αλλά κομμουνιστικά κόμματα και οργανώσεις.

Όλοένα συχνότερα, κόμματα και έμειλοι πού μέχρι τελευταία άνηκαν στήν Β'. Διεθνή και πού θέλουν τώρα νά προσχωρήσουν στήν Κομμουνιστική Διεθνή άπευθύνονται σ' αυτήν, χωρίς όμως νά έχουν γίνει πραγματικά κομμουνιστικά. Η Β'. Διεθνή νικήθηκε όριστικά. Τά ένδιάμεσα κόμματα και οι ομάδες του «κέντρου» βλέποντας τήν άπελπιστική θέση τους, προσπαθούν νά στηριχθούν πάνω στήν Κομμουνιστική Διεθνή, πού κάθε μέρα δυναμώνει περισσότερο, μά έλπίζουν ώστόσο νά διατηρήσουν κάποια «αυτόνομία» πού νά τους επιτρέπει νά ακολουθούν τήν παλιά τους όππορτουμιστική ή «κεντριτική» πολιτική. Η Κομμουνιστική Διεθνής έγινε σχεδόν τής μόδας.

Η έπιθυμία μερικών ομάδων του «κέντρου» νά προσχωρήσουν στήν Τρίτη Διεθνή μάς δεβαίώνει μέ έμεσο τρόπο ότι η Κομμουνιστική Διεθνής έχει κατακτήσει τίς συμπάθειες τής μεγάλης πλειοψηφίας τών συνειδητών εργατών όλου του κόσμου και άποτελεί μιá δύναμη πού κάθε μέρα μεγαλώνει.

Η Κομμουνιστική Διεθνής διατρέχει τόν κίνδυνο νά πλημμυρίσει από άναποφάσιστες και δισταχικές ομάδες πού δέν μπόρεσαν ακόμα νά κόψουν κάθε δεσμό μέ τήν ιδεολογία τής Β'. Διεθνούς.

Έκτός άπ' αυτό, μερικά σπουδαία κόμματα (ιταλικό, σουηδικό), πού ή πλειοψηφία τους είναι μέ τήν κομμουνιστική άποψη, διατηρούν ακόμα μέσα τους πολλά μεταρρυθμιστικά σοσιαλιστηικά στοιχεία, πού περιμένουν τήν ευκαιρία γιά νά ξεαποληρώσουν κεφάλι νά αντιδράσουν ένεργητικά έναντίον τής προλεταριακής επανάστασης και νά βοηθήσουν έτσι τήν άστική τάξη και τήν Β'. Διεθνή.

Κανένας κομμουνιστής δέν πρέπει νά ξεχνάει τά διδάγματα τής Ούγγρικης Σοβιετικής Δημοκρατίας. Η ένωση τών Ούγγρων κομμουνιστών μέ τους μεταρρυθμιστές στοιχίσε άκριβά στό ούγγρικό προλεταριάτο.

Γιά τό λόγο αυτό τό δεύτερο διεθνές Συνέδριο νομίζει πώς πρέπει νά όρίσει μέ άπόλυτη άκρίβεια τους όρους γιά τήν είσοδο τών νέων κομμάτων και μέ τήν ευκαιρία αυτή νά ύποδείξει: στά κόμματα πού έχουν ήδη προσχωρήσει ποιές είναι οι ύποχρεώσεις τους.

Τό δεύτερο Συνέδριο άποφασίζει ότι οι όροι γιά τήν είσοδο στήν Διεθνή είναι οι ακόλουθοι:

1. Η καθημερινή προπαγάνδα και κίνηση πρέπει νάχουν χαρακτήρα πραγματικά κομμουνιστικό και νά συμμορφώνονται μέ τό πρόγραμμα και τίς αποφάσεις τής Τρίτης Διεθνούς. Όλα τά δημοσιογραφικά όργανα του Κόμματος πρέπει νά συντάσσονται από σίγουρους κομμουνιστές, πού έχουν άποδείξει τήν άφοσίωσή τους στήν ύπόθεση του προλεταριάτου. Δέν πρέπει νά μιλάμε γιά τήν διχτατορία του προλεταριάτου άν νά πρόκειται γιά μιá έκφραση γνωστή και συνιθισμένη ή προπαγάνδα πρέπει νά γίνεται μέ τρόπο πού νά δείχνει σέ κάθε εργατή, εργατρία, στρατιώτη και κάθε χωριάτη ότι ή διχτατορία είναι αναγκαία άπ' αυτά τά ίδια τά γεγονότα τής καθημερινής ζωής, πού ο τύπος μας πρέπει νά τά ση-

μειώνει συστηματικά. Ο περιοδικός τύπος ή όποιοσδήποτε άλλος τύπος και όλες οι έκδοτικές ύπηρεσίες πρέπει νά είναι έντελώς ύποταγμένες στήν Κεντρική Έπιτροπή του Κόμματος ή νόμιμη είναι αυτή ή Έπιτροπή ή παράνομη. Δέν πρέπει νά επιτρέπεται ώστε τά δημοσιογραφικά όργανα νά κάνουν κατάχρηση τής αυτόνομίας γιά νά άσκούν πολιτική πού δέν είναι σύμφωνη μέ τήν πολιτική του Κόμματος. Στίς εφημερίδες στίς δημόσιες συγκεντρώσεις, στά συνδικάτα, στίς συνεργατικές, παντού όπου οι όπαδοί τής Τρίτης Διεθνούς μπορούν νά χώνονται, πρέπει νά χτυπάνε συστηματικά και άλύπητα όχι μόνο τήν άστική τάξη, αλλά και τους συνενόχους της, δηλαδή τους μεταρρυθμιστές όλων τών άποχρώσεων.

2. Κάθε όργάνωση πού θέλει νά προσχωρήσει στήν Κομμουνιστική Διεθνή πρέπει κανονικά και συστηματικά νά άπομακρύνει από τίς θέσεις πού έχουν έξω και τήν παραμικρότερη ευθύνη μέσα στό εργατικό κίνημα (οργανώσεις του Κόμματος, συντάξεις εφημερίδων, συνδικάτα, κοινοβουλευτικές ομάδες, συνεργατικές, δήμιους) τους μεταρρυθμιστές και τους «κεντριστες» και νά τους άντικαταστήσει μέ δοκιμασμένους κομμουνιστές — χωρίς νά ύπάρξει ο φόβος, προπαντός στίς άρχές, ότι θα χρειαστεί νά άντικατασταθούν άγωνιστές μέ πείρα από πρωτόπειρους εργατές.

3. Σ' όλες σχεδόν τίς χώρες τής Εύρώπης και τής Αμερικής, ή πάλη τών τάξεων μπαίνει στήν περίοδο του έμφυλίου πολέμου. Μ' αυτός τους όρους οι κομμουνιστές δέν μπορούν νάχουν έμπιστοσύνη στήν άστική νομιμότητα. Έχουν όποχρέωση νά δημιουργήσουν παντού, δίπλα στήν νόμιμη όργάνωση, έναν μυστικό οργανισμό, πού στήν κρίσιμη στιγμή θα είναι ικανός νά έκτελέσει τό καθήκον του προς τήν επανάσταση. Σε κάθε χώρα, πού έξαιτίας του στρατιωτικού νόμου και άλλων έξαιρετικών νόμων οι κομμουνιστές δέν μπορούν νά άναπτύξουν όλη τους τή δράση νόμιμα ακόμα ο συνδιασμός τής νόμιμης μέ τήν παράνομη δράση είναι άναμφισβήτητα άναγκαίος.

4. Η ύποχρέωση γιά τήν προπαγάνδα τών κομμουνιστικών ιδεών περιλαμβάνει και τήν άπόλυτη άνάγκη νά κάνουμε συστηματική και έπίμονη προπαγάνδα και κίνηση μέσα στα στρατεύματα. Έκει πού ή φανερή προπαγάνδα είναι δύσκολο νά γίνει έξαιτίας τών έξαιρετικών νόμων, πρέπει νά γίνεται κρυφά. Άρνηση αυτής τής προπαγάνδας θα ήταν προδοσία τών επαναστατικών καθήκοντων και έπομένως άσυμφίβαστη μέ τήν προσχώρηση στήν Τρίτη Διεθνή.

5. Μιá μεθοδική και συστηματική κίνηση στα χωριά είναι άναγκαία. Η εργατική τάξη δέν μπορεί νά νικήσει άν δέν ύποστηρίζεται τουλάχιστο από ένα μέρος εκείνων πού δουλεύουν στα χωράφια. (τους ήμερομίσθιους γεωργούς και τους πιο φτωχούς χωρικούς) και άν μέ τήν πολιτική της δέν έχει ούδετεροποιηθεί: τουλάχιστο ένα μέρος από τά διπλοδραμημένα χωριά. Η κομμουνιστική δράση στα χωριά άποχτάει: σήμερα κεφαλαϊώδη σημασία. Πρέπει νά είναι έργο κυρίως τών κομμουνιστών εργατών πού βρίσκονται σέ έπαφή μέ τά χωριά. Τό νά άρνηθούμε νά κάνουμε αυτή τήν δράση ή νά τήν έμπιστευθούμε σέ δισταχικούς μισομεταρρυθμιστές είναι σαν νά άπαρνηθούμε τήν προλεταριακή επανάσταση.

6. Κάθε κόμμα πού θέλει ν' άνήκει στήν Τρίτη Διεθνή, έχει ύποχρέωση νά καταγγέλλει τόσο τόν φανερό σοσιαλπατριωτικό όσο και τόν ύποκριτικό και ψεύτικο σοσιαλιστηισμό: πρέπει νά άποδείξουμε συστηματικά στους εργατές ότι, χωρίς τό επαναστατικό γκρέμισμα του καπιταλισμού, κανένα διεθνές δικαιοδικό δικαστήριο, καμιά συζήτηση γιά τήν έλάτωση τών έξοπλισμών, καμιά «δημοκρατική» άναδιοργάνωση τής Κοινωνίας τών Έθνών δέν μπορούν νά γλυτώσουν τήν άνθρωπότητα από τους ήμπεριαλιστικούς πο-

λέμους.

7. Τά Κόμματα πού θέλουν ν' ἀνήκουν στήν Κομμουνιστική Διεθνή ἔχουν ὑποχρέωση νά ἀναγνωρίσουν ὅτι εἶναι ἀναγκαῖα ἡ διακοπή κάθε σχέσης μέ τόν μεταρρυθμισμό καί τήν πολιτική τοῦ κέντρου καί νά προπαγανδίσουν τήν διακοπή αὐτή στά μέλη τῶν ὀργανώσεων. Μόνο ἔτσι μπορεῖ νά ὑπάρξει συνεπής κομμουνιστική δράση.

Ἡ Κομμουνιστική Διεθνής ἀπαιτεῖ ἐπιτακτικά καί χωρίς συζήτηση τήν διακοπή αὐτή πού πρέπει νά ἔχει τελειώσει ὅσο τό δυνατό γρηγορότερα. Ἡ Κομμουνιστική Διεθνής δέν μπορεῖ νά δεχτεῖ ὥστε ἀποδεκτικῶς μεταρρυθμιστές σάν τόν Τουράτι, τόν Κάουτσκι, τόν Χίλφερντιγκ, τόν Λογκέ, τόν Μακντόγαλντ, τόν Μοντιλιάνι καί ἄλλους, νά ἔχουν τό δικαίωμα νά θεωροῦνται μέλη τῆς Τρίτης Διεθνούς καί νά ἀντιπροσωπεύονται σ' αὐτήν. Μιά τέτοια κατάσταση θά ἔκανε τήν Τρίτη Διεθνή πολύ ὅμοια μέ τήν Δεύτερη.

8. Στό ζήτημα τῶν ἀποικίων καί τῶν καταπιεζόμενων ἔθνοτήτων, τά κόμματα τῶν χωρῶν πού ἡ ἀστική τάξη κατέχει ἀποικίες ἡ ἔχει ὑπόδουλα ἄλλα ἔθνη, πρέπει νά ἔχουν ἰδιαίτερα καθαρή καί ἔλαστέρα ταχτική. Κάθε Κόμμα πού ἀνήκει στήν Τρίτη Διεθνή ἔχει καθήκον νά ξεσκεπάζει ἀλύπητα τίς προκλήσεις τῶν ἱμπεριαλιστῶν «του» στίς ἀποικίες, νά ὑποστηρίξει ὄχι μέ λόγια ἀλλά μέ ἔργα, κάθε ἀπελευθερωτικό κίνημα στίς ἀποικίες, νά ζητάει τό διῶξιμο τῶν ἱμπεριαλιστῶν τῆς μητρόπολης ἀπό τίς ἀποικίες, νά ἀναπτύσσει στήν καρδιά τῶν ἐργατῶν τῆς χώρας του αἰσθήματα ἀληθινά ἀδερφικά γιά τόν ἐργαζόμενο πληθυσμό τῶν ἀποικίων καί τῶν ὑπόδουλων ἔθνοτήτων καί νά μὴν παύει νά κάνει μέσα στά στρατεύματα τῆς μητρόπολης ἀδιάκοπη προπαγάνδα ἐναντίον κάθε καταπίεσης τῶν ἀποικιακῶν λαῶν.

9. Κάθε Κόμμα πού θέλει νά ἀνήκει στήν Κομμουνιστική Διεθνή πρέπει νά κάνει ἐπίμονη καί συστηματική προπαγάνδα μέσα στά συνδικάτα, στίς συνεργατικές καί στίς ἄλλες ὀργανώσεις τῶν ἐργατικῶν μαζῶν. Πρέπει νά ἰδρυθοῦν κομμουνιστικοί πυρήνες ἡ ἐπίμονη καί σταθερή ἐργασία τῶν πυρήνων αὐτῶν θά κατακτήσει τά συνδικάτα μέ τόν κομμουνισμό. Καθήκον τους θά εἶναι νά ἀποκαλύπτουν κάθε στιγμή τήν προδοσία τῶν σοσιαλπατριωτῶν καί τούς δισταγμούς τοῦ «κέντρου». Οἱ κομμουνιστικοί αὐτοί πυρήνες πρέπει νά ὑποτάσσονται ἐντελῶς στό σύνολο τοῦ Κόμματος.

10. Κάθε κόμμα πού ἀνήκει στήν Κομμουνιστική Διεθνή ἔχει ὑποχρέωση νά χτυπάει μέ δύναμη καί ἐπιμονή τή «Διεθνή» τῶν κίτρινων συνδικάτων πού ἰδρύθηκε στό Ἄμστερνταμ. Πρέπει νά διαδίδει μέ ἐπιμονή μέσα στά ἐργατικά συνδικάτα τήν ἰδέα τῆς ἀνάγκης νά διακόψουν κάθε σχέση μέ τήν Κίτρινη Διεθνή τοῦ Ἄμστερνταμ. Ἀντίθετα πρέπει νά ὑποστηρίξει μέ ὅλη του τή δύναμη τή διεθνή ἔνωση τῶν κόκκινων συνδικάτων πού προσχωροῦν στήν Κομμουνιστική Διεθνή.

11. Τά κόμματα πού θέλουν νά ἀνήκουν στήν Κομμουνιστική Διεθνή εἶναι ὑποχρεωμένα νά ἀναθεωρήσουν τήν σύνθεση τῶν κοινοβουλευτικῶν ὁμάδων τους, νά ἀπομακρύνουν ἀπ' αὐτές τά ἀμφίβολα στοιχεία, νά τίς ὑποτάξουν, ὄχι μέ λόγια, ἀλλά πραγματικά, στήν Κεντρική Ἐπιτροπή τοῦ Κόμματος, νά ἀξιῶσουν ἀπό κάθε κομμουνιστή βουλευτή ἡ ὑποτάξει ὅλη του τή δραστηριότητα στά πραγματικά συμφέροντα τῆς ἐπαναστατικῆς προπαγάνδας καί κίνησης.

12. Τά κόμματα πού ἀνήκουν στήν Κομμουνιστική Διεθνή πρέπει νά εἶναι ὀργανωμένα σύμφωνα μέ τίς ἀρχές τοῦ δημοκρατικοῦ συγκεντρωτισμοῦ. Στήν σημερινή ἐποχή τοῦ ἀγρίου ἐμφύλιου πολέμου, τό κομμουνιστικό Κόμμα δέν θά μπορεῖ νά ἐκπληρώσει τό ρόλο του ἂν δέν εἶναι ὀργανωμένο μέ τόν πῶλο συγκεντρωτικό τρόπο, ἂν δέν δεχτεῖ μία σιδερένια πειθαρχία ἀνάλογη μέ τήν στρατιωτική πειθαρχία καί ἂν ὁ κεντρικός ὀργανισμός του δέν ἔχει πλατιά δικαιοδοσία, ἂν δέν ἀσκεῖ μία ἀναμφισβήτητη ἐπιβολή, ἂν δέν ἔχει τήν ὁμόθυμη ἐμπιστοσύνη τῶν ἀγωνιστῶν.

13. Τά Κομμουνιστικά Κόμματα τῶν χωρῶν πού οἱ κομμουνιστές ἀγωνίζονται νόμιμα πρέπει κάθε τόσο νά κάνουν ἐκκαθάριση τῶν ὀργανώσεών τους γιά νά ἀπομακρύνουν τά συμφεροντολόγα καί μικροαστικά στοιχεία.

14. Τά Κόμματα πού θέλουν νά ἀνήκουν στήν Κομμουνιστι-

κή Διεθνή πρέπει χωρίς καμμιά ἐπιφύλαξη νά ὑποστηρίξουν ὅλες τίς σοβιετικές Δημοκρατίες στούς ἀγῶνες πού κάνουν ἐναντία στήν ἀντεπαναστασία. Πρέπει ἀκούραστα νά κηρύχουν στούς ἐργάτες τήν ἀρνηση νά μεταφέρουν πολεμοφόδια καί στρατεύματα πού προορίζονται γιά τούς ἐχθρούς τῶν σοβιετικῶν δημοκρατιῶν, καί νά κάνουν προπαγάνδα, νόμιμη ἡ παράνομη, μέσα στά στρατεύματα πού στέλνονται ἐναντίον τῶν σοβιετικῶν δημοκρατιῶν.

15. Τά Κόμματα πού διατηροῦν μέχρι σήμερα τά παλιά σοσιαλδημοκρατικά προγράμματά τους, ἔχουν καθήκον νά τά ἀναθεωρήσουν χωρίς ἀργοπορία καί νά ἐτοιμάσουν νέο κομμουνιστικό πρόγραμμα προσαρμοσμένο στίς ἰδιαίτερες συνθήκες τῆς χώρας τους καί φτιαγμένο σύμφωνα μέ τό πνεῦμα τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνούς. Κατά κανόνα τά προγράμματα τῶν κομμάτων πού ἀνήκουν στήν Κομμουνιστική Διεθνή πρέπει νά ἐπικυρωθοῦν ἀπό τό Διεθνές Συνέδριο ἡ ἀπό τήν Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή. Ἄν ἡ Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή ἀρνηθεῖ σ' ἓνα Κόμμα τήν ἐπικύρωσή της, τό Κόμμα αὐτό ἔχει τό δικαίωμα νά καταφύγει στό Συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνούς.

16. Ὅλες οἱ ἀποφάσεις τῶν Συνεδρίων τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνούς καθώς καί τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς, εἶναι ὑποχρεωτικές γιά ὅλα τά Κόμματα πού ἀνήκουν στήν Κομμουνιστική Διεθνή. Ἡ Κομμουνιστική Διεθνή καί ἡ Ἐκτελεστική τῆς Ἐπιτροπή δροῦν σέ μία περίοδο λυσσασμένου ἐμφύλιου πολέμου καί γι' αὐτό πρέπει νά ἔχουν ὑπόψη τους τούς ὄρους τῆς πάλης, πού εἶναι τόσο διαφορετικοί στίς διάφορες χώρες καί νά μὴν πέρνουν ἀποφάσεις γενικές καί ὑποχρεωτικές παρά μόνο στά ζητήματα πού οἱ ἀποφάσεις αὐτές εἶναι δυνατές.

17. Σύμφωνα μέ τά παραπάνω, ὅλα τά κόμματα πού ἀνήκουν στήν Κομμουνιστική Διεθνή πρέπει νά ἀλλάξουν ὄνομα. Κάθε Κόμμα πού θέλει νά προσχωρήσει στήν Κομμουνιστική Διεθνή πρέπει νά πάρει τόν τίτλο: Κομμουνιστικό Κόμμα τῆς τάδε χώρας (τμήμα τῆς Τρίτης Διεθνούς). Τό ζήτημα αὐτό τῆς ὀνομασίας δέν εἶναι ἓνας ἀπλῶς τύπος, ἔχει καί μία μεγάλη πολιτική σημασία. Ἡ Κομμουνιστική Διεθνή ἔχει κηρύξει ἀλύπητο πόλεμο ἐναντίον ὁλόκληρου τοῦ παλιοῦ ἀστικοῦ κόσμου καί ὄλων τῶν παλιῶν κίτρινων σοσιαλδημοκρατικῶν κομμάτων. Εἶναι ἀνάγκη στά μάτια τοῦ κάθε ἐργάτη νά εἶναι ἐντελῶς ξεκαθαρισμένη ἡ διαφορά μεταξύ τῶν Κομμουνιστικῶν Κομμάτων καί τῶν παλιῶν ἐπίσημων «σοσιαλδημοκρατικῶν» ἡ «σοσιαλιστικῶν» κομμάτων πού πούλησαν τήν σημαία τῆς ἐργατικῆς τάξης.

18. Ὅλα τά κεντρικά δημοσιογραφικά ὄργανα τῶν κομμάτων ὅλων τῶν χωρῶν εἶναι ὑποχρεωμένα νά δημοσιεύουν ὅλα τά σπουδαία ἐπίσημα ἔγγραφα τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνούς.

19. Ὅλα τά κόμματα πού ἀνήκουν στήν Κομμουνιστική Διεθνή ἡ ζητᾶνε νά προσχωρήσουν εἶναι ὑποχρεωμένα νά καλέσουν (ὅσο μποροῦν γρηγορότερα) μέσα σέ διάστημα τεσσάρων μηνῶν τό ἀργότερο μετά τό δεύτερο συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνούς ἓνα ἔκτακτο Συνέδριο γιά νά ἀποφασίσει πάνω σ' αὐτούς τούς ὄρους. Οἱ Κεντρικές Ἐπιτροπές πρέπει νά φροντίσουν ὥστε οἱ ἀποφάσεις τοῦ δευτέρου Συνεδρίου τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνούς νά γίνουν γνωστές σ' ὅλες τίς τοπικές ὀργανώσεις.

20. Τά Κόμματα πού θά ἤθελαν τώρα νά προσχωρήσουν στήν Τρίτη Διεθνή, ἀλλά δέν ἔχουν ἀλλάξει ἀκόμα ριζικά τήν παλιά τους ταχτική, πρέπει προηγουμένα νά φροντίσουν ὥστε τά δύο τρίτα τῶν μελῶν τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τους νά ἀποτελεστοῦν ἀπό συντρόφους πού πρίν ἀκόμα ἀπό τό δεύτερο Συνέδριο εἶχαν φανερά κηρυχτεῖ ὑπέρ τῆς προσχώρησης τοῦ Κόμματος στήν Τρίτη Διεθνή. Ἐξαιρέσεις μποροῦν νά γίνουν μέ τήν ἔγκριση τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνούς. Ἡ Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή ἔχει τό δικαίωμα νά κάνει ἐξαιρέσεις καί γιά τούς ἀντιπροσώπους τῆς τάξης τοῦ κέντρου πού ἀναφέρονται στήν παράγραφο 7.

21. Τά μέλη τοῦ κόμματος πού ἀποκρούουν τούς ὄρους καί τίς θέσεις πού καθώρισε ἡ Κομμουνιστική Διεθνή, πρέπει νά ἀποκλειστοῦν ἀπό τό Κόμμα. Τό ἴδιο πρέπει νά γίνει καί γιά τούς ἀντιπροσώπους τοῦ ἔκτακτου Συνεδρίου.

...

ἡ ἰταλική κομμουνιστική ἀριστερά κι οἱ 21 ὅροι

Θά σᾶς ὑποβάλλω μερικές παρατηρήσεις πού προτείνω νά προστεθοῦν στήν εἰσαγωγή τῶν θέσεων πού παρουσιάστηκαν ἀπό τήν ἐπιτροπή καί θά σᾶς προτείνω στή συνέχεια νά προστεθεῖ ἐπίσης ἕνας συγκεκριμένος ὅρος.

Τό προτεινόμενο κείμενο διακηρύσσει: " Τά κόμματα πού διατηροῦν με χρι σήμερα τά παλιά σοσιαλδημοκρατικά προγράμματά τους, ἔχουν καθήκον νά τά ἀναθεωρήσουν χωρίς ἀργοπορία καί νά ἐτοιμάσουν νέο κομμουνιστικό πρόγραμμα προσαρμοσμένο στίς ἰδιαίτερες συνθήκες τῆς χώρας τους καί φτιαγμένο σύμφωνα μέ τό πνεῦμα τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνούς. Κατά κανόνα τά προγράμματα τῶν κομμάτων πού ἀνήκουν στήν Κομμουνιστική Διεθνή πρέπει νά ἐπικυρωθοῦν ἀπό τό Διεθνές συνέδριο ἢ ἀπό τήν Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή. Ἄν ἡ Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή ἀρνηθεῖ σ' ἕνα Κόμμα τήν ἐπικύρωσή της, τό Κόμμα αὐτό ἔχει τό δικαίωμα νά προσφύγει στό Συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνούς. Αὐτό τό Συνέδριο ἔχει μιά πρωταρχική σημασία: ὀφείλει νά ἀποκρυσταλλώσῃ καί νά ὑπερασπιστεῖ τίς βασικές ἀρχές τῆς 3ης Διεθνούς.

"Ὅταν, τόν Ἀπρίλη τοῦ 1917 ὁ σύντροφος Λένιν γύρισε στή Ρωσία καί χάραξε τίς μεγάλες γραμμές τοῦ καινούργιου προγράμματος τοῦ κομμουνιστικοῦ Κόμματος, μίλησε γιά τήν ἀνοικοδόμηση τῆς Διεθνούς. Γι' αὐτόν, αὐτή ἡ δουλειά ἔπρεπε νά θεμελιώνεται σέ δύο οὐσιώδεις βάσεις: ἔπρεπε ν' ἀπομακρυνθοῦν, ἀπό τή μιὰ πλευρά, οἱ σοσιαλ-πατριῶτες καί, ἀπό τήν ἄλλη μεριά, οἱ σοσιαλ-δημοκράτες, αὐτοί οἱ σοσιαλιστές τῆς 2ης Διεθνούς πού ἔκριναν δυνατή τή χειραφέτηση τοῦ προλεταριάτου δίχως ἡ πάλι τῶν τάξεων νά σπρωχτεῖ ὡς τή χρήση ὀπλων, χωρίς νά εἶναι ἀναγκαῖο νά ἐγκαθιδρυθεῖ ἡ διχτατορία τοῦ προλεταριάτου μετά τή νίκη, στή φάση τῆς ἐξέγερσης. Ἡ ἐπανάσταση στή Ρωσία μᾶς ἐπανάφερε ἔτσι στό μαρξιστικό πεδίο: τό ἐπαναστατικό κίνημα, πού σῶθηκε πάνω στά ἐρείπια τῆς 2ης Διεθνούς, προσανατολίζεται πρὸς αὐτό τό πρόγραμμα καί ἡ δουλειά πούχει ἀρχίσει ἐπέτρεψε νά σχηματιστεῖ ἐπίσημα μιά καινούργια παγκόσμια ὀργάνωση. Νομίζω ὅτι, στή σημερινή κατάσταση, πού δέν ἔχει τίποτε τό τυχαῖο ἀλλά βρίσκεται προσδιορισμένη ἀπό αὐτήν τήν ἴδια τήν ἱστορική ἐξέλιξη, διατρέχουμε τόν κίνδυνο νά δοῦμε νά διεισδύουν ἀνάμεσά μας στοιχεῖα τῆς πρώτης καί τῆς δεύτερης κατηγορίας πού εἶχαν κρατηθεῖ στό περιθώριο ἔως τώρα.

Μετά τόν πόλεμο, ὅταν τό σύνθημα "ἐμπρός γιά τό καθεστῶς τῶν Σοβιετ" ρίχτηκε στόν κόσμο ἀπό τό ρώσικο προλεταριάτο καί τό διεθνές προλεταριάτο, εἶδαμε νά μεγαλώνει τό ἐπαναστατικό κύμα καί τό προλεταριάτο ὅλου τοῦ κόσμου νά τραντάζεται. Σ' ὅλες τίς χώρες ἔγινε μιά ἐπιλογή στίς τάξεις τῶν σοσιαλιστικῶν Κομμάτων. Ἐτσι μπόρεσαν καί γεννήθηκαν τά κομμουνιστικά Κόμματα καί ἀρχισαν τήν ἐπαναστατική πάλη ἐνάντια στή μπουρζουαζία.

Δυστυχῶς, ἡ ἐπόμενη περίοδος σημείωσε μιά στασιμότητα ὀφειλόμενη στή συντριβή τῶν γερμανῶν, βαυαρῶν καί οὐγγρων ἐπαναστατῶν ἀπό τή μπουρζουαζία. Ὁ πόλεμος εἶναι τώρα μακριά στό παρελθόν. Τά προβλήματα τοῦ πολέμου καί τῆς ἐθνικῆς ἀντίστασης δέν τίθενται πλέον μ' ἕνα ἄμεσο τρόπο κι εἶναι εὐκόλο νὰρθεῖ κανεῖς νά μᾶς πεῖ ὅτι δέν θά ξαναπέσει πιά, στή διάρκεια ἐνός νέου πολέμου, στά παλιά λάθη, δηλαδή στήν ἱερή ἔνωση καί τήν ἐθνική ἀμυνα.

Ἡ ἐπανάσταση ἀπό τήν ἄλλη μεριά, εἶναι ἀκόμα στό μακρινό μέλλον. Γιά τοὺς κεντριστες δέν τίθεται σάν ἕνα ἄμεσο πρόβλημα καί μποροῦν νά δηλώνουν ὅτι ἀποδέχονται τίς θέσεις τῆς 3ης Διεθνούς, τήν ἐξουσία τῶν Σοβιετ, τή διχτατορία τοῦ προλεταριάτου, τήν κόκκινη τρομοκρατία.

Ἄν κάνουμε τό λάθος νά δεχτοῦμε αὐτούς τοὺς ἀνθρώπους στίς τάξεις μας, ἐκτιθέμαστε σ' ἕνα σοβαρό κίνδυνο. Ἡ Τρίτη Διεθνή δέν μπορεῖ νά βιάσει

τήν επαναστατική πορεία. Δεν μπορούμε παρά να προετοιμάσουμε τό προλεταρι-άτο. Άλλά πρέπει, σύντροφοι, τό κίνημά μας να διατηρήσει τό άβαντάζ πού μās δίνει ή έμπειρία του πολέμου και της ρώσικης επανάστασης. Νομίζω ότι πρέπει να άφιερώσουμε τό μέγιστο της προσοχής σ' αυτό. Τά δεξιά στοιχεΐα άποδέχονται τίς θέσεις μας, αλλά με ένα τρόπο άνεπαρκή. Τίς άποδέχονται με μερικές έπιφυλάξεις. Έμείς, οι κομμουνιστές, πρέπει να άπαιτήσουμε ώστε αυτή ή άποδοχή να είναι ολοκληρωτική και χωρίς έπιφυλάξεις στον τομέα της θεωρίας όπως και σ' αυτόν της δράσης. Η πρώτη μεγάλη εφαρμογή της μαρξιστικής μεθόδου και θεωρίας, τήν είχαμε στη Ρωσία, δηλαδή σε μιά χώρα όπου ο βαθμός ανάπτυξης των τάξεων δεν ήταν πολύ άνεβασμένος. Γι' αυτόν τό λόγο άκριβώς, αυτή ή μέθοδος πρέπει να εφαρμοστεί με μιά πιο μεγάλη αύστηρότητα και σαφήνεια στη δυτική Εύρώπη όπου ο καπιταλισμός είναι πιο άναπτυγμένος.

Θέλουμενά κάνουμε μιά διάκριση μεταξύ "ρεφορμιστών" και "επαναστατών". Πρόκειται για μιά γλώσσα ξεπερασμένη. Δεν μπορούν να υπάρχουν ρεφορμιστές διότι ή άστική κρίση έμποδίζει κάθε δουλειά μεταρρύθμισης. Οι δεξιοί σοσιαλιστές τό ξέρουν, δηλώνουν ότι είναι υπέρ της κρίσης του καθεστώτος διακυρύσσουν ότι είναι "επαναστάτες", αλλά έλπίζοντας ότι ο χαρακτήρας αυτής της πάλης δεν θά είναι ο ίδιος με της Ρωσίας. Νομίζω, σύντροφοι, ότι πρέπει ή κομμουνιστική Διεθνής να είναι άδιάλλακτη και να διατηρεί σταθερά τον πολιτικό επαναστατικό χαρακτήρα της. Πρέπει να στήσουμε άνυπέρβλητα έμψόδια μπροστά στους σοσιαλ-δημοκράτες.

Πρέπει να υποχρεώσουμε αυτά τά κόμματα σε μιά δήλωση άρχης χωρίς άμφιβολίες. Πρέπει όλα τά κομμουνιστικά Κόμματα του κόσμου να έχουν ένα κοινό πρόγραμμα, πράγμα πού, δυστυχώς, δεν είναι δυνατό τήν παρούσα στιγμή.

Η Τρίτη Διεθνής δεν κατέχει κανένα πραχτικό μέσο πού να της έπιτρέψει να έξασφαλιστεί ότι αυτά έδώ τά άτομα θά ακολουθήσουν στο μέλλον τό κομμουνιστικό πρόγραμμα. Έν πάσει περιπτώσει προτείνω τον παρακάτω όρο. "Όταν λέγεται στη θέση 15: "Τά κόμματα πού διατηρούν μέχρι σήμερα τά παλιά σοσιαλδημοκρατικά προγράμματα τους, έχουν καθήκον να τά άναθεωρήσουν χωρίς άργοπορία και να έτοιμάσουν νέο κομμουνιστικό πρόγραμμα προσαρμοσμένο στις ιδιαίτερες συνθήκες της χώρας τους" μετά τίς λέξεις "να έπεξεργαστούν ένα καινούργιο κομμουνιστικό πρόγραμμα" να καταργηθεί ή διατύπωση "προσαρμοσμένο στις είδικές συνθήκες και σύμφωνα με τό πνεύμα της κομμουνιστικής Διεθνούς" για να άντικατασταθεί με: "στο όποιο οι άρχές της κομμουνιστικής Διεθνούς να είναι καθορισμένες με τρόπο όχι άμφίβολο κι έντελώς σύμφωνο με τίς άποφάσεις των διεθνών συνεδρίων. Η μειοψηφία του κόμματος πού κηρύσσεται ενάντια σ' αυτό τό πρόγραμμα θά άποκλειστεί από τήν όργάνωση μονάχα για αυτόν τό λόγο."

"Τά κόμματα πού, αν και άλλαξαν τό πρόγραμμά τους ή μπήκαν στην Τρίτη Διεθνή, δεν ίκανοποίησαν αυτόν τον όρο πρέπει να συγκαλέσουν άμέσως ένα έκτακτο συνέδριο για να συμμορφωθούν μ' αυτόν".

Πρέπει να τεθεί με σαφήνεια αυτό τό ζήτημα της μειοψηφίας της δεξιάς, πάνω στο όποιο δεν άκουσα τους εκπρόσωπους του γαλλικού σοσιαλιστικού Κόμματος να παίρνουν θέση. Δεν είπαν ότι θά διώξουν από τίς τάξεις τους τους Ρενωντέλ και άλλους. "Όσοι ψηφίσουν ενάντια στο καινούργιο πρόγραμμα πρέπει να βγούν από τό κόμμα. Άπέναντι στο πρόγραμμα δεν υπάρχει πειθαρχία: τό άποδεχόμαστε ή τό άπωθοΐμε και στην τελευταία περίπτωση χωρίζομαστε από τό κόμμα. Τό πρόγραμμα είναι κάτι πού είναι κοινό σ' όλους. Δεν είναι κάτι πού ή πλειοψηφία των συντρόφων υποβάλλει για να έγκριθεί από τους άλλους, αλλά ένας προϋπάρχων όρος πού έπιβάλλεται σ' όλα τά κόμματα πού έπιθυμούν να άνήκουν στην κομμουνιστική Διεθνή. Τέλος, είναι σήμερα μονάχα πού έρχόμαστε στο σημεΐο να καθορίσουμε ότι υπάρχει μιά διαφορά μεταξύ της έπιθυμίας να άνήκουμε στην 3η Διεθνή και του γεγονότος να γίνουμε άποδεκτοί.

Νομίζω ότι μετά άπ' αυτό τό συνέδριο πρέπει να δοθεί ο χρόνος στην έκτελεστική Έπιτροπή να κάνει έτσι ώστε να έκτελεστούν όλες οι υποχρεώσεις πού έπιβλήθηκαν από τήν 3η Διεθνή. Μετά από αυτό πού θά μπορούσαμε να καλέσουμε μεταβατική περίοδο, ή πόρτα πρέπει να παραμείνει κλειστή και δεν πρέπει πλέον να υπάρχει άλλη δυνατότητα είσόδου παρά της άτομικής είσόδου στο κομμουνιστικό Κόμμα της κάθε χώρας.

Προτείνω νά ξαναπροταθῆ ἡ εἰσήγηση τοῦ σύντροφου Λένιν, πού εἶχε ἀποτραβηχτεῖ, δηλαδή ὅλα τὰ κόμματα πού ζητᾶνε νά μποῦν νάχουν ἓνα σχετικό ποσοστό κομμουνιστῶν στά διευθύνοντα ὄργανα. Καί θά προτιμοῦσα νά τὰ ἐβλεπα ἔντελῶς κομμουνιστικά.

Ὁ ὁππορτουניσμός πρέπει νά καταπολεμηθεῖ παντοῦ. Ἀλλά θά κάνουμε αὐτή τή δουλειά πολύ δύσκολη ἂν, τή στιγμή μάλιστα ὅπου παίρνονται μέτρα γιά νά καθαρίσει ἡ κομμουνιστική Διεθνῆς, ἀνοίγουμε τίς πόρτες της γιά νά ἀφήσουμε νά μποῦν ἐκεῖνοι πού εἶχαν μείνει ἀπόξω. Στό ὄνομα τῆς Ἀριστερᾶς τοῦ Ἰταλικοῦ σοσιαλιστικοῦ Κόμματος, δηλώνω ὅτι ἀναλαμβάνουμε νά καταπολεμήσουμε καί νά διώξουμε τοὺς ὁππορτουνιστές στήν Ἰταλία, ἀλλά δέν θά θέλαμε, διωγμένοι ἀπό μάς, νά μπορέσουν νά διεισδύσουν πάλι στήν κομμουνιστική Διεθνῆ. Ἀφοῦ ἐργαστήκαμε ἐδῶ μαζί, πρέπει νά γυρίσουμε στίς χῶρες μας καί νά σχηματίσουμε ἓνα ἐνιαῖο μέτωπο ἐνάντια στοὺς σοσιαλ-προδότες, ἐνάντια στοὺς σαμποτέρ τῆς κομμουνιστικῆς ἐπανάστασης.

■ ■ ■

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΥ ΤΟΥ ΚΚ ΙΤΑΛΙΑΣ (ΛΙΒΟΡΝΟ ΓΕΝ. '21)

Πάνω σ'αὐτή τή γραμμή σχηματίστηκε τό Γενάρη τοῦ 1921 τό Κομμουνιστικό Κόμμα Ἰταλίας πού τό πρόγραμμάτου συνενώνει τή θεωρητική, προγραμματική καί ταχτική κληρονομιά τοῦ κομμουνισμοῦ:

1. Μιά ἀντίφαση πού ἀναπτύσσεται συνέχεια ἀνάμεσα στίς παραγωγικές δυνάμεις καί στίς σχέσεις παραγωγῆς ὅλο καί αὐξάνεται στή σημερινή καπιταλιστική κοινωνία, μέ συνέπεια τόν ἀνταγωνισμό τῶν συμφερόντων καί τήν ταξική πάλη ἀνάμεσα στό προλεταριάτο καί στήν κυρίαρχη μπουρζουαζία.
2. Οἱ σημερινές σχέσεις παραγωγῆς προστατεύονται καί ὑπερασπίζονται ἀπό τήν ἐξουσία τοῦ ἀστικοῦ κράτους πού βασιμμένο στό ἀντιπροσωπευτικό σύστημα τῆς δημοκρατίας, ἀποτελεῖ τό ὄργανο ὑπεράσπισης τῶν συμφερόντων τῆς καπιταλιστικῆς τάξης.
3. Τό προλεταριάτο δέν μπορεῖ νά σπάσει, οὔτε νά ἀλλάξει τό σύστημα τῶν καπιταλιστικῶν σχέσεων παραγωγῆς, στό ὅποιο ὀφείλεται ἡ ἐκμετάλλευσή του, χωρίς νά γκρεμίσει τήν ἀστική ἐξουσία μέ τή βία.
4. Τό ἀπαραίτητο ὄργανο τῆς ἐπαναστατικῆς πάλης τοῦ προλεταριάτου εἶναι τό ταξικό πολιτικό κόμμα, τό Κ.Κ. Συγκεντρώνοντας στίς τάξεις του τό πῶς προχωρημένο καί συνειδητοποιημένο μέρος τοῦ προλεταριάτου, ἐνωποιεῖ τίς προσπάθειες τῶν ἐργαζόμενων μαζῶν ὀδηγώντας τες ἀπό τόν ἀγῶνα γιά συμφέροντα ὁμάδων καί γιά συγκυριακά ἀποτελέσματα, στήν πάλη γιά τήν ἐπαναστατική χειραφέτηση τοῦ προλεταριάτου. Τό κόμμα ἔχει σάν ρόλο νά διαδίδει στίς μάζες τή ἐπαναστατική συνείδηση, νά ὀργανώνει τὰ ὑλικά μέσα δράσης καί νά διευθύνει τό προλεταριάτο μέσα στήν ἐξέλιξη τοῦ ἀγῶνα.
5. Ὁ παγκόσμιος πόλεμος προκλήθηκε ἀπό τίς ἀθεύτες ἐσωτερικές ἀντιφάσεις τοῦ καπιταλιστικοῦ συστήματος πού γέννησαν τόν μοντέρνο ἱμπεριαλισμό "Ἀνοίξε μιά κρίση μέσα στήν ὁποία ἡ καπιταλιστική κοινωνία προχωρᾷ ἀποσυντιθέμενη καί ὅπου ἡ πάλη τῶν τάξεων δέν μπορεῖ νά καταλήξει παρ' ὅσον μιά ἐνοπλή σύγκρουση ἀνάμεσα στίς ἐργαζόμενες μάζες

καί στήν ἐξουσία τῶν διαφόρων ἀστικῶν κρατῶν.

6. Μετά τήν ἀνατροπή τῆς ἀστικῆς ἐξουσίας, τό προλεταριάτο δέν μπορεῖ νά ὀργανωθεῖ σέ κυρίαρχη τάξη παρά καταστρέφοντας τόν παλιό μηχανισμό τοῦ κράτους καί ἐγκαθιδρύοντας τή δικιά του διχτατορία δηλαδή σχηματίζοντας ἀντιπροσωπευτικούς ὀργανισμούς τοῦ κράτους βασιμμένους πάνω στή μοναδική παραγωγική τάξη καί ἀποκλείοντας τή μπουρζουαζία ἀπό κάθε πολιτικό δικαίωμα.
7. Ἡ μορφή τῆς πολιτικῆς ἀντιπροσώπευσης μέσα στό προλεταριακό κράτος εἶναι τό σύστημα τῶν ἐπιτροπῶν τῶν ἐργαζόμενων (ἐργάτες καί ἀγρότες) πού ἔδη ἐφαρμόζεται στή ρώσικη Ἐπανάσταση, ἀρχή τῆς παγκόσμιας προλεταριακῆς ἐπανάστασης καί πρώτη σταθερή πραγματοποίηση τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου.
8. Ἡ ἀναγκαία ὑπεράσπιση τοῦ προλεταριακοῦ κράτους ἐνάντια σ'ὅλες τίς ἀντεπαναστατικές προσπάθειες δέν μπορεῖ νά ἐξασφαλιστεῖ παρά ἀφαιρώντας ἀπό τή μπουρζουαζία καί τὰ ἐχθρικά κόμματα πρὸς τήν διχτοτορία τοῦ προλεταριάτου κάθε μέσο ζύμωσης καί πολιτικῆς προπαγάνδας καί δίνοντας στό προλεταριάτο μιά ἐνοπλή ὀργάνωση γιά νά ἀποκρούσει κάθε ἐσωτερική ἢ ἐξωτερική ἐπίθεση.
9. Μόνο τό προλεταριακό κράτος θά μπορεῖ νά ἐπεμβαίνει συστηματικά μέσα στίς σχέσεις τῆς κοινωνικῆς οἰκονομίας πραγματοποιώντας ὅλα τὰ ἀλλεπάλληλα μέτρα πού θά ἐξασφαλίσουν τήν ἀντικατάσταση τοῦ καπιταλιστικοῦ συστήματος ἀπό τή συλλογική διαχείριση τῆς παραγωγῆς καί τῆς διανομῆς.
10. Αὐτός ὁ μετασχηματισμός τῆς οἰκονομίας καί κατά συνέπεια ὅλων τῶν δραστηριοτήτων τῆς κοινωνικῆς ζωῆς θάχει σάν ἀποτέλεσμα, ἐφόσον θάχει ἐξαλειφτεῖ ὁ χωρισμός τῆς κοινωνίας σέ τάξεις, νά ἐξαλειφτεῖ ἐπίσης σιγά-σιγά ἡ ἀναγκαιότητα τοῦ πολιτικοῦ κράτους, τοῦ ὁποίου ὁ μηχανισμός θά καταλήξει προοδευτικά σέ κείνο τῆς ὀρθολογιστικῆς διοίκησης τῶν ἀνθρώπινων δραστηριοτήτων.

...

ἡ ρεφορμιστική γέννηση τοῦ ΚΚΕ

Στό παρακάτω ἄρθρο θά ἀναλυθοῦν οἱ συνθήκες ἱδρύσεως τοῦ Σοσιαλιστικοῦ Ἑργατικοῦ Κόμματος τῆς Ἑλλάδας, σημερινοῦ ΚΚΕ, μέσα ἀπό τό φῶς τῶν παγκόσμιων ἐπαναστατικῶν γεγονότων τῆς περιόδου ἐκείνης αἱ ἡ στάση τῆς κομμουνιστικῆς ἀριστερᾶς. Θά ἀποδειχτεῖ ὅτι ἡ συμβολή στό χτίσιμο τοῦ ρεφορμιστικοῦ

κόμματος, ἦταν ἕνα λάθος πού-ἔστω κι ἂν ἐγίνε μέ τήν ἐντύπωση ὅτι θά μπορούσε τό ΣΕΚΕ νά πάρει τό σωστό δρόμο-στοίχισε καί στό προλεταριακό κίνημα τήν ὑποταγή του στό ρεφορμισμό καί στήν Ἱδια τήν ἀριστερά τόν κατοπινό ἐκφυλισμό της.

Προϊστορία τοῦ σοσιαλισμοῦ στήν Ελλάδα

Τό σοσιαλιστικό κόμμα ἱδρύθηκε τό Νοέμβριο τοῦ 1918, σέ ἐποχή πού τά σοσιαλιστικά κόμματα τῶν ἀνεπτυγμένων καπιταλιστικῶν χωρῶν τῆς Εὐρώπης ἦταν ἤδη μαζικά, ὀργανωμένα κι ἐπηρεάζαν πλατείες μάζες ἐργαζόμενων. Αυτό ἦταν φυσικό ἐπακόλουθο τῆς καθυστερημένης οἰκονομικῆς καί κοινωνικῆς ἀνάπτυξης τῆς χώρας, πού ἔφερε τήν ἀπομόνωση τῆς ἀπ'τό στῖβο τῆς πύξυ πλούσιας ταξικῆς πάλης πού γνῶρισε ποτέ ἡ Εὐρώπη. Σ'αυτό συνετέλεσε ἡ γεωγραφική καί πολιτική θέση ἀπομάκρυνσης τῶν Βαλκανίων ἐπ'τά κράτη τῆς Κεντρικῆς καί Δυτικῆς Εὐρώπης καί κυρίως ἡ ὑποταγή ἐπί 400 χρόνια τῆς Ἑλλάδας στήν μεσαιωνική ὀθωμανική αὐτοκρατορία. Τό Ἑλληνικό κράτος ἱδρύθηκε τό 1832 περιλαμβάνοντας ἕνα ἐλάχιστο τμήμα τοῦ σημερινοῦ, (Πελοπόννησος, Στερεά, Κυκλάδες, Εὐβοία), μέ πληθυσμό 500-600 χιλιάδες, ἐνώ γιά μορφοποίηση στή σημερινή του μορφή μπορούμε νά μιλάμε μόλις μετά τό 1912.

Τήν Ἱδια ἐποχή (1909) ἀνεβαίνει στήν ἐξουσία ἡ ἀστική τάξη (Ἀγγλία 17^{ος} αἰῶνας, Γαλλία τέλος 18^{ου}, Γερμανία μέσα 19^{ου} κ.λ.π.). Ἔτσι τό προλεταριάτο στήν Ἑλλάδα γεννιέται καθυστερημένα κι ἀναπόφευχτα μένει μακριά ἀπ' τούς κοσμογονικούς ταξικούς ἀγῶνες τῆς ἐποχῆς. Χαρακτηριστικό εἶναι ὅτι ἡ ΓΣΕΕ ἱδρύθηκε τόν Ὀκτώβριο τοῦ 18 ἕνα μόλις μήνα πρίν τήν ἱδρύση τοῦ ΣΕΚΕ.

Στήν Εὐρώπη παράλληλα μέ τήν καπιταλιστική ἀνάπτυξη ἀναπτύσσονται καί οἱ ταξικοί ἀγῶνες καί οἱ ἐργάτες ἀποχτοῦν σιγά-σιγά συναίσθηση τῆς δύναμῆς τους καί τοῦ ρόλου τους στήν ἀστική κοινωνία. Οἱ διάφορες ἐργατικῆς ἐνώσεις καί τά σοσιαλιστικά κόμματα πού ἱδρύνονται παίζουν στήν ἀρχή ἕναν ἐπαναστατικό ρόλο μέ ἀποκορύφωμα τήν "Κομμούνια τοῦ Παρισιοῦ" τό 1871, ὅπου ὁ Μάρξ μέ βάση τά διδάγματα τῆς ὀλοκλήρωσής της θεωρεῖται ὅτι ἡ ἀπελευθέρωση (Σ.Σ. τῆς ἐργατικῆς τάξης) δέν εἶναι καθόλου τοπικό ἢ ἐθνικό πρόβλημα, ἀλλά πρόβλημα κοινωνικό πού περιλαμβάνει ὅλες τίς χώρες ὅπου ὑπάρχει τό νεώτερο κοινωνικό καθεστῶς (Σ.Σ. τό ἀστικό)".

Ἡ 2η Διεθνῆς πού ἱδρύθηκε στό Παρίσι τό 1889 ἀνέλαβε νά ἐξακολουθήσει τό ἔργο τῆς 1ης. Ὅμως μέ τήν ἐναρξη τοῦ Ἱμπεριαλιστικοῦ πολέμου τόν Αὐγούστο τοῦ 1914 : "Ἀπό τήν πρώτη κανονιά πού ἔπεσε στό πεδίο τοῦ Ἱμπεριαλιστικοῦ σφαγείου τά κύρια κόμματα τῆς 2ης Διεθνῆς πρόδωσαν τήν ἐργατική τάξη καί πέρασαν, κάτω ἀπό τό κάλυμμα τῆς "ἐθνικῆς ἀμυνας", καθένας μέ τό μέρος τῆς μπουρζουαζίας "του". (1= Συνέδριο τῆς 3ης Διεθνῆς).

Ἀπό τότε οἱ κομμουνιστές, μιά χοῦφτα ὅλοι κι ὅλοι, ἀρχισαν ἀνοιχτό πόλεμο ἐναντίον στή σοσιαλπροδοτική Διεθνή καί τά κόμμάτά της. Στίς προσπάθειες αὐτές καταγράφονται ἡ Συνδιάσκεψη τοῦ Τσίμμερβάλντ τῆς Ἑλβετίας τό Σεπτέμβριο τοῦ 15, ἀπ'ὅπου ἐξεπήδησε ἡ περίφημη "Ἀριστερά τοῦ Τσίμμερβάλντ" καί ἡ Συνδιάσκεψη τοῦ Κίενταλ τόν Ἀπρίλιο τοῦ '16.

Τό κέντρο βάρους τῶν κομμουνιστῶν ἦταν ὄχι ἡ ἀπλή καταδίκη τοῦ Ἱμπεριαλιστικοῦ πολέμου γιά τήν εἰρήνη, ἀλλά ἡ μετατροπή του σ' ἐμφύλιο πόλεμο γιά τό γκρέμισμα τῆς καπιταλιστικῆς κυριαρχίας καί τήν ἐγκαθίδρυση τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου.

Ὄργανωμένοι σέ φράξιες μέσα στά Σοσιαλιστικά κόμματα (Σ.Κ.) ἢ σέ μικρές ἀνεξάρτητες ὀμάδες, πάλευαν μ' ὄλη τους τή δύναμη γιά αὐτό.

Στήν Ἑλλάδα-ἀντίθετα μέ τήν Εὐρώπη ὅπου τά Σ.Κ. εἶχαν μεγάλη παράδοση καί πρόσβαση στίς προλεταριακές καί λαϊκές μάζες-οἱ σοσιαλιστές ἦταν ἐλάχιστοι καί συγκέντρωμένοι γύρω ἀπό ὀλίγους διανοουμένους κυρίως στήν Ἀθήνα χωρίς καμμιά πρόσβαση στήν ἐργατική τάξη. Οἱ πύξυ γνωστοί ἦταν ὁ Δρακούλης μέ τό "Σοσιαλιστικό Κόμμα" τοῦ πού τάχθηκε στό πλευρό τῶν Δυτικῶν Ἱμπεριαλιστῶν (Ἀντάντ) κι ὁ Γιαννιός, ἐθνικιστής καί Βενιζελόφιλος μέ ἐνεργό συμμετοχή στήν παράταξη του, ἄφοῦ εἶχε χρηματίσει καί τμηματοῦχος τοῦ Ὑπουργείου Ἑθνικῆς Οἰκονομίας. Ὁ πρῶτος σαμποτάρισε τήν ἱδρύση τοῦ ΣΕΚΕ καί ὁ δεῦτερος ἀποχώρησε στήν διάρκεια τοῦ ἱδρυτικοῦ συνέδριου. Ἡ μόνη ὀργάνωση μέ πρόσβαση στήν ἐργατική τάξη, καί ὁ κύριος κερμὸς τῆς ἱδρύσεως τοῦ ΣΕΚΕ, ἦταν ἡ Φεντερασιόν τῆς Θεσ/κῆς, ἐπίσημο τμήμα τῆς σοσιαλπροδοτικῆς Β' Διεθνῆς. Στούς Βαλκανικούς πολέμους καί στόν Ἱμπεριαλιστικό πόλεμο, εἶχε ἀρκεστεῖ σέ ἀπλές ἀντιπολεμικές διαμαρτυρίες, φτάνοντας στό σημεῖο νά πάρει μέρος στίς

έκλογές του '15 μέ το ψηφοδέλτιο των μοναρχικών, επειδή εκείνοι αντιπολιτευόμενοι τόν 'Ανταντόφιλο Βενιζέλο, αλλά μή έχοντας την

δύναμη νά ταχθούν άνοιχτά στό πλευρό τής Γερμανίας παρουσιάζονταν αντιπολεμικοί και ούδέτεροι.

Η ίδρυση του ΣΕΚΕ

Τό ίδρυτικό συνέδριο του ΣΕΚΕ, (Νοέμβρης '18), αποτέλεσε τήν ύλοποίηση των προσπαθειών πού είχε άρχισει ή φεντερασιόν άπ' τό '15 μέ έντολή τής 2ης Διεθνούς. "Ένα χρόνον πριν όμως (Οχτώβρης '17), ή κοσμογονική επικράτηση τής προλεταριακής επανάστασης στη Ρωσία, έφερε στην ήμερήσια διάταξη τήν όλοκληρωτική ρήξη των κομμουνιστών μέ τους ρεφορμιστές-σοσιαλπατριώτες τής 2ης Διεθνούς και τήν ίδρυση τής νέας Κομμουνιστικής Διεθνούς.

Τό νεοϊδρυθέν σοσιαλιστικό κόμμα όμως "άνακοινεί εις αύτήν (Σ.Σ. τήν 2η Διεθνή) τήν ίδρυση του κόμματος και τήν άπόφασιν όπως προσχωρήσει εις τήν διεθνή, δηλοϊ όμως ότι επιφυλλάσσονται διά τήν όριστικήν προσχώρησιν καθόσον τό παραπεσόν γεγονός τής ίδρύσεως τής νέας Διεθνούς επιβάλλει νέαν εξέτασιν του ζητήματος" (Α.Μπεναρόγια, ή πρώτη σταδιοδρομία του Έλληνικού Προλεταριάτου). "Η ίδρυση τής 3ης Κομ.Διεθνούς (Κ.Δ.), ήταν λοιπόν "παραπεσόν γεγονός". Κι άποδειχνει τόν καιροσκοπισμό του και τή μικροαστική πολιτική ούρας πού τό έκανε νά περιμένει ποιά Διεθνής θά επικρατήσει.

Στό πρόγραμμα πού ψηφίστηκε άπουσάζαν πανηγυρικά, ή δικτατορία του προλετα-

ριάτου, ή καταδίκη τής άμυνας τής πατρίδας, ό κομμουνισμός. "Ένα πρόγραμμα όπου άναγνωρίστηκε ή "έθνική άμυνα", ή Κοινωνία των Έθνών, τό ίμπεριαλιστικό κατασκευάσμα των Δυτικών ίμπεριαλιστών νικητών του πολέμου ("Οι επαναστάτες προλετάριοι σ'όλες τίς χώρες του κόσμου πρέπει νά διεξαγάγουν άδυσώπητο άγώνα εναντίον των ίδεών τής Κοινωνίας των Έθνών του Ούλλων και νά καταφερθούν εναντίον τής εισόδου σ'αύτή τήν κοινωνία τής άπάτης, τής εκμετάλλευσης και τής ίμπεριαλιστικής άντεπανάστασης" Α'Συν. τής ΚΔ) και τάχθηκε για "τήν κατάργησιν του βασιλικού θεσμού και τήν έκδημοκράτησιν τής νομοθετικής, έκτελεστικής και δικαστικής έξουσίας, δηλαδή τήν έγκαθίδρυσιν τής λαϊκής δημοκρατίας ως μεταβατικής περιόδου διά τήν πραγματοποίησιν τής σοσιαλιστικής πολιτείας". "Αλλά "ή δημοκρατικότερη από τίς άστικές δημοκρατίες δέν είναι τίποτε άλλο παρά μία μηχανή καταπίεσης τής εργατικής τάξης από τή μπουρζουαζία, τής μάζας των εργαζόμενων από μία χούφτα καπιταλιστές" (19 Συνέδριο τής Κ.Δ.). "Έτσι τό νεογέννητο πού βγήκε, σάν από θαύμα, άπ'τή στεύρα 2η Διεθνή, είχε τήν άτυχία νά ξεκινήσει κατακεραυνωμένο άπ' τή λάμψη τής Οχτωβριανής επανάστασης και νά παραπαίει μεταξύ τής διεθνούς πού πέθανε κι αύτής πού μόλις γεννιόταν.

Η Αριστερά

Κι έδώ μπαίνουμε στό σοβαρότερο θέμα : Υπήρχε κομμουνιστική άριστερά και ποιά ήταν ή στάση της;

Πράγματι υπήρχε άριστερά και προερχόταν άπ' τή Σοσιαλιστική Νεολαία τής Άθήνας, πού τήν είχαν ιδρύσει οι ίδιοι οι κατοπινοί εκπρόσωποι τής άριστεράς του ΣΕΚΕ (Δημ.Διγδόπουλος, Σπ.Κομιώτης, Τζουλάτι, άφοί Δούμα) τό 1916. "Η Σοσ. Νεολαία δέν διέφερε άπ' τίς άλλες ρεφορμιστικές όργανώσεις τής Άθήνας. Στό άρθρο 2 του καταστατικού της, μεταξύ άλλων όριζε σάν σκοπό της, "νά διοργανώσει και έκπαιδεύση τά μέλη της μέ μαθήματα σοσιαλιστικά, έγκυκλοπαιδικά, φιλολογικά, καλλιτεχνικά, έπίσης νά βοηθήσει τήν σωματικήν ανάπτυξιν των νέων μέ γυμναστικές άσκήσεις, έκδρομάς, παιδιές κλπ. προς τόν σκοπόν νά δημιουργηθεί νεολαία υγιής τό σώμα και τό πνεύμα και ίκα νή ν'άναλάβη τόν σοσιαλιστικόν άγώνα".

'Απ'ότι φαίνεται ή άριστερά δέν είχε προηγούμενη κομμουνιστική δράση. Στό συνέδριο πάντως τάχθηκε ανεπιφύλακτα υπέρ τής Κ.Δ. πού έπρόκειτο νά ίδρυθει. Τά πρακτικά του συνεδρίου δέν λένε πολλά για αύτό, μάς δίνουν όμως καθαρά τό μέτρο τής στάσης της. Νά ότι υπάρχει σχετικά άπ'τά πρακτικά (άπ' τήν ιστορία του Κορδάτου).

• Για τήν ΚΤΕ : "Αύτή ή Κοινωνία είναι κατασκευάσμα των άστικών κυβερνήσεων δέν μπορούμε έμεϊς νά παραδεχτούμε άστικές άποψεις" (Τζουλάτι), "Άντικρούει τό Γιαννιό

και υποστηρίζει πως ή προπαγάνδα για τήν Κοινωνία των Έθνών είναι καθαρή άστική προπαγάνδα ..." (Διγδόπουλος). "Η έπιρροή της φαίνεται κάπως άπ'τό αποτέλεσμα τής ψηφοφορίας, 16 ψήφοι υπέρ τής ΚΤΕ, 7 κατά.

• Για τό άρθρο περί "συμμαχιών και πολέμων": "Υπάρχουν δύο προτάσεις. "Η μία άναγνωρίζει "τήν ανάγκην τής έθνικής άμύνης". "Η άλλη είναι ενάντια σε κάθε άστικό πόλεμο". Πάρ'όλη τήν έπίμονη αντίδραση του Δημοσθ.Διγδόπουλου, ψηφίζεται ή πρώτη πρόταση".

• Για τή Λαϊκή Δημοκρατία : "Οι Τζουλάτι, Διγδόπουλος και Κομιώτης είναι ενάντιοι και υποστηρίζουν πως για τους σοσιαλιστές δέν υπάρχει διαφορά στα άστικά πολιτεύματα".

Πέρα άπ'τό άλλύπητο ξεσκεπάσμα των ρεφορμιστών σ'αύτά τά βασικά θέματα, δέν έχουμε άλλα στοιχεία, για συγκεκριμένες θέσεις πού μπορεί νά πήραν, πάνω στη δικτατορία του προλεταριάτου, τήν κόκκινη τρομοκρατία, τό συγκεντρωτισμό κ.τ.λ. Πάντως κι αύτά πού ξέρουμε νά ελπώθηκαν, είναι αρκετά προχωρημένα σχετικά μέ τό πολιτικό παρελθόν τους. Και δείχνει κάτι άλλο : ότι σίγουρα ήταν ένήμεροι για τίς τρομερές διεργασίες πού γίνονταν στό διεθνές κίνημα μετά τόν Οχτώβρη 17, για τή συγκέντρωση του κομμουνιστικού κινήματος κάτω από ένα ενιαίο κόμμα, τήν Κ.Δ.

'Εκεί πού άναμφισβήτητα τους κριτι-

κάρουμε είναι τό ότι κάλυψαν καί προώθησαν τή γέννηση ενός σοσιαλαπατριωτικού ρεφορμιστικού κόμματος.

Είναι όμως άπολύτως άπαραίτητο νά δοϋμε τό θ' α διεθνικά : Μέ τό τέλος του ίμπεριαλιστικού πολέμου ή κατάσταση στην Εϋρώπη παρουσιαζόταν επαναστατική. Σέ μιά σειρά από χώρες οι προλεταριακές μάζες μέ τή φρίκη του πολέμου νωπή άκόμα, ξεσηκώνονταν ενάντια στις άστικές κυβερνήσεις. Τά επαναστατικά συνθήματα των κομμουνιστών καί κύρια μετά τή νίκη των μπολσεβίκων στή Ρωσία, κέριζαν συνεχώς έδαφος. Οι εργάτες όμως έξακολουθούσαν νά είναι γεμάτοι άυταπάτες για τό ρόλο των ρεφορμιστών πού κοντρολάριζαν όσο μπορούσαν τές μάζες. Οι κομμουνιστές δρούσαν σέ οργανωμένες φράξιες μέσα στά ΣΚ ή μικρές οργανώσεις άνεξάρτητες. Οι μπολσεβίκοι μέ τήν ίδρυση της Κ.Δ. μέ δική τους πρωτοβουλία κήρυξαν άνοιχτό πόλεμο στόν ρεφορμισμό. Πίστευαν όμως ότι σέ πολλές χώρες δέν υπήρχε κατάλληλο έδαφος για τήν έξοδο των κομμουνιστών άπ'τά Σ.Κ., έπειδή οι εργάτες ήταν άνέτοιμοι νά τους άκολουθήσουν, έλπίζοντας ότι κάτω άπ'τίν τρομερή έπιρροή της ΚΔ καί των επαναστάσεων πού ξεσπαγαν θά μπορούσαν οι κομμουνιστές νά τους παρασύρουν μέ τό μέρος τους. Κάθε χώρα παρουσίαζε διαφορετικές συνθήκες για τήν ταχτική των κομμουνιστών κι οι δυσκολίες ήταν τεράστιες άφού ή δύναμη της επανάστασης έκανε παραδοσιακά ρεφορμιστικά κόμματα νά θέλουν νά μπουν στην ΚΔ. Ο Ζηνόβιεφ έλεγε χαρακτηριστικά ότι ή ΚΔ έγινε μόδα. Γι'αυτό στό Β' συνέδριό της (Αύγουστος 1920), μπήκαν οι περίφημοι 21 όροι προσχώρησης πού ή έφαρμογή τους όπως καί ή έφαρμογή κάθε άπόφασης της ΚΔ έχχαν χαραχτήρα διαταγής.

Βέβαια οι συνθήκες της έποχής εκείνης (άποκλεισμός στή Ρωσία άπ'τους ίμπεριαλιστές, έλλειψη έπαρκούς ένημέρωσης κ.τ.λ.) δέν επέτρεψαν στην ΚΔ νά άσκει έπαρκή έλεγχο των πράξεων των τμημάτων της. Τό θέμα είναι τεράστιο για νά αναλύσουμε τώρα τά σφάλματα (άναπόφευχτα άλλωστε ως ένα σημείο) πού έγιναν. Έκεντό όμως πού ένδιαφέρει για τήν περίπτωση της Έλληνικής Άριστερας είναι ό τι :

1) Δέν υπήρχε μέχρι τό '18 σοσιαλιστικό κόμμα οργανωμένο πού νά έπηρεάξει τές εργατικές μάζες (δύο χρόνια μετά τήν ίδρυση του ΣΕΚΕ στό Β' συνέδριο του '20 αναφέρονται μόνο 1.000 μέλη).

2) Οι ιδρυτές του ήταν άποδεδειγμένοι ρεφορμιστές κι όπως είδαμε δεμένοι μέ τή 2η Διεθνή μέ άκατάλυτους δεσμούς θεωρητικούς κι οργανωτικούς.

3) Η έποχή της προσφοράς των Σ.Κ. στην ταξική πάλη είχε περάσει κι είχε θαφτεί κάτω άπ'τά έρεπια του ίμπεριαλιστικού μακελειού.

4) Η πλειοψηφία της διοίκησης του ΣΕΚΕταλαντευόταν μεταξύ των δύο διεθνών κι άποφάσισε τήν προσχώρηση (κάτω άπ'τή λυσσαλέα πάλη της Άριστερας), 3 μήνες μετά τό ιδρυτικό συνέδριο της ΚΔ (2-6 Μάρτη '19) μέ μιά άπόφαση πού δείχνει τές διαθέσεις της: "νά προπαρασκειάσει τό έδαφος διά τήν προσχώρησην εις τήν Γ' Διεθνή μή άποκλειομένου έκ τούτου νά εύρίσκειται εις σχέσεις μέ τά κόμματα εκείνα της Β' Διεθνούς (:::)τά όποια έμειναν πιστά εις τές σοσιαλιστικές άρχάς (:::)". Η τελική προσχώρηση άποφασίστηκε τελικά τό 1920 (Β' συνέδριο Άπρίλης 1920).

Έτσι ή Άριστερά πού άπ'τίν αρχή τάχθηκε άνεπιφύλαχτα υπέρ της ΚΔ καί δέν είχε άπέναντί της έναν αντίπαλο μέ πλατείά έπιρροή, έχχε πρόσφορο έδαφος για τό σαμπο-

τάρισμα του ΣΕΚΕ καί τήν προοπτική ίδρυσης πραγματικού ΚΚ.

Έδώ όμως μπαίνει τό άλλο σπουδαίο έρώτημα. Έχχε ή Άριστερά τές κατάλληλες δυνατότητες για τό χτίσιμο ενός ΚΚ; Έδώ θά χρειαστεί νά θυμηθούμε τήν περίφημη φράση του Μάρξ, "τό Κόμμα είμαι εγώ", πού έδινε τή μεγίστη σημασία στή θεωρητική ένταξη στό Κομμουνιστικό στρατόπεδο. Όσο για τήν οργανωτική ύποδομή ενός ΚΚ' μιά σωστή ταχτική θά έφερνε σίγουρα τήν κατάλληλη έμπειρία μέ τή βοήθεια της ΚΔ. Χίλιες φορές προτιμότερο ένα μικρό αλλά συμπαγές ΚΚ ή έστω μιά ομάδα άρσιωμένων κομμουνιστών, άπό ένα κοπάδι άληλοτρογόμενων ρεφορμιστών.

Άλλωστε άπ'τά στοιχεία πού υπάρχουν κι άπό μαρτυρίες, φαίνεται ότι ή άριστερά διέθετε τήν κατάλληλη έπιρροή στις όλιγάριθμες δυνάμεις των αγωνιστών, αυτό τουλάχιστον άποδειχνει:

1) Η έκλογή της άριστερας στα βασικά πόστα του κόμματος στό ιδρυτικό συνέδριο: Ο Διγδόπουλος στην Κεντρική Έπιτροπή καί υπεύθυνος του "Εργατικού Άγώνα" έπίσημου όργανου του ΣΕΚΕ, ο Τζουλάτι έκπρόσωπος της νεολαίας, ο Κομιώτης στην Έξελεγκτική Έπιτροπή. Έπίσης οι άποστολές του Διγδόπουλου σαν έπίσημου άντιπρόσωπου του κόμματος στις έδρες της Βαλκανικής Κομ. Όμοσπονδίας καί της Διεθνούς.

2) Η όμολογία του Μπεναρόγια, πρώην ήγέτη της Φεντερασιόν, πού θεωρείται ένγκυρος άφηγητής, ότι: "Η έξέλιξις των παγκοσμίων γεγονότων, ίδια της Γερμανικής επαναστάσεως ένισχύει μεγάλως τήν έπίδρασιν της άριστεριζούσης Κ.Ε. επί της κατευθύνσεως του κόμματος" (Η πρώτη σταδιοδρομία του έλληνικού προλεταριάτου, σ.126) καί "Έπί του οργανισμού του Κόμματος ή όμάς των άριστερων ως καί βασική του Κόμματος, ίσχυροτέρα δέ καί πλέον "συμπαγής" είχε τήν άντίληψιν ότι ένα κόμμα πρωτοπορείας του έλληνικού προλεταριάτου έδει νά οργανωθεί επί βάσεως συγκεντρωτικής". (στό ίδιο, σ. 134 - 135).

Όλα τά παραπάνω συνηγορούν στην άποψη μας για τό λάθος της Άριστερας νά λάβει μέρος καί νά προωθήσει τό ΣΕΚΕ στόν κομμουνισμό. Άς σημειωθεί ότι τό σοβαρότατο θέμα της Άριστερας έχει άπασχολήσει μόνο τον τροτσιστή Καστρίτη πού όμως δέν άναφέρει λέξη γι'αυτό. Καί δέν θά μπορούσε νά τό κάνει άφού θεωρεί τήν ίδρυση του ΣΕΚΕ"σημαντικότατη πολιτική κατάχτηση".

Η κατοπινή πορεία της Άριστερας σημαδεύεται άπ'αυτόν τον παράγοντα κι οι προσπάθειές της μένουν χωρίς ουσιαστικό άντίκρουσμα. Άπ'τίν πρώτη στιγμή πού έκλέχτηκε στα βασικά πόστα του κόμματος άρχισε κάτω άπ'τές λυσσαλέες άντιδράσεις της πλειοψηφίας τές ενέργειες για τον προσανατολισμό στην ΚΔ. Κάτω άπ'τόν έλεγχο της πλειοψηφίας παραιτούνται οι Δ.Διγδόπουλος, Ν.Δημητράτος Μ.Σιδέρης (έντέλλει πείστηκε νά παραμείνει) καί Σ.Κομιώτης τό Μάη του '19. Παράλληλα ίδρύεται, άπ'τό Τζουλάτι βασικά, ή "Κομμουνιστική Ένωση" πού εκδίδει άργότερα τό περιοδικό "Κομμουνισμός" (1-10-20). Ένα ντοκουμέντο άπ'τό περιοδικό αυτό (άπ' τήν ιστορία του Μπολσεβικισμού- Τροτσισμού στην Έλλάδα, τ.Γ' σ.162), δείχνει τές άυταπάτες της Άριστερας καί παράλληλα μιά όμολογία για τήν ταχτική της: "Η άριστερά του συνεδρίου ή όποια άπετέλεσε καί τον πυρήνα της άριστερας του Κόμματος, ύπεσχέθη ότι θά προσπαθήσει νά ξεκαθαρίσει τό κόμμα άπό τό μεταρρυθμιστικά καιροσκοπικά στοιχεία. Δυστυχώς ή άριστερά αυτή έδειξε τάσεις κεντριστικής. Ο-

χι μόνο δέν προσπάθησε νά ξεκαθαρίσει τόκομα από τά καιροσκοπικά στοιχεία, αλλά καί πρωτοστάτησε στήν ενίσχυση του κόμματος μέ τέτοια στοιχεία."

Μέ τήν απόφαση προσχώρησης στήνΚΔ, ο Διγδόπουλος δέχεται νά ξαναγυρίσει στόν θέση του στή ΚΕ, γιά νά εκπροσωπήσει τό ΣΕΚΕ στή Μόσχα όπου καί πηγαίνει στά τέλη του '19. Τόν Αύγουστο του '21 προσχωρεί κι ο " Κομμουνισμός ", πράγμα πού σέ αυτοκριτική του

αργότερα ο Τζουλάτι θεωρούσε λάθος. Τό λάθος βρισκόταν ουσιαστικά πολύ πιό πριν όπως άναλύσαμε καί συνεχίστηκε αργότερα μέ τήν έκδοση του " Αρχείου του Μαρξισμού" (1/5/23) πού άρκέστηκε στήν έκδοση των κλασικών του Μαρξισμού, χωρίς νά κάνει πολιτική.

Μένει νά τιμηθεί ή μνήμη του Διγδόπουλου πού επιστρέφοντας άπ'τή Μόσχα μέ δυό συνοδούς, σκοτώθηκαν άπό Τουρκολαζούς ληστοπειρατές.

Η κατοπινή πορεία του ΣΕΚΕ

Τό ΣΕΚΕ προσχώρησε στήν ΚΔ τόν 'Απρίλη του '20 καί μετονομάστηκε σέ ΣΕΚΕ (Κομμουνιστικό). "Όπως χαρακτηριστικά γράφει ο Καστριτίης ο κομμουνισμός του ήταν σέ παρένθεση. Σέ ΚΚΕ μετονομάστηκε τελικά τό 1924 , δηλαδή 4 χρόνια μετά τήν προσχώρησή του στήν ΚΔ. "Η άποδοχή των 21 όρων καί ή άναθεώρηση του προγράμματος δέν μπορούσε παρά νά είναι στά λόγια κι είχε τήν άτυχία νά γίνει στήν περίοδο της μικρασιατικής έκστρατείας. "Η περίοδος δηλαδή του πολέμου όπου κάθε έπαναστάτης δοκιμάζεται γιά τήν σταθερότητα των θέσεων του. "Ήταν άκριβώς ή πιό κατάλληλη στιγμή γιά ν'άποδείξει τό ΣΕΚΕ (Κ) τήν σοσιαλπατριωτική ταχτική του. Φθάνοντας στήν επίσημη άπομάκρυνση άπ'τή συγκεντρωτικότητα της ΚΔ στήν Α' Πανελ. Συνδιάσκεψη του '22 (γνωστή σάν Συνδιάσκεψη του Φλεβάρη), όπου θεώρησε τούς 21 όρους σάν "ντοκουμένα ιστορικής σημασίας" κι όχι σάν υποχρεωτικούς κανόνες. Κι ενώ ήταν νωπή άκόμη ή μνήμη της ιμπεριαλιστικής σφαγής καί της προδοσίας των σοσιαλιστών ήγετών, άκολουθεί τό ίδιο μοτίβο δεχόμενο ότι "έχει άνάγκη μακράς νομίμου ύπάρξεως", όχι βέβαια γιά τήν έπανάσταση, αλλά γιά τήν άστική ειρήνη. Γιά νά φθάσει στό κατρακύλισμά του, όταν σπάει τό μέτωπο τόν Αύγουστο του '22, κι άρχίζει ή ύποχώρηση, νά θεωρήσει τόν πόλεμο σάν "άμυντικό" καί νά ταδλιάσει ξεδιάντροπα τίς έξεγέρσεις πού έσπαγαν άπ'τούς έξαθλιωμένους φαντάρους.

"Η άντεπαναστατική πορεία των πρώ-

των χρόνων του ΚΚΕ συνεχίζεται μέχρι σήμερα άκολουθώντας κατά βήμα τόν έκφυλισμό της ΚΔ μετά τήν άποτυχία έξάπλωσης της έπανάστασης έξω άπ'τά Ρωσικά σύνορα, παρνώνας μετά στον Σταλινισμό καί στή συνέχεια στήν Χρυσωτική "άναγέννηση". "Η έπανάσταση κι ή διαχτατορία του προλεταριάτου, ξεχασμένες σέ κάποια χρονοντούλαπα του 1920 (πού δέν βγήκαν ούτε εκείνη τήν έποχή άπ'τά συρτάρια του), παραχώρησαν τή θέση τους στή μικραστική "άριστερή δημοκρατία" του 26, τό ρεφορμιστικό προσανατολισμό της 6ης "Ολομέλειας του 34, τήν κοινοβουλευτική σνεργασία μέ τούς άστους (Σύμφωνο Σοφούλη-Σκλάβαινα) τό 36, τόν πατριωτικό πόλεμο του 40 κάτω άπ'τή σημαία του Μεταξά, τήν ένταξη του μέ τό ΕΑΜ-ΕΛΑΣ στό πλευρό των Δυτικών Ιμπεριαλιστών τό 41-44 καί τή συμμετοχή στήν κυβέρνηση του λακέ των "Αγγλων Γ. Παπανδρέου μέ τό σύνθημα της "έθνικής ένότητας" καί τέλος στό σπασμό δικό ξεσπασμα του έμφύλιου στό ίδιο λαϊκόδημοκρατικό μοτίβο.

Στήν "είρηνική περίοδο" τό ΚΚΕ δέντας παράνομο περνά κάτω άπ'τό προσωπείο της ΕΔΑ στους κοινοβουλευτικούς άγώνες. "Η "έθνική ένότητα" μεταφράζεται στήν ύποστήριξη της "Ένωσης Κέντρου, τούς Λαμπράκηδες μέ τίς δενδροφυτεύσεις καί τά τραγούδια τους, τήν αντίθεση στήν "Απριλιανή χούντα γιά τήν έπιναφορά της άστικής δημοκρατίας, μέχρι τό σημερινό άπεργοσπαστικό ΚΚΕ των φεστιβάλ καί των λουλουδογιωρτών του Πολυτεχνείου.

Τό ΣΕΚΕ κι ή Διεθνής

Μένει νά έξεταστεί τό έρώτημα: τί έκανε ή ΚΔ όταν τό ΣΕΚΕ στά πρώτα του βήματα παρουσίαζε ξεκάθαρα τή ρεφορμιστική φύση του άκόμα κι όταν επίσημα άποσκήρτησε στή Συν. του Φλεβάρη; "Η μόνη επίσημη θέση ήταν ή έγκριση των θέσεων του Φλεβάρη άπ'τή Βαλκανική Κομ. "Ομοσπονδία (ιδρυτικού μέλους της ΚΔ) τό Μάη του 22. Καμιά ένδειξη δέν ύπάρχει ότι ήταν γνωστή στους μπολσεβίκους ή προδοτική άπόφαση ή οτιδήποτε σχετικό. "Έχοντας γνώση του πολεμικού άποκλεισμού της Ρωσίας άπ'τίς ιμπεριαλιστικές δυνάμεις, καί σάν άποτέλεσμα της έλλειψης πληροφόρησης (πολλές φορές περιμένα στά συνέδρια νά μάθουν γεγονότα), δέν μπορούμε νά κατηγορήσουμε τήν ΚΔ γιατί δέν ή ξερε. "Έκει πού μπορεί νά έντοπισθεί τό λάθος είναι στήν άποδοχή στίς τάξεις της κομμάτων κι όργανώσεων πού δέν συγκέντρωναν τήν πλήρη έμπιστοσύνη γιά τήν κομμουνιστική τους

"καθαρότητα". "Αλλά όπως είπαμε πίστευαν στήν έξάπλωση της έπανάστασης, όπως τούλάχιστον έδειχναν τά γεγονότα στά πρώτα χρόνια μετά τό τέλος του πολέμου καί στήν τρομερή έπιρροή πού θ'άποκτούσαν στίς μάζες οι πραγματικοί κομμουνιστές, πού θά τούς επέτρεπαν νά πετάξουν έξω άπ'τίς τάξεις τους τούς όππορτουμιστές ήγέτες. Οι 21 όροι αυτό τό σκοπό είχαν. Τό ότι φάνταζαν καταπιεστικά δείχνει πόσο είχαν διάθεση νά τούς άποδεχθούν καί κυρίως πόσο πίστευαν στή θεωρητική κι όργανωτική άξία τους.

"Η ταχτική αυτή άπέτυχε . "Αλλά ή ΚΔ των πρώτων χρόνων-πριν έκφυλιστεί καί διαλυθεί άπ'τή Σταλινική άντεπανόσταση-παρμένει τό κόμμα του διεθνούς προλεταριάτου, στίς συνειδήσεις των έλάχιστων σημερινών κομμουνιστών.

Για να αποφύγουμε τα λάθη του παρελθόντος

Ἡ κριτική τῆς Ἀριστερᾶς τοῦ ΣΕΚΕ στό θέμα τῆς ἀποδοχῆς καί προώθησης τοῦ ρεφορμιστικοῦ κόμματος, δέν σημαίνει βέβαια ὅτι ἄν ἀκολουθοῦσαν τῆ γραμμῆ τῆς ἀνεξάρτητης πορείας γιά τό χτίσιμο τοῦ ΚΚ, θά συνέχιζαν σίγουρα στό σωστό δρόμο. Ἄλλωστε ἡ πορεία μιᾶς κομμουνιστικῆς τάσης εἶναι συνδεδεμένη μέ τήν πορεία τοῦ παγκόσμιου κομμουνιστικοῦ κινήματος. Κι οὔτε καταδικάζουμε ἐκεῖνα τά λάθη σάν προδοσία. Ἀπαράλλαχτα ὅπως ὁ Λένιν δέν καταδίκασε σάν προδότες τῆ Ρόζα Λούξεμπουργκ καί τόν Κάρλ Λήμπκνεχτ, παρ' ὅλη τήν τρομερή εὐθύνη πού φέρουν γιά τήν ταχτική τοῦ "Σπάρτακου" καί πού συντέλεσε στήν κατά πνιξη τῆς Γερμανικῆς ἐπανάστασης τό '19 καί τό χάσιμο τῆς ζωῆς τους. Ἀντίθετα τοῦς χαρακτήρισε σάν τοῦς καλλίτεροους ἐκπρόσωπους τῆς ΚΔ.

Ἀπεναντίας ἡ ἐπαναστατική διεθνιστική θέση τῆς Ἑλληνικῆς Ἀριστερᾶς ἀποτελεῖ τιμῆ γιά τοῦς ἐκπρόσωπους τῆς καί τοῦς κατατάσει μέσα στοῦς πρώτους ὑπερασπιστές τοῦ ἐπαναστατικοῦ καί διεθνιστικοῦ κομμουνισμοῦ στήν Ἑλλάδα. Πέρα ὅμως ἀπό συναισθηματισμούς, ὑπάρχει τό καθήκον τῆς ἀλύπητης κριτικῆς τῶν σφαλμάτων τῆς ὀχι βέβαια γιά ἴστοριογραφικούς λόγους ἀλλά γιατί ξαναπαρουσιάζονται σήμερα μέ τίς ἴδιες ἢ ἀνάλογες μορφές.

Ὅσο λοιπόν καί νά χαρακτηριστεῖ "παρελθοντολογία" ἀπό τοῦς ὀπαδούς τῆς "κομμουνιστικῆς μόδας" αὐτό τό ξαναγύρισμα στίς ρίζες τοῦ κομμουνιστικοῦ κινήματος στήν Ἑλλάδα εἶναι ἀπεναντίας περισσότερο ἀπό ἐπικαιρο, γι' αὐτούς τούλάχιστον πού τοποθετοῦνται σέ μαρξιστική βάση:

• Γιατί ἔτσι ἀποδείχτηκε ὅτι δέν ὑπῆρξε ποτέ κομμουνιστικό κόμμα στήν Ἑλλάδα πάνω στά βήματα τῆς Διεθνούς τοῦ Λένιν, οὔτε καν στή γέννησή του (ὅπως π.χ. τό ΚΚ Ἰταλίας). Ὑπῆρξε ἀντίθετα ἕνα ρεφορμιστικό κόμμα πού δέν εἶχε κομμουνιστική παρά τό ὄνομα καί πού πάλευε γιά τήν (ἀστική) "λαϊκή δημοκρατία". Ἔτσι ξεσκεπάζονται κι ὅλοι ἐκεῖνοι πού βλέπουν ὅτι τό ΚΚΕ ἔγινε ρεβιζιονιστικό μετά τό '30, στά 40-45, στά '46-'49,

στά '56 ἢ ἀργότερα. Ὅλοι αὐτοί μέ τή στάση τους ἀποδεικνύουν ὅτι δέν ἔχουν ξεκόψει μ' ἕνα κόμμα πού ἀπό γεννησημοῦ του ἦταν θρέμμα τῆς ἐκφυλισμένης σοσιαλ-πατριωτικῆς 2ης Διεθνούς.

• Γιατί ἔτσι ἔγινε ἀντιληπτό γιά μιᾶ ἀκόμα φορά ὅτι τό κομμουνιστικό κόμμα δέν μπορεῖ νά κτιστεῖ μέσα ἀπό ἕνα συνοθύλλευμα διαφορετικῶν προγραμμάτων. Αὐτό δέν θά οδηγήσει παρά στό μπλοκάρισμα κάθε δράσης, στό ἀτελεῖωτα ζίγκ-ζάγκ, στοῦς "ταχτικούς ἐλιγμούς" πού καταλήγουν στόν ὀμπορτουισμό καί στό σφαγιασμό τοῦ προλεταριάτου (βλέπε σφαγές Οὐγγαρίας '19, Γερμανίας '19 καί τό '21 μετά ἀπό συνένωση μέ τοῦς κεντριστές σοσιαλιστές).

Ἡ "ἐνότητα" τῶν κομμουνιστῶν μπορεῖ νά γίνει ὀχι βάζοντας κάτω τά διάφορα προγράμματα, κόβοντας καί ράβοντας, ὅπως τήν προωθοῦν μερικοί μέσα ἀπό τό "μέτωπο τῶν ἐπαναστατῶν", ἀλλά μέ βάση τό κομμουνιστικό πρόγραμμα πού ὑπάρχει ἤδη καί πού δέν περιμένει παρά νά στελεχωθεῖ καί νά μπεῖ σέ λειτουργία

• Γιατί ἔτσι δίνεται ἀκόμα ἕνα παράδειγμα (μέ τήν Ἀριστερά τοῦ ΣΕΚΕ) γιά τό πού μπορεῖ νά οδηγήσει ἡ ἐνταξη κι ἡ παραμονή κομμουνιστῶν πού κινοῦνται ἀπό τήν πολιτική αὐταπάτη (καί σήμερα ἀπ' τήν ἐπιθυμία νά ναι κοντά στίς μάζες) ὅτι μποροῦν ν' ἀλλάξουν κάτι μέσα στά ἀντεπαναστατικά κόμματα, ὅπως τά ΠΑΣΟΚ, ΚΚΕ, κ.ἄ. : στήν ἀπορρόφηση ἢ στή διαγραφή. Καί στίς δύο περιπτώσεις χάνονται πολύτιμες δυνάμεις γιά τό χτίσιμο τοῦ ἐπαναστατικοῦ κόμματος καί ἀποπροσανατολίζεται τό προλεταριάτο σχετικά μέ τή φύση καί τό ρόλο αὐτῶν τῶν κομμάτων.

Σήμερα ἡ πρωτοπορεία πρέπει νά βρεῖ τό δρόμο πού θά τῆς ἐπιτρέψει νά ὀργανωθεῖ ἀνεξάρτητα κι ἐνάντια σέ κάθε ὀμπορτουιστική ὀργάνωση ἢ κόμμα, πάνω στή βάση τοῦ κομμουνιστικοῦ προγράμματος. Κι ἡ καλύτερη βοήθεια γι' αὐτό, μαζί μέ τήν θεωρητική βοήθεια, εἶναι ἡ καθημερινή ἐπιβεβαίωση τῆς μαρξιστικῆς θεωρίας μέσα ἀπό τά γεγονότα καί τήν πράξη.

Kommunistisches
Programm
Proletarier

- τριμηνιαία θεωρητική ἐπιθεώρηση στά γερμανικά

- διμηνιαία ἐφημερίδα στά γερμανικά

σπασίματα που όλο και πλησιάζουν, με αποτέλεσμα μία γενική άστάθεια, που δεν είναι ο κανονικός δείκτης επαναφοράς της ισορροπίας που χαρακτήριζε τις φάσεις ανάπτυξης, αλλά είναι η συνέπεια του διαρκούς σπασίματος της και συγχόνως η αίτια όλο και πιο σοβαρών ασταθειών.

Αυτό που χαρακτηρίζει την περίοδο που διασχίζει σήμερα ο καπιταλιστικός κόσμος είναι το γκρέμισμα όλων των "έγγυήσεων" που η φάση ανάπτυξης έδειχνε ότι έξασφάλιζε για πάντα στους "ελεύθερους πολίτες" των λιμερειαλιστικών κέντρων και των αναπτυσσόμενων καπιταλιστικών δορυφόρων τους, δηλαδή: την αγοραστική αξία των χρημάτων, δουλειά για όλους βαθμιαία μείωση των ωρών εργασίας χωρίς αντίστοιχη μείωση μισθού, έξασφάλιση "επαρκών κοινωνικών υπηρεσιών" και μία μίνιμουμ προστασία σε περίπτωση ασθένειας και γήρατος, ανθρώπινες σχέσεις στο πλαίσιο ενός άπληθους που τρόπον παραγωγής και τέλος μία "σχετική" ειρήνη, σ' ένα κόσμο που έδινε την εντύπωση ότι όλες οι συγκρούσεις θα μπορούσαν να χαν άποφευχθεί...

Βέβαια, όπως τόλεγε και το Μανιφέστο, "η μπουρζουαζία δεν μπορεί να ζήσει χωρίς να καινοτομεί διαρκώς τα όργανα παραγωγής, άρα τις σχέσεις παραγωγής, κι άρα όλο το σύνολο των κοινωνικών σχέσεων", κι η βασιλεία της είναι υποχρεωτικά η βασιλεία της αστάθειας και της άβεβαιότητας. Άλλά αυτό δεν γίνεται πάντοτε αντίληπτό από τις μάζες, γιατί η μπουρζουαζία προσπαθεί-και τό πετυχαίνει μερικές φορές-για ένα χρονικό διάστημα-να τους έξασφαλίσει μία σχετική και προσκαιρή σταθερότητα κι ασφάλεια. Άς τή μέρα που όλες οι "υπάρχουσες ιδιωτικές έξασφαλίσεις κι οι ιδιωτικές έγγυήσεις" καταρρέουν άπότομα σ' όλους τους τομείς της κοινωνικής ζωής, του "άτόμου", της ολιγογένειας, στην πόλη, στο εργοστάσιο, στη βιομηχανία, μέχρι τον τομέα των σχέσεων μεταξύ Κρατών.

"Έτσι, ό,τι φαινόταν βεβαιότητα γίνεται ξαφνικά άπόλυτη άβεβαιότητα και τό άτομο ζητάει καταφύγιο στο χημικό ή θρησκευτικό όπιο ενάντια σε μία κοινωνία που έχασε τό κύρος της και που αίματοκυλά όλοκληροτόν κόσμο. Έκτός κι άν η κατάρρευση των δημοκρατικών άυταπατών δεν οδηγήσει άλλοι, παρά στον αναρχικό άτομικισμό ή στο εργατικό κινήμα του άμεσου άποτελέσματος που όνειρεύεται μία τάξη χωρίς κόμμα και μία επανάσταση χωρίς διχτατορία, ή τέλος στη ρομαντική τρομοκρατία.

Άκόμα κι οι μεγαλοαστοί δεν ξεφεύγουν. Πίστεψαν στην επ' άόριστο οικονομική ανάπτυξη, τώρα όμως τρέμουν μπροστά στην ύφεση. Έδώ και τριάντα χρόνια οι διεθνείς σχέσεις ήταν σχετικά σταθερές, παρά τον ψυχρό πόλεμο. Αύτή η ισορροπία έσπασε όριστικά. Η άπόλυτη κυριαρχία του δολλάριου έξασφάλιζε τή σταθερότητα των παγκόσμιων ανταλλαγών. Τό δολλάριο κυριαρχεί πάντοτε, ή σταθερότητα όμως έξαφανίστηκε. Η χρόνια ύφεση, που κανένας δεν σκέπτεται ότι κάποτε θα έξαλειφθεί, δεν είναι ή καθημερινή αστάθεια που μας κατατρώνει; Είναι μέσα σ' αύτήν την γενική άβεβαιότητα, που όλο και μεγαλώνει που βλέπουμε την ένδειξη μιας βαθιάς κρίσης-οικονομικής, κοινωνικής, πολιτιστικής, πολιτικής. Μιάς κρίσης που είναι μία πραγματικότητα, κι όχι μία μανούβρα του κεφάλαιου, όπως μερικοί τό νομίζουν, αλλά μία κρίση που δεν θα παράγει αυτόματα τήν επανάσταση όπως άλλοι τό φαντάζονται, γιατί αύτή η τελευταία έχει ανάγκη από άλλες προϋποθέσεις.

Πράγματι, άν ή μπουρζουαζία μόρε-σε και ξεπέρασε, με τόν τρόπο της, μέσα από μακροεπίκαιρα και καταστροφές, τή σειρά των κρίσεων, που άρχισαν τό '29, δεν τόκανε βέβαια γιατί ήταν έξυπνη, αλλά χάρη στο θρίαμβο της άντεπανάστασης που κατάστρεψε τό κόμμα του προλεταριάτου κι έτσι διέλυσε τή μοναδική ικανή δύναμη να μετασχηματίσει τήν οικονομική και κοινωνική κρίση σε επαναστατική κρίση.

Σήμερα, ή κρίση ξανάρχεται. Μέσα άπό τό σκαμπανεβάσματα δεν θα άποφύγει τό όλο και μεγαλύτερο βάθεμα της. Κι αύτή ή αστάθεια είναι έκείνη που άποσπάει και τόν πιο φλεγματικό εργαζόμενο άπό τήν ένσωμάτωσή του στην άστική κοινωνία και θά τόν σπρώξει στον άγώνα αύριο. Άλλά αυτό δεν άρκει. Για να μη χαθεί ή άπελευθερωμένη δύναμη πρέπει να υπάρχει ένα όργανο που να τή συγκεντρώνει, να τήν κατευθύνει και να τής έπιτρέπει έτσι να αναπτύξει όλη τήν ανατρεπτική της δύναμη.

Αυτό τό όργανο πρέπει να άντιπαράθετει στη γενική άβεβαιότητα κι αστάθεια τήν πιο μεγάλη συνέχεια σ' όλους τους τομείς. Να διεκδικεί και να υπερασπίζεται ένα άμετάβλητο επαναστατικό πρόγραμμα και θεωρία, καθώς κι άμετάβλητες ταχτικές κι όργανωτικές άρχές. Η συνέχεια του στο χρόνο κι ή όμοιογένεια του στο χώρο είναι άπαραίτητη προϋπόθεση ώστε τό κόμμα να μπορεί να προτείνει στις μάζες που θα άποσπαστούν από τήν "ήσυχία" κι θα ριχτούν στο στίβο των άμεσων άγώνων ένα σίγουρο φάρο, έναν άξονα άναφοράς σταθερό κι άποφασιστικό, σ' ένα κόσμο που ή πορεία του είναι όλο και πιο χαοτική.

Βέβαια τό κόμμα δεν μπορεί να άρκει ται να δείχνει τόν ιστορικό δρόμο της προλεταριακής άπελευθέρωσης, και να περιμένει ώστε ή πορεία της κοινωνικής κρίσης να σπρώξει τις μάζες σ' αυτό. Πρέπει αντίθετα να έμβαινει ένεργητικά στους αυθόρμητους άγώνες, σάν παράγοντας συνειδητός και σάν θέληση, και να προσφέρει τή συνδρομή του στην διαδικασία της επαναστατικής αναγέννησης. Μακριά από τό να περιμένει να παραγάγει ή ίδια ή κρίση τήν "επαναστατική κατάσταση", πρέπει να παίξει έναν δραστήριο ρόλο για τήν ώριμανση της.

Θάταν μάταιο να περιμένουμε λοιπόν μία αναγέννηση του εργατικού κινήματος στην Ελλάδα επειδή και μόνο όξύνεται ή οικονομική κρίση. Άπόδειξη είναι ότι στην περίοδο '75-'77, κι ενώ ή καπιταλιστική έπίθεση ήταν μικρότερη, τό εργατικό κίνημα κι οι εργαζόμενοι πάλευαν κι ήταν έπιθετικοί. Η γροθιά που χαι φάει τό κίνημα μετά τή μεταπολίτευση, είτε από τους άστούς, είτε από τους πράχτορες του μέσα στην εργατική τάξη, τόχει άναίσθητο ποιήσει, τόχει γυρίσει πίσω. Γι' αυτό σήμερα ή όξυνση της κρίσης δεν παίζει άπαραίτητα ένα ρόλο θετικό. Άντίθετα έπιδυνάμει κι έπιτείνει τήν άσχημη κατάσταση που έπικρατεί. Άρκει να δούμε πόσο πληθθαίνουν οι άτομικές άντιδράσεις ενάντια στην κρίση: υπερρωρίες, δέυτερη και τρίτη δουλειά, άπόρριψη της όργάνωσης, κ.λ.π.

Άπό τήν άλλη μεριά ή άνυπαρξία συνεπούς επαναστατικού κομμουνιστικού φορέα στην περίοδο '75-'77 και μετά δεν έπέτρεψε τήν κεφαλαιοποίηση των έμπειριών και τή χώρα έξ μιας σταθερής γραμμής πλεύσης για τό μέλλον. Κι ή σημερινή κατάσταση διάλυσης των "επαναστατών" έπιτείνει αύτή τή χαώδη κατάσταση.

Σήμερα σέ μιιά ιστορική περίοδο "διά-
σχισης τής ερήμου" από πλευράς επαναστατικού
κι εργατικού κινήματος, γενικού άποπροσανατο-
λισμού, άπογοήτευσης κι άπόρριψης τών πάντων
πρέπει όσοι άκόμα άντιστέκονται, όσοι πηγαί-
νουν "ένάντια στό ρεύμα" νά δουλέψουν:

- γιά τή συγκέντρωση, όργάνωση κι
έπέμβαση τής υπάρχουσας εργατικής πρωτοπορί-
ας γιά νά δοθεί ένας πόλος, ένας φάρος άνα-
φοράς στό σπαραλιασμένο εργατικό κίνημα και
γιά νά προετοιμαστέι έτσι τό έδαφος τής έπα-
νάληψης τής ταξικής πάλης, ώστε νά άποκλει-
στεί κάθε δυσάρεστη έκπληξη.

- γιά τή συγκέντρωση, όργάνωση κι έ-
πέμβαση τής πολιτικής πρωτοπορίας, βασισμέ-
νης στό κομμουνιστικό πρόγραμμα, έξω από κοι-
νοβουλευτικίστικες και προσωπικές ταχτικές,

άπαραίτητη προϋπόθεση γιά νά υπάρξει επανα-
στατική διέξοδος στους έπερχόμενους εργατι-
κούς άγώνες. (*)

(*) Στο άρθρο αυτό δέν έγινε πολεμική σέ
συγκεκριμένες πολιτικές ομάδες. Όμως ό ά-
γανώστης πού έχει ύπ'όψη του τίσ θέσεις τών
προτσυστών στό θέμα τής οικονομικής κρίσης,
μπορεί εύκολα νά καταλάβει τή διαφορά μέ τή
δική μας άνάλυση.

Γι'αυτούς ή οικονομική κρίση φέρνει
άναπόφευχτα τήν κοινωνική, κι αυτή τήν ...έ-
πανάσταση. Συνηθισμένοι νά ξαναμασούν μηχαν-
νικά τά περισσότερα λανθασμένα συνθήματα του
Τρότσκυ, φτάνουν στή γελοία κατάσταση νά ά-
ναγγέλουν κάθε τόσο έπικείμενες επαναστάσεις
... πού δέν έρχονται.

■ ■ ■

ΑΠΟ ΣΕΛ. 23

ματα αυτών τών τάξεων θά πολεμήσουν μαζί μας πλάι-πλά-
ι, άν άλλα άρνηθούν νά παλαίψουν ένάντιά μας. Ή με-
γαλύτερη μάζα τους θά υποχρεωθεί νά υποστεί τήν έπα-
νάσταση χωρίς νά καταλάβουν τί γίνεται. Ή δικτατορί-
α του προλεταριάτου θά πρέπει νά έπιβληθεί ξεκάθαρα
στή μπουρζουαζία, όχι μονάχα έθνική αλλά και διεθνή
ώστε ή πρακτική συμπεριφορά άπέναντί του — άν όχι ή
ιδεολογία τους — νά αλλάξει.

Στίς 27 του Νοέμβρη 1918, σέ μιιά συγκέντρω-
ση στελεχών του Κόμματος, στή Μόσχα, ό Λένιν, παρατη-
ρώντας μιιά τέτοια άλλάγή στήν πρακτική συμπεριφορά
των μεσαίων τάξεων άπέναντι στό μπολσεβικισμό, συμ-
πέρανε:

"Αν και, πλέον, ή δημοκρατική μικρο-αστική
τάξη συνεχίζει πάντοτε νά άμφικαταντεύεται, οι άυτα-
πάτες της ταρακουνήθηκαν. Όταν μάς τυχαίνει ν'άκοϋ-
με μιιά ομάδα δημοκρατών μικρο-αστών πού δηλώνει ότι
θέλει νά ναι ούδέτερη άπέναντι στήν έξουσία των Σοβι-
έτ, πρέπει νά πούμε: ή "ούδετερότητα" κι οι σχέσεις
καλής γειτνίασης, είναι ένα παλιό κόλπο πού δέν πάει
νά πεί τίποτε άπό τήν άποψη του κομμουνισμού. Πάντο-
τε θεωρήσαμε τά πράγματα μ'αυτόν τόν τρόπο και δέν
έλιπσαμε ποτέ ότι αυτά τά μικρο-αστικά στοιχεία θά
γίνονταν κομμουνιστές. Άλλά τίς πρακτικές προτάσεις,
πρέπει νά τίς έξετάσουμε. Κρατάμε τήν έξουσία του Κρά-
τους μονάχα γιά μάς (...). "Αν πραγματικά συμφωνείτε
νά ζήσετε σ'αυτές τίς σχέσεις καλής γειτνίασης μέ μάς
τότε κύριοι συνεργάτες και διανοούμενοι, κοπιάστε νά
έκπληρώσετε αυτό ή τό άλλο καθήκον. "Αν δέν τό κάνε-
τε, θά σαστε έχθροί μας και θά παλέψουμε ένάντιά σας.
Άλλά άν έκτελέσετε αυτά τά καθήκοντα, αυτό θά ναι πα-
ραπάνω άπό άρκετό γιά μάς. Ή ύποστήριξη μας είναι γε-
ρή. Ποτέ δέν είχαμε άμφιβολίες γιά τήν έλλειψη άπο-
φασιστικότητά σας. Άλλά ότι σας έχουμε ανάγκη, αυτό
δέν τό άρνιόμαστε ...Χτίζουμε τήν έξουσία μέ στοιχεί-
α πού μάς κληροδότησε ό καπιταλισμός. Δέν μπορούμε νά

χτίσουμε τήν έξουσία άν ή διαθήκη τής καπιταλιστικής
κουλτούρας δέν χρησιμοποιηθεί. Σήμερα, μπορούμε νά κι-
νηθούμε άπέναντι στή μικρο-αστική τάξη όπως άπέναντι
σ'ένα καλό γείτονα, κάτω άπό τόν αστηρό έλεγχο τής
έξουσίας του Κράτους. Και σχετικά μ'αυτό, τό συνειδη-
τό προλεταριάτο πρέπει νά καταλάβει ότι νά κυριαρχεί
δέν σημαίνει ότι θά κάνει μόνο του όλο αυτό τό έργο".

Σέ μιιά καθαρή σοσιαλιστική επανάσταση, σέ
μιιά μοντέρνα προλεταριακή επανάσταση, ό συσχετισμός
των δυνάμεων μεταξύ προλεταριάτου και μεσαίων τάξεων
θά ναι άναμφισβήτητα πιό ευνοϊκός στό προλεταριάτο πα-
ρά στή Ρωσία του 1918. Παρ'όλ'αυτά, όπως τότε, "με-
ταξύ τής μπουρζουαζίας και του προλεταριάτου, (θά) ύ-
πάρχει μιιά ποσότητα ένδιάμεσων διαβαθμίσεων", πού τό
προλεταριάτο πρέπει νά κυριαρχήσει, χωρίς νά φαντα-
στεί παρ'όλ'αυτά ότι "θά κάνει μόνο του όλο αυτό τό
έργο". Άλλά γι'άκόμα μιιά φορά, ή μοναδική μας τύχη
γιά νά τίς πάρουμε μαζί μας ή νά τίς ούδετεροποιήσου-
με πριν όπως και μετά τό πάρομο τής έξουσίας είναι
νά τίς λέμε τήν αλήθεια. Νά τίς κολακείουμε, νά δί-
νουμε κουράγιο στίς άυταπάτες τους σ'όποιοδήποτε ση-
μετο του άγώνα είναι σαν νά τίς ρίχνουμε στήν άγκα-
λιά του κεφάλαιου.

Τό κόμμα δέν έχει ένα είδικό πρόγραμμα γιά
τίς μεσαίες τάξεις, όπως δέν έχει ένα είδικό πρόγραμ-
μα γιά τους νέγρους ή τους έβραίους, γιά τίς γυναίκες
ή γιά τους νέους, γιά τους πεζούς ή γιά τους ψυχοπα-
θείς. Τό κομμουνιστικό πρόγραμμα δέν κομματιάζεται
γιά νά χρησιμοποιηθεί άπό διαφορετικές κατηγορίες. Σε
περνάει και καταργεί όλα τά σύνορα των κατηγοριών. Αύ-
τή τήν ένοποίηση τής ανθρωπότητας, τό προλεταριάτο
τήν άνακοινώνει σήμερα γιά νά μπορέσει νά τήν πραγμα-
τοποιήσει άγριο.

■ ■ ■

Communist Program

-τριμηνιαία θεωρητική έπιθεώρηση στα άγγλικά

el-oumami

-διμηνιαία διγλωσση έφημερίδα γιά τίς χώρες του Μαγκρέμπ

« COMMUNIST PROGRAM » PUBLICATIONS

IN ENGLISH

- Series: « The Texts of the International Communist Party »:
 1. The Fundamentals of Revolutionary Communism 40 p./\$ 1.00
 2. Party and Class 50 p./\$ 1.00

IN FRENCH

- Review « Programme Communiste »:
 - N° 1-42 out of print
 - N° 45, 46, 47, 50, 56, 61 40 p./\$ 1.00
 - N° 43-44, 48-49, 51-52, 53-54, 55 70 p./\$ 1.80
 - N° 58 (192 pages) £ 1.00/\$ 2.50
 - N° 59, 60, 62, 63 50 p./\$ 1.16
 - N° 64, 65, 66, 67, 68 60 p./\$ 1.25
 - N° 69-70, 72 to 79 80 p./\$ 1.50

- « Le Proletaire »
 - Volume III (years 1972-1973) £ 3.00/\$ 7.00
 - Volume IV (years 1974-1975) £ 3.00/\$ 7.00

- Series: « Les textes du Parti Communiste International »:
 1. Communisme et fascisme, 158 pages 80 p./\$ 2.00
 2. Parti et classe, 120 pages 80 p./\$ 2.00
 5. La « Maladie infantile », condamnation des futurs renégats. Sur la brochure de Lénine « La maladie infantile du communisme », 100 pages 70 p./\$ 1.80
 6. Force, violence, dictature dans la lutte de classes, 60 pages 40 p./\$ 1.00
 7. Défense de la continuité du programme communiste, 224 pages dans lesquelles sont reproduits les textes fondamentaux de notre courant publiés de 1920 à nos jours £ 1.50/\$ 3.50

IN ITALIAN

- Storia della Sinistra comunista - Vol. 1 - 1912-1919: dalle origini, attraverso il primo conflitto imperialistico, all'immediato dopoguerra, 423 pages £ 3.00/\$ 7.00

- Storia della Sinistra comunista - Vol. 2 - 1919-1920: dal congresso di Bologna del PSI al secondo congresso dell'Internazionale Comunista, 740 pages £ 4.00/\$ 9.00

- Struttura economica e sociale della Russia d'oggi, 752 pages £ 4.00/\$ 9.00

- Series: « I testi del partito comunista internazionale »:
 1. Tracciato d'impostazione — I fondamenti del comunismo rivoluzionario, 62 pages 70 p./\$ 1.80
 2. In difesa della continuità del programma comunista, 200 pages £ 1.20/\$ 3.00
 3. Elementi dell'economia marxista - Sul metodo dialettico - Comunismo e coscienza umana, 125 pages £ 1.20/\$ 3.00
 4. Partito e classe, 137 pages £ 1.50/\$ 3.50
 5. « L'estremismo malattia infantile del comunismo » condanna dei futuri rinnegati, 123 pages £ 1.20/\$ 3.00
 6. Per l'organica sistemazione dei principi comunisti, 198 pages £ 1.00/\$ 2.50

IN GERMAN

- Series: « Los textos del partido comunista internacional »:
 1. Die Frage der revolutionären Partei, 56 pages 40 p./\$ 1.00
 2. Revolution und Konterrevolution in Russland, 86 pages 60 p./\$ 1.50
 3. Der Kampf gegen den alten und den heutigen Revisionismus, 76 pages 60 p./\$ 1.50
 4. Die Grundlagen des revolutionären Kommunismus, 90 pages 80 p./\$ 2.00
 5. Was heisst es, den Marxismus zu verteidigen? 132 pages £ 1.00/\$ 2.50
 6. Gewalt und Diktatur im Klassenkampf, 74 pages 80 p./\$ 2.00

IN SPANISH

- Series: « Os textos do partido comunista internacional »:
 1. Los fundamentos del comunismo revolucionario 40 p./\$ 1.00
 2. Fuerza violencia dictadura en la lucha de clase 40 p./\$ 1.00
 3. Partido y clase 80 p./\$ 2.00

IN PORTUGUESE

- As lutas de classe em Portugal de 25 de Abril a 25 de Novembro 50 p./\$ 1.20
- Series: « Os textos do partido comunista internacional »:
 1. Teses características do partido: bases de adesão 30 p./\$ 0.75
 2. Lições das contra-revoluções 30 p./\$ 0.75
 3. Os fundamentos do comunismo revolucionário 50 p./\$ 1.20

Orders: Editions Programme, 20, rue Jean-Bouton, 75012 Paris (France).
 Program Publications, 204 W 20th Street, New York, N.Y. 10011 (for the U.S. only).
 Payment by check or international money order to F. Gambini.

ΤΑ ΚΕΙΜΕΝΑ ΤΟΥ
 ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ

1

ΚΟΜΜΑ
 ΚΑΙ
 ΕΡΓΑΤΙΚΗ ΤΑΞΗ

- θεωρίες της διεθνούς πάνω στο ρόλο του κομμουνιστικού κομματος στην προλεταριακή επανάσταση (1920)
- κομμα και εργατική τάξη (1921)
- κομμα και ταξική δράση (1921)
- προλεταριακή δικτατορία και ταξικά κομμα (1951)

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
 ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΠΟΥ ΘΑ ΒΡΕΙΣ ΤΟ

« κομμουνιστικό πρόγραμμα »

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ

ΑΘΗΝΑ

- ΑΣΤΕΡΙ: Σόλωνος
- ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ: Κάλυγος 31
- ΓΝΩΣΗ: Γρηγ. Αξεντίου 26-28, 'Ιλίσια
- ΕΚΦΡΑΣΗ: Σόλωνος και Σουλίου 4
- ΕΝΔΟΞΑΡΑ: Σόλωνος και Σίνα
- ΝΙΚΟΛΑΚΑΚΗ: Γ' Σεπτ. 91 (έναντι ΟΤΕ)
- Ο ΔΡΟΜΟΣ: Πατησίων 36 (κοντά στο Πολυτε)
- ΠΑΡΕΣΟΝ: Τσιρίτσα 1Α (πίσω από το Πολυτε)
- ΠΟΛΥΠΛΕΥΡΟ: Κάλυγος 31
- ΠΡΩΤΟΠΟΡΙΑ: Γραβιάς 7
- ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΚΗ: Σίνα (κοντά στη Νομική)
- ΧΝΑΡΙ: Κιάρας 5 (πάρκος 'Αναδημίας)

ΠΑΤΡΑ

- ΑΡΡΑΜΑΤΑΙΗΣ-ΠΑΠΑΔΑΤΟΣ: Πατρών 47

καώς και στα ΠΕΡΙΠΤΕΡΑ

- πλατείας Κάλυγος
- μπροστά στο Πολυτεχνείο
- Ι. Κολιόπαιας: Σόλωνος 66 (έναν. Νομική)
- πλατείας 'Αμερικής
- πλατείας Κολιάτσου

Όσοι σύντροφοι ή αναγνώστες θέλουν ναρθουν σ' έπαφή ως γράφουν.

- "Il programma", via Binda 3A, Milano
- "Le proletaire", rue Jean-Bouton 29, 75012 Paris
- H. Tammen, Obenstrautstr. 32, 1000 Berlin 60
- J.A. BP 199, 1060 Bruxelles 6
- Editions Programme, 32, rue du Pré-du Marché, 1004 Lausanne

kommounistiko programma

№ 4

- Guerres bourgeoises: le conte de l' "agresseur" et de l' "agressé"
- Albanie: la soi-disant "lutte contre le revisionnisme moderne"
- Marxisme et classes moyennes
- "autonomia operaia": reformisme d' "en bas" et sa caricature grecque
- La 3eme I.C. et la constitution des P.C.
 - Les conditions d'admission à la 3eme I.C.
 - La Gauche Communiste italienne et les 21 conditions
 - Programme de constitution du P.C. d'Italie (Livourne, janvier 1921)
 - La naissance reformiste du PC de Grèce

Εμπλήρωμα στα Έλληνικά στο "Il programma comunista"
 Υπεύθυνος: Giusto Coppi - Registrazione Tribunale Milano, 2839/53 - 189/68. Τυπώθηκε στο Timec, Albairate (Milano) - via E. Toti 30.

Διεθνές Κομμουνιστικό Κόμμα

ΤΙ ΜΑΣ ΔΙΑΚΡΙΝΕΙ:

- Η διακήρυξη της γραμμής που πάει από τον Μάρξ στον Λένιν, στην Ύβριση της Κομμουνιστικής Διεθνούς και του Κομμουνιστικού Κόμματος της Ιταλίας (Λιόβανο 1921).
- Ο Αγώνας της Κομμουνιστικής Αριστεράς ενάντια στον εκφυλισμό της Διεθνούς, ενάντια στη θεωρία του «συνολισμού» σε μία μόνο χώρα και τη σταλινική άντεπανάσταση.
- Η άρνηση των Λαϊκών Μετώπων και των μπλόκ της Αντίστασης.
- Το δύσκολο έργο αποκατάστασης της επαναστατικής θεωρίας και οργάνωσης, σε σύνθεση με την εργατική τάξη, ενάντια στην προσωπική και κοινοβουλευτική πολιτική.

ΜΑΡΤΗΣ 1979

ΑΡΙΘ.

2

ΔΡΧ. 25

ΕΚΔΟΣΗ:

“ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ”

- τι μάζ διακρίνει
- ο κομμουνισμός είναι η επαναστατική καταστροφή της δημοκρατίας και του εμπορευματισμού
- επανάσταση και άντεπανάσταση στη Ρωσία

Κομμουνιστικό πρόγραμμα

ΜΑΡΤΗΣ
3
1980

ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΟΡΓΑΝΟ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ

- για τὸ ανεξάρτητο κόμμα τῆς εργατικῆς τάξης
- ὁ μόνος δρόμος χειραφέτησης τοῦ προλεταριάτου εἶναι ὁ δρόμος τῆς ἐξέγερσης, τῆς καταστροφῆς τοῦ ἀστικού κράτους καὶ τῆς δικτατορίας (1921)
- ἡ δικτατορία τῆς μπουρζουαζίας ἢ δικτατορία τοῦ προλεταριάτου
- τὸ ἄμεσο πρόγραμμα τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου
- ἡ 4^η Διεθνῆς καὶ ἡ ἀπάρνηση τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου
- Δεκέμβρης '44: ἡ τραγικὴ κατάληξη τῆς σταλινικῆς άντεπανάστασης

ΤΙ ΜΑΣ ΔΙΑΚΡΙΝΕΙ:

- Η διακήρυξη της γραμμής που πάει από τον Μάρξ στον Λένιν, στην Ύβριση της Κομμουνιστικής Διεθνούς και του Κομμουνιστικού Κόμματος της Ιταλίας (Λιόβανο 1921).
- Ο Αγώνας της Κομμουνιστικής Αριστεράς ενάντια στον εκφυλισμό της Διεθνούς, ενάντια στη θεωρία του «συνολισμού» σε μία μόνο χώρα και τη σταλινική άντεπανάσταση.
- Η άρνηση των Λαϊκών Μετώπων και των μπλόκ της Αντίστασης.
- Το δύσκολο έργο αποκατάστασης της επαναστατικής θεωρίας και οργάνωσης, σε σύνθεση με την εργατική τάξη, ενάντια στην προσωπική και κοινοβουλευτική πολιτική.

ΔΡΧ. 40